STOWARZYSZENIE
im. STANISŁAWA STASZICA
SKARŻYSKO - KAMIENNA

FIO
FUNDUSZ INICJATYW OBYWATELSKICH

Centrum
Integracji
Społecznej

Dobry pomysł

czyli o tym, jak wykorzystać lokalny potencjał
i zbudować skarżyski model ekonomii społecznej

Skarżysko-Kamienna, grudzień 2012

Dystrybucja bezpłatna

Publikacja finansowana jest ze środków Rządowego Programu Fundusz Inicjatyw Obywatelskich 2012

Spis treści

Wstęp ……... 6

CZĘŚĆ I
Ekonomia społeczna- wprowadzenie ……... 8

Rozdział 1
Ekonomia społeczna jako narzędzie rozwiązywania problemów społecznych…… 9

1.1.Pojęcie ekonomii społecznej ……. 9

1.2.Podmioty ekonomii społecznej…….. 11

Rozdział 2
Wieloletnia strategia na rzecz ekonomii społecznej …….. 19

2.1. Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej …….. 19

2.2. Ekonomia społeczna w regionie świętokrzyskim …… 20

CZĘŚĆ II
Lokalny dorobek w zakresie ekonomii społecznej ……. 24

Rozdział 1
Działalność podmiotów ekonomii społecznej w powiecie skarżyskim ……. 25

1.1. Centrum Integracji Społecznej …… 25

1.2. Klub Integracji Społecznej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Skarżysku-Kamiennej……. 32

1.3. Klub Integracji Społecznej Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Bliżynie …... 41

1.4. Spółdzielnia Inwalidów SIMKO Zakład Pracy Chronionej ……. 42

1.5. Wielobranżowa Spółdzielnia Socjalna „Centrum Rodzinie” ……. 43

1.6. Wielobranżowa Spółdzielnia Socjalna „POMOC I OPIEKA 45+" ……. 44

1.7.Warsztat Terapii Zajęciowej przy Stowarzyszeniu na Rzecz Warsztatów Terapii Zajęciowej „Tęcza” …….. 45

1.8.Warsztat Terapii Zajęciowej przy Stowarzyszeniu Rodzin i Przyjaciół Osób Niepełnosprawnych …….. 46

Rozdział 2
Organizacje pozarządowe aktywnie współpracujące ze skarżyskimi podmiotami ekonomii społecznej …….. 49

2.1. Stowarzyszenie im. Stanisława Staszica …….. 49

2.2. Skarżyskie Stowarzyszenie Przedsiębiorczości i Innowacji …… 51

Rozdział 3
Wybrane podmioty realizujące projekty z zakresu ekonomii społecznej na terenie Skarżyska-Kamiennej i powiatu skarżyskiego ……... 53

3.1. Akademia Przedsiębiorczości Sp. z o.o. …….. 53

3.2. Podkarpacka Agencja Konsultingowo-Doradcza Sp. z o.o. …… 55

3.3. Polski Komitet Pomocy Społecznej ……. 58

3.4. Świętokrzyskie Centrum Innowacji i Transferu Technologii …….. 60

Rozdział 4
Najważniejsze inicjatywy z zakresu ekonomii społecznej ……. 62

4.1. Skarżyskie Partnerstwo Lokalne …….. 62

4.2. Konferencja *Panel dyskusyjny na temat ekonomii społecznej* …..……... 69

4.3. Powiatowa Rada Działalności Pożytku Publicznego ..……. 69

CZĘŚĆ III
Badania kwestionariuszowe ……. 71
1. Metodologia badań ……. 72
2. Analiza wyników badań własnych ……. 74
2.1. Wolontariusze…… 74
2.2. Bezrobotni …… 80
2.3. Przedstawiciele organizacji pozarządowych, samorządu oraz administracji publicznej …… 86
2.4. Przedsiębiorcy …….. 96

CZĘŚĆ IV
Skarżyski model ekonomii społecznej …… 106
Rozdział 1
Etapy tworzenia skarżyskiego modelu ekonomii społecznej ……. 107
1.1. Budowa otoczenia lokalnego …… 107
1.2. Usystematyzowanie działań i skonsolidowanie dorobku ……. 107
1.3. Wypracowanie skarżyskiego modelu ekonomii społecznej jako systemu procedur i mechanizmów …… 112
Rozdział 2
Założenia skarżyskiego modelu ekonomii społecznej …… 113
2.1. Elementy skarżyskiego modelu …… 113
2.2. Plan działań na rzecz wpierania, rozwoju i upowszechniania ekonomii społecznej w powiecie skarżyskim …… 116
2.3. Odniesienie do gdańskiego modelu ekonomii społecznej …….. 118

Zakończenie ……... 120
Bibliografia …… 122
Spis schematów …….. 124
Spis tabel …… 125
Załącznik …… 126

Wstęp

Gospodarka społeczna stała się w ostatnich latach popularnym zjawiskiem, którym interesują się politycy, przedstawiciele instytucji pomocy społecznej, edukacji i opieki, poszukujący nowych możliwości oraz narzędzi rozwiązywania problemów społecznych w Polsce. Otworzyła się nowa przestrzeń dla działalności różnych podmiotów, zwłaszcza spółdzielni socjalnych, dla których zysk prywatny nie jest najważniejszym celem aktywności rynkowej. Ekonomia społeczna uważana jest za swoistą filozofię działania, przejawiająca się we wzajemnej odpowiedzialności różnych grup społecznych za tych, którzy znajdują się w trudnej sytuacji życiowej. Jest to zatem ekonomia solidarna, ekonomia równych szans, której rolę i wagę dostrzegają zarówno środowiska pozarządowe, władze publiczne (centralne i samorządowe), sektor biznesowy, jak i sami zainteresowani– osoby zagrożone wykluczeniem społecznym bądź już wykluczone.

Szczególnego znaczenia nabiera ekonomia społeczna w mikroskali. Integruje ona społeczność lokalną i inicjuje współpracę, która przekłada się na wprowadzanie w życie konkretnych i skutecznych rozwiązań, w efekcie których poprawia się sytuacja osób zmarginalizowanych.

Rozwój lokalnych inicjatyw wspierają środki unijne, wykorzystywane przez różne instytucje, organizacje i podmioty w ramach projektów z zakresu ekonomii społecznej.

Jednym z takich projektów jest „Dobry pomysł”- współfinansowany ze środków Programu Operacyjnego Fundusz Inicjatyw Obywatelskich, realizowany przez Stowarzyszenie im. Stanisława Staszica w partnerstwie z Centrum Integracji Społecznej. Projekt dotyczy trwałego zastosowania rozwiązań ekonomii społecznej w powiecie skarżyskim, gdzie bezrobocie jest najwyższe w województwie, gdzie wciąż za mało jest podmiotów ekonomii społecznej, a po wyczerpaniu środków unijnych brak jest pomysłu na zapewnienie ciągłości działania podmiotom już funkcjonującym.

W ramach projektu powstała niniejsza publikacja, zaadresowana do przedstawicieli środowiska lokalnego, zainteresowanych przedmiotową tematyką i wdrażaniem w życie mechanizmów wspierania przedsiębiorczości społecznej oraz idei partnerstwa na rzecz ekonomii społecznej. Publikacja ma na celu pokazanie, czym jest ekonomia społeczna, jaką pełni rolę i w jaki sposób można wykorzystać to narzędzie do tworzenia w danym otoczeniu nowych podmiotów, umożliwiających powrót na rynek pracy osób zmarginalizowanych. Zaprezentowany projekt skarżyskiego modelu ekonomii społecznej ułatwi proces tworzenia spółdzielni socjalnych poprzez wsparcie organizacyjne, merytoryczne i proceduralne. Publikacja jest pierwszym tak kompleksowym ujęciem ekonomii społecznej w wymiarze lokalnym.

Publikację tworzą cztery części.

Część pierwsza, dotycząca zagadnień z zakresu ekonomii społecznej, składa się z dwóch rozdziałów. Rozdział pierwszy, zatytułowany *Ekonomia społeczna jako narzędzie rozwiązywania problemów społecznych*, przedstawia przedmiotowe pojęcie i definiuje podmioty ekonomii społecznej o charakterze integracyjnym, zgodnie z podejściem starej i nowej ekonomii (spółdzielnie, w tym socjalne, centra integracji społecznej, kluby integracji społecznej, warsztaty terapii zajęciowej, zakłady aktywności zawodowej). Rozdział drugi - *Wieloletnia strategia na rzecz ekonomii społecznej*, przybliża zagadnienie systemowych rozwiązań na szczeblu centralnym *(Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej*) i regionalnym (*Wieloletni regionalny plan działań na rzecz promocji i upowszechniania ekonomii społecznej oraz rozwoju*

instytucji sektora ekonomii społecznej i jej otoczenia w województwie świętokrzyskim do roku 2020). Przy pisaniu wykorzystano akty prawne, publikacje dostępne na rynku wydawniczym, specjalistyczne czasopisma, raporty i strategie oraz informacje zawarte na stronach internetowych.

W części drugiej podjęto próbę przedstawienia najważniejszych elementów dorobku lokalnego w zakresie ekonomii społecznej. Tworzą ją cztery rozdziały. Rozdział pierwszy- *Działalność podmiotów ekonomii społecznej na terenie Skarżyska-Kam.,* przedstawia działania skarżyskich podmiotów ekonomii społecznej, sklasyfikowanych według podziału starej i nowej ekonomii (CIS, KIS, Spółdzielnia Inwalidów SIMKO, spółdzielnie socjalne, WTZy). Rozdział drugi- *Organizacje pozarządowe aktywnie współpracujące ze skarżyskimi podmiotami ekonomii społecznej,* prezentuje dorobek Stowarzyszenia im. Stanisława Staszica oraz Skarżyskiego Stowarzyszenia Przedsiębiorczości i Innowacji. Rozdział trzeci - *Wybrane podmioty realizujące projekty z zakresu ekonomii społecznej na terenie Skarżyska-Kam. i powiatu skarżyskiego*, opisuje inicjatywy podejmowane przez Akademię Przedsiębiorczości Sp. z o.o., Podkarpacką Agencję Konsultingowo-Doradczą, Polski Komitet Pomocy Społecznej oraz Świętokrzyskie Centrum Innowacji i Transferu Technologii. Przy pisaniu wykorzystano ogólnodostępne materiały, opublikowane na stronach internetowych opisanych podmiotów oraz na innych stronach www.

W części trzeciej zamieszczone zostały wyniki badań kwestionariuszowych, przeprowadzonych w okresie sierpień-październik 2012 r. na próbie 120 osób, będących przedstawicielami różnych środowisk lokalnych: organizacji pozarządowych, urzędników administracji publicznej i samorządowców, wolontariuszy i bezrobotnych, w tym absolwentów Centrum Integracji Społecznej. Celem badań było w szczególności: określenie stopienia wiedzy w poszczególnych grupach na temat ekonomii społecznej i jej postrzegania, określenie mocnych i słabych stron w kontekście lokalnym, stopnia zaangażowania do podjęcia działań oraz stopnia zainteresowania tworzeniem partnerstwa. W przypadku bezrobotnych chodziło również o zbadanie stopnia zainteresowania z otwieraniem działalności gospodarczej, zwłaszcza spółdzielni socjalnej oraz zdefiniowanie obaw z tym związanych. Wyniki badań były punktem wyjścia do zdiagnozowania obszarów, w których należy działać, i narzędzi ekonomii społecznej, które należy wykorzystać w celu poprawy sytuacji w lokalnym środowisku. Ponadto wykorzystane zostały do analizy SWOT i określenia przesłanek do przyszłego skarżyskiego modelu ekonomii społecznej.

Część IV przedstawia etapy tworzenia skarżyskiego modelu ekonomii społecznej i jego elementy, przy uwzględnieniu lokalnych uwarunkowań, co będzie punktem wyjścia do pracy nad nadaniem mu ostatecznego kształtu.

Niniejsza publikacja jest kolejnym etapem żmudnego i długotrwałego procesu budowania w powiecie skarżyskim świadomego otoczenia ekonomii społecznej tak, aby kolejny powstający podmiot nie podzielił losów pierwszej w mieście, a będącej w stanie likwidacji Spółdzielni Socjalnej „Centrum Rodzinie", która w tamtym czasie była „samotnym drzewem na pustyni", bez szans na przetrwanie.

Realizatorzy projektu „Dobry pomysł" mają nadzieję, że publikacja ta rozpoczyna nowy rozdział- reintegrację całej społeczności lokalnej, a nie tylko osób wykluczonych i zmarginalizowanych.

CZĘŚĆ I

Ekonomia społeczna - wprowadzenie

Ekonomia społeczna??? – „Każdy wie, że istnieje, ale nikt nie wie, co to jest”

Bruno Roelants

ROZDZIAŁ 1

Ekonomia społeczna jako narzędzie rozwiązywania problemów społecznych

1.1. Pojęcie ekonomii społecznej

Zmiany systemowe przełomu lat 80. i 90. XX wieku wprowadziły zasady wolnorynkowe, przejawiające się w ostrej rywalizacji we wszystkich dziedzinach życia, a zwłaszcza na rynku pracy. Rozpoczął się przysłowiowy „wyścig szczurów”[1] (ang. *rat race*), który wykluczył wielu członków lokalnych społeczności, m.in. osoby niepełnosprawne, niezaradne życiowo, osoby po 45 roku życia, a nawet tych, którzy dopiero na rynek pracy zaczęli wchodzić. Efektem tego wykluczenia stało się bezrobocie, prowadzące do spadku jakości życia, a w wielu przypadkach- nawet do ubóstwa.

Alternatywnym sposobem reagowania na te negatywne zjawiska, a zarazem nadzieją i szansą na poprawę losu osób znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej, zagrożonych wykluczeniem, stała się przeżywająca renesans ekonomia społeczna, zwana inaczej ekonomią solidarności, ekonomią obywatelską, gospodarką społeczną lub przedsiębiorczością społeczną.

Żeby móc wykorzystać narzędzie, jakim jest ekonomia społeczna, należy odpowiedzieć na pytanie, czym tak naprawdę ona jest i w którym miejscu należałoby ją usytuować?

Ekonomia społeczna jest szczególnym segmentem gospodarki, w którym następuje połączenie rynkowej działalności z aktywnością na rzecz społeczeństwa, a priorytetem nie jest maksymalizacja zysku udziałowców czy właścicieli, ale realizacja misji społecznej, przejawiającej się zwłaszcza w tworzeniu nowych miejsc pracy i jej socjalnego nakierowania na potrzeby najmniej uprzywilejowanych grup społecznych, którym ciężko odnaleźć się na rynku pracy. W centrum zainteresowania ekonomii społecznej pozostaje więc użyteczność społeczna i jej dobro, czyli podejmowanie przedsięwzięć ekonomicznych, których rezultaty skoncentrowane są przede wszystkim na korzyściach społecznych. Organizacje ekonomii społecznej charakteryzują się autonomią zarządzania (żaden z interesariuszy nie może narzucić zmiany ich statutowego celu), demokratyczne zarządzanie (każdy uczestnik może wywierać wpływ na jej funkcjonowanie) oraz lokalne zakorzenienie (działanie w ramach lokalnej wspólnoty i dla niej)[2].

Według P. Saustowicza, ekonomia społeczna pełni następujące funkcje, w zależności od przyjętej perspektywy[3]:

1) z perspektywy polityki zatrudnienia i rynku pracy – tworzenie nowych miejsc pracy, szczególnie adresowanych do ludzi zmarginalizowanych lub zagrożonych społeczną marginalizacją; oczekuje się również usług w zakresie szkolenia zawodowego i umożliwienia transferu na tzw. pierwszy rynek pracy;

[1] Określenie pozbawionej sensu, bezwartościowej i niekończącej się pogoni (najczęściej wyczerpującego wysiłku współczesnych ludzi, dążących do osiągnięcia materialnego i zawodowego sukcesu).

[2] J. Hausner, *Ekonomia społeczna jako kategoria rozwoju*, Małopolska szkoła Administracji Publicznej Akademii Ekonomicznej w Krakowie, Kraków 2007, s. 7.

[3] P. Saustowicz, *Pojęcie, koncepcje i funkcje ekonomii społecznej*, „Ekonomia społeczna” Nr 2/2007, s. 12.

2) z perspektywy polityki społecznej - dostarczanie usług socjalnych dla jednostek i zbiorowości czy wspólnot lokalnych, zwłaszcza tam, gdzie sektor prywatny i publiczny nie są w stanie zaspokoić rosnących potrzeb społecznych;
3) z perspektywy integracji społecznej - pomnażanie kapitału społecznego;
4) z perspektywy procesu demokratyzacji - wciąganie jednostek i grup społecznych w proces decyzji politycznych;
5) z perspektywy zmiany społecznej - ekonomia społeczna ma być miejscem tworzenia się alternatywnego systemu ekonomicznego i społecznego.

Ekonomia społeczna jest komplementarna w stosunku do rynku i państwa. Nie stanowi odrębnego typu gospodarowania, systemowej alternatywy gospodarki prywatnej, ale jest jej stosunkowo wąskim uzupełnieniem[4]. Systemowe usytuowanie ekonomii społecznej przedstawia schemat 1.

Schemat 1. Systemowe usytuowanie ekonomii społecznej

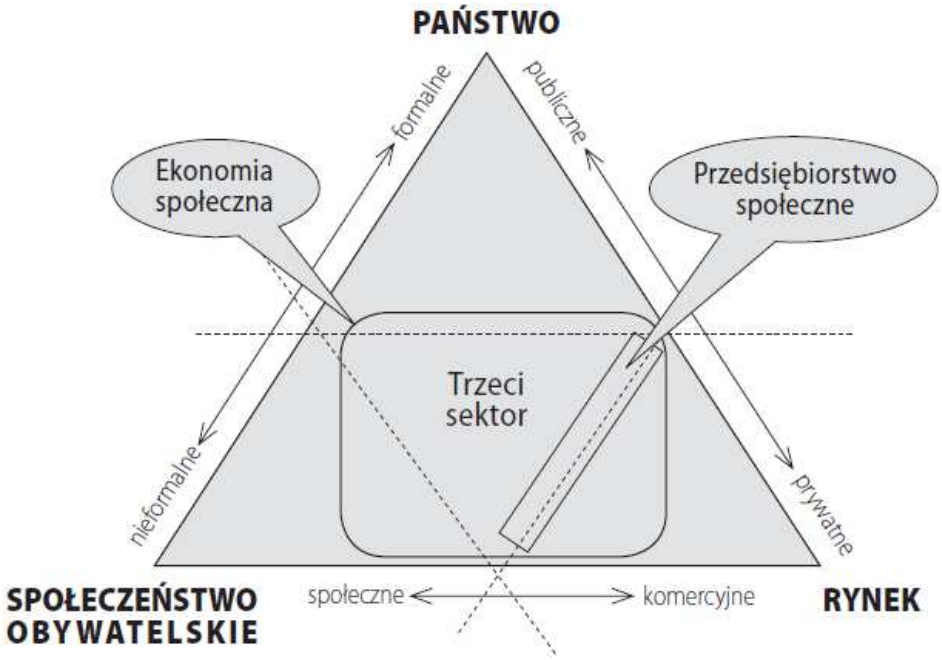

Źródło: J. Hausner, *Ekonomia społeczna jako sektor gospodarki*, „Ekonomia społeczna" Nr 1/2007, s. 11.

Ekonomia społeczna jest określonym segmentem działalności gospodarczej ulokowanym w trójkącie, którego boki wyznaczają: gospodarka rynkowa, społeczeństwo obywatelskie (rodziny, gospodarstwa domowe) i państwo demokratyczne. Jak wynika ze schematu 1, ekonomia społeczna stanowi obszar, w którym przenikają się elementarne segmenty systemu społecznego. Mimo, że najsilniej związana jest z trzecim sektorem (organizacje społeczeństwa obywatelskiego), to jednocześnie zawierają się w niej określone działania sektora publicznego (np. polityka zatrudnienia i polityka integracji społecznej) oraz sektora prywatnego (np. społeczna odpowiedzialność biznesu)[5].

[4]J. Hausner, *Ekonomia społeczna jako sektor gospodarki*, „Ekonomia Społeczna" Nr 1/2007, s. 10.
[5] Tamże.

Ekonomia społeczna różni się od gospodarki prywatnej tym, że podmioty zaliczane do tego sektora nie koncentrują się na zysku, ale na realizacji celów społecznych, głównie przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu. Z kolei od gospodarki publicznej różni się tym, że jej podmiotów nie kontroluje administracja publiczna, ale obywatele i/lub organizacje obywatelskie. Ponadto podmioty ekonomii społecznej z reguły „nie oferują dóbr i usług publicznych, dostępnych dla wszystkich obywateli, lecz dobra i usługi, które bezpośrednio lub pośrednio (dochody przeznaczane na cele społeczne) przynoszą korzyści określonej grupie beneficjentów, którymi z zasady są osoby defaworyzowane”[6]. Tak więc specyfika ekonomii społecznej polega na tym, że jej podmioty działają w celach społecznych a działalność ta podlega społecznym mechanizmom kontrolowania.

1.2. Podmioty ekonomii społecznej

Na ekonomię społeczną należy patrzeć przez pryzmat instytucji nazywanych podmiotami ekonomii społecznej lub przedsiębiorstwami społecznymi. Są to podmioty gospodarcze realizujące cele społeczne przy wykorzystaniu instrumentów ekonomicznych, podejmujące ryzyko gospodarcze, zmierzające do rentowności. „Społeczny biznes” uzupełnia lukę w gospodarce, w której tradycyjne przedsiębiorstwa nie funkcjonują ze względu na brak opłacalności, natomiast typowe instytucje społeczne nie potrafią działać efektywnie.

W Polsce nie ma jednej, powszechnie uznawanej definicji przedsiębiorstwa społecznego. Ich wyodrębnienie następuje w oparciu o podstawowe, charakteryzujące je komponenty, takie jak: „wytwarzanie produktów lub usług wiążące się z ryzykiem gospodarczym i ekonomiczną weryfikacją efektów tej działalności; ukierunkowanie działalności na integrację społeczną w skali danej społeczności lokalnej; podporządkowanie stosunków własnościowych interesom interesariuszy, kultura zarządzania osadzona na partnerstwie i partycypacji; demokratyczna kontrola ze strony interesariuszy[7].

W literaturze przedmiotu mówi się o podmiotach starej i nowej ekonomii społecznej (schemat 2). Podmioty starej ekonomii tworzone były przed 1989 r. W wyniku braku przychylności ze strony ówczesnych władz nastąpił gwałtowny spadek liczebności spółdzielni i zatrudnienia w sektorze spółdzielczym, a zwłaszcza w spółdzielczości inwalidów i niewidomych. W 1988 r. zatrudnienie w spółdzielczości wynosiło ponad 2 mln osób, a na początki lat 90. XX wieku zmniejszyło się o około 30%. Reformy rynkowe spowodowały również zmiany w spółdzielniach inwalidów i niewidomych. W czasach transformacji ustrojowej zatrudniały one ponad 233 tys. osób[8], natomiast dzisiaj pracuje w nich około 27 tys. niepełnosprawnych[9].

Nowa ekonomia społeczna pojawiła się na początku XXI w. „w wyniku nowych idei zakładających budowę mieszanej polityki społecznej (welfare mix[10]) oraz istotnego udziału w polityce publicznej sektora pozarządowego również w wymiarze ekonomicznym. Jej rozwój przyśpieszyła realizowana od 2004 r. Inicjatywa Wspólnotowej EQUAL, obejmująca również

[6] J. Hausner, *Ekonomia społeczna…*, op. cit., s. 10.
[7] M. Małecka-Łyszczek, Z. Wesołowski, *Modele współpracy podmiotów ekonomii społecznej z administracją publiczną*, „Ekonomia społeczna” Nr 5/2008, s. 12.
[8] J. Szreter, *Spółdzielnie inwalidów a spółdzielnie socjalne*, „Rynek pracy” Nr 1/2005, s. 116.
[9] Spółdzielnie Inwalidów i Niewidomych, http://www.krs.org.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=161&Itemid =349
[10] metody wprowadzania mechanizmów rynkowych do polityki społecznej, praca zamiast zasiłku

działania na rzecz rozwoju ekonomii społecznej. Powstające podmioty nowej ekonomii społecznej rozwijały się dwutorowo. Z jednej strony były to placówki związane z polityką państwa wobec niepełnosprawnych (np. warsztaty terapii zajęciowej), z drugiej strony instytucje związane ze zmianami rynkowymi (np. spółdzielcze kasy oszczędnościowo-kredytowe)[11].

Według podziału funkcjonalnego, podmioty ekonomii społecznej mogą mieć postać rynkową lub integracyjną. Integracyjna ekonomia społeczna jest częścią szeroko rozumianej polityki społecznej o charakterze zatrudnieniowym (zatrudnianie grup znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy) oraz integracyjnym (integrowanie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym z lokalnym rynkiem pracy oraz działań mających na celu dostarczanie dóbr i usług niezbędnych w lokalnej polityce społecznej). W praktyce te dwie formy są często łączone ze sobą[12].

Schemat 2. Podmioty ekonomii społecznej

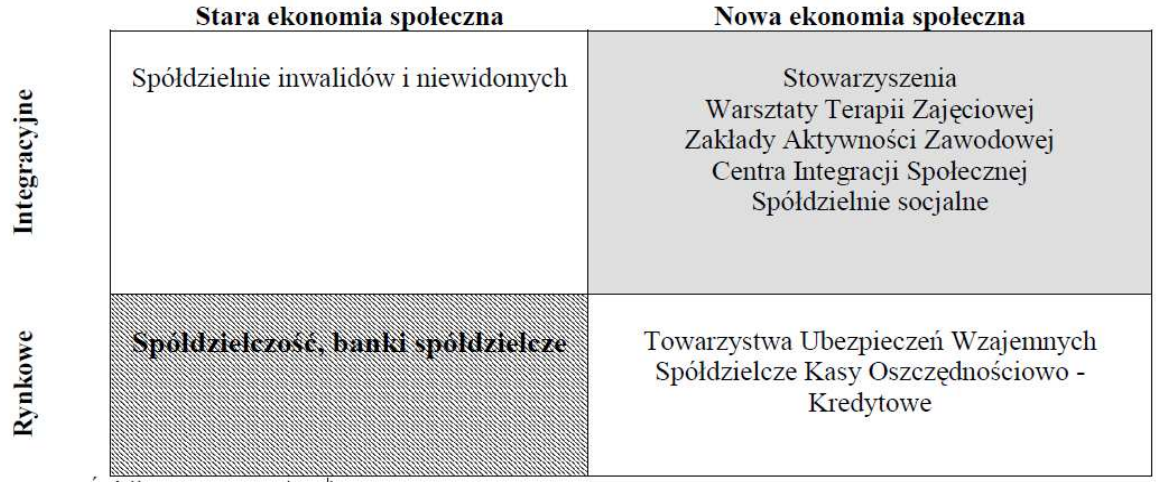

Źródło: C. Miżejewski (red.), *Integracja społeczna i ekonomia społeczna w województwach: małopolskim, mazowieckim i świętokrzyskim, Raport wstępny w ramach projektu OECD "Improving Social Inclusion Capacity at Local Level"*, Warszawa 2009, s. 30.

W projekcie *Krajowego Programu Ekonomii Społecznej* wprowadzony został podział sektora ekonomii społecznej na 3 segmenty. Pierwszy segment tworzą podmioty o charakterze integracyjnym, które poprzez realizowane przez siebie zadaniami umożliwiają reintegrację społeczną i zawodową osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Do podmiotów tych zalicza się Zakłady Aktywności Zawodowej, Warsztaty Terapii Zajęciowej, Centra Integracji Społecznej, Kluby Integracji Społecznej. Formy te nie są traktowane jako przedsiębiorstwa społeczne, ale jako podmioty przygotowujące do prowadzenia lub pracy w przedsiębiorstwie społecznym, bądź też mogą być prowadzone przez przedsiębiorstwa społeczne jako usługa na rzecz lokalnej społeczności. W skład drugiego segmentu wchodzą organizacje pozarządowe prowadzące działalność odpłatną i nieodpłatną pożytku publicznego, prowadzące aktywność ekonomiczną i zatrudniające pracowników, ale działanie których nie opiera się na ryzyku ekonomicznym. Podmioty te mogą stać się przedsiębiorstwami społecznymi, jeżeli będą

[11] C. Miżejewski (red.), *Integracja społeczna i ekonomia społeczna w województwach: małopolskim, mazowieckim i świętokrzyskim, Raport wstępny w ramach projektu OECD "Improving Social Inclusion Capacity at Local Level"*, Warszawa 2009, s. 30.
[12] C. Miżejewski (red.), *Integracja społeczna…*, op. cit., s. 30.

prowadziły działalność gospodarczą w określonym zakresie, a jednocześnie podejmą zobowiązania statutowe dotyczące dystrybucji zysku. Trzeci segment stanowią podmioty o charakterze rynkowym, tworzone w celu społecznym lub prowadzące działalność komercyjną, ale ich istotą jest realizacja leżącego we wspólnym interesie celu społecznego. Są to podmioty pożytku publicznego prowadzące działalność gospodarczą, z której zyski wspierają realizację celów statutowych, spółdzielnie, których celem jest zatrudnienie oraz pozostałe spółdzielnie o charakterze konsumenckim i wzajemnościowym[13].

W ostatnim czasie nastąpiły zmiany w sposobie klasyfikowania podmiotów ekonomii społecznej. Wyraźnie podkreśla się, że centra i kluby integracji społecznej stanowią sieć podmiotów otoczenia ekonomii społecznej, będąc zarazem w szerokim kręgu podmiotów gospodarki społecznej (schemat 3). Takie podejście potwierdzają zapisy w *Informacji o funkcjonowaniu Centrów i Klubów Integracji Społecznej dla Sejmu i Senatu Rzeczypospolitej Polskiej*[14]. Związek pomiędzy podmiotami zatrudnienia socjalnego a podmiotami ekonomii społecznej (spółdzielniami socjalnymi, przedsiębiorstwami społecznymi itp.) zaakcentowany został w Polsce dopiero po ukazaniu się Rezolucji Parlamentu Europejskiego w sprawie gospodarki społecznej[15].

Schemat 3. Sieć centrów i klubów integracji społecznej w systemie ekonomii społecznej

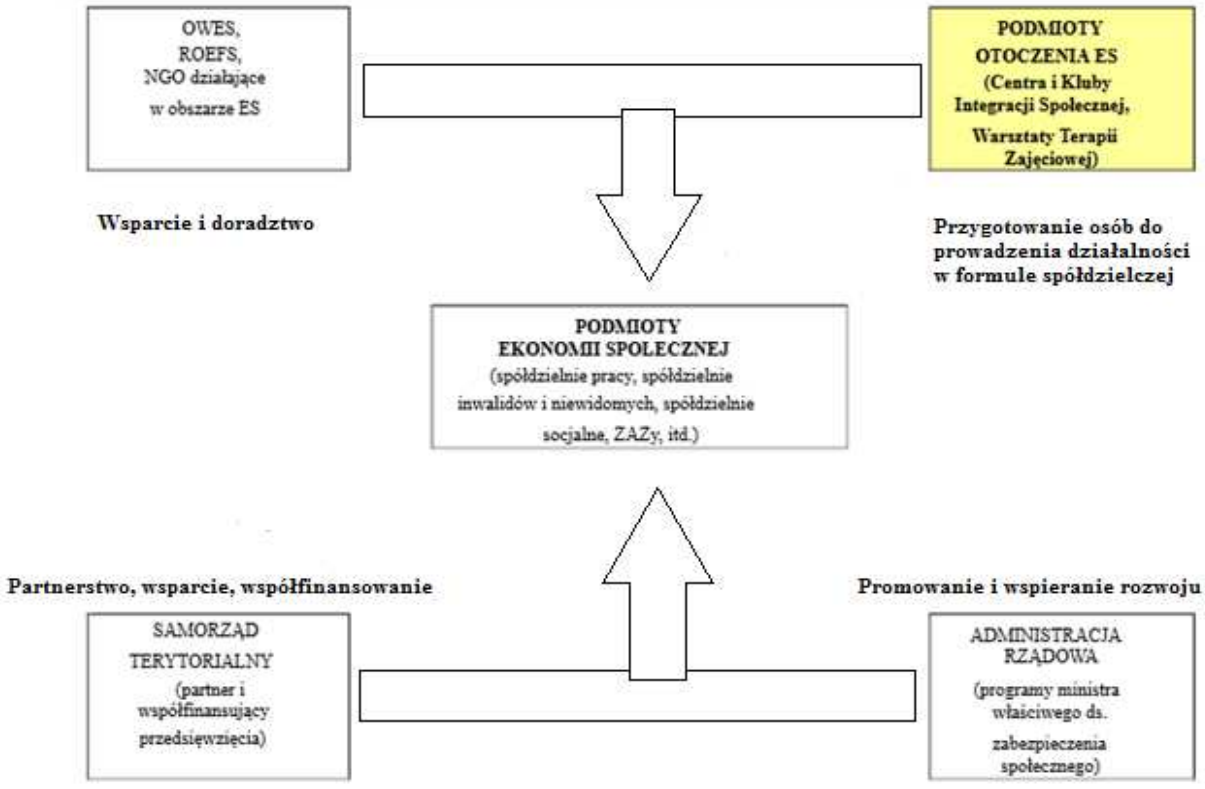

Źródło: *Informacja o funkcjonowaniu Centrów i Klubów Integracji Społecznej dla Sejmu i Senatu Rzeczypospolitej Polskiej*, Druk nr 679, Warszawa 2012, s. 65, file:///C:/Users/cis/Desktop/2201688.htm

[13]*Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej*, projekt: czerwiec 2012, Warszawa 2012, s. 13.
[14]*Informacja o funkcjonowaniu Centrów i Klubów Integracji Społecznej dla Sejmu i Senatu Rzeczypospolitej Polskiej*, Druk nr 679, Warszawa 2012, file:///C:/Users/cis/Desktop/2201688.htm
[15]Rezolucja Parlamentu Europejskiego z dnia 19 lutego 2009 r. w sprawie gospodarki społecznej [2008/2250(INI)].

Działalność podmiotów ekonomii społecznej w Polsce regulują różne akty prawne, w zależności od formy przedsiębiorczości społecznej. Problematyka przedsiębiorstw spółdzielczych uregulowana jest ustawą Prawo spółdzielcze[16] oraz ustawą o spółdzielniach socjalnych[17], zagadnienia dotyczące zatrudnienia socjalnego ustawą o zatrudnieniu socjalnym[18], a działalność podmiotów wspierających osoby niepełnosprawne ustawą o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych[19].

W polskim systemie prawnym ważne miejsce zajmuje ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie[20], regulująca zakres współpracy pomiędzy sektorem obywatelskim oraz władzami publicznymi. W ustawie reguluje m.in. zakres zlecania zadań publicznych lub wspierania przez władze publiczne realizacji zadań publicznych przez organizacje pozarządowe. Ponadto ustawa ta określa też specyficzny obszar działania nazwany działalnością odpłatną statutową, czyli działalnością ekonomiczną, która nie jest traktowana jak działalność gospodarcza.

Najczęściej występującymi formami prawno-organizacyjnymi przedsiębiorstw ekonomii społecznej są: organizacje pozarządowe- stowarzyszenia i fundacje, prowadzące działalność gospodarczą, spółdzielnie pracy, spółdzielnie inwalidów i niewidomych, centra integracji społecznej, kluby integracji społecznej, zakłady aktywizacji zawodowej i warsztaty terapii zajęciowej.

Stowarzyszenie jest dobrowolnym, samorządnym, trwałym zrzeszeniem o celach niezarobkowych, opierające swoją działalność na pracy społecznej członków, przy czym do prowadzenia swych spraw może zatrudniać pracowników. Stowarzyszenie samodzielnie określa swoje cele, programy działania i struktury organizacyjne oraz uchwala akty wewnętrzne w zakresie swojej działalności. Cele, dla których tworzy się stowarzyszenie określają członkowie założyciele stowarzyszenia. Wypracowany w ramach prowadzonej działalności zysk ekonomiczny nie jest dzielony między członków, lecz będzie przeznaczany na cele statutowe. Stowarzyszenia działają w oparciu o przepisy ustawy Prawo o stowarzyszeniach[21].

Fundacja jest organizacją ustanowioną dla realizacji celów społecznie lub gospodarczo użytecznych (w szczególności ochrona zdrowia, rozwój gospodarki i nauki, oświata i wychowanie, kultura i sztuka, opieka i pomoc społeczna, ochrona środowiska), przy czym cele gospodarcze nie mogą być celami zarobkowymi. Fundacja może prowadzić działalność gospodarczą tylko w zakresie i na zasadach określonych w statucie, w rozmiarach służących celom fundacji, a wartość jej środków majątkowych przeznaczonych na działalność gospodarczą nie może być mniejsza niż 1000 zł. Fundację powołuje fundator (osoba fizyczna lub prawna). Fundacje działają w oparciu o przepisy ustawy o fundacjach[22].

Stowarzyszenia i fundacje stają się przedsiębiorcami w zakresie prowadzonej działalności gospodarczej z chwilą wpisania do rejestru przedsiębiorców. Mogą również zakładać jednoosobowe spółki kapitałowe (spółki z o.o., spółki akcyjne). Niektóre organizacje

[16]Ustawa z dnia 16 września 1982 r. Prawo spółdzielcze (tekst jedn. Dz.U. z 2003 nr 188 poz. 1848 z późn. zm.).
[17]Ustawa z dnia 27 kwietnia 2006 r. o spółdzielniach socjalnych (Dz.U. z 2006 r. Nr 94, poz. 651 z późn. zm.).
[18]Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (tekst jedn. Dz.U. z 2011 nr 43 poz. 225 z późn. zm.).
[19]Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (tekst jedn. Dz.U. z 2010 r. Nr 214 poz. 1407 z późn. zm.).
[20]Ustawa 24 kwietnia z 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (tekst jedn. Dz.U. z 2010 Nr 234 poz. 1536 z późn. zm.).
[21]Ustawa z dnia 7 kwietnia 1989 r. Prawo o stowarzyszeniach (tekst jedn. Dz.U. z 2001 r. Nr 79, poz. 855 z późn. zm.).
[22]Ustawa z dnia 6 kwietnia 1984 r. o fundacjach (tekst jedn. Dz.U. z 1991 Nr 46 poz. 203 z późn. zm.).

pozarządowe pełnią bardzo ważną rolę dzięki działaniom wspomagającym zatrudnienie osób zagrożonych społecznie. Organizacje pozarządowe różnią się od innych instytucji świadczących usługi na rynku pracy umiejętnością i gotowością do udzielania kompleksowej pomocy potrzebującym.

Według stanu na koniec 2010 r. zarejestrowaną działalność gospodarczą posiadało 7,24 tys. fundacji, stowarzyszeń oraz podobnych organizacji społecznych i społecznych jednostek Kościoła katolickiego[23].

Spółdzielnie pracy to podmioty, które prowadzą wspólne przedsiębiorstwo w oparciu o osobistą pracę członków i dlatego spółdzielnia i wszyscy jej członkowie mają obowiązek nawiązywania stosunku pracy i pozostawania w nim.

Spółdzielnie inwalidów i spółdzielnie niewidomych są szczególnym rodzajem spółdzielni, które zatrudniają osoby niepełnosprawne w stopniu znacznym i umiarkowanym (z tzw. schorzeniami specjalnymi – np. niewidomi, głusi, epileptycy, chorzy psychicznie i umysłowo), a jednocześnie kładą nacisk na rehabilitację zawodową swoich członków. Spółdzielnie inwalidów charakteryzują się wysokim stopniem zabezpieczeń socjalnych i różnymi formami wsparcia z zakładowego funduszu rehabilitacji (np. opieka medyczna, przychodnia rehabilitacyjna, sprzęt rehabilitacyjny, lekarstwa).

Spółdzielnia socjalna to podmiot prawny wprowadzony w Polsce w 2004 r. ustawą o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy[24], nowelizującą ustawę Prawo spółdzielcze. Spółdzielnie socjalne działają na pograniczu działalności gospodarczej i organizacji pożytku publicznego, czyli instytucji produkującej lub świadczącej usługi, która nie koniecznie działa dla zysku. Łączą działalność gospodarczą z integracją społeczną i zawodową członków.

Spółdzielnię socjalną mogą założyć osoby bezrobotne, bezdomni realizujący indywidualny program wychodzenia z bezdomności; uzależnieni od alkoholu, po zakończeniu programu psychoterapii w zakładzie lecznictwa odwykowego; uzależnieni od narkotyków lub innych środków odurzających; osoby będące po zakończeniu programu terapeutycznego w zakładzie opieki zdrowotnej; chorzy psychicznie, osoby zwalniane z zakładów karnych; uchodźcy realizujący indywidualny program integracji; osoby niepełnosprawne.

Spółdzielnia socjalna może prowadzić działalność społeczną i oświatowo-kulturalną na rzecz swoich członków oraz ich środowiska lokalnego, a także działalność społecznie użyteczną w sferze zadań publicznych. Działalność ta może być prowadzona jako statutowa działalność odpłatna. Przedmiotem działalności spółdzielni socjalnej jest prowadzenie wspólnego przedsiębiorstwa w oparciu o osobistą pracę członków.

Na koniec maja 2012 r., w Krajowym Rejestrze Sądowym figurowało 478 spółdzielni socjalnych. Nie wiadomo jednak, ile z nich jest rzeczywiście aktywnych. Wyniki prowadzonych badań wskazują, że część spółdzielni zakończyła działalność, choć formalnie nie zostały one wyrejestrowane[25].

W województwie świętokrzyskim w chwili obecnej zarejestrowanych jest 7 spółdzielni socjalnych: trzy w Ostrowcu Świętokrzyskim, dwie w Skarżysku-Kam., oraz po jednej w Piekoszowie i w Kielcach (tabela 1).

[23]*Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej*, projekt: czerwiec 2012, Warszawa 2012, s. 16.
[24]Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz.U. Nr 99, poz. 1001).
[25]*Krajowy Program Rozwoju…*, op. cit., s. 13.

Tabela 1. Katalog spółdzielni socjalnych w województwie świętokrzyskim

L.p.	Nazwa	Adres	Data wpisu
1.	"ARES" Wielobranżowa Spółdzielnia Socjalna	26-065 Piekoszów ul. Czarnowska 54	2005-11-14
2.	Spółdzielnia Socjalna "STOLBUD"	27-400 Ostrowiec Świętokrzyski al. 3-go Maja 73	2008-12-11
3.	"MILMAX" Wielobranżowa Spółdzielnia Socjalna	25-546 Kielce al. Warszawska 97/76	2008-12-17
4.	Spółdzielnia Socjalna "ALTERNATYWA 5"	27-400 Ostrowiec Świętokrzyski os. Ogrody 20	2010-02-18
5.	Spółdzielnia Socjalna "SMAKOSZ" w Kielcach	25-363 Kielce al. Wesoła 54	2010-03-24
6.	Wielobranżowa Spółdzielnia Socjalna CENTRUM RODZINIE	26-110 Skarżysko-Kamienna ul. Moniuszki 32	2011-02-07
7.	Spółdzielnia Socjalna "POMOC I OPIEKA 45+"	26-110 Skarżysko-Kamienna ul. Rzemieślnicza 5/12	2011-03-25
8.	Ostrowiecka Spółdzielnia Socjalna	27-400 Ostrowiec Świętokrzyski ul. Żabia 34	2012-07-05

Źródło: http://ozrss.pl/archiwum/kswi.htm

Centrum Integracji Społecznej (CIS) to jednostka organizacyjna, której powołanie i późniejszą działalność reguluje ustawa o zatrudnieniu socjalnym. Centrum realizuje reintegrację zawodową i społeczną poprzez: kształcenie umiejętności pozwalających na pełnienie ról społecznych i osiąganie pozycji społecznych dostępnych osobom niepodlegającym wykluczeniu społecznemu; nabywanie umiejętności zawodowych oraz przyuczenie do zawodu, przekwalifikowanie lub podwyższanie kwalifikacji zawodowych; naukę planowania życia i zaspokajania potrzeb własnym staraniem, zwłaszcza przez możliwość osiągnięcia własnych dochodów przez zatrudnienie lub działalność gospodarczą; uczenie umiejętności racjonalnego gospodarowania posiadanymi środkami pieniężnymi. W celu reintegracji zawodowej Centrum może prowadzić, z pewnymi wyjątkami działalność wytwórczą, handlową lub usługową oraz działalność wytwórczą w rolnictwie. Działalność taka nie stanowi działalności gospodarczej.

Uczestnikami Centrum mogą być: bezdomni, uzależnieni od alkoholu, uzależnieni od narkotyków, chorzy psychicznie, długotrwale bezrobotni, osoby zwalniane z zakładów karnych, uchodźcy, niepełnosprawni. Osoby skierowane do Centrum świadczy pracę w ramach indywidualnego programu zatrudnienia socjalnego, otrzymując m.in. świadczenie integracyjne i bezpłatny posiłek. Po upływie okresu uczestnictwa w Centrum, który w zasadzie nie powinien trwać dłużej niż 12 miesięcy, uczestnik kierowany jest na rynek pracy w ramach tzw. zatrudnienia wspieranego.

Według danych Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej w 2011 r. na terenie Polski działały 72 centra integracji społecznej[26].

Klub Integracji Społecznej (KIS) to jednostka, której funkcjonowanie reguluje ustawa o zatrudnieniu socjalnym. Może go powołać jednostka samorządu terytorialnego lub organizacja pozarządowa. Jego celem jest udzielenie pomocy osobom indywidualnym oraz ich rodzinom w odbudowywaniu i podtrzymywaniu umiejętności uczestnictwa w życiu społeczności lokalnej, w powrocie do pełnienia ról społecznych oraz w podniesieniu kwalifikacji zawodowych, jako wartości na rynku pracy. Klub Integracji Społecznej działa na rzecz integrowania się osób o podobnych trudnościach i problemach życiowych. To jednostka pomagająca samoorganizować

[26] *Krajowy Program Rozwoju…*, op. cit., s. 17.

się ludziom w grupy, podejmować wspólne inicjatywy i przedsięwzięcia w zakresie aktywizacji zawodowej, w tym zmierzające do tworzenia własnych miejsc pracy.

W klubach integracji społecznej można organizować w szczególności: działania mające na celu pomoc w znalezieniu pracy na czas określony lub na czas wykonania określonej pracy, w pełnym lub niepełnym wymiarze czasu pracy u pracodawców, wykonywania usług na podstawie umów cywilnoprawnych oraz przygotowanie do podjęcia zatrudnienia; prace społecznie użyteczne; poradnictwo prawne; działalność samopomocową w zakresie zatrudnienia, spraw mieszkaniowych i socjalnych.

Uczestnictwo w klubach integracji społecznej jest dobrowolne, ale jego warunkiem jest realizacja kontraktu socjalnego, o którym mowa w przepisach o pomocy społecznej.

Zakład Aktywności Zawodowej (ZAZ) jest rozwiązaniem prawnym, które wprowadziła ustawa o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych[27]. Z założenia stanowi etap przejściowy pomiędzy uczestnictwem w warsztatach terapii zajęciowej, podjęciem pracy w zakładzie pracy chronionej, a w dalszej kolejności - na otwartym rynku pracy. Zatrudnia przede wszystkim osoby ze znacznym stopniem niepełnosprawności. Poprzez działania mające na celu rehabilitację zawodową i społeczną, osoby te przygotowywane są do niezależnego, samodzielnego i aktywnego życia, a w miarę indywidualnych możliwości danej osoby – do aktywnego życia zawodowego.

Zakłady aktywności zawodowej mogą być tworzone przez jednostki samorządu lokalnego oraz organizacje społeczne, których statutowym zadaniem jest rehabilitacja zawodowa i społeczna osób niepełnosprawnych. Pod pojęciem rehabilitacji zawodowej rozumie się m.in. prowadzenie poradnictwa zawodowego, którego celem jest ocena zdolności do pracy oraz wybór odpowiedniego zawodu i szkolenia, przygotowanie zawodowe z uwzględnieniem perspektyw zatrudnienia, dobór odpowiedniego dla osób niepełnosprawnych miejsca pracy i jego wyposażenie. Rehabilitacja społeczna zakłada pobudzanie aktywności społecznej osoby niepełnosprawnej, likwidację barier (np. architektonicznych, transportowych, urbanistycznych, w dostępie do informacji), a także działanie na rzecz kształtowania w społeczeństwie właściwych postaw i zachowań sprzyjających integracji z osobami niepełnosprawnymi. Ponadto zakłady aktywności zawodowej zobowiązane są do prowadzenia rehabilitacji leczniczej poprzez zapewnienie dostępu na terenie zakładu do usług rehabilitacyjnych (urządzeń i fachowej kadry).

Zakłady mogą prowadzić działalność gospodarczą, z wyłączeniem działalności polegającej na wytwarzaniu wyrobów przemysłu paliwowego, tytoniowego, spirytusowego, winiarskiego, piwowarskiego, a także pozostałych wyrobów alkoholowych o zawartości alkoholu powyżej 1,5% oraz wyrobów z metali szlachetnych albo z udziałem tych metali lub handlu tymi wyrobami.

Warsztat Terapii Zajęciowej (WTZ) to podmiot ekonomii społecznej, którego zakres działania reguluje ustawa o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, a także w sprawie warsztatów terapii zajęciowej[28]. Stanowi wyodrębnioną organizacyjnie i finansowo placówkę stwarzającą osobom niepełnosprawnym niezdolnym do podjęcia pracy możliwość rehabilitacji społecznej i zawodowej w zakresie pozyskania lub przywracania umiejętności niezbędnych do podjęcia zatrudnienia. Uczestnictwo w warsztatach

[27]Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz.U. z 2010 r. Nr 214 poz. 1407 z późn. zm.).

[28]Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 25 marca 2004 r. w sprawie warsztatów terapii zajęciowej (Dz.U. z 2004 r. Nr 123, poz. 776, z późn. zm.).

terapii zajęciowej należy do podstawowych form wspomagających proces rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych. Zainteresowani powinni mieć orzeczony stopień niepełnosprawności przez powiatowy zespół ds. orzekania o stopniu niepełnosprawności ze wskazaniem na uczestnictwo w warsztatach oraz ukończone 16 lat.

Warsztat jest placówką pobytu dziennego. Czas trwania zajęć w warsztacie wynosi nie więcej niż 7 godzin dziennie i 35 godzin tygodniowo. Zajęcia w warsztacie są prowadzone zgodnie z indywidualnym programem rehabilitacji i terapii.

Działalność warsztatu nie ma charakteru zarobkowego, natomiast dochód ze sprzedaży produktów i usług wykonanych przez uczestników warsztatu w ramach realizowanego programu terapii przeznacza się, w porozumieniu z uczestnikami warsztatu, na pokrycie wydatków związanych z integracją społeczną uczestników.

ROZDZIAŁ 2

Wieloletnia strategia na rzecz ekonomii społecznej

2.1. Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej

Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej ma na celu „pokonanie skrajnego rozdrobnienia i zawiłości polskiego systemu politycznego i administracyjnego, szczególnie w odniesieniu do zagadnienia ekonomii społecznej”[29]. Powstaje w ścisłej współpracy z przedstawicielami województw, powiatów i gmin.

Program zakłada, że ekonomia społeczna w roku 2020 stanowić będzie ważny element polityk publicznych, który przyczyni się do zwiększenia zatrudnienia, spójności społecznej oraz rozwoju kapitału społecznego. Jest to priorytet polityki wspierania rozwoju ekonomii społecznej. Zwiększy się liczba działających przedsiębiorstw społecznych, które dzięki uzyskiwaniu przychodów z działalności gospodarczej osiągną stabilne podstawy swej działalności i dadzą zatrudnienie osobom wykluczonym. Do roku 2020 przedsiębiorstwa społeczne staną się dostrzegalnym podmiotem życia społeczno-gospodarczego w wymiarze lokalnym i regionalnym. Jest to cel główny strategii. Cele operacyjne, służące realizacji celu głównego to[30]:

1) przywództwo – ekonomia społeczna jako trwały element polityk publicznych, musi znaleźć swoje miejsce w politykach sektorowych, szczególnie tych związanych z rozwojem kapitału ludzkiego i społecznego, a także w regionalnych politykach rozwoju. Dokumenty strategiczne, akty prawne czy programy muszą uwzględniać potencjał ekonomii społecznej, będącej instrumentem osiągania celów rozwojowych. Należy wyznaczyć ośrodek koordynujący działania związane z ekonomią społeczną na szczeblu rządowym, który będzie czuwał nad koordynacją i spójnością działań. Ponadto należy wypracować mechanizmy służące skoordynowaniu tych polityk publicznych, które związane są z rozwojem ekonomii społecznej oraz powołać silną reprezentację sektora ekonomii społecznej, która zapewni komunikację między przedsiębiorstwami społecznymi a instytucjami publicznymi;
2) otoczenie – uwarunkowaniem rozwoju ekonomii społecznej jest przyjazne i wspierające otoczenie, które tworzą: rozwiązania prawne, finansowe i infrastrukturalne. Ramy prawne ułatwią zakładanie i prowadzenie przedsiębiorstwa społecznego oraz ukształtują warunki współpracy między tego typu podmiotami oraz instytucjami publicznymi, rozwiązania finansowe umożliwią powstawanie i płynne funkcjonowanie tych przedsiębiorstw, a rozwiązania infrastrukturalne polegać będą na tworzeniu sieci wyspecjalizowanych instytucji, które będą animować, ułatwiać i wspierać powstawanie i działalność przedsiębiorstw społecznych;
3) odpowiedzialna wspólnota - rozwój ekonomii społecznej zależy od zaangażowania społeczności lokalnej, reprezentowanej przez samorząd, przedsiębiorców, organizacje obywatelskie. Wspólnoty lokalne należy odpowiednio przygotować (dostarczenie narzędzi do prowadzenia diagnoz problemów z udziałem obywateli, planowania strategicznego, aktywizowania społeczności lokalnej i realizacji usług użyteczności

[29] *Krajowy Program Rozwoju…,* op. cit., s. 17.
[30] Tamże, s. 27-30.

publicznej przy udziale przedsiębiorstw społecznych). Należy podjąć działania, w efekcie których zwiększy się zainteresowanie współpracą z przedsiębiorstwami społecznymi. W celu zbudowania trwałych podstaw gospodarczych funkcjonowania przedsiębiorstw społecznych ważne są ponadlokalne powiązania kooperacyjne: klastry, partnerstwa, franczyza społeczna. Włączenie przedsiębiorstw społecznych do współpracy w ramach szerszych, branżowych powiązań kooperacyjnych zapewniać będzie tym podmiotom możliwość nawiązywania trwałych, stabilnych więzi gospodarczych;

4) kompetencje dla ekonomii społecznej – dla rozwoju ekonomii społecznej potrzebna jest wiedza na temat przedsiębiorstw społecznych, jakie cele stawiane są przed takimi podmiotami, jaka jest specyfika ich działania. Konieczne jest też kształtowanie umiejętności i postaw potrzebnych dla funkcjonowania przedsiębiorstw społecznych, takich jak przedsiębiorczość, połączona z umiejętnością współpracy, angażowaniem się w działalność na rzecz wspólnoty. Rozwijanie tych kompetencji powinno odbywać się w ramach edukacji formalnej, jak i pozaformalnej. Działania edukacyjne należy skierować również do całego społeczeństwa: dzieci i młodzieży, członków wspólnot lokalnych, samorządowców czy przedsiębiorców. Poziom kompetencji tych grup może wpływać na warunki powstawania i funkcjonowania przedsiębiorstw społecznych. Kształtowanie kompetencji dla ekonomii społecznej obejmuje również kultywowanie i odnawianie polskiej myśli społecznej związanej z rozwojem przedsiębiorczości społecznej.

2.2. Ekonomia społeczna w regionie świętokrzyskim

Region świętokrzyski, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej (ROPS) aktualnie wypracowuje strategię na rzecz ekonomii społecznej w postaci dokumentu o nazwie *Wieloletni regionalny plan działań na rzecz promocji i upowszechniania ekonomii społecznej oraz rozwoju instytucji sektora ekonomii społecznej i jej otoczenia w województwie świętokrzyskim do roku 2020.*

Plan będzie stanowić ważny element programowania w województwie, zgodnie z zasadami prowadzenia polityki rozwoju, obejmującej obszar funkcjonowania ekonomii społecznej: tworzenie warunków rozwoju gospodarczego, w tym kreowanie rynku pracy; pozyskiwanie i łączenie środków finansowych: publicznych i prywatnych, w celu realizacji zadań z zakresu użyteczności publicznej; promocję walorów i możliwości rozwoju województwa oraz wspieranie i prowadzenie działań na rzecz integracji społecznej i przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu.

Strategia zakłada rozwój sektora ekonomii społecznej w województwie świętokrzyskim jako istotnego elementu systemu zaspokajania potrzeb społecznych, stabilnego uczestnika gry rynkowej, ważnego partnera współodpowiedzialnego za polityki publiczne jednostek samorządów terytorialnych. Opiera się na czterech priorytetach[31] (schemat 4).

1. **Priorytet 1: Stworzenie warunków do rozwoju podmiotów ekonomii społecznej oraz ich otoczenia w regionie.**

[31] *Wieloletni regionalny plan działań na rzecz promocji i upowszechniania ekonomii społecznej oraz rozwoju instytucji sektora ekonomii społecznej i jej otoczenia w województwie świętokrzyskim do roku 2020*, s. 28-32.

Cel szczegółowy 1.1: Stworzenie warunków formalnych do funkcjonowania przedsiębiorczości społecznej w regionie

Działania: uwzględnienie ekonomii społecznej w dokumentach strategicznych szczebla regionalnego i lokalnego; promowanie stosowania klauzul społecznych zamówieniach publicznych; rozwój systemu wsparcia ekonomii społecznej.

Cel szczegółowy 1.2: Uruchamianie mechanizmów przedsiębiorczości społecznej poprzez wsparcie organizacji pozarządowych oraz podmiotów łączących działalność gospodarczą i społeczną.

Działania: wspieranie innowacyjnego podejścia organizacji pozarządowych do realizacji celów społecznych i ekonomicznych – większy nacisk na innowacyjność, przedsiębiorczość i orientację na rezultaty; utworzenie inkubatorów przedsiębiorczości społecznej, ośrodków wsparcia ekonomii społecznej udostępniających najważniejsze zasoby, w tym lokale na preferencyjnych warunkach, zapewniających bezpłatne doradztwo, szkolenia, służących wsparciem marketingowym (bazy danych potencjalnych kontrahentów) i promocyjnym zarówno o statusie jednostek samorządowych, jak i pozarządowych; docelowo instytucja typu inkubator lub ośrodek wsparcia powinna powstać w każdym powiecie na terenie Województwa Świętokrzyskiego; rozwój systemu wsparcia finansowego dla podmiotów ekonomii społecznej; kreowanie świadomej polityki wsparcia dla podmiotów ekonomii społecznej poprzez podnoszenie kompetencji pracowników samorządu i jego agend w zakresie funkcjonowania i wspierania ekonomii społecznej.

Cel szczegółowy 1.3: Objęcie systemem wsparcia na zasadach preferencyjnych wybranych obszarów działalności.

Działania: prowadzenie cyklicznych analiz dotyczących funkcjonowania przedsiębiorczości społecznej w regionie, w tym badanie bieżących profili działalności PES oraz ich potencjału; preferowanie usług: z zakresu pomocy i integracji społecznej, z obszaru edukacji i kultury oraz innych usług poziomie regionalnym i lokalnym.

2. **Priorytet 2: Większe zaangażowanie sektora ekonomii społecznej w realizacji usług społecznych oraz gospodarce regionu.**

   Cel szczegółowy 2.1: Umocowanie ekonomii społecznej w systemie strategicznego planowanie rozwoju społeczno-gospodarczego na poziomie lokalnym i regionalnym.

   Działania: wspieranie działań sektora ekonomii społecznej zmierzających do wykreowania pozytywnego wizerunku marki ekonomii społecznej, podniesienia jakości działania oraz pomiaru oddziaływania społecznego (audyt społeczny), w szczególności w zakresie: certyfikacji marki, wypracowania standardów świadczenia usług społecznych, wypracowania standardów działania inkubatorów i centrów wsparcia, mierzenia społecznego oddziaływania podmiotów ekonomii społecznej (audyt społeczny); wprowadzenie aktywnych form reintegracji społecznej i zawodowej przez ośrodki pomocy społecznej i powiatowe urzędu pracy zorientowanych na tworzenie i wspieranie podmiotów ekonomii społecznej poprzez: pracę socjalną ukierunkowaną na zakładanie PES, kierowanie beneficjentów OPS i PUP na odbycie praktyk i staży w podmiotach ekonomii społecznej, udzielanie dotacji na założenie spółdzielni socjalnych.

   Cel szczegółowy 2.2: Wsparcie ekonomii społecznej jako partnera przy realizacji polityk publicznych.

   Działania: wspieranie procesów służących budowaniu reprezentacji sektora ekonomii społecznej na szczeblu gminy, powiatu i województwa; zagwarantowanie udziału

reprezentacjom sektora ekonomii społecznej w tworzeniu i realizacji polityk publicznych; zakup przez samorządy terytorialne i ich jednostki wyrobów i usług dostarczanych przez przedsiębiorstwa społeczne, w tym kontraktowanie usług społecznych.

Cel szczegółowy 2.3: Wsparcie wykorzystania potencjału przedsiębiorstw społecznych w rozwoju społeczności lokalnych, w tym rozwoju gospodarczego.

Działania: aktywizacja osób do tej pory wykluczonych z rynku pracy lub mających trudności w dostępie do niego; wykorzystanie innowacyjności przedsiębiorstw społecznych, ich umiejętności łączenia potencjałów osób i instytucji oraz pozyskiwania środków zewnętrznych; identyfikacja obszarów, w których realizację zadań publicznych można zlecić do realizacji przedsiębiorstwom społecznym (kontraktowanie) lub podjąć w ramach partnerstwa publiczno-społecznego.

3. **Priorytet 3: Inicjowanie rozwoju partnerstw na rzecz przedsiębiorczości społecznej.**

Cel szczegółowy 3.1: Rozwój otoczenia przedsiębiorczości społecznej w regionie.

Działania: inspirowanie w zakresie zawiązywania porozumień międzysektorowych na rzecz rozwoju przedsiębiorczości społecznej; inicjowanie współpracy powiatowych urzędów pracy i ośrodków pomocy społecznej na rzecz ekonomii społecznej; stworzenie systemowych rozwiązań wspierających przedsiębiorstwa ekonomii społecznej poprzez utworzeni sieci Ośrodków Wsparcia Ekonomii Społecznej; uruchomienie portali internetowych poświęconych ekonomii społecznej w regionie; powołanie przy Marszałku Województwa Świętokrzyskiego zespołu monitorującego rozwój ekonomii społecznej w regionie.

4. **Priorytet 4: Promocja i upowszechnienie idei przedsiębiorczości społecznej.**

Cel szczegółowy 4.1: Edukacja w zakresie przedsiębiorczości i ekonomii społecznej w regionie.

Działania: wsparcie edukacyjne władz lokalnych w zakresie wiedzy o ekonomii społecznej; promowanie działań mających na celu podniesienie świadomości z zakresu ekonomii społecznej wśród kadr pomocy społecznej, instytucji rynku pracy i pracowników jednostek samorządu terytorialnego odpowiedzialnych za kontakt z organizacjami pozarządowymi; propagowanie tworzenia spółdzielni uczniowskich jako wstępu do przedsiębiorczości społecznej; utworzenie kierunku bądź specjalizacji oraz organizacja studiów podyplomowych z zakresu ekonomii społecznej na uczelniach wyższych w regionie.

Cel szczegółowy 4.2: Promocja ekonomii społecznej.

Działania: prowadzenie kampanii społecznych na rzecz przedsiębiorczości społecznej; publikowanie periodyków dotyczących ekonomii społecznej; współpraca z mediami w zakresie ekonomii społecznej; współpraca ze Spółka Targi Kielce przy organizacji targów, promujących idee ekonomii społecznej.

Schemat 4. Cele, priorytety działań oraz kierunki interwencji

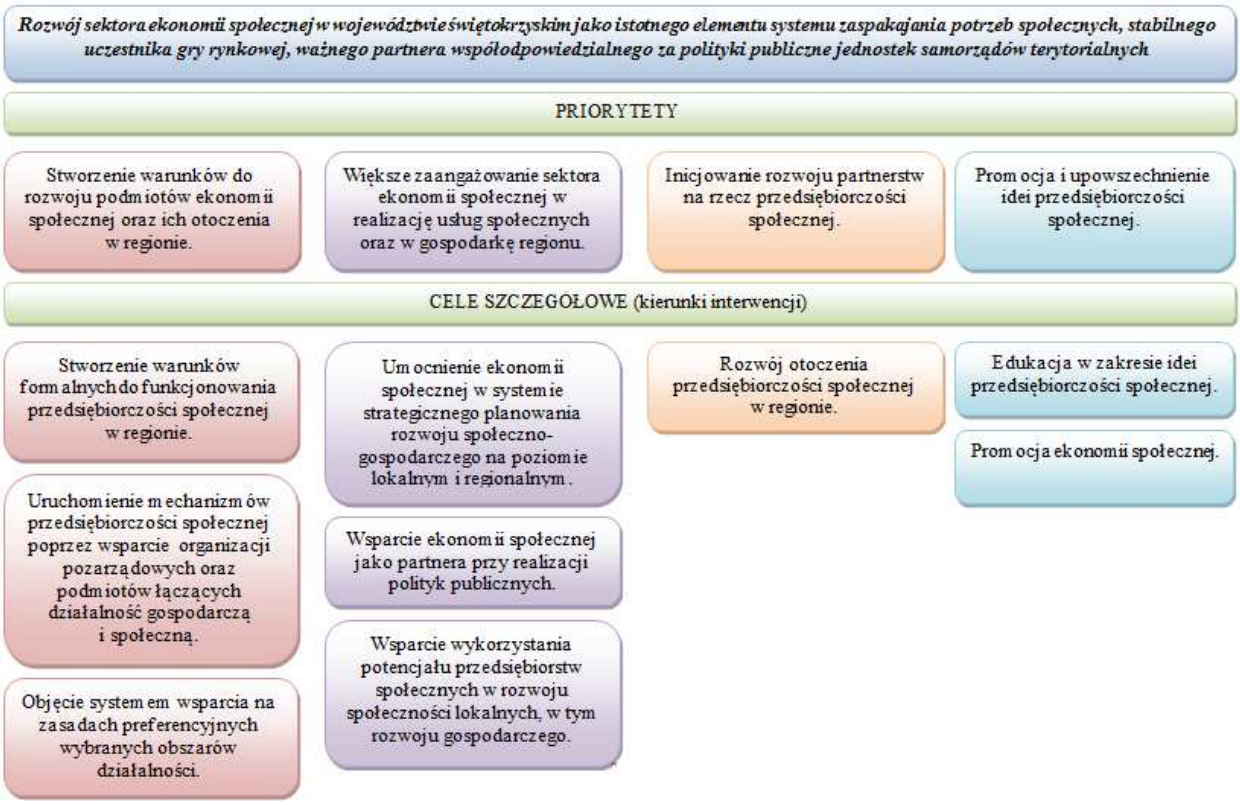

Źródło: *Wieloletni regionalny plan działań na rzecz promocji i upowszechniania ekonomii społecznej oraz rozwoju instytucji sektora ekonomii społecznej i jej otoczenia w województwie świętokrzyskim do roku 2020*, s. 32.

CZĘŚĆ II

Lokalny dorobek w zakresie ekonomii społecznej

„Cudze chwalicie, swego nie znacie, sami nie wiecie, co posiadacie"

S. Jachowicz „Wieś”

ROZDZIAŁ 1

Działalność podmiotów ekonomii społecznej w powiecie skarżyskim

1.1. Centrum Integracji Społecznej

Centrum Integracji Społecznej w Skarżysku-Kam. to podmiot ekonomii społecznej, powołany Zarządzeniem Nr 254/2008 Prezydenta Miasta Skarżysko-Kamienna z dnia 6 października 2008 r. w formie gospodarstwa pomocniczego Urzędu Miasta.

Wskutek nowelizacji ustawy o finansach publicznych z sierpnia 2009 r.[32], która wprowadziła zmiany systemowe oraz instytucjonalne w zakresie form, a co za tym idzie – sposobów realizowania zadań publicznych, wraz z końcem 2010 r. likwidacji uległy gospodarstwa pomocnicze gminnych, powiatowych i wojewódzkich jednostek budżetowych. Datę końcową procesu likwidacji wyznaczono na 31 grudnia 2010 r. Ustawa o zmianie ustawy o zatrudnieniu socjalnym oraz niektórych innych ustaw[33] umożliwiła przekształcenie Centrum Integracji Społecznej w samorządowy zakład budżetowy, co nastąpiło na mocy Uchwały Nr LIV/106/2010 Rady Miasta Skarżysko-Kamienna z 4 listopada 2010 r. w sprawie utworzenia samorządowego zakładu budżetowego o nazwie: Centrum Integracji Społecznej. Dzięki temu rozwiązaniu Centrum mogło dalej realizować zadania statutowe i zlecone, a przede wszystkim kontynuować rozpoczęte projekty współfinansowane z Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki.

Od 1 stycznia 2011 r. Centrum Integracji Społecznej w Skarżysku-Kam. funkcjonuje jako samorządowy zakład budżetowy i w świetle prawa jest nowym podmiotem, działającym na podstawie Statutu. Jest również instytucją szkoleniową, wpisaną do rejestru Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Kielcach pod numerem ewidencyjnym 2.26/00002/2011.

Centrum należy do Konwentu Centrów i Klubów Integracji Społecznej, będącego forum wymiany doświadczeń, wypracowywania wspólnych stanowisk i prezentowania propozycji rozwiązań systemowych w kluczowych sprawach dotyczących problematyki świadczenia usług reintegracji społecznej i zawodowej, współpracy z jednostkami organizacyjnymi pomocy społecznej, urzędami pracy oraz organizacjami pozarządowymi i podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, w obszarze przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu.

Celem działania Centrum Integracji Społecznej jest aktywizacja zawodowa i społeczna osób podlegających wykluczeniu społecznemu, które ze względu na swoją sytuację życiową nie własnym staraniem zaspokoić swoich podstawowych potrzeb życiowych, znajdują się w sytuacji powodującej ubóstwo oraz uniemożliwiającej lub ograniczającej uczestnictwo w życiu zawodowym, społecznym i rodzinnym.

Kluczowym narzędziem stosowanym w Centrum jest Indywidualny Program Zatrudnienia Socjalnego, rodzaj dwustronnej umowy pomiędzy Centrum a uczestnikiem, na podstawie której uczestnik realizuje program integracji społecznej i zawodowej, obejmujący różnorodne formy

[32]Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. - Przepisy wprowadzające ustawę o finansach publicznych – art. 87 (Dz.U. z 2009 r. Nr 157, poz. 1241 z późn. zm.).

[33]Ustawa z dnia 22 lipca 2010 r. o zmianie ustawy o zatrudnieniu socjalnym oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2010 r. Nr 152, poz. 1020).

zajęć indywidualnych i grupowych, mających na celu „odbudowanie i podtrzymanie umiejętności uczestniczenia w życiu społeczności lokalnej i pełnienia ról społecznych (…) oraz zdolności do samodzielnego świadczenia pracy na rynku pracy”[34]. Są to przede wszystkim warsztaty przyuczające do pracy w zawodzie warsztaty psychoedukacyjne, aktywizujące, grupy wsparcia, indywidualne formy wsparcia z elementami terapii, a także zajęcia informatyczne, zajęcia z przedsiębiorczości i spółdzielczości socjalnej, oraz różne formy kursów prawa jazdy, kurs obsługi kas fiskalnych, minimum sanitarne itp.

Zgodnie z art. 14 pkt 7a ustawy o finansach publicznych, Centrum jako samorządowy zakład budżetowy, może wykonywać zadania własne jednostki samorządu terytorialnego, a więc gminy, w zakresie reintegracji zawodowej i społecznej.

W 2011 r. Gmina Skarżysko-Kamienna zleciła Centrum wykonanie usług na kwotę prawie 100 tys. zł. Uczestnicy Centrum w ramach reintegracji społecznej i zawodowej zrealizowali następujące zadania: szycie flag i wykonanie drzewców, rozwieszanie flag na ulicach miasta, remont ławek i koszy na śmieci oraz ich montaż i demontaż, utrzymanie obiektów grobownictwa wojennego, utrzymanie pomników na terenie miasta, utrzymanie wybranych terenów zieleni. Centrum Integracji Społecznej wywiązało się ze wszystkich powierzonych zadań, co zaprocentowało w 2012 r. większym zakresem zleceń z Gminy.

W zastosowaniu art. 9 ustawy o zatrudnieniu socjalnym, Centrum, w ramach reintegracji zawodowej, może prowadzić działalność wytwórczą, handlową lub usługową oraz działalność wytwórczą w rolnictwie, z wyłączeniem działalności polegającej na wywarzaniu i handlu wyrobami przemysłu paliwowego, tytoniowego, spirytusowego, winiarskiego, piwowarskiego, a także pozostałych wyrobów alkoholowych o zawartości alkoholu powyżej 0,5% oraz wyrobów z metali szlachetnych albo z udziałem tych metali. Działalność ta nie jest działalnością gospodarczą w rozumieniu przepisów ustawy o swobodzie działalności gospodarczej[35] i może być prowadzona jako statutowa działalność odpłatna pożytku publicznego w rozumieniu przepisów o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

Począwszy od 2011 r. Centrum zawarło odpłatne umowy na realizację usług z następującymi placówkami: Miejskie Centrum Sportu i Rekreacji, Zakład Pracy Chronionej „Wtórpol”, Parafia Rzymsko-Katolicka p.w. Matki Bożej Ostrobramskiej, Zespół Szkół Publicznych Nr 1, Miejski Ośrodek Socjoterapii, Miejskie Centrum Kultury, Zakład Przerobu Złomu Metalika, Bractwo Matki Bożej Miłosierdzia, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Zakład Wyrobów Kamionkowych „Marywil” w Suchedniowie, Towarzystwo Przyjaciół Dzieci O/Miejski w Skarżysku-Kam., Szkoła Podstawowa nr 5 i nr 3, PCPR.

Centrum Integracji Społecznej współpracuje z Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Skarżysku na podstawie porozumień, w ramach których skierowano do chwili obecnej 10 osób do realizacji Indywidualnego Programu Zatrudnienia Socjalnego. Uczestnictwo tych osób było finansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach projektu systemowego „Nowe szanse w MOPS”.

Centrum Integracji Społecznej w Skarżysku-Kam. w latach 2008-2011 zrealizowało 3 projekty adresowane do osób w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy: KOP! Kreujemy Optymistyczną Przyszłość - projekt utworzenia Centrum Integracji Społecznej jako struktury

[34]Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym – art. 2 pkt 4 (tekst jedn. Dz.U. z 2011 nr 43 poz. 225 z późn. zm.).

[35]Ustawa z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz.U. z 2010 r. Nr 220, poz. 1447 i Nr 239, poz. 1593 z późn. zm.).

aktywizacji osób wykluczonych w mieście Skarżysku-Kamiennej", „Ocal marzenia- nie czekaj, działaj, pracuj", „Szansa dla ciebie- nadzieja dla innych". Projekty te współfinansowane były z Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach PO KL- Priorytet VII Promocja integracji społecznej, Działanie 7.2 Przeciwdziałanie wykluczeniu i wzmocnienie sektora ekonomii społecznej Poddziałanie 7.2.1 Aktywizacja zawodowa i społeczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Projekty te uzyskały dofinansowanie w trybie konkursowym, a łączna kwota dotychczasowego dofinansowania wyniosła około 2 mln zł.

Projekt KOP! Kreujemy Optymistyczną Przyszłość - projekt utworzenia Centrum Integracji Społecznej jako struktury aktywizacji osób wykluczonych w mieście Skarżysku-Kamiennej" o wartości dofinansowania 691.238,85 zł realizowany był w okresie od 1 października 2008 r. do 31 marca 2010 r. Miał on na celu aktywizację zawodową i społeczną osób wykluczonych społecznie poprzez utworzenie w mieście podmiotu ekonomii społecznej- Centrum Integracji Społecznej. Cele szczegółowe to podniesienie kwalifikacji/kompetencji zawodowych oraz umiejętności związanych z samodzielnym świadczeniem pracy poprzez warsztaty przyuczające do zawodu i zajęcia edukacyjne, a także przezwyciężenie indywidualnych barier w integracji społecznej, w tym uzależnień, destrukcyjnych zachowań i postaw życiowych, poradnictwo psychologiczne, psychospołeczne, wsparcie indywidualne, środowiskową pracę socjalną.

W ramach projektu zrealizowany został kompleksowy program reintegracji zawodowej i społecznej, w którym brało udział 45 osób z powiatu skarżyskiego, wykluczonych społecznie. Uczestnicy zrealizowali w ciągu 11 miesięcy pełny program reintegracji zawodowej i społecznej. W trwającym miesiąc okresie próbnym zajęcia odbywały się przez 5 dni w tygodniu po 6 godzin dziennie. W tym czasie przeprowadzona została diagnoza indywidualna w zakresie predyspozycji zawodowych, kompetencji społecznych, sytuacji socjalnej i obszarów problemowych, a także szkolenie BHP, badania lekarskie oraz opracowanie Indywidualnego Programu Zatrudnienia Socjalnego.

W okresie zasadniczym uczestnicy brali udział w warsztatach terapeutycznych, motywacyjnych, psychoedukacyjnych oraz w spotkaniach indywidualnych i grupowych ze spacjalistami: psychologiem, terapeutą uzależnień, doradcą zawodowym. Mieli również zajęcia teoretyczne i praktyczne przyuczające do pracy w jednym z warsztatów zawodowych: warsztat krawiecki, warsztat ogrodniczo-porządkowy, warsztat remontowy, zajęcia z zakresu przedsiębiorczości ze szczególnym uwzględnieniem tworzenia i prowadzenia spółdzielni socjalnych, zajęcia informatyczne, konsultacje prawne oraz zajęcia fakultatywne dostosowane do własnych predyspozycji i potrzeb (kursy: florystyczny, prawa jazdy, obsługi kasy fiskalnej). Wyróżniający się uczestnicy podeszli do egzaminów czeladniczych i uzyskali papiery czeladnicze w dwóch zawodach: technolog robot wykończeniowych w budownictwie (3 mężczyzn) oraz krawcowa (4 kobiety). Ponadto dla zainteresowanych beneficjentów zorganizowany został wolontariat.

W trakcie zajęć każdy beneficjent otrzymał: świadczenie integracyjne, bilety na dojazd do i z Centrum, 1 posiłek dziennie, ubranie robocze i środki ochrony osobistej, materiały do zajęć praktycznych i teoretycznych, ubezpieczenie NW.

W ramach Projektu zorganizowane zostały 2 konferencje: upowszechniająca i podsumowująca działania projektowe. Konferencja upowszechniająca projekt miała na celu zapoznanie zaproszonych gości z założeniami projektu, natomiast podczas konferencji podsumowującej projekt przedstawione zostały osiągnięte rezultaty.

Kolejny projekt - „Ocal marzenia – nie czekaj, działaj, pracuj” został zrealizowany w okresie od 1 kwietnia 2010 r. do 30 listopada 2011 r. W projekcie wzięło udział 64 osoby. Głównym celem projektu było zwiększenie zdolności pełnego uczestnictwa w życiu zawodowym i społecznym zagrożonych wykluczeniem społecznym z powiatu skarżyskiego poprzez realizację kompleksowego programu reintegracji zawodowej i społecznej. Adresaci projektu to: 50 bezrobotnych kobiet i mężczyzn z powiatu skarżyskiego, zagrożonych wykluczeniem społecznym, w tym miedzy innymi: osoby korzystające ze świadczeń pomocy społecznej, uzależnione po terapii, niepełnosprawne, bezdomne, osoby bez kwalifikacji zawodowych, osoby z wykształceniem policealnym i zasadniczym zawodowym, osoby powyżej 45 roku życia, bez stażu/z niskim stażem pracy.

Działania w ramach projektu przeprowadzone zostały w 2 edycjach: I edycja: lipiec 2010-styczeń 2011 (nabór do I edycji: maj - czerwiec 2010), II edycja: kwiecień 2011 - październik 2011 (nabór do II edycji: luty – marzec 2011). Program każdej edycji zakładał 7- miesięczny pobyt uczestników i obejmował okres próbny i okres zasadniczy.

W okresie próbnym odbywały się zajęcia z doradcą zawodowym (warsztaty grupowe oraz indywidualne rozmowy doradcze), psychologiem (trening kompetencji społecznych), terapeutą uzależnień (warsztat edukacyjno-motywacyjny). Uczestnicy brali również udział w 4 grupach mających na celu ocenę predyspozycji zawodowych, wprowadzenie do pracy w danym zawodzie Były to: grupa krawiecka (wprowadzające zajęcia teoretyczne i praktyczne w pracowni krawieckiej Centrum); grupa magazynier-sprzedawca (wprowadzające zajęcia teoretyczne i praktyczne w pracowni dydaktycznej/komputerowej oraz w magazynie Centrum); grupa ogrodniczo-porządkowa (zajęcia teoretyczne na terenie Centrum, zajęcia praktyczne na terenie miasta); grupa remontowa (zajęcia praktyczne i teoretyczne w siedzibie Centrum).

W okresie zasadniczym beneficjenci projektu uczestniczyli w zajęciach teoretycznych i praktycznych, przyuczających do zawodu w ramach 4 grup: remontowej pod ogólnie przyjętą nazwą „Technolog robót wykończeniowych”, „Magazynier-sprzedawca”, grupa ogrodniczo-porządkowa, grupa krawiecka. Zajęcia zawodowe w każdej grupie obejmowały 564 godziny zegarowe na osobę w każdej edycji. Ponadto uczestnicy brali udział w zajęciach komputerowych, w zajęciach z przedsiębiorczości i spółdzielczości socjalnej, w kursie prawa jazdy kat. B, w kursie pierwszej pomocy przedmedycznej, w warsztatach psychologicznych, grupach wsparcia oraz korzystali z indywidualnego wsparcie psychologa, terapeuty uzależnień pracownika socjalnego, doradcy zawodowego i prawnika.

Każdy uczestnik programu otrzymał: zasiłek integracyjny, posiłek w czasie zajęć, bilety na dojazd, ubezpieczenie NNW, ubrania robocze, materiały do zajęć, badania lekarskie.

Uczestnictwo w projekcie umożliwiło podniesienie kwalifikacji zawodowych wszystkich beneficjentów, a wyróżniającym się - uzyskanie dyplomów czeladniczych, nabycie nowych umiejętności praktycznych, a także zwiększyło szanse na podjęcie pracy na otwartym rynku pracy lub zatrudnienie wspieranego oraz na założenie spółdzielni socjalnej. Papiery czeladnicze w trzech zawodach uzyskało 17 osób: technolog robot wykończeniowych w budownictwie- 7 mężczyzn, sprzedawca- 3 kobiety i 1 mężczyzna, krawiec – 6 kobiet.

Trzeci **projekt „Szansa dla ciebie – nadzieja dla innych”**, realizowany w okresie od 1 lutego 2011 r. do 31 grudnia 2011 r. miał na celu aktywizację zawodową i społeczną 10. kobiet z terenu powiatu skarżyskiego, które znalazły się w trudnej sytuacji życiowej i materialnej. Uczestniczki projektu realizowały 7-miesięczny program (maj-listopad 2011 r.) w dwóch etapach: okres próbny (maj 2011 r.) oraz okres zasadniczy (czerwiec-listopad 2011 r.).

W okresie próbnym kobiety uczestniczyły w następujących działaniach: trening kompetencji społecznych, warsztaty edukacyjno-profilaktyczne, warsztaty aktywności zawodowej, szkolenie podstawowe BHP, warsztaty antydyskryminacyjne, warsztaty „Wychowanie bez porażek", zajęcia z języka angielskiego, poradnictwo indywidualne w tym: poradnictwo psychologiczne (psycholog), profilaktyka uzależnień (terapeuta uzależnień) i doradztwo zawodowe (doradca zawodowy), badania/opinia lekarza medycyny pracy (przydatność zawodowa), rodzinne wywiady środowiskowe przeprowadzone przez pracownika socjalnego.

W okresie zasadniczym odbywały się zajęcia mające na celu reintegrację społeczną i zawodową. W ramach reintegracji społecznej odbywały się zajęcia grupowe (warsztaty edukacyjne, aktywizacji zawodowej, z zakresu poruszania się po rynku pracy, terapeutyczne, profilaktyki uzależnień, grupy wsparcia, a także zajęcia rozwijające umiejętności społeczne) oraz zajęcia indywidualne (wsparcie indywidualne z elementami terapii, indywidualne spotkania z doradcą zawodowym, indywidualne spotkania z terapeutą z zakresu profilaktyki uzależnień, praca socjalna i poradnictwo socjalne).

Realizacja programu reintegracji zawodowej obejmowała warsztaty przyuczające do pracy w zawodzie: „Opiekunka osób starszych i przewlekle chorych". Zajęcia teoretyczne realizowane w siedzibie Centrum Integracji Społecznej (teoria i praktyka 192 godziny obejmujące następujące moduły: Starzenie się fizjologia–czy choroba?; Organizacja opieki zdrowotnej i pomocy społecznej; Nagła pomoc; Zasada nawiązywania właściwych relacji z podopiecznym i jego rodziną; Pielęgnacja osób starszych i przewlekle chorych; Postępowanie w wybranych problemach zdrowotnych; Podstawy terapii zajęciowej i fizjoterapii; Opieka paliatywna), natomiast zajęcia praktyczne przeprowadzone zostały w specjalistycznych pracowniach w Kolegium Pracowników Służb Społecznych w Skarżysku-Kamiennej. Ponadto kobiety miały praktyki zawodowe (260 godz.) w trzech placówkach. Były to: Centrum Opiekuńczo-Pielęgnacyjne „Anna" w Skarżysku Kościelnym oraz MOPS i DPS – placówki na terenie miasta.

W ramach projektu odbyły się również: szkolenie z masażu klasycznego, kurs pierwszej pomocy przedmedycznej, zajęcia informatyczne, kurs języka angielskiego oraz warsztaty z przedsiębiorczości i spółdzielczości socjalnej, które miały na celu przygotowanie do założenia i prowadzenia spółdzielni socjalnej. W celu poznania dobrych praktyk z zakresu ekonomii społecznej i funkcjonowania przedsiębiorstw społecznych uczestniczki wzięły udział w dwóch wizytach studyjnych w instytucjach ekonomii społecznej w Olkuszu i Byczynie. Dodatkowo cztery wyróżniające się uczestniczki skorzystały z kursu na prawo jazdy kat. B.

Każda z uczestniczek biorących udział w projekcie skorzystała z wsparcia obejmującego: świadczenie integracyjne, bilety na dojazd do i z Centrum i na praktyki zawodowe, 1 posiłek dziennie, ubranie ochronne, materiały do zajęć, ubezpieczenie NNW.

Wszystkie uczestniczki projektu nabyły wiedzę teoretyczną i umiejętności praktyczne niezbędne do pracy w charakterze opiekunek osób starszych i przewlekle chorych, a także wzmocniły swoją samoocenę i poczucie własnej wartości. Dwie spośród 10 kobiet znalazły zatrudnienie w jednej z placówek, w których odbywały praktyki zawodowe, a 3 pracują u osób prywatnych jako opiekunki osób starszych.

Od 1 stycznia 2013 r. Centrum rozpoczyna realizację kolejnego dużego projektu **„W drodze do pracy"**. Wniosek o dofinansowanie realizacji projektu został złożony na konkurs w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, Priorytet VII Promocja integracji społecznej, Działanie 7.2 Przeciwdziałanie wykluczeniu i wzmocnienie sektora ekonomii społecznej

Poddziałanie 7.2.1 Aktywizacja zawodowa i społeczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i uzyskał pierwsze miejsce na liście rankingowej. Projekt „W drodze do pracy" jest czwartym z kolei projektem w dorobku CIS współfinansowanym ze środków Unii Europejskiej.

Planowany okres realizacji projektu to 21 miesięcy: styczeń 2013 r.- październik 2014 r. Jest on adresowany do 40 osób zagrożonych wykluczeniem społecznym z terenu miasta.

Celem projektu jest przygotowanie do pełnego uczestnictwa w życiu zawodowym społeczny i do samodzielnego świadczenia pracy 40 osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, mieszkańców gminy Skarżysko-Kam. w okresie kwiecień 2013 r.- wrzesień 2014 r. W ramach projektu osoby te podejmą zatrudnienie socjalne, co oznacza, że przez 12 miesięcy, 5 dni w tygodniu od 6 do 8 godzin dziennie będą uczyć się zawodu w jednym z 4 warsztatów, korzystać z licznych szkoleń, kursów podnoszących kwalifikacje, a także wsparcia psychologa, terapeuty, doradcy zawodowego, ukończą cykl zajęć informatycznych i zajęć z przedsiębiorczości. Z tego tytułu otrzymają także świadczenie integracyjne oraz dodatkowe świadczenia m.in. bilety na dojazd oraz posiłek.

W ramach projektu Centrum poszerzy działalność w zakresie reintegracji zawodowej i społecznej o nowe warsztaty przyuczające do pracy zawodzie, takie jak: warsztat gastronomiczny, rękodzieła artystycznego, stolarski, selektywnej zbiórki odpadów hodowli roślin. Nadal działać będzie warsztat krawiecki, remontowy i ogrodniczo-porządkowy). Ponadto zrealizowane zostaną dodatkowe formy wsparcia dla uczestników, w tym między innymi praktyki zawodowe u pracodawcy oraz wdrożenie fazy monitoringu, tj. wsparcia dla absolwentów Centrum przez 6 miesięcy po zakończeniu programu.

Projekt przewiduje zawarcie partnerstwa trójsektowego z Powiatowym Urzędem Pracy, który jest partnerem od początku istnienia Centrum, a w ramach projektu współpraca ta zostanie rozszerzona, oraz ze spółką z o.o. ALMAX, firmą otwartą na wspólne działania, która jako partner stwarza perspektywy zatrudnieniowe dla absolwentów Centrum, w szczególności w kontekście zadań wynikających z ustawy o zmianie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz niektórych innych ustaw[36].

Zakres zadań i szczegóły partnerstwa, które znajdą się w umowach partnerskich, zostały uzgodnione na etapie wspólnego tworzenia projektu. Partnerstwo jest pozafinansowe i opiera się na zasobach ludzkich, organizacyjnych, lokalowych i technicznych partnerów.

Centrum Integracji Społecznej w Skarżysku-Kam. uczestniczy również w realizacji projektów partnerskich, współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej. Przykładem są projekty: „Milowe kroki"- tworzymy pierwsze spółdzielnie socjalne w powiecie skarżyskim i koneckim" oraz „Dobry pomysł".

Projekt „Milowe kroki"- tworzymy pierwsze spółdzielnie socjalne w powiecie skarżyskim i koneckim" PO KL- Priorytet VII Promocja integracji społecznej, Działanie 7.2 Przeciwdziałanie wykluczeniu i wzmocnienie sektora ekonomii społecznej Poddziałanie 7.2.1 Aktywizacja zawodowa i społeczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, realizowany był wspólnie z Podkarpacką Agencją Konsultingowo-Doradczą w okresie: 01.03.2010 – 28.02.2011. Centrum Integracji Społecznej jako partner uczestniczyło na wszystkich etapach przygotowywania projektu, w szczególności na etapie wypracowywania koncepcji i planowania zakresu działań tak, aby wpisywały się w dotychczasowe inicjatywy na rzecz ekonomii

[36]Ustawa z dnia 1 lipca 2011 r. o zmianie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2011 r. Nr 152 poz. 897).

społecznej i stanowiły ich uzupełnienie. Partnerstwo dotyczyło głównie etapu rekrutacji i promocji.

Projekt „Dobry pomysł”- Program Operacyjny Fundusz Inicjatyw Obywatelskich, realizowany w okresie 01.06.2012 r.- 31.12.2012 r. w partnerstwie ze Stowarzyszeniem im. S. Staszica, dotyczący trwałego zastosowania rozwiązań ekonomii społecznej w powiecie skarżyskim przy wykorzystaniu istniejącego potencjału i wzbogaceniu go o nowe formy gwarantujące przekonanie szerszej społeczności lokalnej do zasadności rozwiązań ekonomii społecznej.

Celem głównym jest wzmocnienie znaczenia ekonomii społecznej, a w szczególności spółdzielni socjalnych jako narzędzia tworzenia miejsc pracy w powiecie skarżyskim. Cele szczegółowe to: podniesienie świadomości/wiedzy z zakresu ekonomii społecznej w środowisku lokalnym; przygotowanie pod względem merytorycznym/formalnym grupy uczestników projektu do założenia/prowadzenia spółdzielni socjalnej; zmotywowanie/przygotowanie grup inicjatywnych działających w ramach NGO do łączenia działalności społecznej z działalnością ekonomiczną; przygotowanie grupy liderów/animatorów ekonomii społecznej, współpracujących na rzecz rozwoju ekonomii społecznej w powiecie; wypracowanie założeń do Skarżyskiego Modelu Ekonomii Społecznej, rozumianego jako wsparcie szkoleniowo-doradcze i informacyjne oraz partnerstwo międzysektorowe, z wykorzystaniem wyników analizy SWOT ekonomii społecznej w powiecie.

Adresatami projektu są: bezrobotni, zagrożeni wykluczeniem społecznym uczestnicy Centrum; reprezentanci I , II i III sektora - potencjalni liderzy ekonomii społecznej; młodzież – wolontariusze, potencjalni animatorzy ekonomii społecznej; społeczność lokalna.

W ramach projektu „Dobry pomysł” przeprowadzone zostało badanie poziomu wiedzy/opinii/barier ograniczających rozwój i trwałość podmiotów ekonomii społecznej w powiecie, a także możliwości/szans- badanie metodą wywiadu kwestionariuszowego.

W dalszej kolejności zrealizowano cykl warsztatów edukacyjnych „Przedsiębiorczość dla żółtodziobów” dla uczestników Centrum, potencjalnych członków/założycieli spółdzielni socjalnej. Podczas warsztatów uczestnicy zapoznali się z założeniami ekonomii społecznej, podstawowymi zagadnieniami formalno-prawnymi oraz mieli szansę zdiagnozować własne kompetencje i umiejętności przedsiębiorcze. Uczyli się sporządzania biznesplanu, tworzyli bazę pomysłów na własną działalność gospodarczą/spółdzielnię socjalną, badali lokalne potrzeby, mocne i słabe strony swojego pomysłu, a także szanse i zagrożenia, jakie mogą się wiązać z wybraną przez siebie branżą (analiza SWOT). Uczestnicy Centrum poznali możliwe źródła pozyskiwania środków finansowych na działalność spółdzielni oraz kluczowe zagadnienia z zakresu prawa pracy, a także rozliczenia z ZUS i Urzędem Skarbowym.

W ramach projektu odbyła się wizyta studyjna do Lublina. Celem wyjazdu było zapoznanie uczestników wizyty studyjnej: przedstawicieli samorządu, organizacji pozarządowych, biznesu i uczestników CIS, z przykładami dobrych praktyk w zakresie ekonomii społecznej i tworzenia partnerstw lokalnych.

W ramach projektu „Dobry pomysł” przewidziany został również cykl 5. warsztatów dla animatorów/liderów ekonomii społecznej „Wiedza-działanie- sukces”, mający na celu wypracowanie Skarżyskiego Modelu Ekonomii Społecznej. Warsztaty z udziałem przedstawicieli wszystkich środowisk lokalnych odbywały się w siedzibie Centrum.

Istotnym elementem projektu był program edukacyjno-informacyjny „Aktywni", obejmujący prezentację multimedialną, warsztat, wykład oraz prezentację lokalnych podmiotów

ekonomii społecznej. Program zaadresowany został do młodzieży- głównie wolontariuszy, działających w lokalnych organizacjach pozarządowych i inicjatywnej grupie młodzieżowej SABAT.

Działania Centrum oparte na projektach dają wymierną pomoc mieszkańcom miasta znajdującym się w najtrudniejszej sytuacji osobistej i zawodowej, która jednocześnie przynosi konkretne efekty służące społeczności lokalnej. Dzięki doświadczeniu i zasobom uzyskanym w ramach projektu, Centrum staje się przedsiębiorstwem społecznym realizującym cele społeczne i ekonomiczne, co w dzisiejszych realiach jest optymalnym narzędziem przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu.

Poza projektami Centrum finansuje się głównie z działalności usługowej handlowej i wytwórczej w ramach reintegracji zawodowej i społecznej. Z roku na rok poszerza ofertę działalności, a także w sposób systematyczny i aktywny włącza się w budowanie szeroko pojętego partnerstwa lokalnego na rzecz rozwoju miasta i powiatu.

W czerwcu 2012 r. Centrum Integracji Społecznej weszło w nowy obszar działalności. Dużym wyzwaniem stało się przekazanie przez Gminę Skarżysko-Kam. Cmentarza Komunalnego pod całkowity zarząd i obsługę Centrum. W związku z tym uległa zmianie nie tylko struktura organizacyjna (włączenie dodatkowego pionu obsługi cmentarza z kierownikiem cmentarza i grabarzami), ale również zakres i skala prowadzonych działań (obowiązki wynikające z ustawy o cmentarzach i chowaniu zmarłych[37]). Uczestnicy Centrum w ramach reintegracji zawodowej wykonują prace porządkowe i drobne prace budowlane. Cmentarz stwarza możliwości rozwoju, płynności i stabilności finansowej Centrum, a jednocześnie jest szansą na nowe miejsca pracy w ramach spółdzielni socjalnej świadczącej nowatorskie usługi „okołocmentarne".

1.2. Klub Integracji Społecznej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Skarżysku-Kamiennej

Klub funkcjonuje w strukturze Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Skarżysku-Kamiennej, którego celem jest udzielanie pomocy osobom indywidualnym oraz ich rodzinom w odbudowywaniu i podtrzymywaniu umiejętności uczestnictwa w życiu społeczności lokalnej, w powrocie do pełnienia ról społecznych oraz w podnoszeniu kwalifikacji zawodowych.

Klub został utworzony w zakresie zadań własnych MOPS, na podstawie uchwały Nr XV/49/2004 Rady Miasta Skarżyska-Kamiennej z dnia 26.06.2004 r. w sprawie zmiany Statutu Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Skarżysku-Kamiennej

Podstawowe zadania Klubu Integracji Społecznej to:

1) reintegracja społeczna i zawodowa osób wykluczonych społecznie lub zagrożonych marginalizacją poprzez realizację zadań o charakterze terapeutycznym, zatrudnieniowym i samopomocowym;
2) pobudzanie aktywności społecznej i inspirowanie działań samopomocowych we współpracy z innymi instytucjami i organizacjami działającymi na rzecz społeczności lokalnej w celu przeciwdziałania i ograniczania patologii i innych negatywnych zjawisk społecznych; wspomaganie osób i rodzin wymagających pomocy w osiągnięciu przez nich możliwie pełnej aktywności życiowej;

[37]Ustawa z dnia 31 stycznia 1959 r. o cmentarzach i chowaniu zmarłych (Dz.U. z 2000 r. Nr 23, poz. 295).

3) podejmowanie działań w celu rozwijania niezbędnej infrastruktury socjalnej w mieście; udzielanie wsparcia psychologicznego, prowadzenie terapii indywidualnej i rodzinnej; opracowywanie indywidualnych programów zatrudnienia socjalnego dla uczestników zajęć w KIS.

Klub Integracji Społecznej w Skarżysku-Kam. prowadzi pracę socjalną, która stanowi ważny element w procesie aktywizacji osób korzystających z pomocy społecznej. W ciągu 8 lat swojej działalności, KIS inicjował i realizował wiele projektów i akcji społecznościowych. Wraz z instytucjami rynku pracy podejmuje działania skierowane do osób bezrobotnych i wykluczonych. Ponadto prowadzi systematyczną pracę w zakresie wsparcia rodziny w ramach zajęć dla dzieci w integracyjnym ognisku wychowawczym we współpracy z Oddziałem Miejskim TPD w Skarżysku- Kam. Klub Integracji Społecznej od kilku lat współpracuje z 26 jednostkami organizacyjnymi gminy, stowarzyszeniami i organizacjami pozarządowymi, m.in. Szkołą Podstawowa nr 9, Bractwem Matki Bożej Miłosierdzia, do których kieruje osoby bezrobotne w celu wykonywania prac społecznie użytecznych. W ramach tej współpracy wykonują oni na terenie tych placówek prace porządkowe, konserwacyjne oraz pielęgnację terenów zielonych i rabat kwiatowych. Dzięki wykonywaniu tych prac podopieczni czują się potrzebni, co podnosi ich samoocenę i poczucie własnej wartości[38].

W ramach stałej współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy w Skarżysku-Kam. (na podstawie podpisanego porozumienia) klienci KIS kierowani są na roboty publiczne i do prac społecznie użytecznych. Od 2007 roku w ramach prac społecznie użytecznych pracowało ogółem 679 osób w 27 placówkach. W 2011 w pracach tych brało udział 140 osób[39].

Klub Integracji Społecznej w Skarżysku-Kam. prowadzi grupowe formy pomocy, takie jak np.: warsztaty z reintegracji społecznej, trening kompetencji i umiejętności społecznych, trening kompetencji rodzicielskich, warsztaty dla rodziców wychowujących niepełnosprawne dzieci, poradnictwo zawodowe, warsztaty informatyczne, poradnictwo prawne, psychologiczne, nauka języka angielskiego, języka migowego na poziomie podstawowej komunikacji. Działania te wspierane są przez wolontariuszy.

W latach 2004-2007 w ramach działalności Klubu prowadzone były następujące projekty[40]

1. Projekt „Systemowy program kształtowania postaw rodzicielskich" (program ministerialny) realizowany od marca do grudnia 2004 r. Celem projektu było umożliwienie rodzinom przezwyciężenia trudnych sytuacji życiowych i poprawy wydolności opiekuńczo-wychowawczej . Skierowany był do 18 osób.
2. Projekt „KIS jako jedna z form zatrudnienia socjalnego", realizowany od maja 2005 r. do grudnia 2005 r., skierowany do 30 osób, miał na celu merytoryczną organizację pracy KIS oraz przeprowadzenie zajęć o charakterze terapeutycznym i edukacyjno-pomocowym.
3. Projekt „Reintegracja społeczna i zawodowa osób uzależnionych" realizowany w okresie maj 2005 r.- grudzień 2006 r., skierowany do 50 osób, miał na celu udzielenie uzależnionym

[38]*Klub Integracji Społecznej w Skarżysku-Kamiennej, woj. świętokrzyskie - za pobudzanie aktywności społecznej i inspirowanie działań samopomocowych,* s. 14 [w:] *Lista nagrodzonych i wyróżnionych za wybitne, nowatorskie rozwiązania w zakresie pomocy społecznej przyznane przez Ministra Pracy i Polityki Społecznej w 2012 roku,* http://www.mpips.gov.pl/aktualnosci-wszystkie/art,5535,5981,dzien-pracownika-socjalnego.html

[39]Tamże.

[40]http://kis-skarzysko.pl/kis/projekty/

i ich rodzinom pomocy w powrocie do pełnienia ról społecznych oraz podniesienie kwalifikacji zawodowych, jako wartości na rynku pracy.

4. Projekt „Promocja zatrudnienia i aktywizacja osób bezrobotnych lub zagrożonych bezrobociem", realizowany w okresie czerwiec 2006 r.- grudzień 2006 r. skierowany do 20 osób, miał na celu reintegrację zawodową i społeczną osób bezrobotnych i zagrożonych wykluczeniem społecznym.
5. Projekt „Akademia Przedsiębiorczości 50+", realizowany w okresie luty 2006 r.- czerwiec 2006 r. przy współpracy z Radą Krajową Demokratycznej Unii Kobiet w Warszawie, skierowany do 25 osób w wieku powyżej 50 lat, miał na celu nabycie umiejętności w zakresie rozpoczęcia i prowadzenia działalności gospodarczej.
6. Projekt „Wspieranie funkcji rodziny", realizowany w okresie luty 2006 r.- grudzień 2007 r. w partnerstwie z Towarzystwem Przyjaciół Dzieci Oddział Miejski, skierowany do 35 rodzin, miał na celu kompleksową opiekę rodzin mających trudności w prawidłowym funkcjonowaniu w środowisku, przeżywających kryzysy życiowe, bezrobotnych, zagrożonych wykluczeniem, z problemem alkoholowym.
7. Projekt „Niepełnosprawni u progu aktywności zawodowej", realizowany w okresie maj 2006 r.- czerwiec 2007 r. w partnerstwie z Powiatowym Urzędem Pracy w Skarżysku-Kam., współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach SPO RZL 2004-2006, skierowany do 50 osób bezrobotnych niepełnosprawnych, miał na celu zwiększenie potencjału zawodowego i możliwość uzyskania informacji na temat rynku pracy, propagowanie idei zatrudnienia niepełnosprawnych wśród pracodawców, kompleksowe poradnictwo indywidualne i grupowe.
8. Projekt „Przeciwdziałanie bezrobociu i aktywizacja lokalnego rynku pracy", realizowany w okresie marzec 2007 r.- lipiec 2000 r., skierowany do 20 osób bezrobotnych, maił na celu promocję zatrudnienia osób wykluczonych społecznie, mających trudności z wejściem lub powrotem na rynek pracy, z pełnieniem ról społecznych, znajdujących się w sytuacji powodującej ubóstwo.
9. Projekt „Reintegracja społeczna i zawodowa osób uzależnionych i współuzależnionych", realizowany w okresie maj 2007 r.- grudzień 2007 r., skierowany do 30 rodzin, miał na celu reintegrację osób bezrobotnych i wykluczonych społecznie poprzez indywidualne i grupowe działania o charakterze terapeutycznym i samopomocowym

W okresie październik 2008 r.- wrzesień 2010 r. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej wraz z Klubem Integracji Społecznej w Skarżysku-Kam. zrealizowały Projekt konkursowy **„Nowy Start" – Poddziałanie 6.1.1**[41]. Adresatami projektu byli: długotrwale bezrobotni, młodzieży do 25 roku życia, kobiety powracające oraz wchodzące po raz pierwszy na rynek pracy, osoby niepełnosprawne oraz osoby z grupy 45+. Jego głównym celem było dostosowanie form, rodzaju i czasu wsparcia do indywidualnych potrzeb i możliwości uczestników i uczestniczek, związanych z ich sytuacją życiową.

Dla każdego opracowano indywidualną ścieżkę kariery zawodowej, przeprowadzono psychologiczną diagnozę kompetencji społecznych oraz poradnictwo specjalistyczne w punktach konsultacyjnych przez: prawnika, psychologa, lekarza medycyny pracy, profilaktyka uzależnień, doradcę zawodowego.

[41]http://kis-skarzysko.pl/kis/projekty/

Kompleksowym wsparciem objęto 100 osób. Osoby te skorzystały ze spotkań indywidualnych i grupowych. Poradnictwo indywidualne obejmowało porady doradcy zawodowego, prawnika, a także psychologiczno-profilaktyczną i lekarską diagnozę przydatności zawodowej, natomiast wsparcie grupowe obejmowało zajęcia z doradcą zawodowym i psychologiem, oraz z informatykiem. W ramach działań towarzyszących każdy z uczestników miał zapewniony zwrot kosztów dojazdu w formie biletów komunikacji miejskiej. Rezultaty projektu to: 100 osób uzyskało możliwość korzystania z indywidualnych i grupowych form doradztwa przez 5 dni w tygodniu w okresie 22 miesięcy; 100 osób uzyskało diagnozę własnych kompetencji zawodowych i społecznych w ramach indywidualnego i grupowego doradztwa zawodowego; każdy beneficjent uzyskał specjalistyczną diagnozę psychologiczną i lekarską na temat przydatności zawodowej; opracowano 100 Indywidualnych Planów Działania; uczestnicy i uczestniczki pozyskali wiedzę w zakresie swoich predyspozycji/możliwości/ aspiracji zawodowych, doboru odpowiedniego kierunku i formy szkolenia zawodowego, własnych praw i możliwości dostępnego wsparcia związanego z aktywizacją zawodową, a także zmieniły się ich postawy: przełamanie osobistych barier, wzrost samooceny i poziomu motywacji.

Kolejny projekt realizowany wspólnie przez MOPS i KIS to p**rojekt systemowy „Nowe Szanse w MOPS" – Poddziałanie 7.1.1.** Partnerami w jego realizacji byli: PUP oraz Stowarzyszenie Aktywizacji Zawodowej Osób Niepełnosprawnych SAZON[42]. Celem projektu była aktywizacja klientów MOPS i integracja ze społeczeństwem.

Projekt realizowany w V edycjach objął kompleksowym wsparciem osoby bezrobotne, będące długoletnimi klientami MOPS. Cele szczegółowe to: zwiększenie motywacji do działania i zaufania we własne siły, zwiększenie zdolności komunikacyjnych, zwiększenie kwalifikacji zawodowych oraz zdobycie wiedzy i umiejętności umożliwiających ponowne wejście na rynek pracy, doskonalenie umiejętności zawodowych i podjęcie zatrudnienia.

W projekcie wzięli udział klienci MOPS z terenu Skarżyska-Kam., m.in.: bezrobotni (w tym długotrwale bezrobotni), niepełnosprawni (w tym z zaburzeniami psychicznymi), młodzież w wieku 15-25 pochodząca ze środowisk zagrożonych wykluczeniem społecznym, osoby uzależnione i współuzależnione, osoby nieaktywne zawodowo z uwagi na opiekę nad dziećmi lub innymi osobami zależnymi.

I edycja realizowana była w okresie czerwiec 2008 – grudzień 2008 r. Uczestnicy i uczestniczki Projektu skorzystali z instrumentów aktywnej integracji w ramach kontraktów socjalnych i programów aktywności lokalnej:

1) pracownicy socjalni MOPS zrealizowali 82 kontrakty socjalne poprzez: szkolenia zawodowe dobrane do indywidualnych predyspozycji, mające na celu zdobycie nowych kompetencji i umiejętności dla grupy 30 klientów MOPS, sfinansowanie zajęć szkolnych związanych z uzupełnieniem wykształcenia dla grupy 10 osób, sfinansowanie uczestnictwa w zajęciach Klubu Integracji Społecznej dla grupy 10 osób, sfinansowanie uczestnictwa w zajęciach Centrum Integracji Społecznej dla grupy 10 osób, skierowanie i sfinansowanie terapii psychologicznej i rodzinnej dla grupy 10 osób, sfinansowanie usług wsparcia i aktywizacji rodzin zmarginalizowanych dla 12 rodzin. Ponadto w ramach kontraktu podjęte zostały działania mające na celu pomoc osobom i rodzinom w odzyskaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie. Zasiłki i pomoc w naturze przyznawano zgodnie z przepisami o pomocy społecznej;

[42]http://tvskarzysko.pl/index.php/aktualnosci/644.html

2) Klub Integracji Społecznej MOPS zrealizował 30 programów aktywności lokalnej poprzez: organizacje i sfinansowanie poradnictwa specjalistycznego (profilaktyk uzależnień, psycholog, lekarz medycyny pracy, doradca zawodowy, prawnik), wsparcia indywidualnego i grupowego (warsztat z zakresu podstaw obsługi komputera), skierowanie 30 osób objętych programem aktywności lokalnej do zatrudnienia w formie prac społecznie użytecznych;
3) Dzienny Środowiskowy Dom Samopomocy (DŚDS) zrealizował 15 programów aktywności lokalnej poprzez: organizację klubu samopomocowego i poniesienie kosztów osób prowadzących w nim zajęcia oraz organizacja poradnictwa indywidualnego i grupowego w zakresie podniesienia kompetencji życiowych, społecznych i umiejętności zawodowych umożliwiających powrót do życia społecznego, pełnienia odpowiednich ról społecznych;
4) Sekcja Usług Specjalistycznych (SUS) MOPS zrealizowała 6 programów aktywności lokalnej poprzez: skierowanie i sfinansowanie terapii psychologicznej, rodzinnej lub psychospołecznej dla rodzin i osób- podopiecznych ww. Sekcji.

Rezultaty zakładane w ramach I edycji: 82 kontrakty socjalne (w ramach których: 30 osób uzyska potwierdzenie odbycia szkolenia zawodowego, 10 osób uzupełni wykształcenie poprzez zajęcia szkolne, 10 osób uczestniczyć będzie w zajęciach KIS, 10 osób uczestniczyć będzie w zajęciach CIS, 10 osób skorzysta z terapii psychologicznej i rodzinnej, 12 osób skorzysta z usług wsparcia i aktywizacji rodzin zmarginalizowanych) oraz 51 programów aktywności lokalnej (w ramach których: 30 osób uczestniczyć będzie w zajęciach KIS, 15 osób w zajęciach w DŚDS MOPS, 6 osób w programach realizowanych przez SUS MOPS. Dodatkowe rezultaty to rozwinięcie u uczestników i uczestników umiejętności społecznych, zmiana postaw, aktywność i zwiększenie motywacji do podejmowania samodzielnych działań, co poprawi ich sytuację życiową, wzrośnie ich samoocena i poczucie własnej wartości, nabędą umiejętności pracy w zespole i korzystania z komputera.

II edycja realizowana była w okresie marzec 2009 – grudzień 2009. W tym okresie pracownicy socjalni MOPS zrealizowali 90 kontraktów socjalnych poprzez: szkolenia zawodowe dobrane do indywidualnych predyspozycji, mające na celu zdobycie nowych kompetencji i umiejętności dla 90 klientów, sfinansowanie zajęć szkolnych związanych z uzup. wykształcenia dla 15 osób, uczestnictwo w zajęciach KIS dla 70 osób, sfinansowanie uczestnictwa w zajęciach CIS dla 5 osób. Ponadto w ramach kontraktu podjęte zostaną działania mające na celu pomoc osobom i rodzinom w odzyskaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie.

Klub Integracji Społecznej zrealizował 22 PALe poprzez: organizację i sfinansowanie poradnictwa specjalistycznego (profilaktyk uzależnień, psycholog, lekarz medycyny pracy, doradca zawodowy), wsparcia indywidualnego i grupowego (warsztat informatyczny), skierowanie 22 osób objętych PAL-em do zatrudnienia w formie prac społecznie użytecznych w ramach reintegracji zawodowej i społecznej.

Dzienny Środowiskowy Dom Samopomocy zrealizował 12 PAL-ów poprzez: organizacja klubu samopomocowego i poniesienie kosztów osób prowadzących w nim zajęcia, poradnictwo indywidualne i grupowe w zakresie podniesienia kompetencji życiowych, społecznych i umiejętności zawodowych umożliwiających powrót do życia społecznego, pełnienia odpowiednich ról społecznych oraz koszty dowozu (zakup paliwa) uczestników klubu.

Sekcja Usług Specjalistycznych zrealizowała 21 PAL-ów poprzez: skierowanie i sfinansowanie terapii psychologicznej, rodzinnej lub psychospołecznej dla rodzin i osób-podopiecznych ww. Sekcji.

Rezultaty II edycji Projektu:

1) w ramach kontraktów socjalnych: 90 osób uzyskało potwierdzenie odbycia szkolenia zawodowego, 15 uzupełniło wykształcenie poprzez zajęcia szkolne, 70 osób uczestniczyło w zajęciach KIS, 5 osób uczestniczyło w zajęciach CIS, 5beneficjentów otrzymało zestawy komputerowe;
2) w ramach Programów Aktywności Lokalnej: 40 osób uzyskało potwierdzenie odbycia szkolenia zawodowego, 22 osób uczestniczyło w zajęciach KIS, 12 osób uczestniczyło w zajęciach w DŚDS, 21 osób uczestniczyło w programach realizowanych przez SUS.

Dodatkowe rezultaty to: rozwinięcie umiejętności społecznych, zmiana postaw, aktywności i zwiększenia motywacji do podejmowania samodzielnych działań, przekładających się na poprawę sytuacji życiowej, wzrost samooceny i poczucia własnej wartości, nabycie umiejętności pracy w zespole i korzystania z komputera.

III edycja realizowana była w okresie styczeń 2010 – grudzień 2010 r. W okresie tym pracownicy socjalni zrealizowali 105 kontraktów socjalnych poprzez zastosowanie instrumentów aktywnej integracji, tj: szkolenia zawodowe dobrane do indywidualnych predyspozycji, mające na celu zdobycie nowych kompetencji i umiejętności dla 50 klientów, sfinansowanie zajęć szkolnych związanych z uzupełnieniem wykształcenia dla 16 osób, uczestnictwo w zajęciach Klubu Integracji Społecznej dla 70 osób. Ponadto w ramach kontraktu podjęte zostały działania mające na celu pomoc osobom i rodzinom w odzyskaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie.

Klub Integracji Społecznej zrealizował 25 Programów Aktywności Lokalnej (PAL) poprzez: organizację i sfinansowanie poradnictwa specjalistycznego (profilaktyk uzależnień, psycholog, lekarz medycyny pracy, doradca zawodowy) oraz wsparcia indywidualnego i grupowego (warsztat informatyczny), skierowanie 25 osób objętych PAL do zatrudnienia w formie prac społecznie użytecznych w ramach reintegracji zawodowej i społecznej.

Dzienny Środowiskowy Dom Samopomocy zrealizował 12 Programów Aktywności Lokalnej poprzez zastosowanie instrumentów aktywnej integracji, takich jak: organizacja klubu samopomocowego i poniesienie kosztów osób prowadzących w nim zajęcia, poradnictwo indywidualne i grupowe w zakresie podniesienia kompetencji życiowych, społecznych i umiejętności zawodowych umożliwiających powrót do życia społecznego, pełnienia odpowiednich ról społecznych.

Dział Usług Specjalistycznych zrealizował 25 Programów Aktywności Lokalnej poprzez zastosowanie instrumentów aktywnej integracji, takich jak: skierowanie i sfinansowanie terapii psychologicznej, rodzinnej lub psychospołecznej dla rodzin i osób – swoich podopiecznych oraz sfinansował zakup sprzętu rehabilitacyjnego, zabiegów i turnusów rehabilitacyjnych, objęcie opieką beneficjentów przez asystentów osób niepełnosprawnych.

W III edycji Projektu przeprowadzono: 50 szkoleń zawodowych, 2150 godzin zajęć/wsparcia/poradnictwa, 2 imprezy/festyny promujące projekt, 1 konferencję promująca projekt. Ponadto osiągnięte zostały następujące rezultaty:

1) w ramach kontraktów socjalnych: 105 zawartych i zrealizowanych Kontraktów socjalnych, 50 osób (min. 60% kobiet) uzyskało potwierdzenie odbycia szkolenia zawodowego, 16 osób (min. 25% kobiet) uzupełniło wykształcenie poprzez zajęcia szkolne, 70 osób (min. 60% kobiet) ukończyło zajęcia w Klubie Integracji Społecznej;

2) w ramach Programów Aktywności Lokalnej: 62 zawarte i zrealizowane Programy Aktywności Lokalnej, 25 osób uzyskało potwierdzenie odbycia szkolenia zawodowego, 22 osoby ukończyły zajęcia w Klubie Integracji Społecznej, 12 osób ukończyło zajęcia w Dziennym Środowiskowym Domu Samopomocy, 21 osób ukończyło programy realizowane przez Dział Usług Specjalistycznych;
3) inne: rezultaty: rozwój umiejętności społecznych, zmiana postaw, aktywności i zwiększenie motywacji do podejmowania samodzielnych działań, wzrost samooceny i poczucia własnej wartości, poprawa umiejętności pracy w zespole i korzystania z komputera.

IV edycja Projektu, realizowana w okresie styczeń 2011 r.- grudzień 2011 r. miała na celu zwiększenie aktywności zawodowej i społecznej 157 osób zagrożonych wykluczeniem będących klientami Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Skarżysku-Kamiennej i ich otoczenia poprzez zastosowanie instrumentów aktywnej integracji. Wobec grupy 142 uczestników lub uczestniczek Projektu zastosowano minimum 3 instrumenty aktywnej integracji, a wobec grupy 15 uczestników lub uczestniczek Projektu objętych Kontraktem Socjalnym zastosowano minimum 1 instrument. Instrument aktywizacji społecznej zastosowano wobec grupy 157 osób (104 osoby w Kontraktach Socjalnych oraz 53 osoby objęte Programem Aktywności Lokalnej), każdy z tej grupy w czasie trwania projektu w pierwszej kolejności skierowany został na zajęcia indywidualne i grupowe w celu określenia indywidualnych potrzeb i predyspozycji. 100 osób nabyło praktyczne umiejętności obsługi komputera. Osoby uczestniczące w Projekcie zmotywowane zostały do działania, podniosły własną samoocenę, zmieniły swoje postawy. Każdy z uczestników/uczestniczek w czasie trwania projektu mógł skorzystać z indywidualnego i grupowego wsparcia Specjalistów oraz Asystentów rodziny i asystentów osób niepełnosprawnych zatrudnionych w ramach projektu (profilaktyk uzależnień, psycholodzy, lekarz medycyny pracy, doradca zawodowy, terapeuci, psychiatrzy, informatyk, prawnik, logopeda, rehabilitant). Każdy skorzystał z około 15 godz. różnego rodzaju wsparcia. Następnie 142 uczestników w ramach instrumentu zdrowotnego skierowanych zostało na konsultacje do lekarza medycyny pracy. Opinia lekarza warunkowała wybór trzeciego instrumentu, tj.:

1) instrument zdrowotny – skierowanie na zajęcia rehabilitacyjne dla osób niepełnosprawnych, sfinansowanie zakup sprzętu rehabilitacyjnego, zabiegów i turnusów rehabilitacyjnych, ponadto każdy z uczestników wobec którego zastosowane zostaną ww. działania uczestniczyć będzie w indywidualnych i grupowych zajęciach organizowanych przez Klub Integracji Społecznej. Celem podejmowanych działań było zwiększenie aktywności osób niepełnosprawnych oraz zwiększenie szans do powrotu na lokalny rynek pracy;
2) instrument zawodowy – skierowanie do uczestnictwa w zajęciach Klubu Integracji Społecznej grupy 55 uczestników projektu objętych kontraktem socjalnym, 25 uczestników projektu objętych Programem Aktywności Lokalnej oraz skierowanie do uczestnictwa w zajęciach Centrum Integracji Społecznej grupy 5 osób objętych kontraktem socjalnym w celu reintegracji zawodowej i społecznej;
3) instrument edukacyjny – skierowanie i sfinansowanie szkoleń zawodowych dobranych do indywidualnych predyspozycji mających na celu zdobycie nowych kompetencji, umiejętności i kwalifikacji dla 40 uczestników kontraktów socjalnych i 10 osób objętych PAL, szkolenia zawodowe realizowane przez PUP na podstawie umowy partnerskiej, sfinansowanie zajęć szkolnych związanych z uzupełnieniem wykształcenia dla 50 uczestników projektu, w tym 42 osoby kontynuujące naukę.

V edycja Projektu, realizowana w okresie styczeń 2012- grudzień 2012 r. miała na celu zwiększenie aktywności zawodowej i społecznej 135 osób zagrożonych wykluczeniem, z terenu miasta Skarżyska-Kam., będących klientami MOPS poprzez zastosowanie instrumentów aktywnej integracji. Cele szczegółowe to: zdobycie/podwyższenie kwalifikacji zawodowych ułatwiających podjęcie zatrudnienia; podniesienie poziomu wykształcenia przez uczestników projektu oraz zwiększenie ich aktywności zawodowej; upowszechnienie pracy socjalnej przez 30 zaangażowanych pracowników Ośrodka; wzrost poziomu integracji uczestników projektu i ich otoczenia poprzez działania o charakterze środowiskowym; wsparcie finansowe uczestników projektu zapewniające kompleksowość działań.

W ramach V edycji wobec grupy 123 uczestników zastosowano min. 3 instrumenty aktywnej integracji, a wobec grupy 10 uczestników projektu objętych kontraktem socjalnym zastosowano min. 1 instrument. Instrument aktywizacji społecznej zastosowano wobec grupy min. 123 uczestników (75 osób w ramach kontraktów socjalnych i 48 osób w ramach Programu Aktywności Lokalnej). Każdy z tej grupy w czasie trwania projektu korzystał z zajęć indywidualnych i grupowych, mających na celu określenia indywidualnych potrzeb i predyspozycji, nabycie praktycznej umiejętności obsługi komputera, zmotywowanie do działania, podniesienie własnej samooceny, promowanie postaw prospołecznych. Partner projektu, PUP w Skarżysku-Kamiennej przeprowadził indywidualne i grupowe doradztwo zawodowe oraz warsztat „ABC przedsiębiorczości" oraz „Jak założyć spółdzielnie socjalną". Uczestnicy projektu mieli zapewnione wsparcie specjalistów (profilaktyk uzależnień, psycholog, lekarz medycyny pracy, doradca zawodowy, terapeuta, psychiatra, informatyk, prawnik, logopeda) oraz Asystenta rodziny lub Asystenta osoby niepełnosprawnej, zatrudnionych w projekcie, a także mogli skorzystać z porad kosmetyczki, stylistki i fryzjera co do sposobu ubierania się, autoprezentacji i wizerunku. Uczestnicy projektu w ramach instrumentu zdrowotnego skierowani zostali na konsultacje do lekarza medycyny pracy, a wydana przez niego opinia warunkowała o wyborze 3 instrumentu tj.:

1) instrument zdrowotny – skierowanie na zajęcia rehabilitacyjne, sfinansowanie zakupu sprzętu rehabilitacyjnego, zabiegów i turnusów rehabilitacyjnych oraz uczestnictwo w indywidualnych i grupowych zajęciach organizowanych w Klubie Integracji Społecznej w celu zwiększenia aktywności osób niepełnosprawnych;
2) instrument zawodowy – skierowanie do uczestnictwa w zajęciach Klubu Integracji Społecznej grupy 40 uczestników projektu z kontraktów socjalnych i 20 osób z Programu Aktywności Lokalnej oraz skierowanie grupy 5 osób do uczestnictwa w zajęciach Centrum Integracji Społecznej w celu reintegracji zawodowej i społecznej;
3) instrument edukacyjny – skierowanie i sfinansowanie szkoleń zawodowych dobranych do indywidualnych predyspozycji, mające na celu zdobycie nowych kompetencji, umiejętności i kwalifikacji dla 40 osób. Szkolenia zawodowe realizował Powiatowy Urząd Pracy w Skarżysku-Kamiennej na podstawie zawartej umowy partnerskiej. Sfinansowano również zajęcia związane z uzupełnieniem wykształcenia na poziomie ponadgimnazjalnym dla 30 uczestników, w tym 17 osób kontynuujących naukę.

Uczestnicy Projektu zostali objęci obowiązkowym ubezpieczeniem zdrowotnym, a osoby wykonujące prace społecznie użyteczne oraz uczestniczące w wyjazdach integracyjnych ubezpieczeniem NNW. W ramach projektu przeprowadzono 1.740 godz. wsparcia/zajęć/poradnictwa (około 14 godzin na osobę), z 85 osobami zawarte zostały kontrakty socjalne, 48 osób objęto Programem Aktywności Lokalnej, zaangażowano do realizacji

kontraktów socjalnych i Programu Aktywności Lokalnej 30 pracowników Ośrodka, przeprowadzono około 260 wywiadów środowiskowych z wnioskiem o przyznanie pomocy w rodzinach uczestników projektu, zorganizowano 3 imprezy o charakterze środowiskowym dla uczestników projektu i lokalnej społeczności.

Wskaźniki osiągnięte w latach 2008-2011: 357 klientów instytucji pomocy społecznej, w tym 274 kobiet i 83 mężczyzn, którzy zakończyli udział w projekcie dotyczącym aktywnej integracji. W 2012 r. 85 osób, w tym 65 kobiet i 20 mężczyzn objętych zostało kontraktem socjalnym, natomiast 48 osób, w tym 30 kobiet i 18 mężczyzn objętych zostało PAL[43].

W listopadzie 2012 r. KIS rozpoczął kolejny projekt „Kształcenie Inspiracja Szkolenie" – PODDZIAŁANIE 7.2.1, który będzie realizowany do października 2014 r. Celem głównym projektu jest poszerzenie działań Klubu Integracji Społecznej poprzez kompleksową aktywizację społeczno-zawodową 30 bezrobotnych młodych osób w wieku 15-24 lata zagrożonych wykluczeniem społecznym bądź już wykluczonych, będących podopiecznymi MOPS w Skarżysku-Kam. Cele szczegółowe obejmują: nabycie nowych kwalifikacji i kompetencji zawodowych poprzez szkolenia, kursy zawodowe i staże; nabycie/rozwinięcie umiejętności i kompetencji społecznych i zawodowych niezbędnych na rynku pracy; podniesienie poziomu samooceny, poczucia własnej wartości oraz zwiększenie motywacji do samodzielnego działania, podniesienie/nabycie umiejętności obsługi komputera i pakietów biurowych.

Uczestnicy skorzystają z poradnictwa i indywidualnego wsparcia oraz diagnozy kompetencji zawodowych i społecznych. W ramach projektu przewiduje się wsparcie grupowe w formie treningów kompetencji zawodowych i społecznych, warsztatu „ABC przedsiębiorczości" oraz warsztatu z zakresu obsługi komputera (20 godzin/os.). Każda osoba może skorzystać z jednego spośród następujących szkoleń: przedstawiciel handlowy z kursem prawa jazdy kat. B (140 godzin/os.), ogrodnik terenów zielonych (130 godzin/os.), nowoczesny sprzedawca/kasjer z minimum sanitarnym (80 godzin/os.). Ponadto przewiduje się staże zawodowe u pracodawcy przez okres do 6 m-cy w celu zdobycia doświadczenia zawodowego.

W ramach realizowanego projektu, każdy z Uczestników będzie mógł ponadto skorzystać ze wsparcia dodatkowego tj.: zwrot kosztów przejazdu na zajęcia/poradnictwo/wsparcie w postaci biletów MKS, zwrot kosztów przejazdu (w przypadku szkoleń i kursów odbywających się poza miejscem zamieszkania), materiały niezbędne do zajęć/wsparcia/poradnictwa, poczęstunek podczas zajęć/wsparcia/poradnictwa, ciepły posiłek podczas szkoleń i kursów zawodowych, dodatek szkoleniowy wypłacany przez PUP w Skarżysku-Kam., badanie lekarskie dla uczestników szkoleń, kursów i staży, wyjazd integracyjno-edukacyjny uczestników do Bałtowa i teatru.

Kompleksowe wsparcie przyczyni się do poprawy społecznego funkcjonowania uczestników, umożliwi osiągnięcie ekonomicznej niezależności. Młodzi ludzie nabędą nowe kwalifikacje i kompetencje zawodowe, podniosą umiejętności z zakresu obsługi komputera, skorzystają z poradnictwa specjalistycznego, treningów kompetencyjnych i motywacyjnych.

Duże zaangażowanie, nowatorskie i niekonwencjonalne metody pracy na rzecz osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym, sprzyjające pobudzeniu aktywności społecznej i inspirowanie działań samopomocowych zaowocowały przyznaniem dla Zespołu Pracowników Klubu Integracji Społecznej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Skarżysku-Kam. nagrody Ministra Pracy i Polityki Społecznej z okazji przypadającego Dnia Pracownika Socjalnego.

[43] *Klub Integracji Społecznej w Skarżysku-Kamiennej, woj. świętokrzyskie…*, op. cit.

1.3. Klub Integracji Społecznej Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Bliżynie

Klub Integracji Społecznej został powołany Uchwałą Rady Gminy Nr XXII/195/05 z dnia 28 kwietnia 2005 r., jako nowe zadanie Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Bliżynie. Funkcjonuje w istniejących strukturach GOPS i zatrudnionych pracowników socjalnych, przy współpracy terapeutów zatrudnionych w Punkcie Konsultacyjnym dla Osób Uzależnionych i Współuzależnionych oraz Ofiar Przemocy. Działalnością Klubu Integracji Społecznej koordynuje kierownik GOPS w ramach wykonywanych obowiązków.

Do podstawowych zadań Klubu Integracji Społecznej należą: reintegracja społeczna i zawodowa osób zagrożonych marginalizacją poprzez działania o charakterze terapeutycznym, zatrudnieniowym i samopomocowym; pobudzanie aktywności społecznej i inspirowanie działań samopomocowych we współpracy z innymi jednostkami organizacyjnymi w celu przeciwdziałania i ograniczania patologii i innych negatywnych zjawisk społecznych; udzielanie wsparcia psychologicznego, prowadzenie terapii indywidualnej i rodzinnej.

Klub Integracji Społecznej obsługują pracownicy socjalni GOPS oraz pedagog i terapeuta ds. uzależnień. Praca opiera się na wywiadach środowiskowych oraz kontraktach socjalnych, zawieranych na czas uczestnictwa w KIS.

Od 2010 r. KIS zatrudnia psychologa, terapeutę, doradcę zawodowego - osoby prowadzące działania z beneficjentami biorącymi udział w projekcie systemowym „Zmień swoje życie", współfinansowanym ze środków Unii Europejskiej w ramach PO KL Priorytet VII- Promocja Integracji Społecznej, Działanie 7.1- Rozwój i upowszechnienie aktywnej integracji, Poddziałanie 7.1.1- Rozwój i upowszechnienie aktywnej integracji przez ośrodki pomocy społecznej. Celem głównym projektu było podniesienie kompetencji społecznych u 9 kobiet i 3 mężczyzn poprzez stworzenie kompleksowego systemu wsparcia dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym w gminie Bliżyn. W ramach kontraktu socjalnego 12 uczestników projektu zostało skierowanych na zajęcia w Klubie Integracji Społecznej. Korzystali oni z aktywizacji społecznej (trening kompetencji i umiejętności społecznych), z aktywizacji zawodowej (zajecie z doradcą zawodowym) oraz z zajęć z psychologiem/pedagogiem, terapeutą ds. profilaktyki uzależnień i terapii uzależnień. W ramach projektu zorganizowany był wyjazd integracyjny w góry połączony z warsztatami aktywizacyjnymi (zawodowymi i społecznymi).

Uczestnictwo w projekcie przyczyniło się do zmiany postaw społecznych kobiet i mężczyzn, podniesienia poczucia własnej wartości i poprawy asertywności. Zajęcia grupowe przygotowały uczestników do efektywnego poszukiwania pracy, przeprowadzania rozmów kwalifikacyjnych, pisania CV, podania o pracę. Na ostatnich zajęciach, w których uczestniczyli beneficjenci, kierowniczka ośrodka pracownicy socjalni, koordynatorka projektu, terapeuta ds. rodziny i uzależnień nastąpiło podsumowanie zajęć, ocena w postaci ankiet, rozmowa na temat przydatności warsztatów. Beneficjenci projektu pozytywnie oceniają warsztaty z każdym ze specjalistów, są one szczególnie przydatne dla kobiet, które długi czas spędzają w domu jako gospodynie domowe. Spotkanie zakończono w miłej atmosferze przy upieczonej na grillu kiełbasce, zakupionej przez beneficjentów i pamiątkowych zdjęciach[44].

[44]www.gopsblizyn.pl/index.php?srodek=pub_start_like.php&j=ops-blizyn&pub_dz=_kis&czy_ar= 0&home=http: //www.gopsblizyn.pl/index.php

1.4. Spółdzielnia Inwalidów SIMKO Zakład Pracy Chronionej

Spółdzielnia Inwalidów SIMKO Zakład Pracy Chronionej w Skarżysku-Kam. istnieje od 1950 r. Całość kapitału założycielskiego wnieśli członkowie spółdzielni.

We wrześniu 2001 r. Spółdzielnia została wpisana do rejestru przedsiębiorców KRS, prowadzonego przez X Wydział Gospodarczy Sądu Rejonowego w Kielcach, pod numerem 36613[45].

Spółdzielnia zajmuje się produkcją wyrobów branży metalowej na rynek krajowy (tylko 10% wyrobów) i zagraniczny (90% wyrobów), świadczy usługi warsztatowe dla jednostek nieuspołecznionych wraz z rehabilitacją inwalidów zatrudnionych w spółdzielni. Odbiorcami wyrobów Spółdzielni są takie renomowane firmy, jak: GERPOL, INTERVIS czy BEWEX.

W chwili obecnej Spółdzielnia Inwalidów SIMKO zatrudnia 47 osób niepełnosprawnych (2 osoby z I grupą KIZ[46], 18 osób z II grupą KIZ i 27 osób z III grupą KIZ), co stanowi prawie 82% osób zatrudnionych w Spółdzielni.

Spółdzielnia Inwalidów SIMKO posiada własny park maszynowy, taki jak: prasy, prasy hydrauliczne, zgrzewarki punktowe, gilotyny, krawędziarki, spawarki, zszywarki kartonu, szlifierki . Ponadto dysponuje malarią proszkową.

90% produkcji stanowią kasety metalowe rożnych rozmiarów, eksportowane do krajów Unii Europejskiej. Pozostałą część stanowią usługi: kształtowanie na prasach, cięcie blachy na gilotynie, zgrzewanie.

Oferta produkcyjno- usługowo- handlowa to[47]:

1) w zakresie produkcji i handlu: meble warsztatowe (szafki narzędziowe wiszące, stoły warsztatowe, wózki narzędziowe, kasety metalowe z zaokrąglonym wiekiem i o narożach kanciastych, skrzynki narzędziowe i skrzynki narzędziowe na kasety);
2) w zakresie usług dla przedsiębiorstw i jednostek nieuspołecznionych: cięcie blachy i innych metali: gr. 0,5- 5 mm; max dł. 2500 mm, kształtowanie materiałów metalowych na krawędziarkach: gr 0,5- 4 mm; max dł. 2000 mm, kształtowanie materiałów metalowych na prasie: gr. 0,1- 4 mm; max dł. 2000 mm zgrzewanie materiałów metalowych na zgrzewarkach: gr. 0,1 - 5 mm, malowanie proszkowe i inne usługi na indywidualne życzenia klientów[48].

Wyroby Spółdzielni Inwalidów SIMKO odznaczają się wysoką jakością, estetyką wykonania (zwłaszcza powłok lakierniczych proszkowanych), nowoczesną i funkcjonalną konstrukcją, dzięki czemu zaspokajają gusta najbardziej wybrednych odbiorców. Najważniejsze atuty tego przedsiębiorstwa społecznego to: duży udział eksportu w sprzedaży, tradycje w produkcji metalowej, krótki czas uruchomienia nowych wyrobów.

[45]http://krs.wyborcza.biz/firma/szczegoly/spoldzielnia-inwalidow-simko-w-skarzysku-kamiennej-36613
[46]KIZ- orzeczenia nieistniejących już Komisji ds. Inwalidztwa i Zatrudnienia.
[47]http://www.simko.pl/
[48]Tamże.

1.5.Wielobranżowa Spółdzielnia Socjalna „Centrum Rodzinie”

Wielobranżowa Spółdzielnia Socjalna „Centrum Rodzinie” z siedzibą w Skarżysku-Kam. przy ul. Moniuszki 32, zainicjowana przez Podkarpacką Agencję Konsultingowo-Doradczą w partnerstwie z Centrum Integracji Społecznej i Stowarzyszeniem im. S. Staszica, powstała dzięki wsparciu Unii Europejskiej w kwietniu 2011 r. jako pierwsza spółdzielnia socjalna w naszym mieście i trzecia w regionie świętokrzyskim. Została zarejestrowana 07.02.2011 r. w Sądzie Rejonowym w Kielcach, X Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego pod nr 0000377747.

Wielobranżowa Spółdzielnia Socjalna „Centrum Rodzinie”, która powstała z myślą o rodzinach i na potrzeby współczesnych rodzin, działała na podstawie ustawy o spółdzielniach socjalnych oraz na podstawie Statutu, uchwalonego 14 stycznia 2011 r. W skład Spółdzielni weszło 6 osób – 4 kobiety i 2 mężczyźni. Oficjalnie Spółdzielnia rozpoczęła swoją działalność 13 kwietnia 2011 r.

Przedmiotem działalności są usługi kwalifikowane do dwóch działów: opiekuńczo-wychowawczy oraz dział, obejmujący usługi remontowo sprzątające. W ramach działu opiekuńczo-wychowawczego w ofercie Spółdzielni znalazły się:

- prywatna świetlica dla dzieci o nazwie „Godzinka” – alternatywa dla małej liczby miejsc w przedszkolach, dająca rodzicom możliwość przekazania dziecka pod czasową opiekę wykształconych i doświadczonych pedagogów; ponadto możliwość zorganizowania urodzin i przyjęć dla dzieci zgodnie z oczekiwaniami klientów na terenie Centrum i w jego domu; zimowiska, półkolonie;
- szkoła rodzenia prowadzona według autorskiego programu opartego na doświadczeniach i zaletach innych, dobrze prosperujących placówek tego typu, uwzględniającego założenia Aktywnego Porodu. Zajęcia w ramach szkoły rodzenia miały na celu eliminację strachu związanego z porodem, przygotowanie do porodu rodzinnego, ale również nauczenie opieki nad nowonarodzonym dzieckiem. Dla rodziców ma przynieść radość i wiedzę w związku z okresem ciąży i niemowlęctwa uwzględniającego doświadczenia i zalety najlepszych placówek tego typu w regionie i całym kraju;
- opieka nad osobami starszymi – oferta przygotowana dla osób, które ze względów finansowych nie mogą liczyć na instytucjonalne wsparcie w tym zakresie.

W ramach działu remontowo-sprzątającego propozycja Spółdzielni obejmowała: remonty i wykończenia mieszkań, prace sprzątające, drobne usługi w gospodarstwach domowych, pranie tapicerki samochodowej i mieszkaniowej, a także sprzątanie biur i mieszkań.

W 2012 r. Spółdzielnia brała udział w otwartym konkursie ofert dla organizacji pozarządowych na realizację zadań publicznych gminy Skarżysko-Kamienna. Dzięki dofinansowaniu projektu zorganizowane zostało zimowisko dla 15 dzieci w wieku od 7 do 9 lat, które nie wyjechały na wypoczynek w czasie ferii. Dzieci uczestniczyły w wycieczkach, zajęciach ruchowych, grach zręcznościowych, konnych przejażdżkach[49].

Prowadzenie spółdzielni od samego początku nie było łatwe. Już sama nazwa „spółdzielnia socjalna” budziła konsternację, albo roszczenia, ponieważ termin „socjalna” postrzegany był

[49]*Finał ferii z „Centrum Rodzinie”,* 24.02.2012 r., http://skarzysko24.pl/wiadomosci/aktualnosci/8915-zakonczyly-sie-ferie-w-centrum-rodzinie.html

przez niektóre osoby jako darmowy sposób świadczenia usług. „Status spółdzielni okazał się nowinką dla banków, które dotychczas nie stykały się z takim tworem, a także dla ZUS, gdzie procedury ciągnęły się miesiącami. Pytania o status nowego klienta pojawiały się także ze strony kontrahentów spółdzielni. Urzędnicy fiskusa odbyli zaś szereg konsultacji z księgową spółdzielni, zanim ustalili, jak rozliczać taki podmiot”[50].

Podczas konferencji „Panel dyskusyjny na temat ekonomii społecznej”**,** która odbyła się 12.10.2011 r., prezes Spółdzielni Socjalnej pani Ksenia Kosakowska omówiła, na jakie trudności i bariery można natrafić w czasie tworzenia spółdzielni, gdzie szukać pomocy i jak sobie radzić z problemami prawno-administracyjnymi. Najważniejsze utrudnienia według niej to: brak kapitału na działalność; problem zabezpieczenia środków z Funduszu Pracy; sprzeczne, niejasne uregulowania prawne, które regulują funkcjonowanie spółdzielni socjalnych, brak wsparcia poza projektami unijnymi, brak dostępu do informacji i szkoleń na temat tworzenia i prowadzenia spółdzielni socjalnych; niska jakość wsparcia (brak ekspertów w zakresie spółdzielczości socjalnej); niepraktyczne i sztywne rozwiązania w projektach; brak wsparcia materialnego; brak wsparcia i współpracy ze strony władz lokalnych.

Do barier organizacyjnych należą: brak zintegrowania z rynkiem pracy, władzami lokalnymi i przedsiębiorcami, niska świadomość ekonomii społecznej, niejednolite regulaminy, mylne priorytety osób wspierających. Barierami administracyjnymi są: brak szczegółowych rozporządzeń dotyczących finansowania spółdzielni socjalnych; niska świadomość urzędników dotycząca ekonomii społecznej i spółdzielczości socjalnej, a tym samym źle podawana informacja, nie przestrzeganie przepisów dotyczących opłat itp.; prowadzenie pełnej księgowości- brak regulacji dotyczącej innych sposobów rozliczania. Do barier rynkowych należą: mentalność społeczna wynikająca z samej nazwy „spółdzielnia socjalna”, fałszowanie opinii w ocenie zapotrzebowania na daną usługę, brak otwartości na innowacyjne pomysły.

Proponowane rozwiązania to: promocja klauzul społecznych, katalog usług wykonywanych przez firmy społeczne i stworzenie mechanizmu stosowania klauzul społecznych, powołanie ośrodka wsparcia Ekonomii Społecznej, promocja ekonomii społecznej wśród zainteresowanych, organizacja szkoleń z wysoką jakością merytoryczną, próba rozszerzenia katalogu zabezpieczeń oraz wizyty studyjne.

W tej chwili Wielobranżowa Spółdzielnia Socjalna „Centrum Rodzinie” znajduje się w stanie likwidacji. Można przypuszczać, że spowodowały to następujące czynniki: brak wiedzy o tym, jak prowadzić ten biznes; brak smykałki biznesowej; brak doświadczenia biznesowego problemy personalne w zespole; wysokie koszty utrzymania (koszty osobowe, czynsz); brak stałych zleceń, odbiorców usług. Nie spełniły się słowa „jesteśmy zdeterminowani, żeby ta spółdzielnia działała. Wierzymy, że się uda”[51]...

1.6.Wielobranżowa Spółdzielnia Socjalna „POMOC I OPIEKA 45+"

Spółdzielnia socjalna „Pomoc i opieka 45+” powstała przy Fundacji Pro-Memori, pomagającej osobom starszym, schorowanym w zakresie opieki, wykupu leków, gotowania, sprzątania łącznie z pomocą medyczną.

[50]K. Wojtczak, *Szczęśliwy numer trzynasty*, Biuletyn Informacyjny Świętokrzyskiego Biura Rozwoju Regionalnego „Ludzie z kapitałem” Nr 2/2011, s. 9.
[51]Tamże.

Do Fundacji zwracało się wiele osób z prośbą o pomoc w znalezieniu wyjścia z ich trudnej sytuacji życiowej, spowodowanej bezrobociem. W związku z faktem, że działania te nie były przedmiotem W wyniku tego zrodził się pomysł na założenie spółdzielni socjalnej.

Zarejestrowana 25.03.2011 r. w KRS pod nr 0000381683. Siedziba w Skarżysku-Kam. przy ul. Rzemieślniczej 5, nr REGON 260460770.

W skład Zarządu weszły trzy osoby: 2 mężczyźni i 1 kobieta. Siedziba Spółdzielni mieści się w Skarżysku-Kam. przy ul. Rzemieślniczej 5.

Przedmiotem działalności Spółdzielni są w szczególności: działalność wydawnicza i reklamowa, działalność w zakresie naprawy i konserwacji sprzętu i instalacji elektrycznych oraz gazowych i wodnokanalizacyjnych, działalność remontowo-budowlana, cateringowa, działalność porządkowa i sprzątanie, gospodarowanie terenami zielonymi, edukacyjna, pomoc społeczna i pomoc osobom w podeszłym wieku i niepełnosprawnym, opieka nad dziećmi, działalność pogrzebowa.

Wielobranżowa Spółdzielnia Socjalna „Pomoc i Opieka 45+" figuruje w KRS jako podmiot aktywny, ale w rzeczywistości nie prowadzi działalności gospodarczej.

1.7. Warsztat Terapii Zajęciowej przy Stowarzyszeniu na Rzecz Warsztatów Terapii Zajęciowej „Tęcza"

Warsztat Terapii Zajęciowej mieści się w Skarżysku-Kam., przy ulicy Równoległej 23. Inicjatorką powstania WTZ była Pani Elżbieta Dukielska, ówczesna Dyrektor Ośrodka Szkolno-Wychowawczego Nr 1 wraz z Kierownikiem - Panem Jackiem Dukielskim.

5 lutego 1994 r., w ramach umowy zawartej z Państwowym Funduszem Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych a Specjalnym Ośrodkiem Szkolno-Wychowawczym nr 1 w Skarżysku-Kam. powstał Warsztat Terapii Zajęciowej. Został on utworzony w celu rehabilitacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych.

Założenia terapii zajęciowej zostały opracowane po wnikliwej analizie realnych potrzeb życiowych uczestników.

Warsztaty Terapii Zajęciowej są placówką pobytu dziennego. Zajęcia prowadzone są przez pięć dni w tygodniu, po siedem godzin dziennie. Dla każdego uczestnika jest opracowywany indywidualny program pracy zatwierdzony przez Radę Programową WTZ.

Obszary działań WZT to głównie: ochrona i promocja zdrowia oraz działalność na rzecz integracji społecznej i zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.
Dążymy do poprawy zaradności osobistej, samodzielności społecznej, umiejętności uczestniczenia w życiu społeczności lokalnej oraz doskonalenia kondycji psychicznej sprzyjającej radzeniu sobie w trudnych sytuacjach życiowych.

Warsztat realizuje też rehabilitację zawodową, przygotowuje uczestników do pracy zarobkowej w Zakładach Pracy Chronionej lub na otwartym rynku pracy. Aktualnie w ramach Warsztatów funkcjonuje 7 tematycznych pracowni terapii zajęciowej oraz sala rehabilitacji ruchowej, której celem działania jest poprawa stanu fizycznego oraz kondycji uczestników. Wyżej wymienione pracownie to: pracownia komputerowa, przyrodniczo-tkacka, techniczna, krawiecko-plastyczna, muzyczna, gospodarstwa domowego i plastyczno-malarska. Wszyscy uczestnicy mogą również korzystać z pomocy psychologa, który działa na rzecz poprawy sprawności psychologicznej i stworzenia optymalnych warunków rozwoju osobowości.

Uzupełnieniem procesu rehabilitacji jest też udział w zajęciach Olimpiad Specjalnych, w ramach sekcji „Tornado" powstałej w 1994r. Sekcja ta prowadzi zajęcia w takich dyscyplinach jak: lekkoatletyka, pływanie, piłka nożna oraz koszykówka.

W ramach działalności Warsztatów organizowane są coroczne turnusy rehabilitacyjne, w których bierze udział większość uczestników oraz letnie i zimowe obozy sportowe.

Efektem stałej pracy uczestników WTZ jest ich liczny udział w imprezach kulturalno-oświatowych i sportowych o zasięgu wojewódzkim a nawet ogólnopolskim.

W 2008 r. nastąpiło formalne oddzielenie Warsztatu Terapii Zajęciowej od Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego nr 1. Od tego czasu organem prowadzącym WTZ jest Stowarzyszenie na Rzecz Warsztatów Terapii Zajęciowej „Tęcza", wpisane do Rejestru Stowarzyszeń pod numerem KRS 0000302670.

1.8. Warsztat Terapii Zajęciowej przy Stowarzyszeniu Rodzin i Przyjaciół Osób Niepełnosprawnych

Warsztat Terapii Zajęciowej przy ul. Kościuszki 38 rozpoczął działalność 26 września 1994 r. jako siódma tego typu placówka w województwie świętokrzyskim. „Stał się dopełnieniem istniejącego już Ośrodka Szkolnego dla Dzieci Niepełnosprawnych, który obejmował opieką i edukacją dzieci w wieku przedszkolnym i szkolnym"[52]. Po ukończeniu nauki w szkole niepełnosprawna młodzież miała możliwość kontynuowania terapii w WTZ.

Warsztat prowadzony jest przez Stowarzyszenie Rodzin i Przyjaciół Osób Niepełnosprawnych (nr KRS 0000016179), organizację pożytku publicznego zrzeszającą przede wszystkim niepełnosprawnych, ich rodziny, przyjaciół, lekarzy i przedsiębiorców. Misją Stowarzyszenia jest niesienie pomocy osobom niepełnosprawnym w przywracaniu im sprawności fizycznej i psychicznej, zmierzanie do dowartościowania osób niepełnosprawnych przez nie same i przez ich otoczenie, prowadzenie prac na rzecz rodzin i opiekunów osób niepełnosprawnych, przywracanie zdolności do pracy osób niepełnosprawnych[53]. Organizacja nie prowadzi działalności gospodarczej ani odpłatnej działalności pożytku publicznego.

Podstawowym założeniem i celem WTZ jest prowadzenie rehabilitacji społecznej i zawodowej oraz rehabilitacji ruchowej. W zajęciach terapeutyczno-rehabilitacyjnych bierze udział 30 osób niepełnosprawnych, szczególnie z dysfunkcją ruchu, z całego powiatu skarżyskiego. Zajęcia odbywają się w sześciu pracowniach: artystycznej, robótek ręcznych, plastycznej, komputerowej, majsterkowania i techniki oraz gospodarstwa domowego i zaradności osobistej.

W pracowni robótek ręcznych uczestnicy uczą się technik rękodzielniczych, takich jak: haft krzyżykowy (obrazy „igłą malowane", obrusy, serwety, karty świąteczne), techniki gobeliniarstwa, haftu płaskiego, rechelie'u. Podopieczni pracują zespołowo i wspólnie wykonują daną rzecz, dzięki czemu wszyscy czują się odpowiedzialni za „produkt końcowy", a jednocześnie mogą obserwować kolejne etapy prac. W pracowni powstają stroiki okolicznościowe i ozdoby choinkowe. Młodzi ludzie uczą się szycia ręcznego oraz obsługi

[52]http://stowarzyszenie-wtz.pl/o-nas.html
[53]Tamże.

maszyn elektrycznych. Wykonane przez uczestników Warsztatu Terapii Zajęciowej prace prezentowane są na wystawach i kiermaszach.

Warsztat ma pracownię komputerową z 5 stanowiskami wyposażonymi w urządzenia peryferyjne oraz stały dostęp do Internetu. Podopieczni nabywają umiejętności obsługi komputera oraz korzystania z sieci, dzięki czemu zdobywają nową wiedzę o świecie, dokonują zakupów oraz poznają swoich rówieśników z rożnych stron kraju. Założyli stronę internetową, którą na bieżąco aktualizują. Mają również możliwości uczenia się zaradności osobistej poprzez pisanie pism użytkowych, naukę wypełniania druków i formularzy. Przygotowują się również do podjęcia pracy zawodowej – zgłębiają tajniki prowadzenia sekretariatu, obsługi programów biurowych, czy małej poligrafii. W pracowni znajdują się: bindownica, laminarka, kserokopiarka. Urządzenia te wykorzystywane są do tworzenia dokumentacji, projektowania kart okolicznościowych, przygotowania pomocy dydaktycznych oraz projektowania wizytówek, papierów firmowych, dyplomów.

Pracownia artystyczna funkcjonuje od 2006 r. Prowadzi się tutaj terapię poprzez sztukę. Uczestnicy wykonują płaskorzeźby, odlewają formy gipsowe oraz lepią z gliny i masy papierowej, robią świeczniki, ramy i ramki, kompozycje kwiatowe, a także pocztówki okolicznościowe.

W pracowni techniki i majsterkowania wykonywane są prace polegające na ręcznej i mechanicznej obróbce drewna i materiałów drewnopodobnych, drobne prace konserwacyjne, opieka nad ozdobnymi drzewkami i trawnik wokół budynku, prace porządkowe w magazynie, odśnieżanie podjazdu do budynku WTZ i terenu wokół niego.

Pracownia gospodarstwa domowego i zaradności osobistej funkcjonuje od 2002 r. Jej zadaniem jest przygotowanie podopiecznych do samodzielnego prowadzenia gospodarstwa domowego. W ramach codziennych zajęć uczestnicy uczą się korzystania z urządzeń AGD, przygotowania prostych posiłków, racjonalnego gospodarowania budżetem, dokonywania zakupów zgodnych z potrzebami oraz dbania o wygląd otoczenia. Grupa przy pomocy instruktora przygotowuje miesięczny jadłospis, stosownie do posiadanych środków finansowych, dokonuje zakupów oraz przygotowuje zaplanowane posiłki. W pracowni przygotowuje się również przetwory warzywne i owocowe. Osoby, które nie biorą bezpośredniego udziału w pracach związanych z gotowaniem uczą się prania, prasowania, drobnych czynności porządkowych oraz pielęgnują kwiaty w ogrodzie. Zajęcia w kuchni przygotowują do podjęcia pracy związanej z gastronomią.

Pracownia plastyczna działa od 2002 r. Podopieczni poznają materiały i techniki plastyczne, uczą się malowania na szkle, płótnie, drewnie. Pracownia specjalizuje się również w projektowaniu i wykonywaniu ozdób biżuteryjnych.

Dyplomowana rehabilitantka prowadzi rehabilitację ruchową w sali kinezyterapii. Każdemu z uczestników realizuje indywidualny plan zajęć i ćwiczeń zgodny z potrzebami oraz zaleceniami lekarza specjalisty. Sala rehabilitacji wyposażona jest w następujący sprzęt: UGUL z oprzyrządowaniem, rower stacjonarny, stepper, ATLAS, bieżnię, urządzenie do pionizowania, fotel do masażu, chodzik, sollux, urządzenie do masażu wodnego oraz w drobny sprzęt rehabilitacyjny. Ponadto uczestnicy mają zapewnioną opiekę pielęgniarską[54].

Uczestnicy Warsztatu biorą udział w akcjach Hospicjum Domowego, od lat przekazują swoje prace na licytacje Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy, na wiosnę pomagali zbierać nakrętki na zakup wózka inwalidzkiego dla chorego kolegi. Akcję zbierania nakrętek prowadzą

[54]http://stowarzyszenie-wtz.pl/o-nas.html

w sposób ciągły, a pieniądze uzyskane ze sprzedaży surowca są przekazywane na specjalnie w tym celu założone konto bankowe. Środki z tego konta będą przeznaczone na zakup sprzętu rehabilitacyjnego do uruchamianej przez Stowarzyszenie wypożyczalni zaopatrzenia medycznego, ortopedycznego i rehabilitacyjnego.

Podopieczni placówki wykonują w ramach zajęć terapeutycznych różne prace, które wystawiają na odbywających się cyklicznie wystawach i kiermaszach. Pieniądze ze sprzedaży wyrobów zasilają środki na dalszą terapię.

Warsztat jest finansowany zgodnie z obowiązującymi przepisami w 90% ze środków PFRON oraz w 10% ze środków Starostwa Powiatowego w Skarżysku-Kam.

ROZDZIAŁ 2

Organizacje pozarządowe aktywnie współpracujące ze skarżyskimi podmiotami ekonomii społecznej

2.1. Stowarzyszenie im. Stanisława Staszica

Stowarzyszenie im. Stanisława Staszica powstało 2 sierpnia 2002 r. z inicjatywy pracowników Powiatowego Urzędu Pracy, Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej i grupy osób bezrobotnych.

Stowarzyszenie działa w obszarze społeczno-gospodarczym wspomagając wspólnoty i społeczności lokalne, umożliwia pomoc osobom bezrobotnym i znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej, działa na rzecz podnoszenia wiedzy i świadomości społeczno-ekonomicznej oraz wspierania rozwoju przedsiębiorczości lokalnej i społeczeństwa obywatelskiego.

W latach 2002-2005 Stowarzyszenie brało udział w przedsięwzięciach dotyczących m.in.: integracji europejskiej, aktywizacji absolwentów i osób niepełnosprawnych, edukacji zawodowej osób bezrobotnych, opracowywania projektów i zarządzania środkami EFS, rozwoju społeczności i demokracji lokalnej, realizacji Programu Aktywizacji Obszarów Wiejskich.

W latach 2006-2007 w ramach prowadzonej działalności gospodarczej, we współpracy z Powiatowymi Urzędami Pracy w Skarżysku-Kam., Radomiu, Opocznie i Końskich przeprowadzono 15 szkoleń zawodowych dla firm związanych z transportem kolejowym. Przeszkolono ponad 300 osób zagrożonych utratą pracy. Ponadto w tym okresie, we współpracy z administracją publiczną Stowarzyszenie zorganizowało dla osób bezrobotnych szkolenia na temat: organizacji i funkcjonowania spółdzielni socjalnej, zatrudnienia młodzieży w ramach programu ,,Absolwent bez stresu", obsługi komputera dla osób bezrobotnych.

Stowarzyszenie we współpracy z Centrum Rozwoju Lokalnego i Powiatowym Urzędem Pracy zorganizowało szkolenia z zakresu przygotowania i zarządzania projektami EFS, zamówień publicznych oraz budowania partnerstwa lokalnego dla osób pracujących.

W ramach sekcji fotograficznej wydano na rok 2008 kalendarz promujący walory krajoznawcze naszego województwa.

W roku 2008 Stowarzyszenie w charakterze organizacji wspierającej włączyło się w projekt pod nazwą „KINOPARK – czyli wakacyjne kino pod gołym, skarżyskim niebem", który zainicjowała i zrealizowała grupa młodzieżowa SABAT, pozyskując ten cel środki unijne z programu „Młodzież w działaniu".

W tym okresie opracowano w partnerstwie z Oddziałem Miejskim TPD projekt „Milowe kroki organizacji". Projekt ten w oparciu o własne środki i otrzymaną z Funduszu Inicjatyw Obywatelskich dotację obejmował swoim zasięgiem cztery gminy z powiatu skarżyskiego: Skarżysko-Kamienna, Bliżyn, Suchedniów i Łączna. Celem głównym projektu, było zwiększenie aktywności i efektywności organizacji pozarządowych i grup nieformalnych działających na terenie powiatu skarżyskiego na rzecz rozwoju społeczeństwa lokalnego. W projekcie uczestniczyło 6 organizacji pozarządowych oraz 5 grup nieformalnych. Była to pierwsza tego typu inicjatywa podjęta przez lokalną organizację.

W 2009 r. Stowarzyszenie uczestniczyło w sześciu lokalnych konferencjach na temat partnerstwa lokalnego i ożywienia gospodarczego w efekcie których podpisało swój akces przystąpienia do projektu w zakresie utworzenia Partnerstwa Lokalnego.

Na przestrzeni ostatnich 3 lat nastąpiły znaczące zmiany w działalności Stowarzyszenia, dzięki pozyskaniu rzetelnego i wiarygodnego partnera- Podkarpackiej Agencji Konsultingowo-Doradczej (PAKD), z którym podjęte zostały wspólne przedsięwzięcia z zakresu przygotowania i realizacji projektów w ramach PO KL, obejmujących swoim zasięgiem nie tylko miasto Skarżysko- Kam., ale także powiaty: skarżyski, starachowicki, konecki i kielecki. W latach 2009- 2011 zrealizowano następujące projekty partnerskie:

1. „Twoją szansą wyższe kwalifikacje"- w okresie od.01.07.2009 r.- 30.06.2010 r. o wartości 767 234 zł, w ramach którego przeszkolono 209 osób na 12 kursach zawodowych.
2. „Milowe kroki- tworzymy pierwsze spółdzielnie socjalne w powiecie skarżyskim i koneckim"- projekt realizowany w okresie 01.05.2010 r.- 30.04.2011 r., o wartości 380.040 zł, w ramach którego przeszkolono z zakresu ekonomii społecznej 80 osób i zarejestrowano 2 spółdzielnie socjalne.
3. „Własna firma szansą na lepsze jutro II edycja" – projekt realizowany w okresie 01.07.2010 r. - 29.02.2012 o wartości 2.518.980,78 zł, w ramach którego przygotowano i przeszkolono 50 osób i udzielono 39 dotacji, w tym jedną dotację dla 5 osób, które założyły pierwszą w powiecie skarżyskim spółdzielnię socjalną.
4. „Na swoim najlepiej" – projekt realizowany w okresie 01.09.2010 r.- 29.02.2012 r. o wartości 2.455.477,88 zł, w ramach którego przygotowano i przeszkolono 50 osób i udzielono 37 dotacji na założenie własnej działalności gospodarczej.
5. „Twoją szansą wyższe kwalifikacje II edycja" - projekt realizowany w okresie 01.10.2010 r. – 29.02.2012, o wartości 1.269.570 zł, w ramach którego przeszkolono 481 osób pracujących na 14 kursach zawodowych, w tym na kursach kwalifikacyjnych dla pielęgniarek przeszkolono 199 osób.

Ponadto członkowie i sympatycy Stowarzyszenia brali udział w realizacji *projektów*: „Własna firma szansą na lepsze jutro" (07.01.2009 r.- 31.05.2010r.- projekt o wartości 925.851,84 zł, w ramach którego przygotowano i przeszkolono 20 osób, a także udzielono 12 dotacji na założenie własnej działalności gospodarczej), „Program zwiększający aktywność zawodową 45+" (11.07.2011 r. - 03.08.2011 r., w ramach którego przeszkolono 15 osób bezrobotnych w zawodzie sprzedawca z obsługa kasy fiskalnej).

W 2011 r. Stowarzyszenie samodzielnie zrealizowało projekt pod nazwą „Komputer twoją szansą" – projekt realizowany w okresie 01.09.2011- 31.12.2011 o wartości 44.980 zł, w ramach którego przeszkolono 30 osób z obsługi komputera, ekonomii społecznej i spółdzielczości socjalnej. W okresie od czerwca do grudnia 2012 r., Stowarzyszenie wspólnie z Centrum Integracji Społecznej realizuje projekt pod nazwą „Dobry pomysł" w ramach Programu Operacyjnego Fundusz Inicjatyw Obywatelskich o wartości 83.050 zł.

Aktualnie Stowarzyszenie jako partner PAKD bierze udział w realizacji następujących projektów: „Twoją szansą wyższe kwalifikacje III edycja", „Twoją szansą spółdzielnie socjalne", „Własna firma szansą na lepsze jutro III edycja", „Aktywność zawodowa twoją szansą na zatrudnienie", „Wyższe kwalifikacje szansą na rozwój firmy". Ponadto Stowarzyszenie jest partnerem projektu realizowanego w Kielcach „Na swoim najlepiej II edycja".

2.2. Skarżyskie Stowarzyszenie Przedsiębiorczości i Innowacji

Skarżyskie Stowarzyszenie Przedsiębiorczości i Innowacji powstało w 20 października 2010 r. jako pokłosie Skarżyskiego Partnerstwa Lokalnego. Z dniem 27 maja 2011 r. zostało wpisane do Krajowego Rejestru Sądowego oraz Rejestru Przedsiębiorców pod numerem KRS: 0000389962. Siedziba Stowarzyszenia mieści się w Skarżysku-Kam. przy Placu Floriańskim 1.

Skarżyskie Stowarzyszenie Przedsiębiorczości i Innowacji działa na podstawie ustawy Prawo o stowarzyszeniach oraz na podstawie Statutu. Jest ono dobrowolnym, samorządnym, trwałym zrzeszeniem osób fizycznych, stowarzyszeń, gmin oraz innych osób prawnych. Stowarzyszenie realizuje swoje cele w granicach obowiązującego prawa i nie działa w celu osiągnięcia zysku. Stowarzyszenie działa na obszarze Polski, a w szczególności na terenie gmin: Skarżysko-Kam., Skarżysko Kościelne, Suchedniów, Bliżyn, Łączna. Dla realizowania swoich celów Stowarzyszenie może prowadzić działalność poza granicami Polski.

Misją Stowarzyszenia jest poprawa jakości życia mieszkańców powiatu skarżyskiego i okolicznych gmin, wspieranie rozwoju przedsiębiorczości i innowacyjnej gospodarki oraz działania na rzecz zrównoważonego rozwoju gmin objętych działaniem Stowarzyszenia. Stowarzyszenie przyjmuje m.in. następujące cele: wdrażanie lokalnej strategii rozwoju, w szczególności projektów wypracowanych przez Skarżyskie Partnerstwo Lokalne; ograniczenia bezrobocia, poprawy warunków pracy i rozwoju kapitału społecznego; uczestnictwo w tworzeniu i realizacji projektów zatrudnienia, awansu zawodowego i rehabilitacji osób niepełnosprawnych, aktywizacji oraz integracji ze społeczeństwem; wsparcie finansowe dla małych i średnich przedsiębiorstw oraz stworzenie systemu ciągłej informacji o źródłach finansowania działalności gospodarczej; inspirowanie zadań służących zagospodarowaniu niewykorzystanych obiektów gospodarczych; adaptacji małych i średnich przedsiębiorstw do warunków wolnorynkowych; kreowanie powstawania małych i średnich przedsiębiorstw produkcyjnych, usługowych oraz bezpośrednie wspieranie rozwoju już istniejących małych i średnich przedsiębiorstw; popularyzacja wiedzy i osiągnięć naukowych oraz praktycznych w zakresie organizacji i zarządzania małymi i średnimi przedsiębiorstwami, wprowadzania innowacji i transferu technologii; upowszechnienie i wymianę informacji o inicjatywach związanych z aktywnością mieszkańców i praktykach dobrego zarządzania; propagowanie zasad partnerstwa i partycypacji społecznej.

Dla osiągnięcia ww. celów Stowarzyszenie może podejmować zadania m.in. w zakresie uczestnictwa w tworzeniu i realizacji programów aktywnej walki z bezrobociem; pomocy w tworzeniu Regionalnych Ośrodków Rozwoju w całym kraju, ze szczególnym uwzględnieniem powiatu skarżyskiego; tworzenie Inkubatorów przedsiębiorczości i powołanie Skarżyskiego Inkubatora Przedsiębiorczości; tworzenie funduszy pożyczkowych i poręczeniowych.

Stowarzyszenie może prowadzić działalność gospodarczą na ogólnych zasadach określonych w odrębnych przepisach. Stowarzyszenie prowadzi działalność gospodarczą wyłącznie w rozmiarach i zakresie służącym realizacji celów statutowych.

Stowarzyszenie specjalizuje się w szkoleniach warsztatowych z przedsiębiorczości (podstawy rachunkowości, dokumentacja i rozliczenia z ZUS i Urzędem Skarbowym, formy opodatkowania firmy, procedury związane z rejestracją firmy, podstawy prawa pracy, podstawowe zasady tworzenia biznes planu, analiza działalności firmy i otoczenia rynkowego, ustalenie przychodów i kosztów, analiza finansowa oraz rentowność), prowadzi punkt konsultacyjno-doradczy z zakresu przedsiębiorczości oraz biuro rachunkowe, ukierunkowane

na prowadzenie księgowości dla spółdzielni socjalnych, innych stowarzyszeń, przedsiębiorców rozpoczynających działalność gospodarczą.

Stowarzyszenie prowadzi również szkolenia z podstaw wykorzystania internetu dla pokolenia 50+ w ramach projektu Polska Cyfrowa Równych Szans, którego celem było zagrożenie wykluczenia z aktywnego uczestniczenia w życiu zawodowym, a także towarzyskiej codzienności. Specjaliści nazywają taki stan rzeczy cyfrowym wykluczeniem[55].

Do chwili obecnej Stowarzyszenie przeszkoliło już ponad 200 osób, głównie „przyszłych przedsiębiorców" z zakresu otwierania i prowadzenia działalności gospodarczej.

W 2012 r. Skarżyskie Stowarzyszenie Przedsiębiorczości i Innowacji złożyło wniosek konkursowy na mikrodotacje do 10 tys. zł w ramach projektu „Mikrodotacje na start dla lokalnych organizacji pozarządowych z województwa świętokrzyskiego" Program Operacyjny Fundusz Inicjatyw Obywatelskich, realizowanego przez Ośrodek Promowania i Wspierania Przedsiębiorczości Rolnej w Sandomierzu, którego celem jest rozwój potencjału i wzmocnienie pozycji 45 lokalnych organizacji pozarządowych z terenu województwa świętokrzyskiego. Projekt „recepta na bezradność" zgłoszony przez Stowarzyszenie zajął pierwsze miejsce na liście rankingowej i uzyskał dofinansowanie w wys. 10 tys. zł[56].

Stowarzyszenie jest członkiem Skarżyskiego Partnerstwa Lokalnego. Współpracuje z różnymi instytucjami i organizacjami, w szczególności z PUP i MOPS. Bierze aktywny udział w ważnych inicjatywach i przedsięwzięciach, zwłaszcza dotyczących społeczności lokalnej, czego przykładem jest udział w projekcie „Dobry pomysł" realizowanym w ramach Programu Operacyjnego Fundusz Inicjatyw Obywatelskich przez Stowarzyszenie im. Stanisława Staszica w partnerstwie z Centrum Integracji Społecznej.

[55]*Historia SSPiI*, http://www.sspii.pl/historia_sspii.html
[56]http://opiwpr.org.pl/fio/download/wyniki/lista_rankingowa.pdf

ROZDZIAŁ 3

Wybrane podmioty realizujące projekty z zakresu ekonomii społecznej na terenie Skarżyska-Kamiennej i powiatu skarżyskiego

3.1. Akademia Przedsiębiorczości Sp. z o.o.

Akademia Przedsiębiorczości Sp. z o. o. wpisana została do Krajowego Rejestru Sądowego w listopadzie 2001 r. pod numerem 0000062731. Firma mieści się w Starachowicach przy ul. Zgodnej 2.

W chwili obecnej firma nastawiona jest na kształcenie ustawiczne osób dorosłych. Organizuje szkolenia w systemie otwartym oraz na zlecenie na terenie całego kraju i poza jego granicami, dostosowując ofertę do indywidualnych potrzeb i oczekiwań zleceniodawców. Do obszarów działalności należą również: wspieranie przygotowania zawodowego młodzieży, doradztwo personalne, poradnictwo zawodowe, poradnictwo psychologiczne i prawne, pośrednictwo pracy. Adresatami oferty są: kadry kierownicze i pracownicy firm oraz instytucji z różnych sektorów gospodarki (administracja publiczna, sektor MŚP, przedstawiciele organizacji pozarządowych), a także osoby bezrobotne, niepełnosprawne czy zagrożone wykluczeniem społecznym.

Kształcenie ustawiczne osób dorosłych z różnych grup społecznych stanowi podstawową działalność Akademii Przedsiębiorczości. Działalność szkoleniowa świadczona jest w ramach współpracy z powiatowymi urzędami pracy z terenu województwa świętokrzyskiego, realizacji projektów współfinansowanych przez Unię Europejską oraz realizacji szkoleń zleconych na zasadach podwykonawstwa.

Od 2004 r. Akademia składa wnioski konkursowe na projekty współfinansowane przez Unię Europejską. W latach 2004-2012 Spółka zrealizowała kilkanaście projektów szkoleniowo-doradczych, w ramach których zrealizowano wiele szkoleń o różnorodnej tematyce, obejmując wsparciem kilka tysięcy osób o różnym statusie (m.in.: osoby pracujące, chcące podwyższyć swoje kwalifikacje zawodowe; kobiety długotrwale bezrobotne, pracownicy instytucji współpracujących z osobami niepełnosprawnymi, pracodawcy oraz osoby niepełnosprawne; osoby odchodzące z rolnictwa, pracujące, zamierzające przekwalifikować się lub zmienić wykonywany zawód; osoby współpracujące z niepełnosprawnymi; pracownicy publicznych służb zatrudnienia i inni).

W okresie od 01.07.2009 r. do 31.03.2010 r. Akademia Przedsiębiorczości zrealizowała projekt „Promocja ekonomii społecznej w województwie świętokrzyskim”[57] w ramach PO KL Poddziałanie 7.2.2 Wsparcie ekonomii społecznej. Głównym celem projektu było wsparcie ekonomii społecznej mające na celu dostarczenie wiedzy z zakresu zarządzania i funkcjonowania podmiotów ekonomii społecznej oraz promocji przedsiębiorstw społecznych jako instrumentów wsparcia grup defaworyzowanych. Projekt był realizowany na terenie województwa świętokrzyskiego i skierowany był do instytucji rynku pracy, instytucji pomocy i integracji społecznej oraz podmiotów ekonomii społecznej a także osób bezrobotnych zainteresowanych założeniem spółdzielni socjalnej.

[57]http://www.ap.org.pl/node/37

W ramach projektu zorganizowano cykl konferencji regionalnych o charakterze otwartym, promujących ideę ekonomii społecznej. Pierwsza konferencja „Ekonomia społeczna w praktyce", która odbyła się w Kielcach we wrześniu 2009 r., zainaugurowała realizowany przez Akademię Przedsiębiorczości projekt. Na konferencji poruszano tematy dotyczące gospodarki społecznej, polityki państwa wobec podmiotów ekonomii społecznej oraz przykładów wdrażania ekonomii społecznej w Polsce. Trzy pozostałe konferencje zatytułowane „Ekonomia społeczna jako wsparcie grup defaworyzowanych" odbyły się kolejno: w październiku 2009 r. w Busku-Zdroju, w listopadzie 2009 r. w Ostrowcu Świętokrzyskim, w grudniu 2009 r. w Skarżysku-Kam., w lutym w 2010 r. w Kielcach. Na konferencjach omawiano m.in. specyfikę pracy z wykluczonymi społecznie, sposoby funkcjonowania Centrum Integracji Społecznej bez wsparcia środków unijnych, partnerstwo na rzecz rynku pracy i ekonomii społecznej, perspektywy rozwoju gospodarki społecznej. Łączenie w konferencjach udział wzięło 210 przedstawicieli instytucji rynku pracy, instytucji pomocy i integracji społecznej oraz podmiotów ekonomii społecznej.

Prelegentami konferencji byli: Cezary Miżejewski i Małgorzata Ołdak – eksperci w dziedzinie ekonomii społecznej, Jadwiga Olszowska-Urban – ekspert i trener Partnerstwa Lokalnego Międzynarodowego Centrum Partnerstwa Partners Network i ekonomii społecznej, Grażyna Wdowiak - Kierownik OPS w Bystrzycy Kłodzkiej, specjalista partnerstwa lokalnego, Małgorzata Beranrd-Staniszewska – pracownik OPS w Bystrzycy Kłodzkiej, Tadeusz Durczok - wiceprezes zarządu, dyrektor ds. rozwoju Stowarzyszenia Współpracy Regionalnej w Chorzowie, Dariusz Bożek – Wiceprezes Zarządu Fundacji Rozwoju Przedsiębiorczości Społecznej „Być Razem" z Cieszyna. Swoją wiedzą podzielili się także: Zdzisław Kowalski – Dyrektor PUP w Kielcach, Jarosław Kuba – Dyrektor Generalny Stowarzyszenia Na rzecz Rozwoju Gminy Bałtów BAŁT, Dariusz Kurcman – Przedstawiciel Regionalnego Ośrodka EFS w Kielcach, oraz Alojzy Jakóbik – ekspert w dziedzinie prawa zamówień publicznych.

W ramach projektu zorganizowano 8 szkoleń wyjazdowych na terenie województwa. W szkoleniach tych wzięło udział 120 osób- pracowników instytucji rynku pracy, pomocy i integracji społecznej oraz osób bezrobotnych. Szkolenia dotyczyły następującej tematyki: „Podstawy prawne i aspekty finansowe funkcjonowania spółdzielni socjalnych", „Zarządzanie spółdzielnią socjalną", „Pomoc publiczna (teoria + aspekty praktyczne)", „Partnerstwo na rzecz ekonomii społecznej".

Projekt przewidywał również **w**ydanie i rozdanie na konferencjach i szkoleniach – 2.000 szt. broszury informacyjnej „Spółdzielnia socjalna krok po kroku"**.** Broszura została również przekazana do instytucji rynku pracy, instytucji pomocy i integracji społecznej oraz podmiotów ekonomii społecznej w celu rozpropagowania wśród osób zainteresowanych założeniem spółdzielni socjalnych.

Na potrzeby Projektu została utworzona strona internetowa www.ekonomia-spoleczna.pl,, na której osoby zainteresowane mogły znaleźć wszelkie niezbędne informacje dotyczące sektora ekonomii społecznej oraz instytucji oferujących wsparcie w tym zakresie. Strona działała do końca realizacji projektu i w tej chwili nie jest już aktywna.

3.2. Podkarpacka Agencja Konsultingowo-Doradcza Sp. z o.o.

Podkarpacka Agencja Konsultingowo Doradcza Sp. z o.o. z siedzibą w Jaśle powstała w 1995 r. W pierwszych latach Spółka działała pod firmą „Podkarpacka Agencja Reklamowa" i zajmowała się głównie świadczeniem usług w zakresie marketingu i reklamy. W 2001 r. Spółka w wyniku zmian własnościowych zmieniła statut, nazwę i profil działalności. Od 2003 r. Spółka działająca pod firmą Podkarpacka Agencja Konsultingowo-Doradcza działa jako organizacja non profit. Działania spółki zgodnie z jej statutem mają na celu rozwój gospodarczy regionu, nawiązywanie współpracy międzynarodowej, ograniczanie bezrobocia, ochronę środowiska naturalnego i dziedzictwa kulturowego[58]. W ramach działań związanych z ograniczaniem bezrobocia Spółka realizuje projekty z Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki.

Na terenie powiatu skarżyskiego realizowane były: projekt „Milowe Kroki- tworzymy pierwsze spółdzielnie socjalne w powiecie skarżyskim i koneckim PO KL Priorytet VII, Działanie 7.2, Poddziałanie 7.2.2, projekt „Własna firma szansą na lepsze jutro II edycja"- Priorytet VI PO KL Działanie 6.2 oraz projekt ,,Twoją szansą spółdzielnie socjalne"- PO KL, Priorytet VII. Działanie 7.2, Poddziałanie 7.2.2.

Projekt **„Milowe Kroki – tworzymy pierwsze spółdzielnie socjalne w powiecie skarżyskim i koneckim"** realizowany był w partnerstwie ze Stowarzyszeniem im. S. Staszica w Skarżysku-Kam. oraz z Centrum Integracji Społecznej w Skarżysku-Kam. w okresie 01.05.2010-30.04.2011 r. na terenie powiatów: skarżyskiego i koneckiego. Wartość projektu wyniosła 411,4 tys. zł.

Celem projektu było dostarczenie wiedzy z zakresu zakładania, prowadzenia i funkcjonowania działalności w sektorze ekonomii społecznej, w szczególności spółdzielczości socjalnej poprzez cykl szkoleń i usługi doradcze; ułatwienie dostępu do rynku pracy osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym; promocja ekonomii społecznej wśród społeczności lokalnej. W projekcie uczestniczyli: osoby zainteresowane założeniem i prowadzeniem spółdzielni socjalnej w wieku powyżej 18 lat, z terenu powiatu skarżyskiego lub koneckiego, osoby zagrożone wykluczeniem społecznym, bezrobotne w tym długotrwale, nieaktywne zawodowo, pracujące (w tym samozatrudnione), działające w organizacjach pozarządowych.

W ramach rozpowszechnienia wiedzy na temat projektu przeprowadzone zostały seminaria informacyjno-promocyjne, inaugurujące projekt w Końskich i Skarżysku-Kam. W naszym mieście seminarium odbyło się w czerwcu 2010 r. w Miejskim Centrum Kultury.

Projekt przewidywał doradztwo z zakresu ekonomii społecznej, zwłaszcza spółdzielczości socjalnej, przedsiębiorczości, księgowości, prawa itp. Osoby mające wspólny pomysł na działalność gospodarczą pracowały w grupach roboczych, których celem było wypracowanie koncepcji spółdzielni socjalnej, opracowanie kompletu dokumentów niezbędnych do założenia/zarejestrowania spółdzielni socjalnej oraz przygotowanie biznesplanów koniecznych do uzyskania wsparcia finansowego w ramach kolejnego projektu „Własna firma szansą na lepsze jutro – II edycja". Celem spotkań było również podtrzymanie motywacji i integracja grup założycielskich.

W ramach projektów, w każdym z powiatów funkcjonował Punkt Wspierania Spółdzielczości Socjalnej, w którym zespół specjalistów prowadził doradztwo z ekonomii społecznej, w szczególności w zakresu zakładania i prowadzenia spółdzielni socjalnej.

[58]http://www.pakd.itl.pl/index.php/o-nas

Kolejnym etapem projektu było szkolenie „Zakładanie i prowadzenie spółdzielni socjalnych” w powiecie skarżyskim (zajęcia teoretyczne i warsztatowe) dla 20 osób. Celem szkolenia było przygotowanie uczestników do samodzielnego założenia i prowadzenia działalności gospodarczej w formie spółdzielni socjalnej oraz przygotowanie biznes planów spółdzielni socjalnej. Program szkolenia obejmował następującą tematykę: wprowadzenie do ekonomii społecznej i spółdzielczości socjalnej, biznes plan spółdzielni socjalnej- krok po kroku, zakładanie spółdzielni socjalnej, zagadnienia prawno- administracyjne, formułowanie strategii działania spółdzielni socjalnej, budowa struktury organizacyjnej spółdzielni socjalnych., budowanie zespołu, opracowanie rocznego planu działań spółdzielni socjalnych, zarządzanie spółdzielnią socjalną. Szkolenie dodatkowo umożliwiło uczestnikom nabycie wiedzy na temat aplikowania o dotacje na założenie własnej działalności gospodarczej w formie spółdzielni socjalnej w projekcie „Własna firma szansą na lepsze jutro” finansowanego z PO KL Działanie 6.2.

Uczestnicy szkolenia „Zakładanie i prowadzenie spółdzielni socjalnej” brali udział w dwudniowym wyjeździe studyjnym do Fundacji Pomocy Wzajemnej „Barka” w Poznaniu. Celem wizyty było poszerzenia swojej wiedzy z zakresu praktycznego funkcjonowania spółdzielni socjalnych oraz na temat Ekonomii Społecznej, a także możliwości tworzenia alternatywnych miejsc pracy i transferu dobrych praktyk w dziedzinie spółdzielczości socjalnej. Projekt przewidywał również jednodniowy wyjazd studyjny do Stowarzyszenia na Rzecz Rozwoju Gminy Bałtów „Bałt” w Bałtowie, instytucji mającej duże doświadczenie w ekonomii społecznej.

Dla 15 osób zainteresowanych ekonomią społeczną i spółdzielczością socjalną zorganizowano systemie weekendowym szkolenie „Menadżer Ekonomii Społecznej” . Jego celem było kształcenie kadry zarządzającej ekonomią społeczną, w tym spółdzielniami socjalnymi. Program szkolenia obejmował: istotę funkcjonowania przedsiębiorstw społecznych, zakładanie i prowadzenie spółdzielni socjalnej, komunikację i podstawy zarządzania organizacją, skuteczne zarządzanie spółdzielnią socjalną, marketing mix- jak skutecznie sprzedać swój produkt/usługę, biznesplan w działalności przedsiębiorstwa społecznego (warsztaty), finansowanie działalności przedsiębiorstw ekonomii społecznej, zarządzanie projektami społecznymi.

Ponadto zakupiono literaturę z zakresu ekonomii społecznej, przedsiębiorczości, abc small biznesu, prawa, ekonomii, księgowości i zarządzania.

Wartością dodaną miało być partnerstwo łączące doświadczenie w realizacji projektów z EFS z uwzględnieniem uwarunkowań lokalnych i rozpoznaniem potrzeb osób zagrożonych wykluczeniem.

Projekt **„Własna firma szansą na lepsze jutro II edycja”** realizowany był w okresie od 01.07.2010 r. do 31.12.2011 r. Miał na celu wsparcie finansowe na uruchomienie działalności gospodarczej dla 34 osób w postaci przyznania kwoty w kwocie do 40.000 zł, ułatwiającej sfinansowanie pierwszych wydatków nowopowstałego przedsiębiorstwa lub przyznanie dla jednej wyłonionej grupy zainteresowanej założeniem spółdzielni socjalnej w kwocie 20.000 zł na osobę. Ponadto beneficjenci otrzymali wsparcie pomostowe w formie usług doradczych (pomoc w efektywnym wykorzystaniu dotacji) lub pomocy finansowej wypłacanej miesięcznie w kwocie 1317,00 zł (na pokrycie bieżących opłat bezpośrednio związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej).

Adresaci projektu to osoby fizyczne zamierzające uruchomić samodzielną działalność gospodarczą lub utworzyć spółdzielnię socjalną: kobiety powracające oraz wchodzące po raz pierwszy na rynek pracy po przerwie związanej z urodzeniem i wychowaniem dzieci, osoby długotrwale bezrobotne, osoby, które utraciły zatrudnienie z przyczyn niedotyczących pracownika. Do projektu zakwalifikowano 50 osób zainteresowanych uruchomieniem samodzielnej działalności gospodarczej oraz 2 grupy (po 5 osób) zamierzających założyć spółdzielnię socjalną.

W ramach realizacji projektu uczestnicy korzystali ze szkolenia „ABC przedsiębiorczości", z doradztwa indywidualnego (przed zarejestrowaniem działalności gospodarczej) w postaci Indywidualnego Planu Działań oraz w zakresie biznes planów.

W grudniu 2010 r. wniosek o dofinansowanie działalności w formie spółdzielni socjalnej w postaci biznesplanu działalności spółdzielni socjalnej złożyła jedna grupa, która po ocenie przez Komisję Oceny Wniosków została zakwalifikowana do otrzymania środków finansowych na rozwój przedsiębiorczości w wysokości 100 tys. zł dla 5 założycieli po 20 tys. zł). dodatkowo wsparcie pomostowe w wysokości 1.300 złotych na osobę.

Spółdzielnia to pokłosie dwóch przedsięwzięć. Pierwszym krokiem był projekt „Milowe kroki – tworzymy pierwsze spółdzielnie socjalne w powiecie skarżyskim i koneckim", realizowany przez Podkarpacką Agencję w ramach Działania 7.1 PO KL. Wówczas uczestnicy poznali zasady spółdzielczości socjalnej, korzystając ze szkoleń i wsparcia ekspertów. Drugim etapem był już projekt w ramach Działania 6.2, którego finałem było założenie przez 5 uczestników spółdzielni socjalnej o nazwie Wielobranżowa Spółdzielnia Socjalna „Centrum Rodzinie". Spółdzielnia została zarejestrowana 07.02.2011 r. w Krajowym Rejestrze Sądowym pod nr 0000377747. W dniu 08.03.2011 r. pomiędzy Podkarpacką Agencją Konsultingowo-Doradczą sp. z o.o. a 5 osobami tworzącymi spółdzielnię socjalną podpisana została umowa na otrzymanie wsparcia finansowego.

W ramach projektu udzielono wsparcia w postaci doradztwa dla kolejnej grupy osób zakładających spółdzielnię socjalną pod nazwą Pomoc i Opieka 45+, utworzonej przez 6 osób. Przedmiotem działalności działalność produkcyjno-handlowo-usługowa. Grupa ta uzyskała pomoc w przygotowaniu biznes planu działalności gospodarczej i wniosków o przyznanie jednorazowych środków na założenie spółdzielni socjalnej z Funduszu Pracy oraz dokumentów potrzebnych do rejestracji spółdzielni w KRS. Uzyskali także wiedze z zakresu zakładania i prowadzenia spółdzielni socjalnej.

Projekt **„Twoją szansą spółdzielnie socjalne"** realizowany w okresie maj 2012 r.-listopad 2013 r. w partnerstwie ze Stowarzyszeniem im. Stanisława Staszica na podstawie umowy ze Świętokrzyskim Biurem Rozwoju Regionalnego w Kielcach, miał na celu poprawę dostępu do zatrudnienia 25 osób (w tym 17 kobiet) poprzez rozwój w latach 2012-2013 spółdzielczości socjalnej, na terenie powiatu skarżyskiego i koneckiego oraz dostarczenie uczestnikom wiedzy z zakresu zakładania, prowadzenia i funkcjonowania spółdzielni socjalnej poprzez cykl szkoleń, usługi doradcze, ułatwienie dostępu do rynku pracy osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym poprzez udzielenie wsparcia finansowego dla osób fizycznych na założenie spółdzielni socjalnej.

Uczestnicy otrzymali wsparcie szkoleniowo-doradcze (indywidualne i grupowe), umożliwiające uzyskanie wiedzy i umiejętności potrzebnych do założenia i prowadzenia spółdzielni socjalnej. W ramach wsparcia dla każdego uczestnika projektu opracowano indywidualny program. Ponadto przewidziano szkolenie ,,Zakładanie i prowadzenie spółdzielni

socjalnej" składające się z dwóch modułów. Pierwszy moduł: „Ekonomia społeczna w praktyce" obejmował ogólną prezentację możliwości funkcjonowania w sektorze ekonomii społecznej, przedstawienie korzyści i zagrożeń, współpracę zespołową, role grupowe, prezentację działających spółdzielni socjalnych, ścieżkę zakładania. Drugi moduł- „ABC przedsiębiorczości" miał na celu zapoznanie beneficjentów z zasadami prowadzenia działalności gospodarczej, prawami i obowiązkami przedsiębiorcy, z rachunkowością, rozliczeniami z ZUS i US, zarządzaniem, marketingiem, promocją itp. zagadnieniami.

W ramach projektu 2 najlepsze grupy (10 osób) otrzymały dotację w wys. 20.000 zł na każdą osobę na założenie spółdzielni socjalnej.

3.3. Polski Komitet Pomocy Społecznej

Polski Komitet Pomocy Społecznej jest jedną z największych instytucji pozarządowych, działającą w sektorze pomocy społecznej od 1958 r. Organizacja ma struktury we wszystkich województwach, w większości powiatów i gmin. Głównym celem PKPS jest dobrowolna i bezinteresowna pomoc dla osób i rodzin, które z różnych powodów nie są zdolne do rozwiązywania własnych problemów życiowych. Są to w szczególności ludzie starsi, niepełnosprawni, chorzy, samotni, zagrożeni demoralizacją, rodziny pozbawione środków do życia, ludzie ubodzy i bezradni. Do osób tych kierowana jest pomoc rzeczowa, usługi pomocy sąsiedzkiej czy też usługi opiekuńcze. PKPS zajmuje się również kształtowaniem postaw społecznych sprzyjających uczestnictwu w działaniach na rzecz osób potrzebujących pomocy lub wspieraniem takich inicjatyw oraz prowadzi działania na rzecz aktywizacji bezrobotnych, integracji i przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu czy podnoszenia kwalifikacji osób zagrożonych utratą pracy[59].

Polski Komitet Pomocy Społecznej Zarząd Województwa Świętokrzyskiego w Kielcach był pomysłodawcą i administratorem projektu **Partnerstwo na Rzecz Rozwoju „Życie zaczyna się po 40"** w ramach Programu Operacyjnego Inicjatywy Wspólnotowej EQUAL – Temat G: *Godzenie życia rodzinnego i zawodowego oraz ponowna integracja kobiet i mężczyzn, którzy opuścili rynek pracy, poprzez rozwój bardziej elastycznych i efektywnych form organizacji pracy oraz działań towarzyszących*. Partnerami projektu byli: Gimnastyka Zdrowotna Urszula Boy-Skarżysko-Kościelne, Nowa Gazeta Praska- Warszawa, Powiatowy Urząd Pracy Skarżysko-Kam., Świętokrzyska Agencja Rozwoju Regionu SA- Kielce, Urząd Miasta Skarżysko-Kam., Warszawskie Centrum Demokracji Lokalnej- Warszawa.

Projekt zakładał stworzenie nowatorskich rozwiązań, umożliwiających harmonijne godzenie życia zawodowego kobiet z życiem rodzinnym i wypracowanie modelowych narzędzi, umożliwiających przywrócenie na rynek pracy kobiet po 45. roku życia, które zrezygnowały z zatrudnienia na rzecz pełnienia obowiązków rodzinnych i „wypadły" z rynku pracy z powodu braku odpowiedniego wykształcenia oraz stażu zawodowego. W ramach projektu przewidziano następujące działania: rozwój mechanizmów aktywizacji zawodowej kobiet w procesie reintegracji z rynkiem pracy oraz metod i narzędzi szkoleniowych; nawiązanie i rozwój współpracy jednostek samorządowych, instytucji rynku pracy, organizacji pozarządowych i prywatnego biznesu w zakresie równości szans; wypromowanie i upowszechnienie „Znaku

[59]http://wips.info.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=19:o-projektodawcy&Itemid=22

Równości" jako narzędzia walki z dyskryminacją kobiet na rynku pracy; monitorowanie i opisanie występujących przejawów dyskryminacji w dziedzinie objętej projektem[60].

Beneficjentki otrzymały wsparcie w zakresie motywowania psychicznego i fizycznego do podjęcia zatrudnienia, wzięły udział w półrocznym cyklu zajęć z zakresu aktywizacji (fitness, kreowanie własnego wizerunku), w tygodniowych zajęciach szkoleniowych mających na celu rozwój ogólny uczestniczek, z położeniem nacisku na zagadnienia związane z rynkiem pracy (umiejętność zdobywania ofert pracy, informacji o kursach i szkoleniach, pisania CV i listów motywacyjnych), w szkoleniach zawodowych, w stażach u pracodawców oraz w działaniach wspierających samozatrudnienie, subsydiowane formy zatrudnienia (tzw. prace interwencyjne), udział w tworzeniu stowarzyszenia. Projekt zakładał, że wszystkie beneficjentki wstąpią do stowarzyszenia w celu kontynuowania własnego rozwoju oraz upowszechniania rezultatów wypracowanych przez Partnerstwo. Po zakończeniu projektu jego administrator a zarazem lider, objął patronatem utworzone stowarzyszenie oraz stałym wsparciem merytorycznym i organizacyjnym, a także zapewnił możliwość korzystania ze swojej bazy lokalowej i sprzętowej[61].

Wychodząc naprzeciw potrzebom osób zagrożonych wykluczeniem społecznym Świętokrzyski Zarząd Wojewódzki Polskiego Komitetu Pomocy Społecznej zrealizował projekt **„SPOŁECZY POTENCJAŁ - wsparcie osób i podmiotów ekonomii społecznej w powiecie skarżyskim poprzez partnerstwo lokalne, promocję, doradztwo, szkolenia oraz usługi prawne, księgowe i marketingowe"** w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki – Priorytet VII Promocja integracji społecznej, Poddziałanie 7.2.2 Wsparcie ekonomii społecznej. Czas trwania projektu: od 1 lipca 2010 do 31 grudnia 2011 r.

Podstawowym założeniem projektu było wsparcie osób z powiatu skarżyskiego poprzez partnerstwo lokalne, promocję, doradztwo, szkolenia oraz usługi prawne, księgowe i marketingowe w celu stworzenia warunków sprzyjających zakładaniu nowych i wzmacnianiu istniejących podmiotów ekonomii społecznej. Służyły temu następujące działania: promocja ekonomii społecznej i zwiększenie orientacji mieszkańców powiatu, zwłaszcza zagrożonych wykluczeniem społecznym na temat przedsiębiorczości i zatrudnienia w sektorze gospodarki społecznej; wsparcie instytucjonalne dla tworzenia i prowadzenia instytucji ekonomii społecznej; zwiększenie wiedzy osób zagrożonych wykluczeniem oraz podmiotów ekonomii społecznej.

Adresatami działań w zakresie doradztwa i szkoleń było 60 osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, zainteresowanych prowadzeniem działalności w sektorze ekonomii społecznej, a także 10 instytucji rynku pracy oraz opieki i integracji społecznej w zakresie promocji i utworzenia partnerstwa z osobami potrzebującymi pomocy, które jako instytucje mające bezpośredni wpływ na funkcjonowanie podmiotów ekonomii społecznej są w stanie zapewnić lokalne społeczne wsparcie ekonomii społecznej poprzez partnerską współpracę. Projekt skierowany był również do podmiotów ekonomii społecznej (m.in NGO, CIS, KIS, spółdzielnie socjalne, spółdzielnie inwalidów, spółdzielnie pracy, zakłady aktywizacji zawodowej), które zaraz po utworzeniu narażone są na ryzyko niepowodzenia, a bez wsparcia mają dużo mniejsze szanse na przetrwanie.

Dla uczestników przewidziano wsparcie i opiekę merytoryczną ze strony Skarżyskiego Inkubatora Przedsiębiorczości Społecznej w ramach którego zorganizowane zostało doradztwo indywidualne dla osób bezrobotnych i nieaktywnych zawodowo w zakresie zakładania i zasad

[60] file:///C:/Users/cis/Desktop/baza.php.htm
[61] Tamże.

prowadzenia działalności w sektorze ekonomii społecznej. Już istniejące lub nowopowstałe podmioty ekonomii społecznej otrzymały wsparcie w formie warsztatów. Usługi świadczone były przez ekspertów ds. marketingu, księgowości i porad prawnych.

Przedstawiciele podmiotów ekonomii społecznej korzystali z doradztwa w ramach warsztatów: „Źródła finansowania instytucji działających w sektorze ekonomii społecznej", „Dokumentowanie działalności i księgowanie w podmiotach ekonomii społecznej", „Metodologia wsparcia przez Partnerstwo Lokalne".

Zainteresowani ekonomią społeczną uczestniczyli w studyjnych warsztatach wyjazdowych do podmiotów ekonomii społecznej w celu zdobycia wiedzy od praktyków. Nadano im nazwę „Ekonomia społeczna w praktyce". Beneficjenci odwiedzili praktyków z Jeleniej Góry, Nysy, Cieszyna, Bytomia.

Powstała Lokalna Platforma Współpracy - porozumienie instytucji ukierunkowanych na synergiczne działanie na rzecz ekonomii społecznej z udziałem skarżyskich instytucji rynku pracy oraz pomocy i integracji społecznej, będące efektem siedmiu cyklicznych spotkań seminaryjnych, na których poruszono kwestie metodologii wsparcia przez Partnerstwo Lokale podmiotów gospodarki społecznej, „roli i funkcji społecznych oraz politycznych ekonomii społecznej, tworzenia infrastruktury ekonomii społecznej w powiecie"[62] oraz omówiono dobre praktyki partnerstw lokalnych na rzecz ekonomii społecznej w ramach ponadnarodowego współdziałania. „Ważnym aspektem tych spotkań było, aby osoby decyzyjne zrozumiały problemy leżące obecnie przed tym sektorem i zadeklarowały wspólne i skoordynowane wsparcie dla powstających w powiecie skarżyskim podmiotów ekonomii społecznej"[63].

W ramach projektu powstał Wirtualny Inkubator Przedsiębiorczości Społecznej- instrument wspierający powstawanie inicjatyw z zakresu ekonomii społecznej, który postać strony internetowej. Na stronie tej znajdują się m.in. informacje na temat założenia nowego podmiotu, przygotowania dokumentacji, pozyskania środków finansowych, działań marketingowych i zarządzania. Inicjatywa ta ma cel taki sam, jak inkubatora, a więc działania na rzecz aktywizacji społecznej i zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, wyszukiwanie pomysłów na biznes społeczny, wspieranie grup przygotowywanych do uruchomienia przedsiębiorstwa społecznego, promocja idei ekonomii społecznej w środowisku lokalnym. Wydana została również publikacja autorstwa J. Tarasińskiego *Ekonomia społeczna w praktyce*.

[62]J. Tarasiński, *Ekonomia społeczna w praktyce*, publikacja przygotowana w ramach projektu „SPOŁECZY POTENCJAŁ - wsparcie osób i podmiotów ekonomii społecznej w powiecie skarżyskim poprzez partnerstwo lokalne, promocję, doradztwo, szkolenia oraz usługi prawne, księgowe i marketingowe", s. 78.
[63]Tamże.

3.4. Świętokrzyskie Centrum Innowacji i Transferu Technologii

Świętokrzyskie Centrum Innowacji i Transferu Technologii Sp. z o.o. to instytucja non-profit założona 18 grudnia 2001 r. przez: Województwo Świętokrzyskie, Miasto Kielce, Politechnikę Świętokrzyską, Staropolską Izbę Przemysłowo-Handlową. Aktualnie udziałowcami Świętokrzyskiego Centrum Innowacji i Transferu Technologii są: Województwo Świętokrzyskie, Miasto Kielce oraz Politechnika Świętokrzyska.

Misją Świętokrzyskiego Centrum Innowacji i Transferu Technologii jest: wspieranie lokalnej przedsiębiorczości oraz stymulowanie rozwoju regionu świętokrzyskiego poprzez: transfer osiągnięć naukowo-badawczych, informację gospodarczą dla małych i średnich przedsiębiorstw, systemy jakości ISO, kształcenie przez Internet, targi i konferencje. Do podstawowych zadań instytucji należy pozyskiwanie środków finansowych z programów pomocowych Unii Europejskiej w zakresie wspierania innowacyjnych rozwiązań w obszarze produkcji, usług, edukacji i zarządzania.

Świętokrzyskie Centrum Innowacji i Transferu Technologii w Kielcach uczestniczy w wielu projektach finansowanych ze środków Unii Europejskiej. Jednym z takich był projekt **„Przedsiębiorca społeczny na rynku pracy”** – Priorytet VII Promocja integracji społecznej, Działanie 7.2. Przeciwdziałanie wykluczeniu i wzmocnienie sektora ekonomii społecznej, Poddziałanie 7.2.2 Wsparcie ekonomii społecznej, realizowany w partnerstwie z Fundacją „Regionalis” w okresie 01.03.2011 – 31.10.2012 r. Celem projektu była promocja i wzmocnienie sektora ekonomii społecznej oraz opracowanie i upowszechnienie modelu instytucyjnego systemu wsparcia dla rozwoju ekonomii społecznej i budowanie otoczenia sprzyjającego rozwojowi podmiotów społecznych.

W ramach Projektu podejmowane były następujące działania: konferencje, seminaria w każdym z 14 powiatów województwa świętokrzyskiego, warsztaty, spotkania sieciujące mające na celu wypracowanie modelu partnerstw lokalnych na rzecz ekonomii społecznej, utworzenie punktu konsultacyjnego – porady z zakresu zakładania i funkcjonowania NGO.

Na terenie Skarżyska-Kam. przeprowadzone zostały warsztaty dla mieszkańców powiatu skarżyskiego pn. „Ekonomia społeczna – to nie takie trudne”. Warsztaty dotyczyły zakładania i funkcjonowania podmiotów ekonomii społecznej w ramach projektu „Przedsiębiorca społeczny na rynku pracy”. Warsztaty trwały po 3,5 godz. przez 5 dni. W warsztatach uczestniczyły osoby związane z podmiotami ekonomii społecznej (spółdzielnie socjalne, pracy, inwalidów i niewidomych, organizacje pozarządowe), zatrudnione w instytucjach rynku pracy (publiczne służby zatrudnienia, OHP, instytucje szkoleniowe) oraz w instytucjach pomocy i integracji społecznej (jednostki zatrudnienia socjalnego, zakłady aktywizacji zawodowej, warsztaty terapii zajęciowej), bezrobotni, osoby zatrudnione w sektorze MŚP, osoby fizyczne deklarujące chęć prowadzenia działalności gospodarczej w sektorze ekonomii społecznej, przedstawiciele jednostek samorządowych. Celem cyklu warsztatów była promocja i zwiększenie wiedzy o ekonomii społecznej, procedurach zakładania i funkcjonowania podmiotów ekonomii społecznej. W ramach warsztatów zrealizowano 5 modułów tematycznych. Uczestnicy poznali prawne aspekty zakładania i funkcjonowania podmiotów ekonomii społecznej, sposoby pozyskiwania funduszy na działalność, PR w ekonomii społecznej, zarządzanie projektami i finansami w III sektorze, zdobycie wiedzy umożliwiającej rozpoczęcie działalności w sektorze ekonomii społecznej. Uczestnicy mieli możliwość skorzystania ze spotkania z doradcą zawodowym i psychologiem w ramach coachingu osobistego i zawodowego.

ROZDZIAŁ 4

Najważniejsze inicjatywy lokalne z zakresu ekonomii społecznej

4.1. Skarżyskie Partnerstwo Lokalne

Partnerstwo lokalne (trójsektorowe) to porozumienie instytucji publicznych, przedsiębiorstw i organizacji pozarządowych, które chcą działać na rzecz rozwoju regionu. Istotą współpracy jest wspólny obszar, na którym działają partnerzy oraz wspólne cele. Do najważniejszych cech charakterystycznych Modelu Partnerstwa Lokalnego należą: bazowanie na inicjatywach oddolnych, udział znaczącej reprezentacji społeczności lokalnej, budowanie partnerstwa poprzez doświadczenie.

W Skarżysku-Kam. uznano za zasadne powołanie Partnerstwa Lokalnego ze względu na możliwość **s**tworzenia sprzyjających warunków służących rozwojowi gospodarczemu powiatu, wzajemną pomoc w rozwiązywaniu problemów społecznych, przeciwdziałanie ubóstwu i wykluczeniu społecznemu, animowanie do współpracy różnych grup społecznych, wspieranie lokalnych inicjatyw obywatelskich, przeciwdziałanie bezrobociu.

W styczniu 2007 r. powstał Powiatowy Program Partnerstwa Lokalnego na rzecz rozwiązywaniu problemów społecznych i gospodarczych lokalnej społeczności dla wspólnego rozwiązania problemu bezrobocia na zasadzie idei długofalowej współpracy między władzami lokalnymi, organizacjami pozarządowymi, parafiami, instytucjami otoczenia biznesu oraz przedsiębiorcami zainteresowanymi wspólnym działaniem w rozwiązywaniu problemów społecznych i gospodarczych lokalnej społeczności, a w szczególności na rzecz przeciwdziałaniu bezrobociu i aktywizacji rynku pracy. Inicjatywa powołania Partnerstwa Lokalnego wyszła z Powiatowego Urzędu Pracy w Skarżysku-Kam.

Partnerstwo Lokalne dla powiatu skarżyskiego na rzecz rozwiązywania problemów społecznych i gospodarczych lokalnej społeczności zawiązało się w marcu 2009 r. Było wynikiem chęci zawarcia porozumienia pomiędzy instytucjami, organizacjami i stowarzyszeniami oraz osobami fizycznymi, zwanymi Partnerami, które zadeklarowały chęć aktywnego uczestnictwa w pracach Partnerstwa i realizowania programu zgodnego z założeniami przyjętymi decyzją Zgromadzenia Partnerów oraz działają na obszarze powiatu skarżyskiego.

Partnerstwo nie posiada osobowości prawnej, jest ciałem społecznym i działa na zasadzie dobrowolnego wkładu pracy. Nie ma określonej orientacji politycznej i jest otwarte dla wszystkich wykazujących gotowość działania zgodnego z głównym celem powstania Partnerstwa.

W pierwszym roboczym spotkaniu w marcu 2007 r. uczestniczyli przedstawiciele instytucji, organizacji, stowarzyszeń, firm. Mówiono o idei partnerstwa, jego celach i założeniach. Spośród uczestniczących w spotkaniu 36 udział w programie zadeklarowało udział w Programie i podpisało dokument przystąpienia do Partnerstwa. Na kolejnym spotkaniu zebrali się ci, którzy zadeklarowali przystąpienie do programu na rzecz rozwiązywania problemów społecznych i gospodarczych lokalnej społeczności. Wybrano Zarząd Partnerstwa: Urząd Miasta Skarżysko-Kamienna (przewodniczący), Ogólnopolski Pracowniczy Związek Zawodowy „Konfederacja Pracy", Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Zespół Szkół Zawodowych nr 1.

Powstała strona internetowa www.partnerstwo.skar.pl, która działa przez cały czas i służy kontaktom z mieszkańcami powiatu skarżyskiego i poznawaniu ich problemów. Do dnia 24 listopada 2012 r. na stronie odnotowanych zostało 732.540 wejść. Ustalony został regulamin realizacji wskazanych programów operacyjnych. Na stronie działa również forum, którego ideą jest możliwość wyrażania i wymieniania swoich poglądów i dyskutowania o nich.

Za zrealizowany uznano Program Operacyjny- Powołanie Partnerstwa Lokalnego. Program ten został skonstruowany na zasadzie idei długofalowej współpracy między władzami lokalnymi, organizacjami pozarządowymi, parafiami, instytucjami otoczenia biznesu oraz przedsiębiorcami zainteresowanymi wspólnym działaniem w rozwiązywaniu problemów społecznych i gospodarczych lokalnej społeczności, a zwłaszcza na rzecz przeciwdziałania bezrobociu i aktywizacji rynku pracy. Cel kluczowy Programu to zintegrowanie działań lokalnych, instytucji, stowarzyszeń i organizacji na rzecz rozwiązywania problemów społecznych i gospodarczych lokalnej społeczności, czyli utworzenia Partnerstwa Lokalnego. Liderem został PUP w Skarżysku-Kam.

Cele szczegółowe:

I. Pobudzanie wzrostu przedsiębiorczości poprzez samozatrudnienie i utworzenie spółdzielni socjalnych

Program operacyjny:

Utworzenie Punktu Doradczo-Konsultacyjnego Spółdzielni Socjalnych

Wsparcie tej inicjatywy ma przyczynić się do tworzenia nowych miejsc pracy i zachęcić osoby zagrożone marginalizacją społeczną do prowadzenia działalności gospodarczej w ramach Spółdzielni Socjalnej.

Cel programu: dostarczenie niezbędnych informacji umożliwiających uruchomienie spółdzielni socjalnych, organizacja niezbędnych szkoleń związanych z tematyką prowadzenia spółdzielni socjalnych, zapewnienie zaplecza doradczego w zakresie prawnym oraz księgowym dla osób prowadzących spółdzielnie socjalne. Przy realizacji zadań Punkt współdziała z organami rządowej administracji ogólne, organami samorządów terytorialnych, organizacjami pracodawców, poszczególnymi pracodawcami, związkami zawodowymi, zarządami funduszy celowych oraz organizacjami działającymi w sprawach zatrudnienia i przeciwdziałania bezrobociu w odniesieniu do wsparcia rozwoju spółdzielczości socjalnej.

Zadania Punktu Doradczo-Konsultacyjnego: doradztwo w zakresie bilansu umiejętności, określenia predyspozycji, motywowanie do podtrzymywania inicjatywy, integrowanie grupy, doradztwo w zakresie oceny konkurencyjności rynku, Public Relations, jakości i stabilności w prowadzeniu spółdzielni, doradztwo w zakresie analizy otoczenia firmy, analiza SWOT, prezentacja firmy kontrahentom, marketing, doradztwo w zakresie pisania statutu spółdzielni, obowiązujących przepisów prawnych dotyczących spółdzielni socjalnych.

Lider programu: Stowarzyszenie im Stanisława Staszica

Realizacja: kadrę instytucji tworzyć powinna grupa ekspertów i konsultantów, których zadaniem jest pomoc dla rozpoczynających działalność gospodarczą. Program rozpocznie się od przygotowania struktury organizacyjnej w zakresie funkcjonowania Punktu Doradczo-Konsultacyjnego.

Przewidywany rezultat: utworzenie spółdzielni socjalnych.

II. ***Powołanie stałych Komisji Eksperckich – definiowanie problemów, inicjowanie projektów***

Program operacyjny: Komisje Eksperckie Partnerstwa- władze lokalne podejmując współpracę z organizacjami pozarządowymi mogą rozwiązywać problemy społeczności lokalnej

Lider: PUP

Cele programu: koncentrowanie się na analizie czynnikowej składników gospodarczych powiatu. Aby ten cel osiągnąć należy ułatwić porozumienie pomiędzy osobami reprezentującymi organy i organizacje pozarządowe, poprzez stworzenie warunków do nawiązania kontaktu, wspólnego pisania i uczestniczenia np. Komisjach Eksperckich Partnerstwa.

Realizacja: program jest adresowany do wszystkich uczestników Partnerstwa. Program powinien rozpocząć się od zdefiniowania grup tematycznych i odpowiedniej delegacji zainteresowanych, oraz zakończyć przygotowywaniem wspólnych tematów przyszłych projektów. Planowanie działania, pozyskiwanie partnerów, funduszy oraz wspólne przygotowywanie projektów.

Rezultaty: lepsze porozumienie pracowników instytucji samorządowych i reprezentantów organizacji pozarządowych, zwiększenie ich świadomości wspólnoty celów działania i korzyści wynikających ze współpracy, wykreowanie warunków i zawarcie partnerskich porozumień w powiecie.

III. ***Wspieranie doradztwa i poradnictwa poprzez uruchomienie Punktów Pomocy Poszukującym Pracy***

Program operacyjny: Punkty Pomocy Poszukującym Pracy- informacja dotycząca orientacji zawodowej, zróżnicowania dyscyplin zawodowych na rynku pracy jest warunkiem koniecznym wyboru ścieżki kariery zawodowej. Dlatego poszerzanie tego typu informacji w każdym miejscu pozwala na podjęcie właściwej decyzji odnośnie kierunku dalszego kształcenia i samorealizacji. Ważnym elementem poradnictwa w Punktach będzie przekazywanie osobom poszukującym pracy w jaki sposób mogą znaleźć odpowiadające im oferty pracy oraz w jaki sposób skutecznie przejść proces rekrutacyjny u przyszłego pracodawcy.

Lider programu: Parafie Dekanatu Skarżysko-Kamienna

Cele: podjęcie decyzji zawodowej zgodnej z dynamiką rynku pracy i predyspozycjami osobowościowymi, duży nacisk położony na dostępność informacji w miejscu zamieszkania. Przede wszystkim planuje się ukierunkowanie kampanii informacyjnej na wszystkie osoby zainteresowane uzyskaniem zatrudnienia bez względu na ich formalny status. Znaczna część zadań z tego zakresu zostanie powierzona pedagogom i psychologom prowadzącym zajęcia z zainteresowanymi, oraz organizacjom pozarządowym, stowarzyszeniom, wolontariuszom wyrażającym zainteresowanie w praktycznym przekazaniu wiedzy. Konieczne będzie uzupełnienie, przygotowanie i opracowanie analizy i informacji o nowopowstałych zawodach , ścieżkach ich kształcenia jak również dopasowaniu ich do obecnego rynku pracy.

Rezultaty: rozwój zawodowy we właściwym kierunku i zgodny z zapotrzebowaniem lokalnego rynku pracy, zwiększenie zaufania we własne siły, oraz poruszania się po rynku pracy. Osoby bezrobotne nauczą się jak korzystać z powszechnie dostępnych informacji o ofertach pracy oraz nauczą się jak skutecznie przechodzić proces rekrutacyjny w firmie, do której aplikują.

IV. Reintegracja społeczna oraz aktywizacja zawodowa osób pozostających bez zatrudnienia

Program operacyjny: Aktywizacja zawodowa bezrobotnych – nabycie przez osoby bezrobotne konkretnych umiejętności, które pozwolą na aktywne uczestnictwo w rynku pracy

Lider programu: Klub Integracji Społecznej przy MOPS

Cele: przygotowanie osób bezrobotnych do powrotu na rynek pracy poprzez realizację zajęć reintegracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych marginalizacją społeczną.

Realizacja: program adresowany jest do osób pozostających bez pracy ,które chcą uzupełnić kwalifikacje o dodatkowe umiejętności niezbędne do podjęcia zatrudnienia.

Rezultaty: nabycie praktycznych umiejętności przez osoby bezrobotne, co powinno zwiększyć szanse na uzyskanie zatrudnienia. Reintegracja zawodowa i społeczna osób zagrożonych marginalizacją społeczną. Znaczna część zadań z tego zakresu zostanie powierzona pedagogom i psychologom prowadzącym zajęcia z zainteresowanymi, oraz organizacjom pozarządowym, stowarzyszeniom, wolontariuszom wyrażającym zainteresowanie w praktycznym przekazaniu wiedzy. Konieczne będzie uzupełnienie, przygotowanie i opracowanie analizy i informacji o nowopowstałych zawodach , ścieżkach ich kształcenia jak również dopasowaniu ich do obecnego rynku pracy.

Program operacyjny: Budowa Mieszkań Socjalnych – powstanie kompleksu mieszkań socjalnych wybudowanych z udziałem osób bezrobotnych przyczyni się do powiększenia zasobów mieszkaniowych jak również do poniesienia kwalifikacji i umiejętności zawodowych w szeroko pojętym budownictwie przez osoby bezrobotne.

Lider: Urząd Miasta Skarżysko-Kamienna

Cele: Pomoc w podnoszeniu kwalifikacji osobom bezrobotnym oraz zapewnienie zaplecza mieszkalnego w postaci mieszkań socjalnych

Realizacja: działania należy rozpocząć od powołania kadry szkoleniowej, która będzie przeprowadzać cykl szkoleń dla bezrobotnych, następnie będzie prowadzić nadzór budowlany.

Rezultaty: przewidywanym rezultatem będzie wybudowanie mieszkań socjalnych oraz wyszkolenie kadry budowlańców (osób bezrobotnych, bez kwalifikacji)

Model Partnerstwa Lokalnego

Głównym i zasadniczym celem Modelu Partnerstwa Lokalnego jest budowanie trwałego partnerstwa pomiędzy instytucjami rządowymi, wojewódzkimi, lokalnymi przedsiębiorcami, samorządem, organizacjami pozarządowymi, instytucjami infrastruktury oraz mieszkańcami na rzecz ożywienia gospodarczego oraz poprawy na rynku pracy, dlatego też podstawowym założeniem Lokalnego Ożywienia Gospodarczego jest wypracowanie projektów gospodarczych przy współudziale wszystkich partnerów rynku pracy tj. przedstawicieli; pracodawców, samorządów, instytucji otoczenia biznesu, związków zawodowych, oświaty, młodzieży, organizacji pozarządowych i innych, których wdrożenie przyczyni się do ożywienia gospodarczego.

Budowanie współpracy partnerskiej ma dać nowe lepsze możliwości rozwoju, poprzez połączenie cech oraz możliwości charakteryzujących poszczególne sektory oraz poszukiwanie sposobów wykorzystania ich dla wspólnych korzyści. Niestety obecna sytuacja na lokalnym rynku pracy nie jest zadowalająca. Oddziaływanie zjawisk globalnych powoduje, że powiat skarżyski pozostaje w tyle względem innych powiatów województwa świętokrzyskiego. Powiat

posiada niewykorzystane zasoby i możliwości, które mogłyby stymulować koniunkturę i poprawić sytuację na lokalnym rynku pracy.
Dlatego należy znaleźć rozwiązanie problemu poprzez wielostronne i innowacyjne podejście z wykorzystaniem różnorodnych doświadczeń wszystkich partnerów lokalnych. W związku z powyższym przeprowadzenie cyklu sześciu konferencji wraz z trzema wyjazdami studyjnymi jest jak najbardziej uzasadnione i konieczne dla rozwoju Powiatu Skarżyskiego.

W 2009 r. PUP w Skarżysku ogłosił przetarg nieograniczony na przygotowanie, organizację kompleksowej obsługi konferencji „Skarżyskie Partnerstwo Lokale" w oparciu o metodologię Programu Partnerstwa Lokalnego wraz z towarzyszącymi im wyjazdami studyjnymi. W maju 2009 r. rozstrzygnięto postępowanie o zamówienie publiczne w trybie przetargu nieograniczonego i dokonano wyboru najkorzystniejszej oferty, złożonej przez Akademię Przedsiębiorczości w Starachowicach.

Cykl konferencji realizowany był w okresie maj–grudzień 2009 roku. Brali w nim udział przedstawiciele różnych środowisk: przedsiębiorcy, parlamentarzyści, samorządowcy, przedstawiciele organizacji pozarządowych i jednostek publicznych, artyści ludowi. Patronat nad tym przedsięwzięciem objął Starosta Skarżyski - Pan Jerzy Żmijewski. Organizatorem był PUP w Skarżysku-Kam.

I konferencja z cyklu „Skarżyskie Partnerstwo Lokalne" odbyła się 29.05.2009 r. w Hotelu „Promień". Honorowy patronat nad cyklem konferencji objął ówczesny Starosta - Jerzy Żmijewski. Wszystkie konferencje prowadziła Jadwiga Olszowska-Urban – Prezes Międzynarodowego Centrum Partnerstwa „Partners Network", ekspert w dziedzinie partnerstwa lokalnego.

W pierwszym Warsztacie Ożywienia Gospodarczego uczestniczyło ponad 100 osób, w tym m.in.: przedstawiciele władz miejskich i powiatowych, wójtowie i burmistrzowie gmin sąsiednich, przedstawiciele pomocy społecznej, WUP, lokalnego biznesu, organizacji pozarządowych, związków zawodowych, dyrektorzy szkół, jednostek szkoleniowych oraz innych instytucji działających na terenie powiatu skarżyskiego. W spotkaniu uczestniczył Senator RP Michał Okła oraz przedstawiciele posłów na Sejm RP, Krzysztofa Grzegorka i Andrzeja Bętkowskiego.

Tematem pierwszej konferencji była „Promocja Programu Partnerstwa Lokalnego w Polsce". Podczas spotkania zaprezentowano Polsko-Amerykański Program Partnerstwa Lokalnego 2002-2009. Jako przykład dobrych praktyk ożywienia gospodarczego i tworzenia nowych miejsc pracy w oparciu o lokalne zasoby zaprezentowano rozwój gminy Bałtów. Przedstawiciele władz omówili sytuację gospodarczą miasta i powiatu skarżyskiego, a przedstawiciel PUP zapoznał zebranych z sytuacją na skarżyskim rynku pracy. Część warsztatowa dotyczyła strategii Skarżyskiego Partnerstwa Lokalnego. Uczestnicy spotkania dokonali analizy czynnikowej składników gospodarczych powiatu, wskazując co jest potrzebne, aby poradzić sobie z warunkami gospodarczymi społeczności lokalnej.

II konferencja z cyklu „Skarżyskie Partnerstwo Lokalne" odbyła się 29.06.2009 r. w Hotelu „Paradiso" w Suchedniowie. Jej tematem były „Składniki środowiska gospodarczego na terenie powiatu skarżyskiego". Wójt Miasta i Gminy Suchedniów- Tadeusz Bałchanowski zaprezentował swoją gminę - jej historię, problemy, z jakimi się boryka, sukcesy oraz zadania zaplanowane do realizacji na najbliższe lata. W trakcie spotkania dokonano analizy czynnikowej składników gospodarczych powiatu: dostęp do kapitału, środowisko gospodarcze, infrastruktura, zasoby ludzkie oraz jakość życia mieszkańców. Po zakończeniu części merytorycznej część

uczestników wzięła udział w wyjeździe studyjnym do gminy Bałtów, jako przykładu dobrych praktyk partnerstwa lokalnego na terenie województwa świętokrzyskiego.

III konferencja z cyklu „Skarżyskie Partnerstwo Lokalne" odbyła się 10.09.2009 r. w Gimnazjum Publicznym w Skarżysku Kościelnym. Gminę zaprezentowała Monika Mączyńska- pracownik Urzędu Gminy. Tematem przewodnim konferencji była „Analiza wdrażania czterech zasad ożywienia gospodarczego w powiecie skarżyskim". Uczestnicy spotkania pracowali w 4 grupach: uszczelnianie lokalnych przecieków, wsparcie istniejących lokalnych firm, zachęcanie do tworzenia nowych lokalnych firm, przyciąganie potrzebnych firm z zewnątrz w powiecie skarżyskim.

Po zakończeniu prac w grupach, dokonano prezentacji wyników przez liderów grup, wybranych przez ich uczestników. Po zakończeniu części merytorycznej część uczestników wzięła udział w wyjeździe studyjnym do Gminy Niepołomice, jako przykładu dobrych praktyk partnerstwa lokalnego na terenie województwa małopolskiego.

IV konferencja z cyklu "Skarżyskie Partnerstwo Lokalne" odbyła się 14.10.2009 r. na ternie Gminy Bliżyn. Tematem konferencji było "Tworzenie projektów rozwoju gospodarczego w celu tworzenia nowych miejsc pracy na terenie powiatu skarżyskiego". Wójt Gminy Bliżyn - Mariusz Walachnia zapoznał zebranych z sytuacją gospodarczą Gminy. Podczas warsztatów ożywienia gospodarczego uczestnicy pracowali nad tworzeniem wizji powiatu oraz propozycji projektów gospodarczych w zakresie: uszczelniania lokalnych przecieków, wsparcia istniejących firm, zachęcania mieszkańców do tworzenia nowych firm w powiecie, przyciągania potrzebnych firm z zewnątrz. Na koniec liderzy grup zaprezentowali wyniki prac. Po zakończeniu części merytorycznej część uczestników wzięła udział w wyjeździe studyjnym do miasta Chorzowa, jako przykładu dobrych praktyk partnerstwa lokalnego na terenie województwa śląskiego.

V konferencja w ramach cyklu „Skarżyskie Partnerstwo Lokalne odbyła się 3.11.2009 r. w Hotelu Ziółek w Łącznej. Tematem konferencji było „Opracowanie wybranych projektów rozwoju gospodarczego w celu tworzenia nowych miejsc pracy w powiecie skarżyskim, oraz przygotowanie ich do oceny". Wójt Gminy Łączna- Romuald Kopaliński, zaprezentował Gminę.

Dokonano podziału wypracowanych wcześniej projektów wg grup tematycznych: firma, promocja i informacja, organizacje pozarządowe, turystyka, młodzież, senior. W ramach warsztatu przygotowano koncepcję projektów ożywienia gospodarczego powiatu skarżyskiego w tych właśnie obszarach.

VI konferencja Skarżyskiego Partnerstwa Lokalnego odbyła się 8.12.2009 r. w Centrum Bankietowo-Biznesowym GALA. Tematem konferencji była „Ocena i wybór projektów gospodarczych mających na celu tworzenie miejsc pracy na terenie powiatu skarżyskiego". Podczas spotkania zaprezentowane zostały projekty ożywienia gospodarczego powiatu skarżyskiego, nad którymi pracowały poszczególne grupy robocze: „Radosny Senior", „Inkubator organizacji pozarządowych", „Biznes dla każdego - program dla osób pragnących rozpocząć własną działalność gospodarczą", „Skarżyski Inkubator Przedsiębiorczości", „Młodzież", „Turystyka Skarżyska i okolice w pigułce" oraz „Skarżyskie - nasze najlepsze".

Warsztaty Lokalnego Ożywienia Gospodarczego były bardzo ważną inicjatywą, która zbliżyła przedstawicieli różnych środowisk lokalnych. Mieli oni możliwość wymiany poglądów omówienia lokalnych problemów i sposobów ich rozwiązywania. Powiat to „mała ojczyzna", którą należy wspierać i rozwijać przy zaangażowaniu partnerów.

W czerwcu 2010 r. w Restauracji „Myśliwska" w Skarżysku-Kam. odbyła się konferencja *„Skarżyskie Forum Partnerstwa Lokalnego"*. W spotkaniu uczestniczyli przedstawiciele biznesu, organizacji pozarządowych, ośrodków pomocy społecznej, samorządu lokalnego, szkół ponadgimnazjalnych, instytucji rynku pracy oraz mieszkańców powiatu. Konferencja zorganizowana została przez Powiatowy Urząd Pracy w Skarżysku-Kam. w ramach kontynuacji w 2010 roku działań Skarżyskiego Partnerstwa Lokalnego na rzecz rynku pracy.

Podczas spotkania zaprezentowane zostały: rezultaty projektów rozwoju gospodarczego, działania podejmowane na rzecz promocji powiatu skarżyskiego, założenia projektu realizowanego w partnerstwie z czterema powiatami- „Nad Czarną i Kamienną", historia Rezerwatu Archeologicznego Rydno oraz działania podejmowane na rzecz promocji tego miejsca przez Stowarzyszenie Praosada Rydno, założenia realizowanego projektu „Daj głos mieszkańcom". Przedstawiono również przykłady Partnerstwa Lokalnego i Ekonomii Społecznej jako aktywizacji społeczno-gospodarczej gmin i powiatów w Polsce.

20.10.2010 r. w Centrum Biznesowo-Bankietowym „GALA" odbyła się kolejna konferencja Skarżyskiego Forum Partnerstwa Lokalnego. Przedstawione zostały prezentacje: „Otoczenie podmiotów ekonomii społecznej w gminie, powiecie, grupy defaworyzowane na rynku pracy", „Dobra praktyka"- Zakład Aktywizacji Zawodowej w Wąbrzeźnie, „Co dwie głowy to nie jedna, czyli Przasnyskie Partnerstwo Lokalne w projektach społecznych i infrastrukturalnych: partnerstwo w projektach społecznych, edukacyjnych rewitalizacji Przasnysza".

W maju 2011 r. zorganizowano Zgromadzenie Partnerów, na którym przedstawiono sprawozdanie Zarządu z ostatnich dwóch lat i dorobek Partnerstwa Lokalnego. W ramach Partnerstwa zorganizowano 8 konferencji w wyniku, których przeszkolono około 100 przedstawicieli lokalnych instytucji samorządowych, przedsiębiorców prywatnych, stowarzyszeń i fundacji w zakresie wdrażanie partnerstwa lokalnego, przygotowano i rozdano 800 kompletów materiałów szkoleniowych, wydano 100 certyfikatów kończących cykl konferencji, zorganizowano 3 jednodniowe wyjazdy studyjne, powstało 7 projektów ożywienia gospodarczego: „Radosny senior", „Inkubator organizacji pozarządowych", „Biznes dla każdego – program dla osób pragnących rozpocząć własną działalność gospodarczą", „Skarżyski Inkubator Przedsiębiorczości", „Młodzież", „Turystyka skarżyska i okolice w pigułce", „Skarżyskie – nasze najlepsze". Powstało nowe stowarzyszenie pod nazwą: Skarżyskie Stowarzyszenie Przedsiębiorczości i Innowacji, środowisko lokalne zintegrowało się, wypromowano sektor ekonomii społecznej i spopularyzowano ideę spółdzielczości socjalnej, zainicjowano forum współpracy w zakresie rozwiązywania problemów społecznych. Ponadto nastąpiła wymiana informacji pomiędzy uczestnikami lokalnych społeczności na temat działalności i osiągnięć, możliwości współpracy[64].

Zarząd Partnerstwa Lokalnego wybierany jest co 2 lata na Zgromadzeniu Partnerów. Wówczas poprzedni Zarząd przedstawia sprawozdanie z działalności Partnerstwa Lokalnego za okres minionych 2 lat. Obecny Zarząd powołano 25.05.2011 r. W skład Zarządu weszli: Związek Zawodowy Konfederacja Pracy, OHP, Towarzystwo Przyjaciół Suchedniowa, Stowarzyszenie Społeczności Zawodowej Praca i Życie, MOPS Skarżysko-Kam.[65] Przewodniczącym Zarządu w bieżącej kadencji został pan Konrad Sokół, reprezentujący OHP.

[64]*Podsumowanie Zgromadzenia Partnerów z dnia 25.05.2011r.,* www.pupskarzysko.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=284&Itemid=76

[65]Tamże.

4.2. Konferencja „Panel dyskusyjny na temat ekonomii społecznej”

W październiku 2011 r. w Hotelu „Promień” odbyła się Konferencja „Panel dyskusyjny na temat ekonomii społecznej”, zorganizowana przez PUP w Skarżysku-Kam. przy współpracy Starostwa Powiatowego oraz Skarżyskiego Partnerstwa Lokalnego. Konferencję poprowadził ekspert- moderator z zakresu ekonomii społecznej, Waldemar Żbik ze Stowarzyszenia Współpracy Regionalnej w Chorzowie, który opowiadał o mechanizmach i barierach utrudniających powstawanie i funkcjonowanie podmiotów ekonomii społecznej w Polsce oraz dlaczego warto wspierać ekonomie społeczną[66].

„Panel dyskusyjny na temat ekonomii społecznej” był jedną z inicjatyw, mających pomóc w rozwiązywaniu problemów dotyczących wysokiego bezrobocia w powiecie skarżyskim. To ekonomia społeczna, tworzenie miejsc pracy w ramach spółdzielni socjalnych, przedsiębiorstw socjalnych jest alternatywnym sposobem walki z wykluczeniem społecznym, sposobem na poszukiwanie zatrudnienia poprzez przejęcie inicjatywy skutkującej miejscem pracy nie tylko dla siebie, ale i dla innych.

Uczestnicy dyskutowali o barierach utrudniających powstawanie i funkcjonowanie podmiotów ekonomii społecznej. Duże znaczenie miało wystąpienie pani prezes, reprezentującej Wielobranżową Spółdzielnię Socjalną „Centrum Rodzinie" w Skarżysku-Kam. Prezes spółdzielni, która w oparciu o doświadczenia wyniesione z pracy we własnej spółdzielni, opowiedziała m.in. o problemach i trudnościach w tworzeniu spółdzielni socjalnej oraz o tym, gdzie szukać pomocy i jak sobie radzić z problemami prawno-administracyjnymi.

Poruszony został również temat partnerstwa lokalnego, które umożliwia nawiązanie współpracy oraz wymiany doświadczeń pomiędzy przedstawicielami różnych środowisk, a także inicjują działania sprzyjające rozwojowi naszego regionu.

4.3. Powiatowa Rada Działalności Pożytku Publicznego

W marcu 2011 r. organizacje pozarządowe działające na terenie powiatu zwróciły się do starosty skarżyskiego z wnioskiem o powołanie Powiatowej Rady Działalności Pożytku Publicznego. Inicjatywa ta została poddana konsultacjom z przedstawicielami NGO, podczas których omawiano tryb powołania i organizacje pracy członków Rady. W efekcie tego wypracowany został dokument *Tryb powołania członków, organizacja pracy i zasady działania Powiatowej Rady Działalności Pożytku Publicznego*, który został przyjęty 15 września 2011 r. przez Radę Powiatu Skarżyskiego Uchwałą Nr 94/XI/2011 w sprawie trybu powołania członków, organizacji pracy i zasad działania Powiatowej Rady Działalności Pożytku Publicznego. Każda organizacja zgłosiła po jednym kandydacie na członka Rady. Wybory odbyły się 14 grudnia 2011 r.

Współpraca powiatu skarżyskiego z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami, o których mowa ustawie o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie dotyczy budowania partnerstwa pomiędzy administracją publiczną a organizacjami pozarządowymi, będącymi ważnym ogniwem społeczeństwa demokratycznego. Trzeci sektor jest obok sektorów: gospodarczego i publicznego ważnym filarem nowoczesnego państwa i inspiratorem rozwoju

[66]http://tsk24.pl/wydarzenia-w-powiecie-archiwum/4577-panel-dyskusyjny-na-temat-ekonomii-spoecznej

społeczności lokalnych, a jego aktywność, znajomość problemów mikrospołeczności i elastyczność w działaniu wzmacniają proces budowy społeczeństwa obywatelskiego, którego istotnym elementem jest ekonomia społeczna. Rozwój ekonomii społecznej warunkują świadomi obywatele, a tych najaktywniejszych i najbardziej wrażliwych na sprawy społeczne danego środowiska skupiają właśnie organizacje pozarządowe.

Współpraca organizacji pozarządowych i samorządu terytorialnego stwarza realną szansę na efektywną poprawę jakości życia mieszkańców powiatu skarżyskiego, a więc wspólnego celu dl wszystkich trzech sektorów. „Społeczna aktywność lokalnych inicjatyw obywatelskich przyczynia się nie tylko do pełniejszego zaspokajania potrzeb wspólnoty, ale także do rozwoju odpowiedzialności za przyszłość powiatu”[67].

Powiatowa Rada Działalności Pożytku Publicznego jest organem o konsultacyjnym i doradczo-opiniującym w zakresie dotyczącym pożytku publicznego i współpracy powiatu skarżyskiego z trzecim sektorem. Najważniejsze zadania Rady to w szczególności: opiniowanie projektów strategii rozwoju powiatu, projektów uchwał i aktów prawa miejscowego dotyczących sfery zadań publicznych oraz współpracy z organizacjami pozarządowymi i wyrażanie opinii w sprawach dotyczących funkcjonowania organizacji.

[67] *Powiatowy program współpracy Powiatu Skarżyskiego w 2012 roku z organizacjami pozarządowymi- projekt*, 26.10.2011, http://www.skarzysko.powiat.pl/starostwo/wspolpraca-z-ngos-s/120-projekt-powiatowego-programu-wspolpracy-powiatu-skarzyskiego-w-2012-roku-z-organizacjami-pozarzadowymi

CZĘŚĆ III

Badania kwestionariuszowe

„W ciągu ostatnich kilku lat uczyniono w Polsce bardzo wiele dla rozwoju ekonomii społecznej”

Manifest Ekonomii Społecznej

1.Metodologia badań

W powiecie skarżyskim ekonomia społeczna, a zwłaszcza przedsiębiorstwa społeczne w formie spółdzielni socjalnych są wciąż jedną z niewykorzystanych szans na poprawę sytuacji mieszkańców zagrożonych wykluczeniem społecznym. Za mała jest liczba podmiotów ekonomii społecznej w powiecie w stosunku do potrzeb. Stopa bezrobocia w powiecie kształtująca się na poziomie 25,4% jest najwyższa w województwie[68]. Ponadto istnieje poważne zagrożenie trwałości istniejących już podmiotów ekonomii społecznej, które borykają się z poważnymi problemami, wynikającymi z następujących czynników zewnętrznych:

- brak spójności działań na rzecz ekonomii społecznej - krótkotrwałe projekty nie dające gwarancji trwałości rozwiązań, brak przepływu informacji, brak skarżyskiego modelu wdrażania idei partnerstwa lokalnego na rzecz rozwoju ekonomii społecznej, osadzonego w naszych realiach;
- bariery mentalne i duży dystans społeczności lokalnej do ekonomii społecznej, nie tylko mieszkańców, ale i lokalnych władz samorządowych;
- przekonanie, że w naszym powiecie „nie może się udać".

Przyczyną problemów są również bariery ze strony bezrobotnych - potencjalnych członków założycieli spółdzielni socjalnych, takie jak: brak gotowości i brak kompetencji powodujące strach przed założeniem tej specyficznej formy działalności gospodarczej, brak podstawowej wiedzy i umiejętności niezbędnych do założenia i prowadzenia socjalnej, brak samodzielności w działaniu.

Źródłem powyższych hipotez jest diagnoza sporządzona na potrzeby projektu oparta na czteroletnim doświadczeniu Centrum Integracji Społecznej w obszarze ekonomii społecznej, w szczególności w pracy z osobami zmarginalizowanymi.

Badanie ma na celu określenie stopnia zainteresowania środowiska lokalnego ekonomią społeczną, zdiagnozowane przyczyn powodujących, że ekonomia społeczna jest niewykorzystaną szansą na poprawę sytuacji mieszkańców powiatu skarżyskiego, a także określenie, w jaki sposób można tę sytuację poprawić przy zaangażowaniu szeroko pojętej społeczności lokalnej i roli partnerstwa trójsektorowego. Uzyskany w wyniku badań materiał zostanie wykorzystany do tworzenia zarysu skarżyskiego modelu ekonomii społecznej i wyznaczenia działań w kierunku jego ostatecznego kształtu.

Przedmiotem badań było środowisko wolontariuszy, osób bezrobotnych, przedstawicieli organizacji pozarządowych, przedstawicieli samorządu i administracji publicznej oraz lokalnego biznesu.

W celu przeprowadzenia badań wykorzystana została metoda sondażu diagnostycznego przy zastosowaniu techniki badawczej, którą jest ankieta. Narzędziami, którymi posłużono się przy realizacji przedmiotowych badań są kwestionariusze ankiet dla: wolontariuszy, bezrobotnych (w tym absolwentów Centrum Integracji Społecznej), przedstawicieli samorządu i administracji publicznej oraz lokalnego biznesu. Kwestionariusz dla wolontariuszy liczył 13 pytań, dla bezrobotnych – 24 pytania, a dla członków organizacji pozarządowych, samorządowców i urzędników – 26 pytań.

[68] *Stopa bezrobocia w powiatach województwa świętokrzyskiego w 2012 roku*, stan na 30.09.2012, dane WUP w Kielcach, www.wup.kielce.pl/images/stories/statystyki/BezrobocieWPowiatach2012.pdf

Badania odbyły się w okresie sierpień- październik 2012 r. i zostały przeprowadzone na próbie 120 osób w rożnym wieku i różnej płci, z różnych środowisk lokalnych.

Dla uporządkowania struktury badania ustalono problemy badawcze, definiowane jako pewne pytania lub zespół pytań, na które odpowiedzi ma dostarczyć badanie.

Główny problem badań przeprowadzonych w środowisku wolontariuszy sprowadza się do udzielenia odpowiedzi na pytanie: *„Jak wolontariusze widzą siebie w działaniach na rzecz ekonomii społecznej?"*

Z tak postawionego problemu głównego wyodrębniono następujące problemy szczegółowe:

1. Czy według młodych ludzi pomaganie innym ma sens?
2. Jakie czynniki skłaniają do działań wolontarystycznych?
3. W jaki sposób wolontariusze postrzegają ekonomię społeczną?
4. Jaką wiedzę mają wolontariusze na temat ekonomii społecznej?
5. Czy młodzi ludzie są zainteresowani tym obszarem działań?

Głównym problemem badań przeprowadzonych w środowisku bezrobotnych, a także absolwentów Centrum Integracji Społecznej będzie udzielenie odpowiedzi na pytanie: *„Czy bezrobotni widzą szansę na poprawę swojej sytuacji życiowej dzięki zastosowaniu narzędzia, jakim jest ekonomia społeczna?"*

Z tak postawionego problemu głównego wyodrębniono następujące problemy szczegółowe:

1. Czy bezrobotni zdają sobie sprawę ze swojego położenia?
2. Jaką wiedzę mają bezrobotni na temat ekonomii społecznej?
3. Czy widzą możliwość pomocy ze strony podmiotów ekonomii społecznej?
4. Czy osoby bezrobotne są zainteresowane założeniem działalności gospodarczej i w jakiej formie?
5. Jakie czynniki są przeszkodą dla uruchomienia biznesu?
6. Czy bezrobotni są zainteresowani spółdzielczością socjalną?
7. Czy bezrobotni chcą mieć wpływ na działania społeczności lokalnej?

Głównym problemem badań przeprowadzonych w środowisku przedstawicieli organizacji pozarządowych, przedstawicieli samorządu i administracji publicznej oraz lokalnego biznesu będzie udzielenie odpowiedzi na pytanie: *„Czy i w jaki sposób działania z zakresu ekonomii społecznej można wykorzystać do poprawy sytuacji mieszkańców powiatu skarżyskiego?"*

Z tak postawionego problemu głównego wyodrębniono następujące problemy szczegółowe:

1. Jaką wiedzę mają przedstawiciele ww. środowisk na temat ekonomii społecznej?
2. Czy widzą oni potrzebę działań z zakresu ekonomii społecznej na szczeblu lokalnym i dlaczego?
3. Czy znają dorobek lokalny z zakresu ekonomii społecznej?
4. Czy inicjatywy z zakresu ekonomii społecznej są odpowiednio nagłaśniane?
5. Czy istnieje potrzeba wspólnego działania na rzecz ekonomii społecznej?
6. W jaki sposób można wspierać podmioty ekonomii społecznej?
7. Co należy zrobić w celu wykorzystania na gruncie lokalnym narzędzia, jakim jest przedsiębiorczość społeczna?

2. Analiza wyników badań własnych

2.1. Wolontariusze

Pierwsza część badania obejmowała grupę młodych wolontariuszy. Badaniu poddano 14 osób, w tym 12 kobiet (85% ankietowanej młodzieży). Tabela 2 przedstawia specyfikację badanych wolontariuszy z uwzględnieniem okresu działania na rzecz wolontariatu, wieku i płci.

Tabela 2. Wolontariusze poddani badaniu

N = 14 (100%) K – 12 (85%) M – 2 (15%)							
Czas działania na rzecz wolontariatu				**Wiek**			
Wyszczególnienie	**K**	**M**	**Razem**	**Wyszczególnienie**	**K**	**M**	**Razem**
0-1 rok	7	-	7	**poniżej 18 lat**	8	1	9
2-3 lata	-	1	1	**19-25**	3	1	4
dłużej niż 3 lata	5	1	6	**powyżej 25 lat**	1	-	1
Ogółem	**12**	**2**	**14**	**Ogółem**	**12**	**2**	**14**

K – kobiety M - mężczyźni

Źródło: Opracowanie własne

Jak wynika z tabeli 2, na rzecz wolontariatu działają głównie kobiety (85% badanych), w wieku poniżej 18 lat (64% badanych), a więc młodzież szkół średnich. Połowa badanych wolontariuszy ma bardzo krótki staż w działaniach na rzecz pomocy innym (0-1 rok), a 42% ma staż w wolontariacie powyżej 3 lat.

Na pierwsze pytanie „*Czy pomaganie innym ma sens*" 100% respondentów stwierdziło, że tak, czyli dostrzegło potrzebę angażowania się w działania na rzecz potrzebujących.

W odpowiedzi na drugie pytanie młodzi ludzie mieli wskazać, dlaczego zostali wolontariuszami. Odpowiedzi zawiera tabela 3.

Tabela 3. Motywacja do uczestnictwa w wolontariacie

Motywacja do uczestnictwa w wolontariacie	**N = 14 (100%) K – 12 M - 2**					
	N			**%**		
	K	**M**	**Ogółem**	**K**	**M**	**Ogółem**
chcę robić coś dobrego i pożytecznego dla innych	11	1	12	78	7	85
uważam, że wolontariat łączy ludzi, daje poczucie społecznej odpowiedzialności i przynależności	8	2	10	57	14	71
chcę poznać innych, często ważnych ludzi	2	1	3	14	7	21
ponieważ nie mam nic innego do roboty	-	-	-	-	-	-
ponieważ interesują mnie kontakty, które mogą mi się przydać w przyszłości	-	1	1	-	7	7
chcę zaimponować koleżankom/kolegom	-	-	-	-	-	-
nie wiem	-	-	-	-	-	-

Źródło: Opracowanie własne

Jak wynika z tabeli 3, czynnikami motywującymi młodych ludzi do działania na rzecz wolontariatu są odpowiednio: chęć robienia czegoś dobrego i pożytecznego dla innych (12 osób – 85% badanych, w tym 11 kobiet – 78% badanych); uczestnictwo w działaniach, które łączą ludzi, dają poczucie społecznej odpowiedzialności i przynależności (10 osób – 71% badanych, w tym 8 kobiet – 57% badanych); chęć poznania innych, często ważnych ludzi (3 osoby – 21% respondentów, w tym 2 kobiety – 14% respondentów) oraz nawiązanie kontaktów, które mogą przydać się w przyszłości (1 mężczyzna – 7% ogółu wolontariuszy).

Na pytanie *„Czy kiedykolwiek słyszałeś o ekonomii społecznej”*, 9 spośród 14 badanych udzieliło pozytywnej odpowiedzi (64% badanych wolontariuszy, z czego 8, czyli 57% to kobiety), natomiast 5 wolontariuszy zaprzeczyło (35% badanych, z czego 4 - 28% to kobiety).

Kolejne pytanie miało na celu zbadanie, czy młodzież orientuje się, co oznacza pojęcie „ekonomia społeczna”. Odpowiedzi przedstawia tabela 4.

Tabela 4. Zdefiniowanie przez wolontariuszy pojęcia „ekonomia społeczna”

Zdefiniowanie pojęcia ekonomia społeczna	N = 14 (100%) K – 12 M - 2					
	N			%		
	K	M	Ogółem	K	M	Ogółem
metoda radzenia sobie z problemami społecznymi (m.in. długotrwałe bezrobocie, ubóstwo, alkoholizm, niepełnosprawność, bezdomność)	6	1	7	43	7	50
działania przedsiębiorcze służące aktywizacji osób pozostających poza rynkiem pracy	3	1	4	21	7	28
dziedzina związana z sektorem obywatelskim i aktywizacją na poziomie lokalnym ludzi wykluczonych społecznie	3	1	4	21	7	28
nowy sposób zarabiania pieniędzy	1	-	1	7	-	7
działania nastawione na maksymalizację zysku	-	1	1	-	7	7
nie wiem czym jest ekonomia społeczna	3	1	4	21	7	28

Źródło: Opracowanie własne

Jak wynika z tabeli 4, co drugi ankietowany wolontariusz umiał wskazać istotę ekonomii społecznej rozumianą jako metodę radzenia sobie z problemami społecznymi (m.in. długotrwałe bezrobocie, ubóstwo, alkoholizm, niepełnosprawność, bezdomność), prawie co trzeci jako działania przedsiębiorcze służące aktywizacji osób pozostających poza rynkiem pracy i jako dziedzinę związaną z sektorem obywatelskim i aktywizacją na poziomie lokalnym ludzi wykluczonych społecznie. 28% respondentów (4 osoby, w tym 3 kobiety) nie wiedziało, czym jest ekonomia społeczna.

Na pytanie *„Czy działania z zakresu ekonomii społecznej mają sens?”*, badana młodzież (100% respondentów) stwierdziła, że tak. Odpowiedzi uzasadniające takie podejście zawiera tabela 5.

Tabela 5. Powody uzasadniające działania z zakresu ekonomii społecznej

Powody uzasadniające potrzebę działań z zakresu ekonomii społecznej	N = 14 (100%) K – 12 M - 2					
	N			%		
	K	M	Ogółem	K	M	Ogółem
służą poprawie sytuacji osób znajdujących się w trudnym położeniu życiowym	10	1	11	71	7	78
integrują różne środowiska społeczne	1	1	2	7	7	14
wyzwalają wśród ludzi zagrożonych wykluczeniem społecznym inicjatywę, działanie, przedsiębiorczość, samodzielność, chęć wzięcia spraw w swoje ręce	7	2	9	50	14	64
prowadzą do rozwoju społeczności lokalnej	2	1	3	14	7	21
przyczyniają się do rozwiązania problemów społecznych	2	1	3	14	7	21
budują zaufanie i partnerstwo	1	1	2	7	7	14

Źródło: Opracowanie własne

Jak wynika z tabeli 5, wolontariusze uważają, że działania z zakresu ekonomii społecznej mają sens, ponieważ: służą poprawie sytuacji osób znajdujących się w trudnym położeniu życiowym (11 osób – 78% badanych, z czego 71 % to kobiety – 10 respondentek), wyzwalają wśród ludzi zagrożonych wykluczeniem społecznym inicjatywę, działanie, przedsiębiorczość, samodzielność, chęć wzięcia spraw w swoje ręce (9 osób – 64% badanych, z czego 7 to kobiety – 50% badanych), prowadzą do rozwoju społeczności lokalnej oraz przyczyniają się do rozwiązania problemów społecznych (po 3 osoby – 21% badanych, z czego 2 to kobiety – 14% badanych).

Zdaniem wszystkich respondentów (100% badanych) wolontariat i ekonomia społeczna mają wspólne cechy, wywodzące się z idei pomagania innym.

W kolejnym pytaniu młodzież miała udzielić odpowiedzi, czy wie, *„Co to są podmioty ekonomii społecznej?”* Twierdząco odpowiedziało 50% wolontariuszy (6 kobiet i 1 mężczyzna). Drugie 50% ankietowanych odpowiedziało negatywnie (6 kobiet i 1 mężczyzna).

Na pytanie *„Czy na terenie Skarżyska-Kam. działa któryś z wymienionych podmiotów ekonomii społecznej?”* respondenci wskazali odpowiedzi, które przedstawia tabela 6.

Tabela 6. Podmioty ekonomii społecznej działające na terenie Skarżyska-Kam.

Podmioty ekonomii społecznej w naszym mieście	N = 14 (100%) K – 12 M - 2					
	N			%		
	K	M	Ogółem	K	M	Ogółem
Centrum Integracji Społecznej	12	2	14	86	14	100
Klub Integracji Społecznej	3	1	4	21	7	28
Spółdzielnia socjalna	4	1	5	28	7	35
inne (jakie?)	-	-	-	-	-	-
żaden z wymienionych podmiotów	-	-	-	-	-	-

Źródło: Opracowanie własne

Jak wynika z tabeli 6, młodzież potrafi wskazać te podmioty ekonomii społecznej, które znajdują się na terenie naszego miasta. Wszyscy wiedzą, że mamy w Skarżysku-Kam. Centrum Integracji Społecznej (100% badanych), 35% kojarzy istnienie w mieście spółdzielni socjalnej (4 kobiety- 21% badanych, w tym 1 mężczyzna – 1% badanych), a 28% wskazuje na Klub Integracji Społecznej (4 osoby- 28% respondentów, z czego 3- 21% to kobiety). O innych podmiotach ekonomii społecznej młodzież nie słyszała (np. o zakładach aktywizacji zawodowej czy warsztatach terapii zajęciowej).

Kolejne pytanie dotyczyło zainteresowania młodzieży działaniami na rzecz ekonomii społecznej. Wszyscy badani (100% ankietowanych) przejawili chęć zaangażowania się w obszarze pomocy osobom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej. Nie było wolontariuszy, którzy mieliby odmienne zdanie.

Młodzież poproszona o wskazanie, jakie cechy wykształcone w pracy wolontarystycznej mogą przydać się w działaniach na rzecz ekonomii społecznej, udzieliła odpowiedzi zgodnie z danymi wskazanymi w tabeli 7.

Tabela 7. Cechy wykształcone w wolontariacie przydatne w działaniach na rzecz ekonomii społecznej

Cechy wykształcone w wolontariacie przydatne w działaniach na rzecz ekonomii społecznej	N = 14 (100%) K – 12 M - 2					
	N			%		
	K	M	Ogółem	K	M	Ogółem
umiejętność współpracy z innymi	12	2	14	86	14	100
pasja	1	1	2	7	7	14
zaangażowanie	9	2	11	64	14	78
umiejętność zmiany idei w czyn	6	2	8	42	14	56
partnerstwo	4	1	5	28	7	35
przedsiębiorczość	-	1	1	-	7	7
kontakty	3	1	4	21	7	28

Źródło: Opracowanie własne

Jak wynika z tabeli 7, w odpowiedzi na pytanie badani wskazali najważniejsze cechy nabyte w czasie pracy w wolontariacie, przydatne w działaniach na rzecz ekonomii społecznej. Są to: umiejętność współpracy z innymi (100%), zaangażowanie (11 osób - 78%, z czego 9 to kobiety – 64%), umiejętność zamiany idei w czyn (8 osób - 56%, z czego 42% to kobiety – 6 respondentek), partnerstwo (5 osób - 35%, z czego 4 to kobiety – 28% badanych), kontakty (4 osoby - 28%, z czego 3 to kobiety – 21%). W opinii wolontariuszy pasja i przedsiębiorczość odgrywają zdecydowanie mniejszą rolę.

W odpowiedzi na kolejne pytanie wolontariusze mieli wskazać, jak widzą swoją rolę w działaniach na rzecz rozwoju ekonomii społecznej. Mieli określić się, czy chcą zdobyć wiedzę na ten temat, propagować ideę w środowisku lokalnym, wpływać na wydarzenia i działania na terenie miasta, pracować w przyszłości w podmiocie ekonomii społecznej czy też założyć spółdzielnię socjalną (tabela 8).

Tabela 8. Rola w działaniach na rzecz rozwoju ekonomii społecznej

Rola w działaniach na rzecz rozwoju ekonomii społecznej	N = 14 (100%) K – 12 M - 2					
	N			%		
	K	M	Ogółem	K	M	Ogółem
chęć zdobycia wiedzy na temat ekonomii społecznej i jej znaczenia w rozwiązywaniu problemów społecznych	7	1	8	50	7	57
wykorzystanie swoich umiejętności i potencjału wyniesionych z pracy wolontariusza na rzecz pomagania tym, którzy znajdują się w trudnej sytuacji życiowej	7	2	9	50	14	64
chęć pełnienia roli propagatora na rzecz ekonomii społecznej w środowisku lokalnym	-	-	-	-	-	-
chęć wpływu na poprawę jakości życia w moim mieście	3	1	4	21	7	28
chęć pracy w przyszłości w jednym z podmiotów ekonomii społecznej	1	-	1	7	-	7
chęć założenia spółdzielni socjalnej	-	-	-	-	-	-
inne (jakie?)	-	-	-	-	-	-

Źródło: Opracowanie własne

Jak wynika z tabeli 8, wolontariusze najchętniej widzą siebie w następujących działaniach na rzecz rozwoju ekonomii społecznej: chcą wykorzystać swój potencjał i umiejętności wyniesione z pracy wolontariusza na rzecz pomagania tym, którzy znajdują się w trudnej sytuacji życiowej (9 osób - 64% respondentów, z czego 7 to kobiety – 50% badanych), chcą zdobyć wiedzę na temat ekonomii społecznej i jej znaczenia w rozwiązywaniu problemów społecznych (8 osób – 57% wolontariuszy, w tym 50% to kobiety), chcą mieć wpływ na poprawę jakości życia w swoim mieście (4 badanych - 28%, w tym 3 kobiety – 21% ankietowanych).

Ostatnie pytanie skierowane do młodych ludzi miało na celu określenie form, w jakich chcieliby oni zdobywać wiedzę z zakresu ekonomii społecznej (warsztaty, szkolenia, konferencje, wizyty studyjne, staże bądź praktyki odbywane u pracodawców). Rozkład odpowiedzi przedstawia tabela 9.

Tabela 9. Rola w działaniach na rzecz rozwoju ekonomii społecznej

Rola w działaniach na rzecz rozwoju ekonomii społecznej	N = 14 (100%) K – 12 M - 2					
	N			%		
	K	M	Ogółem	K	M	Ogółem
warsztaty	10	2	12	71	14	85
szkolenia	7	1	8	50	7	57
konferencje	1	1	2	7	7	14
wizyty studyjne	-	-	-	-	-	-
staże/praktyki w podmiotach ekonomii społecznej	1	-	1	7	-	7
kluby dyskusyjne	2	1	3	14	7	21
inne (jakie?)	-	-	-	-	-	-

Źródło: Opracowanie własne

Jak wynika z tabeli 9, wolontariusze chcą zdobywać wiedzę z zakresu ekonomii społecznej poprzez: udział w warsztatach (12 osób - 85% respondentów, z czego 10 to kobiety – 71%), w szkoleniach (8 osób - 57% ankietowanych, z czego 50% to kobiety – 7 respondentek), w klubach dyskusyjnych (3 osoby - 21% badanych, w tym 2 kobiety – 14% wolontariuszy), w konferencjach (2 osoby - 14% badanych, w tym 1 mężczyzna). Najmniejszym zainteresowaniem cieszą się staże/praktyki w podmiotach ekonomii społecznej (1 kobieta – 7% ankietowanych). Wolontariusze nie są w ogóle zainteresowani wizytami studyjnymi.

W wyniku analizy materiału badawczego uzyskanego w I części badań sformułowano następujące wnioski:

1. Młodzi ludzie uczestniczą w wolontariacie, ponieważ chcą robić coś dobrego i pożytecznego dla innych. Wiedzą, że pomaganie potrzebującym jest bardzo ważne i niejako wpisane w przesłanie wolontariatu, a wspólne działania łączą ludzi, dając poczucie społecznej odpowiedzialności i przynależności do grupy.
2. Wolontariuszom nie jest obce pojęcie „ekonomii społecznej" i potrafią to pojęcie prawidłowo zdefiniować. Wiedzą również, że działania z zakresu ekonomii społecznej mają sens, ponieważ: mogą poprawić położenie ludzi wykluczonych poprzez pobudzanie ich do „wzięcia spraw we własne ręce", a jednocześnie wpływają na rozwój społeczności lokalnej.
3. Młodzież zauważa, że wolontariat i ekonomia społeczna mają wspólne cechy, wywodzące się z idei pomagania innym, dzięki czemu można wykorzystać umiejętność współpracy z innymi, zaangażowanie, umiejętność zamiany idei w czyn, partnerstwo nie tylko dla dobra jednostek, ale i całej społeczności lokalnej.
4. Wolontariusze wiedzą, że na terenie Skarżyska-Kam. funkcjonują podmioty ekonomii społecznej i potrafią je wskazać. Chcą uczestniczyć w działaniach na rzecz ekonomii społecznej, zdobywać wiedzę na ten temat, mieć wpływ na to, co dzieje się w naszym mieście.
5. Młodzież chce się angażować i działać.

Badanie pokazało, że młodzież działająca w wolontariacie powinna być włączona w inicjatywy na rzecz ekonomii społecznej. Należy przekazać wolontariuszom elementarną wiedzę w tym zakresie i jej praktyczne zastosowanie, służące poprawie jakości życia społeczności lokalnej. Pokazanie naszego dorobku i zachęcenie do uczestnictwa w bieżącej działalności pozwoli wykształcić przyszłych animatorów/liderów ekonomii społecznej, zainteresowanych budowaniem partnerstwa. Ekonomia społeczna może być dla nich alternatywnym sposobem wejścia na rynek pracy.

2.2. Bezrobotni

Druga część badania przeprowadzona została wśród osób pozostających bez pracy. Badaniu poddano 32 bezrobotnych, w tym 20 uczestników/absolwentów Centrum Integracji Społecznej. Wśród badanych było 20 kobiet, stanowiących 62% ogółu ankietowanych bezrobotnych i 12 mężczyzn, stanowiących 38% badanej próby. Dane dotyczące wieku, wykształcenia, stażu pracy oraz okresu pozostawania w ewidencji Powiatowego Urzędu Pracy przedstawia tabela 10.

Tabela 10. Osoby bezrobotne biorące udział w badaniu

Wyszczególnienie	N = 32 (100%) K – 20 (62%) M – 12 (38%)					
	N			%		
	K	M	Ogółem	K	M	Ogółem
Ogółem	20	12	**32**	63	37	**100**
Wiek						
18-25	2	1	3	6	3	9
25-30	1	3	4	3	9	12
30-35	3	5	8	9	17	26
35-40	2	1	3	6	3	9
40-50	3	2	5	9	6	15
powyżej 50 lat	9	-	9	29	-	29
Wykształcenie						
podstawowe	5	1	6	16	3	19
gimnazjalne	-	-	-	-	-	-
zawodowe	6	5	11	19	16	35
średnie techniczne	3	2	5	9	6	15
średnie ogólnokształcące	1	4	5	3	12	15
policealne	4	-	4	12	-	12
licencjat	-	-	-	-	-	-
wyższe	-	1	1	-	3	3
Staż pracy						
0	-	1	1	-	3	3
do 1 roku	2	1	3	6	3	9
1-3	5	1	6	16	3	19
3-10	5	5	10	16	16	32
10-20	4	3	7	12	9	21
powyżej 20 lat	5	-	5	19	-	16
Okres zarejestrowania w PUP						
0-1	3	5	8	9	16	25
1-2	2	4	6	6	12	18
2-5	6	-	5	19	-	19
powyżej 5 lat	9	3	12	29	9	38

Źródło: Opracowanie własne

Jak wynika z tabeli 10, w badaniu brały udział przede wszystkim osoby powyżej 50 roku życia (9 kobiet - 29% ankietowanych bezrobotnych) oraz osoby w przedziale wiekowym 30-35 lat (26% respondentów, w tym 5 mężczyzn stanowiących 17% badanych). Większość bezrobotnych miała wykształcenie zawodowe (11 osób - 35% badanych, w tym 6 kobiet – 19% badanych) oraz podstawowe (6 osób – 19% ankietowanych, w tym 5 kobiet – 16 % ankietowanych). Wśród badanych przeważały osoby o stażu pracy 3-10 lat (10 osób – 32% respondentów, w tym 5 kobiet – 16% respondentów) oraz 10-20 lat (21% bezrobotnych, w tym 4 kobiety – 12% bezrobotnych). Ankietowani pozostawali w ewidencji bezrobotnych powyżej 5 lat (12 osób - 38% respondentów, w tym 9 kobiet – 29% próby badawczej) oraz bardzo krótko – do 1 roku (8 osób - 25% badanych, w tym 5 mężczyzn – 16% badanych).

Spośród 32 ankietowanych, tylko 10 osób (31% respondentów, w tym 7 kobiet) odpowiedziało pozytywnie na pytanie *„Czy uważa się Pan/Pani za osobę wykluczoną społecznie?”*. Pozostali (22 osoby – 69% badanych, w tym 10 bezrobotnych powyżej 5 lat) nie utożsamiają się z pojęciem osoby wykluczonej społecznie.

Odpowiedzi na pytanie *„W jaki sposób chce Pan/Pani zmienić swoją sytuację na rynku pracy”* zawiera tabela 11.

Tabela 11. Rola w działaniach na rzecz rozwoju ekonomii społecznej

Rola w działaniach na rzecz rozwoju ekonomii społecznej	N = 14 (100%) K – 12 M - 2					
	N			%		
	K	M	Ogółem	K	M	Ogółem
chcę podjąć zatrudnienie na otwartym rynku pracy	6	6	12	19	19	38
zamierzam otworzyć działalność gospodarczą	-	2	2	-	6	6
jestem zainteresowany (a) każdą formą działań, która prowadzi do poprawy mojej sytuacji na rynku pracy	11	3	14	34	9	33
nie jestem zainteresowany (a) jakąkolwiek zmianą	-	-	-	-	-	-
inne rozwiązania (jakie?)	-	-	-	-	-	-

Źródło: Opracowanie własne

Jak wynika z tabeli 11, badani udzielili następujących odpowiedzi: chcę podjąć zatrudnienie na otwartym rynku pracy (12 respondentów - 38% bezrobotnych, w tym 6 kobiet i 6 mężczyzn), jestem zainteresowany (a) każdą formą działań, która prowadzi do poprawy mojej sytuacji na rynku pracy (14 osób - 33% badanych, w tym 11 kobiet – 34% badanych).

Na pytanie „Czy kiedykolwiek słyszałeś o ekonomii społecznej?”, 24 osoby wskazały odpowiedź „tak” (75% respondentów, z czego 15 – 47% to kobiety). O ekonomii społecznej nie słyszało w ogóle 8 osób – 25% bezrobotnych, w tym 5 kobiet. Osoby te nie ma pojęcia co to takiego jest i czemu służy.

W kolejnym pytaniu *Z czym kojarzy się Panu/Pani nazwa ekonomia społeczna*, bezrobotni wskazali odpowiedzi zawarte w tabeli 12.

Tabela 12. Zdefiniowanie pojęcia „ekonomia społeczna" przez bezrobotnych

Zdefiniowanie pojęcia ekonomia społeczna	N = 32 (100%) K – 20 M - 12					
	N			%		
	K	M	Ogółem	K	M	Ogółem
metoda radzenia sobie z problemami społecznymi (m.in. długotrwałe bezrobocie, ubóstwo, alkoholizm, niepełnosprawność, bezdomność)	9	5	14	28	16	44
działania przedsiębiorcze służące aktywizacji osób pozostających poza rynkiem pracy	11	2	13	34	6	40
sposób określenia działalności gospodarczej, która łączy w sobie cele społeczne i cele gospodarcze	12	2	14	37	6	43
sposób gospodarowania przez społeczność lokalną	1	3	4	3	9	12
możliwość osiągania zysków przez społeczeństwo	2	1	3	6	3	9
możliwość osiągania zysków przez społeczeństwo	1	-	1	3	-	3
z metodą pracy na rzecz społeczeństwa	-	-	-	-	-	-
inne (jakie?)	-	-	-	-	-	-
nie wiem czym jest ekonomia społeczna	1	3	4	3	9	-

Źródło: Opracowanie własne

Większość badanych prawidłowo określiło czym jest ekonomia społeczna. 44% respondentów (14 osób, w tym 9 kobiet – 28% ankietowanych) wskazało, że ekonomia społeczna jest metodą radzenia sobie z problemami społecznymi (m.in. długotrwałe bezrobocie, ubóstwo, alkoholizm, niepełnosprawność, bezdomność), 43% bezrobotnych (14 osób, w tym 12 kobiet) wskazało, że jest to sposób określenia działalności gospodarczej, która łączy w sobie cele społeczne i cele gospodarcze, a w opinii 40% bezrobotnych (13 osób, w tym 12 kobiet) są to działania przedsiębiorcze służące aktywizacji osób pozostających poza rynkiem pracy.

16 osób (50% spośród 32 respondentów) brało udział w działaniach z zakresu ekonomii społecznej, 13 osób nie uczestniczyło w takich inicjatywach (41% bezrobotnych, w tym 7 kobiet), a 3 osoby udzieliło odpowiedzi „nie wiem" (9% respondentów).

Działania z zakresu ekonomii społecznej to przede wszystkim: udział w CIS i KIS (16 osób - 50%), udział w szkoleniach (4 osoby - 12%, w tym 2 kobiety), udział w konferencjach (2 kobiety - 6%). 91% spośród biorących udział w tych formach było zadowolonych.

24 osoby spośród ankietowanych (75% bezrobotnych, w tym 16 kobiet) - wie, że na terenie naszego miasta znajdują się podmioty ekonomii społecznej. Wskazali oni odpowiednio: CIS, KIS, spółdzielnię socjalna, warsztaty terapii zajęciowej. Kilka osób bezrobotnych (9% respondentów) mylnie uważa, że w Skarżysku znajduje się ZAZ.

25 badanych (78%) uważa, że podmioty ekonomii społecznej pomagają ludziom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej. 21 spośród nich chciałoby trafić do takiej placówki. Ich oczekiwania w związku z tym są następujące: 16 osób (50% bezrobotnych respondentów, w tym 11 kobiet) oczekuje podniesienia kwalifikacji, dzięki czemu można będzie podjąć pracę, 18 osób (56% badanych, w tym 10 kobiet) jest zainteresowanych kontaktami z innymi, podobnymi do siebie ludźmi, 15 osób oczekuje wsparcia finansowego (47% ankietowanych, w tym 7 kobiet), 14 osób oczekuje uzyskania pracy (44% ankietowanych, z czego 9- 29% to kobiety), 7 osób (22% bezrobotnych, w tym 3 kobiety) oczekuje wsparcia specjalistów, np. psychologa, prawnika,

terapeuty uzależnień czy doradcy zawodowego, a 5 osób chciałoby podnieść swoją wiedzę na temat prowadzenia działalności gospodarczej, co umożliwi im ewentualne otworzenie biznesu.

Większość badanych (17 osób - 53% ankietowanych, w tym 15 kobiet) nie myślało nigdy o otworzeniu działalności gospodarczej. Usamodzielnieniem się rozumianym jako stworzenie sobie własnego miejsca pracy zainteresowanych jest 13 osób (41% badanych, w tym 8 kobiet). Osoby zainteresowane otwarciem działalności gospodarczej chciałyby zrobić to w większości wspólnie z innymi osobami (16 osób – 50% ankietowanych, w tym 11 kobiet).

Na pytanie *„Co powstrzymywało cię przed otworzeniem działalności gospodarczej”* respondenci wskazali odpowiedzi zamieszczone w tabeli 13.

Tabela 13. Czynniki stanowiące barierę w otworzeniu działalności gospodarczej

Czynniki stanowiące barierę w otworzeniu działalności gospodarczej	N = 32 (100%) K – 20 M - 12					
	N			%		
	K	M	Ogółem	K	M	Ogółem
brak pomysłu	2	3	5	6	9	15
brak wiedzy, jak to zrobić	5	6	11	16	19	35
brak wspólnika	5	2	7	16	6	22
strach, że interes nie wyjdzie	10	4	14	31	12	43
brak skłonności do ryzyka	3	4	7	9	12	21
strach przed odpowiedzialnością	2	2	4	2	6	8
wolę pracę na etacie	7	-	7	22	-	22
brak środków finansowych	10	7	17	31	22	53
inne (jakie?)	-	-	-	-	-	-

Źródło: Opracowanie własne

Jak wynika z tabeli 13, przed otwarciem działalności gospodarczej powstrzymywało badanych: brak środków finansowych (17 osób – 53% ankietowanych, w tym 10 kobiet – 31% ogółu badanych), strach przed tym, że biznes nie wyjdzie (14 osób – 43% badanych, w tym 10 kobiet), brak wiedzy na temat rozpoczynania i prowadzenia interesu (11 osób – 35% badanych, w tym 5 kobiet), brak wspólnika, któremu można zaufać (22% badanych – 7 osób, w tym 5 kobiet).

22 bezrobotnych spośród 32 badanych (69%) słyszało o spółdzielniach socjalnych. Wiedzy na ten temat nie ma 10 osób (31% badanych, w tym 6 kobiet). Większość ankietowanych (20 osób - 63%) jest zainteresowana poznaniem specyfiki tego podmiotu ekonomii społecznej. Temat ten nie dotyczy 12 osób (37% respondentów, w tym 7 kobiet). Zdobywanie wiedzy na temat spółdzielni socjalnej powinno odbywać się poprzez wizyty studyjne w podmiotach ekonomii społecznej (18 osób – 56% ankietowanych, w tym 12 kobiet), wykłady (13 osób - 41% ankietowanych, w tym 8 kobiet), indywidualne sesje z psychologiem, doradcą zawodowym (6 osób - 19% ankietowanych). Założeniem spółdzielni socjalnej (pod warunkiem uzyskania wiedzy z zakresu zakładania i funkcjonowania tej formy prawnej działalności przy udzieleniu kompleksowej pomocy i wsparcia zainteresowanych) interesuje się tylko 9 osób spośród 32 badanych (28% ankietowanych, w tym 5 kobiet). Ta forma prowadzenia działalności nie pociąga 7 badanych (22% ankietowanych, w tym 2 kobiety). Odpowiedzi „nie wiem” udzieliło 16 badanych (50% respondentów, w tym 13 kobiet).

Czynniki powodujące zainteresowanie bezrobotnych prowadzeniem spółdzielni socjalnej wskazuje tabela 14.

Tabela 14. Czynniki przemawiające za założeniem spółdzielni socjalnej

Czynniki przemawiające za założeniem spółdzielni socjalnej	N = 32 (100%) K – 20 M - 12					
	N			%		
	K	M	Ogółem	K	M	Ogółem
możliwość powrotu na rynek pracy, a tym samym do „normalnego życia”	7	7	14	22	22	44
spółdzielnie socjalne „mają zielone światło” – dużo się mówi i robi w tym zakresie	3	3	6	9	9	18
możliwość wypracowania środków finansowych	6	4	10	19	12	31
współpraca z innymi, podobnymi do mnie ludźmi, bo „razem można więcej”	9	3	12	28	9	37
wykorzystanie swojego potencjału przy rozłożonym ryzyku	5	1	6	16	3	19
możliwość wpływania na rzeczywistość	3	-	3	9	-	9
możliwość działania na rzecz społeczności lokalnej	3	-	3	9	-	9
inne (jakie?)	-	-	-	-	-	-
nie wiem	-	-	-	-	-	-

Źródło: Opracowanie własne

Jak wynika z tabeli 14, w opinii badanych najważniejszymi czynnikami powodującymi zainteresowanie prowadzeniem spółdzielni socjalnej są: możliwość powrotu na rynek pracy, a tym samym do „normalnego życia” (14 osób – 44% ankietowanych, w tym 7 kobiet), współpraca z innymi, podobnymi ludźmi, bo „razem można więcej” (12 osób – 37%, w tym 9 kobiet), możliwość wypracowania środków finansowych – (10 osób – 33%, w tym 6 kobiet), wykorzystanie swojego potencjału przy rozłożonym ryzyku - (6 osób – 19%, w tym 5 kobiet).

Na pytanie *„Dlaczego nie jesteście Państwo zainteresowani prowadzeniem spółdzielni socjalnej”*, badani wskazali odpowiedzi przedstawione w tabeli 15.

Tabela 15. Czynniki utrudniające założenie spółdzielni socjalnej

Czynniki utrudniające założenie spółdzielni socjalnej	N = 32 (100%) K – 20 M - 12					
	N			%		
	K	M	Ogółem	K	M	Ogółem
boję się, że mnie się nie uda	10	3	13	31	9	40
nie wiem, co można robić, żeby zarobić	1	1	2	3	3	6
nie umiem pracować z innymi	-	1	1	-	3	3
prowadzenie działalności wymaga odpowiednich predyspozycji, umiejętności i wiedzy, a ja ich nie mam	4	-	4	12	-	12
nie ma to sensu, bo wiąże się ze zbyt dużym ryzykiem	2	1	3	6	3	9
nie ma sprzyjającej sytuacji dla rozwoju biznesu	1	1	2	3	3	6
nie ma sensu zaczynać, kiedy wiem, że i tak nie dojdzie to do skutku, bo nie będzie miał kto pomóc	1	-	1	3	-	3
sytuacja jest niepewna – idzie kryzys	9	1	10	29	3	33
inne (jakie?)	-	-	-	-	-	-
nie wiem	-	-	-	-	-	-

Źródło: Opracowanie własne

Na kolejne pytanie: *„Czy zdobywając wiedzę na temat spółdzielni socjalnej chcielibyście Państwo propagować tę ideę w społeczności lokalnej?”*, 50% badanych (16 osób, w tym 10 kobiet) zadeklarowało chęć propagowania idei spółdzielczości socjalnej wśród społeczności lokalnej,

pod warunkiem uzyskania odpowiedniej wiedzy na ten temat. 9% respondentów (3 osoby, w tym 1 kobieta) nie jest zainteresowanych takim działaniem, a 41% badanych (13 osób, w tym 9 kobiet) nie ma na ten temat sprecyzowanego zdania.

Ponad połowa ankietowanych (17 osób - 53% badanych) chce mieć wpływ na to, co dzieje się w społeczności lokalnej. Z działaniem takim nie chce mieć do czynienia 3 osoby, w tym 1 kobieta. Dla 12 osób (37% badanych) jest to obojętne (odpowiedź „nie wiem").

22 osoby (69%) spośród 32 ankietowanych wyraża wolę korzystania z usług spółdzielni socjalnej, gdyby taka funkcjonowała na terenie miasta, przy założeniu, że ankietowani byliby zainteresowani profilem działania tej specyficznej formy przedsiębiorczości. Usługami spółdzielni nie są zainteresowani 2 mężczyźni (6% badanych). Na ten temat nie ma zdania 8 osób (25% badanych, w tym 6 kobiet).

Jedna osoba bezrobotna wyraziła dodatkowo swoje zdanie. Uważa, że spółdzielnie socjalne mają przyszłość i są bardzo potrzebnym elementem aktywizującym osoby znajdujące się w trudnej sytuacji życiowej, dobrą drogą do usamodzielnienia, która służy poprawie sytuacji zawodowej i społecznej. Ważne jest, aby instytucje pozarządowe i samorządowe potrafiły skutecznie wesprzeć takie inicjatywy poprzez doradztwo, poradnictwo, szkolenia oraz pomoc w kwestiach merytorycznych, projektowych, finansowych itp. Sama idea ekonomii społecznej dla takiego społeczeństwa jak polskie, świętokrzyskie, skarżyskie, w obecnej chwili i sytuacji gospodarczej jest bardzo dobrym rozwiązaniem, które należy bezwzględnie propagować.

W wyniku analizy materiału badawczego uzyskanego w II części badań sformułowano następujące wnioski:

1. Bezrobotni długotrwale generalnie nie uważają się za osoby wykluczone społecznie.
2. Badani są zainteresowani każdym rodzajem działań, skutkującym uzyskaniem pracy. Spośród kilku zaproponowanych form, mają na uwadze przede wszystkim podjęcie zatrudnienia na otwartym rynku pracy, czyli bycie pracownikiem najemnym.
3. Osobom pozostającym bez pracy znane jest pojęcie „ekonomii społecznej" i potrafią je prawidłowo zdefiniować, a także wskazać te podmioty na terenie miasta. Większość bezrobotnych brała udział w działaniach na rzecz ekonomii społecznej, a udział ten był satysfakcjonujący. Najczęściej korzystali z zajęć w CIS lub KIS, szkoleń i konferencji i była z nich zadowolona.
4. Bezrobotni wiedzą, że podmioty ekonomii społecznej pomagają ludziom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej i w większości chcieliby trafić do takiej placówki, oczekując podniesienia kwalifikacji ułatwiających podjęcie pracy, kontaktu z innymi, podobnymi do siebie ludźmi, wsparcia finansowego, uzyskania pracy, wsparcia specjalistów oraz wiedzy na temat prowadzenia działalności gospodarczej. Większość z ich nie myślała nigdy o byciu przedsiębiorcą. Ludzie nie są raczej zainteresowani własnym biznesem, a ci, którzy chcą, wolą to zrobić wspólnie z innymi osobami.
5. Obawy związane z ewentualnym założeniem biznesu to: brak środków finansowych, strach przed niepowodzeniem, brak wiedzy, brak wspólnika.
6. Bezrobotni słyszeli o spółdzielniach socjalnych i chcą poznać jej specyfikę poprzez udział w wizytach studyjnych, wykładach, spotkaniach ze specjalistami. Założeniem

spółdzielni socjalnej zainteresowani są nieliczni. Duża grupa nie ma na ten temat zdania.

7. Powody zainteresowania prowadzeniem spółdzielni socjalnej to: możliwość powrotu na rynek pracy, współpraca z innymi, możliwość wypracowania środków finansowych, wykorzystanie swojego potencjału przy rozłożonym ryzyku.
8. Przeszkody w prowadzeniu biznesu to: strach przed niepowodzeniem, widmo nadchodzącego kryzysu, duże ryzyko, brak predyspozycji, umiejętności i wiedzy.
9. Bezrobotni chcą krzewić ideę spółdzielczości socjalnej w najbliższym otoczeniu, ale wówczas, gdy uzyskają odpowiednią wiedzę. Chcą również mieć wpływ na wydarzenia w swoim mieście i chcą korzystać z usług spółdzielni socjalnej, gdyby taka powstała.

.

Badanie pokazało, że długotrwale bezrobotni w większości nie zdają sobie sprawy ze swojego położenia, z własnego wykluczenia społecznego. Interesuje ich przede wszystkim praca najemna, a dopiero w dalszej kolejności inne formy zatrudnienia. Do uruchamiania działalności gospodarczej są nastawieni sceptycznie, gdyż boją się ryzyka, i odpowiedzialności, nawet jeżeli biznes byłby prowadzony nie samodzielnie, ale razem z innymi osobami. Wiedzą, że ekonomia społeczna ukierunkowana jest na pomoc osobom znajdującym się w trudnym położeniu, a podmioty ekonomii społecznej wspierają i pomagają. Chcieliby korzystać z tego wsparcia poprzez uczestnictwo, ale bez większego zaangażowania, czyli w sposób roszczeniowy, mało konstruktywny i bierny. Mimo dość dużej wiedzy na temat przedsiębiorczości, ekonomii społecznej i spółdzielni socjalnych nie robią wiele, aby podjąć wyzwanie usamodzielnienia się rozumianego jako „wzięcie spraw we własne ręce". Chcą krzewić ideę spółdzielczości socjalnej, ale raczej teoretycznie, a nie praktycznie. Chcą mieć wpływ na to, co dzieje się w ich otoczeniu, ale nie wykazują zaangażowania i efektywnego działania. Nasuwa się konkluzja, że bezrobotni tak naprawdę nie zdają sobie sprawy z szansy poprawy swojej sytuacji życiowej dzięki instrumentom ekonomii społecznej. Poprawę sytuacji może przynieść próba włączenia bezrobotnych w inicjatywy na rzecz ekonomii społecznej i przekonanie, że praca w przedsiębiorstwie społecznym jest często jedyną drogą do zmiany swojej sytuacji życiowej. Opór, obawy i strach przed założeniem spółdzielni socjalnej można ograniczyć poprzez pokazywanie dobrych praktyk oraz zapewnienie profesjonalnego doradztwa i opieki na każdym etapie działalności.

2.3. Przedstawiciele organizacji pozarządowych, samorządu oraz administracji publicznej

Trzecia część badania przeprowadzona została w grupie 46 osób, wśród których były 22 kobiety (47% respondentów) i 24 mężczyzn (53% respondentów). Dane dotyczące wieku oraz stażu pracy ankietowanych przedstawia tabela 16.

Tabela 16. Przedstawiciele organizacji pozarządowych, samorządowcy i urzędnicy poddani badaniu

Wyszczególnieie	N = 46 K – 22 (47%) M – 24 (53%)											
	Organizacje pozarządowe				Samorządowcy				Urzędnicy			
	N			Udział %	N			Udział %	N			Udział %
	K	M	Razem	%	K	M	Razem	%	K	M	Razem	%
Ogółem	9	7	16	**35**	1	3	4	**9**	12	14	26	**56**
Wiek												
18-25	-	2	2	4	-	-	-	-	-	2	2	4
25-30	-	-	-	-	-	-	-	-	3	1	4	8
30-35	2	1	3	6	-	-	-	-	3	1	4	8
35-40	2	1	3	6	-	1	-	2	3	-	3	6
40-50	1	-	1	2	1	1	2	4	3	3	6	13
powyżej 50 lat	4	3	7	15	-	1	1	2	4	3	7	15
Okres zatrudnienia												
do 1 roku	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1-3 lata	2	-	2	4	-	-	-	-	1	-	1	2
3-10 lat	-	3	3	6	-	-	-	-	1	3	4	8
10-20 lat	4	1	5	10	1	2	3	6	5	3	8	17
powyżej 20 lat	3	3	6	13	-	1	1	2	5	8	13	28

Źródło: Opracowanie własne

Jak wynika z tabeli 16, w skład grupy badawczej weszli przedstawiciele organizacji pozarządowych (16 osób – 35% próby badawczej, w tym 9 kobiet), przedstawiciele samorządu reprezentujący powiat i gminę (4 osoby – 9% próby badawczej, w tym 3 mężczyzn) i urzędnicy zatrudnieni w sektorze administracji publicznej (26 osób – 56% próby badawczej - 12 kobiet i 14 mężczyzn, w tym 11 osób na stanowiskach kierowniczych) – schemat 5. Wśród badanych przeważały osoby w wieku 40 i więcej lat (28% badanych), o stażu pracy powyżej 10 lat (45% grupy badawczej).

Schemat 5. Struktura badanego środowiska

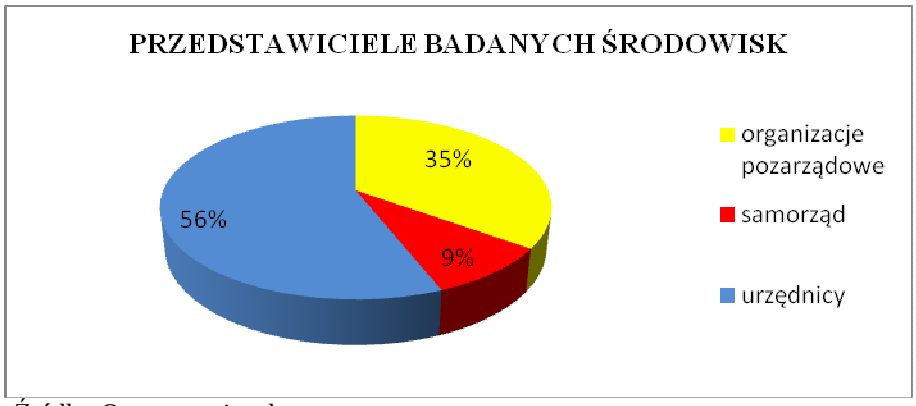

Źródło: Opracowanie własne

Na pierwsze pytanie: *„Czy kiedykolwiek słyszał (a) Pan/Pani o ekonomii społecznej (przedsiębiorczości społecznej)?”*, 36 osób spośród 46 badanych (78% respondentów, w tym 59% kobiet - 27) odpowiedziało „tak”. Dla 1% respondentów (2 osoby) jest to pojęcie zupełnie obce, natomiast 2 osoby nie umiały udzielić konkretnej odpowiedzi: „tak” lub „nie”.

Nazwa ta, podobnie jak w przypadku wolontariuszy i bezrobotnych, kojarzy się ankietowanym przede wszystkim ze sposobem określenia działalności gospodarczej, która łączy w sobie cele społeczne i cele ekonomiczne (tak odpowiedziało 58% badanych - 20 osób - 12

kobiet i 8 mężczyzn). Drugie w kolejności skojarzenie nazwy „ekonomia społeczna" dotyczy działań przedsiębiorczych służących aktywizacji osób pozostających poza rynkiem pracy (tak odpowiedziało 80% badanych - 37 osób, w tym 22 mężczyzn). W dalszej kolejności ekonomia społeczna postrzegana jest jako metoda radzenia sobie z problemami społecznymi, takimi jak m.in. długotrwałe bezrobocie, ubóstwo, alkoholizm, niepełnosprawność czy bezdomność (83% - 38 osób, w tym 16 kobiet). Jedna z badanych osób stwierdziła, że ekonomia społeczna to „satysfakcjonująca praca przynosząca zatrudnienie, gdzie mniejsze znaczenie ma wynik finansowy". Tylko nieliczni respondenci nie potrafili zdefiniować pojęcia ekonomia społeczna, a kolejna jest to „podział na kryterium ekonomiczne, prowadzenie działalności gospodarczej w oparciu o instrumenty ekonomiczne, niezależność w stosunku do instytucji publicznych, społeczna ograniczona dystrybucja zysków, demokratyczny system zarządzania.

40 osób (87%) spośród 46 badanych brało udział w inicjatywach z zakresu ekonomii społecznej. Były to przede wszystkim działania prowadzone przez Powiatowy Urząd Pracy w Skarżysku-Kam (uczestniczyło w nich 22 osoby – 48% badanych, w tym 16 kobiet), Polski Komitet Pomocy Społecznej (brało w nich udział 33% badanych - 15 osób, w tym 6 kobiet) oraz Akademię Przedsiębiorczości (28% badanych - 13 osób, w tym 5 kobiet).

Rodzaje działań organizowanych przez placówki znajdujące się na terenie Skarżyska-Kam. przedstawia tabela 17.

Tabela 17. Rodzaje działań organizowanych przez placówki znajdujące się na terenie miasta

Czynniki utrudniające założenie spółdzielni socjalnej	N = 46 (100%) K – 22 M - 24					
	N			%		
	K	M	Ogółem	K	M	Ogółem
szkolenia	11	12	23	24	26	50
warsztaty	4	8	12	9	17	26
konferencje	11	6	17	24	13	37
seminarium	1	8	9	1	17	18
wizyty studyjne	5	4	9	11	9	20
doradztwo dotyczące spółdzielczości socjalnej	3	7	10	6	15	21
inne (jakie?)	-	-	-	-	-	-

Źródło: Opracowanie własne

Jak wynika z tabeli 17, najwięcej badanych wzięło udział w szkoleniach (23 osoby – 77% badanych, którzy brali udział w inicjatywach z zakresu ekonomii społecznej), konferencjach (21 osób – 67% badanych, którzy brali udział w inicjatywach z zakresu ekonomii społecznej) oraz w warsztatach (11 osób – 35% badanych, którzy brali udział w inicjatywach z zakresu ekonomii społecznej). 93% uczestników korzystających z różnych form propagowania ekonomii społecznej było zadowolonych z udziału w tych przedsięwzięciach. Niezadowoleni stanowili tylko 7%.

Praktycznie wszyscy respondenci - 98% grupy badawczej uważa, że działania na rzecz ekonomii społecznej mają sens i warto te działania prowadzić. Przeciwnego zdania była tylko jedna osoba.

Kolejny pytanie miało na celu uzyskanie informacji, dlaczego badani uważają, że działania na rzecz ekonomii społecznej mają sens, czyli określenie jej mocnych stron. Rozkład odpowiedzi przedstawia tabela 18.

Tabela 18. Mocne strony działań na rzecz ekonomii społecznej

Mocne strony działań na rzecz ekonomii społecznej	N = 46 (100%) K – 22 M - 24					
	N			%		
	K	M	Ogółem	K	M	Ogółem
są instrumentem rozwoju społeczności lokalnej	19	12	31	41	26	67
pomagają ludziom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej	15	15	30	33	33	66
integrują róże środowiska: administrację publiczną, przedstawicieli organizacji pozarządowych, samorząd lokalny, przedstawicieli biznesu, osoby pozostające bez pracy	15	16	31	33	34	67
rozwijają poczucie odpowiedzialności lokalnej	12	8	20	26	17	43
inne (jakie?) wzmacniają poczucie patriotyzmu lokalnego, co przekłada się na działania lokalne	-	1	1	-	2	2
nie wiem	1	-	1	2	-	2

Źródło: Opracowanie własne

W opinii ankietowanych działania z zakresu ekonomii społecznej mają sens, co wynika z następujących uwarunkowań: są instrumentem rozwoju społeczności lokalnej (67% - 31 osób spośród 46, w tym 19 kobiet – 41% badanych), integrują róże środowiska: administrację publiczną, przedstawicieli organizacji pozarządowych, samorząd lokalny, przedstawicieli biznesu, osoby pozostające bez pracy (31 osób – 67%, z czego 15 to kobiety stanowiące 33% badanych), pomagają ludziom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej (30 osób – 66% badanych, z czego 15 to kobiety), a także rozwijają poczucie odpowiedzialności lokalnej (20 osób – 43% badanych, w tym 26% stanowiły kobiety). Wśród respondentów znalazł się 1 mężczyzna, który zwrócił uwagę na bardzo ważną kwestię. Według niego, ekonomia społeczna wzmacnia poczucie patriotyzmu lokalnego, co przekłada się na konkretne działania i zaangażowanie na rzecz swojego środowiska.

Kolejny pytanie miało na celu zdiagnozowanie, dlaczego badani uważają, że działania na rzecz ekonomii społecznej w skali lokalnej nie mają sensu, czyli określenie jej słabych stron. Rozkład odpowiedzi przedstawia tabela 19.

Tabela 19. Słabe strony działań lokalnych na rzecz ekonomii społecznej

Mocne strony działań na rzecz ekonomii społecznej	N = 46 (100%) K – 22 M - 24					
	N			%		
	K	M	Ogółem	K	M	Ogółem
szkoda czasu i pieniędzy, bo działania te nie prowadzą do niczego konkretnego	-	-	-	-	-	-
są to działania doraźne, krótkookresowe, z których nic trwałego nie wynika	10	9	19	22	20	44
po co działania na rzecz ekonomii społecznej – nich każdy radzi sobie sam	-	-	-	-	-	-
tylko jednolita koncepcja działań może przynieść efekty, a taka wg mnie nie istnieje	5	8	13	11	17	28
mnie nikt nie pomagał, dlaczego ja mam pomagać innym	-	-	-	-	-	-
potrzebna jest współpraca różnych środowisk, a takiej u nas nie ma	15	9	24	33	20	55
słyszałem o projektach wspierających rozwój ekonomii społecznej finansowanych ze środków unijnych, ale właściwie nie wiem co z tego wynikło	13	9	22	28	20	48
nie wiem	1	1	2	2	2	4

Źródło: Opracowanie własne

Jak wynika z tabeli 19, w opinii ankietowanych słabe strony lokalnych działań z zakresu ekonomii społecznej (tzn. nie przynoszące oczekiwanych rezultatów) wynikają z następujących czynników: potrzebna jest współpraca różnych środowisk, a takiej u nas nie ma (tak uważa 24 osoby spośród 46 – 55% respondentów, z czego 33% stanowią kobiety), realizowane są projekty finansowane ze środków unijnych, wspierające rozwój ekonomii społecznej, ale właściwie niewiele z tego wynika (tak uważa 22 osoby spośród 46 – 48% badanych, z czego 28% stanowią kobiety), są to działania doraźne, krótkookresowe, z których nic trwałego nie wynika (tak uważa 19 osób spośród 46 – 44% badanych, z czego 22% to kobiety), tylko jednolita koncepcja działań może przynieść efekty, a taka w środowisku lokalnym nie istnieje (tak uważa 13 osób spośród 46 – 28% badanych, z czego 11% to kobiety).

W odpowiedzi na pytanie *„Kto najbardziej korzysta z narzędzia jakim jest ekonomia społeczna?”* badani udzielili odpowiedzi, które przedstawia tabela 20.

Dane uzyskane w ankietach pokazują, że w opinii większości badanych (26 osób – 56% respondentów, z czego 28% stanowią kobiety) narzędzie, jakim jest ekonomia społeczna działa pozytywnie na całe środowisko lokalne (wszystkie podmioty wymienione w tabeli 20), a nie pojedyncze podmioty. Środowisko to tworzą: bezrobotni, niepełnosprawni, osoby uzależnione, bezdomni, przedsiębiorcy, samorząd lokalny, administracja publiczna, organizacje pozarządowe oraz podmioty ekonomii społecznej (np. spółdzielnia socjalna, centra integracji społecznej, czy warsztaty terapii zajęciowej). Jedna z badanych osób stwierdziła, że najbardziej korzystają z ekonomii społecznej wszyscy ci, którzy widzą wspólny cel i konsekwentnie dążą do jego osiągnięcia.

Tabela 20. Podmioty korzystające z narzędzia jakim jest ekonomia społeczna

Podmioty korzystające z narzędzia jakim jest ekonomia społeczna	N = 46 (100%) K – 22 M - 24					
	N			%		
	K	M	Ogółem	K	M	Ogółem
bezrobotni	9	4	13	19	9	28
niepełnosprawni	6	1	7	13	2	15
osoby uzależnione	2	-	2	4	-	4
bezdomni	1	-	1	2	-	2
przedsiębiorcy	-	-	-	-	-	-
samorząd lokalny	2	1	3	4	2	6
administracja publiczna	-	-	-	-	-	-
organizacje pozarządowe	1	3	4	2	6	8
podmioty ekonomii społecznej (np. spółdzielnia socjalna, centra integracji społecznej	3	2	5	6	4	10
wszystkie wymienione wyżej podmioty w ramach partnerstwa	13	13	26	28	28	56
inni (kto?) osoby, które widzą wspólny cel i dążą do jego osiągnięcia	1	-	1	2	-	2

Źródło: Opracowanie własne

Respondenci, którzy wypełnili kwestionariusze ankiety w większości słyszeli o funkcjonujących w naszym mieście przedsiębiorstwach społecznych (biznesie społecznym). Tak twierdzi 33 osoby - 72% badanych, z czego 41% stanowią kobiety. O fakcie tym nie wie 12 badanych (26% badanych).

Na pytanie: *„Które z niżej wymienionych podmiotów są wg Pana/Pani przedsiębiorstwem społecznym?”*, ankietowani odpowiedzieli zgodnie z tabelą 21.

Tabela 21. Podmioty korzystające w największym stopniu z narzędzia jakim jest ekonomia społeczna

Podmioty ekonomii społecznej	N = 46 (100%) K – 22 M - 24					
	N			%		
	K	M	Ogółem	K	M	Ogółem
spółdzielnia socjalna	23	18	41	50	39	89
zakłady aktywizacji zawodowej	11	10	21	24	22	46
organizacje pozarządowe prowadzące działalność gosp. (stowarzyszenia, fundacje	8	9	17	17	19	36
centra integracji społecznej	12	10	22	26	22	48
kluby integracji społecznej	8	4	12	17	9	26
warsztaty terapii zajęciowej	6	4	10	13	9	22
spółka z o.o. non profit	3	1	4	6	2	8
inne (jakie?)	-	-	-	-	-	-
nie wiem	-	-	-	-	-	-

Źródło: Opracowanie własne

Jak wynika z tabeli 21, do najbardziej rozpoznawalnych przedsiębiorstw społecznych należą: spółdzielnie socjalne (41 osób - 89% badanych, z czego 50% stanowią kobiety), centra integracji społecznej (22 osoby – 48% badanych, z czego 26% stanowią kobiety), zakłady

aktywizacji zawodowej (21 osób – 46% ogółu badanych, z czego 26% stanowią kobiety), organizacje pozarządowe prowadzące działalność gospodarczą (17osób – 36% badanych, z czego 17% stanowią kobiety) oraz kluby integracji społecznej (12 osób – 26% badanych, z czego 17% stanowią kobiety). Najmniej rozpoznawalne są: spółki z o.o. non profit oraz warsztaty terapii zajęciowej.

Badani wiedzą, że na terenie naszego miasta znajduje się spółdzielnia socjalna (21 osób – 46% badanych, z czego 30% to kobiety), natomiast niewiele osób uświadamia sobie, że w Skarżysku funkcjonuje CIS i KIS. Badani mylnie wskazują, że w mieście znajduje się ZAZ.

41 osób spośród 46 badanych (89%) wie, że przedsiębiorstwa społeczne zatrudniają osoby znajdujące się w trudnej sytuacji życiowej (bezrobotni, uzależnieni, niepełnosprawni, bezdomni). Tylko 2 osoby nie zdają sobie z tego sprawy, a 3 osoby nie mają na ten temat zdania.

Prawie wszyscy respondenci (96% badanych, w tym 52% kobiet) uważają, że ludzi należy zachęcać i przygotowywać do otwierania przedsiębiorstw społecznych. Tylko 2 osoby nie mają na ten temat sprecyzowanego zdania.

Badani sądzą, że przedsiębiorstwa społeczne zakładane przez osoby wykluczone społecznie nie dadzą sobie rady same, bez pomocy i wsparcia. Tak uważa 96% respondentów. Powody takiego podejścia wskazane zostały w tabeli 22.

Tabela 22. Powody utrudniające zakładanie przedsiębiorstw społecznych

Powody utrudniające zakładanie przedsiębiorstw społecznych	N = 46 (100%) K – 22 M - 24					
	N			%		
	K	M	Ogółem	K	M	Ogółem
nie mają wiedzy i umiejętności z zakresu przedsiębiorczości	15	12	27	33	26	59
brak doświadczenia	13	16	29	28	35	63
brak zleceń, które umożliwią im nie tylko przetrwanie, ale i rozwój	14	7	21	30	15	45
brak koncepcji na biznes osadzonej w realiach gospodarczych	10	10	20	23	23	46
brak znajomości przepisów prawa i procedur związanych z prowadzeniem działalności	17	14	31	37	30	67
inne (jakie?)						
-trudności z przepisami dotyczącymi prowadzenia działalności gospodarczej,	1	-	-	2	-	2
-niski poziom zaufania,	1	-	1	2	-	2
-brak zabezpieczeń ze strony decydentów,	1	-	1	2	-	2
-trudna sytuacja gospodarcza kraju,	1	-	1	2	-	2
-konieczna współpraca lokalna, a w tej chwili brak zainteresowania i wsparcia lokalnych władz,	1	-	1	2	-	2
- szybkie zniechęcenie w stosunku do wyników,	-	1	1	-	2	2
-malejąca motywacja	-	1	1	-	2	2
nie wiem	-	-	-	-	-	-

Źródło: Opracowanie własne

Jak wynika z tabeli 22, główne powody, które utrudniają zakładanie przedsiębiorstw społecznych przez osoby wykluczone społecznie to: brak znajomości przepisów prawa i procedur związanych z prowadzeniem działalności (opinia 31 osób), brak doświadczenia (opinia 29 osób), brak wiedzy i umiejętności z zakresu przedsiębiorczości (według 27 osób), brak zleceń, które umożliwią im nie tylko przetrwanie, ale i rozwój (według 21 osób), brak

koncepcji na biznes osadzonej w realiach gospodarczych (w opinii 20 osób). Ponadto respondenci dostrzegają trudną sytuację w kraju, która nie ułatwia zakładania i funkcjonowania biznesu. Ich zdaniem konieczna jest współpraca, a w tej chwili brak jest zainteresowania i wsparcia ze strony lokalnych władz. Ludziom rozpoczynającym działalność gospodarczą spada poziom motywacji, ponieważ następuje zniechęcenie wywołane faktem, że oczekiwania odbiegają od rzeczywistych wyników ekonomicznych.

W opinii badanych, przedsiębiorstwom społecznym można pomóc poprzez konkretne działania, wskazane w tabeli 23.

Tabela 23. Sposoby wsparcia przedsiębiorstw społecznych

Sposoby wsparcia przedsiębiorstw społecznych	N = 46 (100%) K – 22 M - 24					
	N			%		
	K	M	Ogółem	K	M	Ogółem
szkolenia z zakresu prowadzenia działalności gospodarczej	14	24	38	40	52	92
warsztaty – praktyczne aspekty prowadzenia działalności	18	16	34	39	35	74
spotkania z praktykami-przedsiębiorcami mające na celu pomoc w rozwiązywaniu problemów merytorycznych	14	18	32	30	39	69
wizyty studyjne u podmiotów ekonomii społecznej, które odniosły sukces	14	14	28	30	30	60
wizyty studyjne u przedsiębiorców pokazujące, że usamodzielnienie ekonomiczne ma sens	7	8	15	15	17	32
zlecanie robót i usług przedsiębiorcom społecznym	19	13	32	41	30	71
konsultacje z prawnikami, specjalistami ds. podatków, ubezpieczeń społecznych itp.	14	12	26	30	26	56
inne (jakie?)						
-wsparcie psychologa, psychoterapeuty,	1	-	1	2	-	2
-współpraca z administracją publiczną	1	-	1	2	-	2
-wzmocnienie przedsiębiorstwa osobą będącą trenerem motywacyjnym – pracownik na część etatu motywujący załogę i jednocześnie pracujący z nią	-	1	1	-	2	2
nie wiem	-	-	-	-	-	-

Źródło: Opracowanie własne

Jak wynika z tabeli 23, badani uważają, że przedsiębiorstwom społecznym można pomóc poprzez organizowanie: szkoleń z zakresu prowadzenia działalności gospodarczej (38 osób - 92% badanych, z czego 40% stanowią kobiety a 52% mężczyźni), warsztatów pokazujących praktyczne aspekty prowadzenia działalności gospodarczej (tak twierdzi 34 osoby – 74% ogółu badanych, w tym 39% kobiet i 35% mężczyzn), zleceń robót i usług przedsiębiorcom społecznym (w opinii 32 osób - 71% badanych, w tym 41% kobiet), spotkań z praktykami-przedsiębiorcami mających na celu pomoc w rozwiązywaniu problemów merytorycznych (według 32 osób - 69% badanych, w tym 30% kobiet), konsultacji z prawnikami, specjalistami ds. podatków, ubezpieczeń społecznych itp. (26 osób - 56% badanych, w tym 30% kobiet). Za najmniej pomocne badani uznali organizowanie wizyt studyjnych u podmiotów ekonomii społecznej, które odniosły sukces (według 15 osób - 32% badanych).

W opinii 26 osób poddanych badaniu (56%) w pomoc skierowaną do podmiotów ekonomii społecznej powinno włączyć się wszyscy, a więc: administracja publiczna (urzędnicy), samorząd

lokalny, przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe, osoby wykluczone społecznie, wolontariusze, mieszkańcy miasta. Tylko wspólne działania mogą przynieść oczekiwane rezultaty. Dlatego też osoby ankietowane dostrzegają konieczność „połączenia sił" na rzecz rozwoju tych przedsiębiorstw. Potwierdza to fakt, że 27 respondentów (59% badanych) chce zaangażować się w różne inicjatywy na rzecz wsparcia i rozwoju ekonomii społecznej. Takiej potrzeby nie dostrzega 7 osób (prawie 15% badanych, wśród których są 2 kobiety i 4 mężczyzn). Wśród ankietowanych 12 osób (26% badanych) nie ma na ten temat określonego zdania (odpowiedź „nie wiem").

Badanym zadano pytanie: *„Czy kiedykolwiek słyszeliście Państwo o lokalnym dorobku w zakresie ekonomii społecznej?"*. Na pytanie to twierdząco odpowiedziało 19 osób (41% ogółu respondentów, z czego 17% stanowią kobiety). Większość ankietowanych (27 osób stanowiących 59% badanych, z czego 37% to kobiety) nie wie, co w ciągu kilku ostatnich lat zostało zrobione w obszarze ekonomii społecznej na terenie miasta.

Ze wskazanych inicjatyw z zakresu ekonomii społecznej, wśród respondentów najbardziej znane są takie inicjatywy, jak: Skarżyskie Partnerstwo Lokalne (29 osób - 63% badanych, w tym 37% kobiet), Powiatowa Rada Działalności Pożytku Publicznego (20 osób – 43% badanych, w tym 22% kobiet), Skarżyskie Stowarzyszenie Przedsiębiorczości i Innowacyjności (20 osób – 43% badanych). Większość badanych (27 osób – 59% respondentów) kojarzy te inicjatywy jako pokłosie działań prowadzonych w obszarze ekonomii społecznej. Przeciwne zdanie wyraziło 7 osób (15% badanych). Zdania na te temat nie ma 12 osób (26% badanych).

W opinii 32 respondentów (69% badanych, z czego 41% stanowią kobiety) lokalne inicjatywy prowadzone w obszarze ekonomii społecznej nie są odpowiednio propagowane i nagłaśniane, dlatego informacje na ten temat nie docierają do wszystkich zainteresowanych. Inne zdanie ma 7 badanych (odpowiedź „nie"). Odpowiedzi „nie wiem" udzieliło również 7 niezdecydowanych respondentów.

Ostatnie pytanie zawarte w kwestionariuszu ankiety miało na celu uzyskanie informacji, „Jakie działania powinny być podjęte, aby wykorzystać przedsiębiorczość społeczną w celu poprawy sytuacji mieszkańców powiatu skarżyskiego?". Rozkład odpowiedzi przedstawia tabela 24.

Badani przedstawiciele organizacji pozarządowych oraz przedstawiciele samorządu i administracji publicznej stwierdzili, że w celu poprawy sytuacji mieszkańców powiatu skarżyskiego powinny być podjęte następujące działania z zakresu ekonomii społecznej:

1) poprawa przepływu informacji pomiędzy instytucjami/organizacjami działającymi na rzecz ekonomii społecznej (37 osób - 81% badanych, z czego 46% to kobiety);
2) działania na rzecz trwałości efektów wypracowanych w zakresie ekonomii społecznej, z których będzie można korzystać po zakończeniu finansowania unijnego (33 osób - 72% badanych, z czego 37% to kobiety);
3) integracja środowiska lokalnego – wspólne działanie i określenie celów, którym to działanie ma służyć (31 osób - 67% badanych, w tym 39% to kobiety);
4) wskazanie mocnych stron ekonomii społecznej środowiska lokalnego i szans, jakie z tego płyną (28 osób - 61% badanych, w tym 35% to kobiety);
5) wspólne poszukiwanie obszarów, w których przedsiębiorstwa społeczne mogłyby działać (pozyskiwać zlecenia) – 27 osób stanowiących 59% badanych, w tym 35% to kobiety;

6) skoordynowanie działań na rzecz ekonomii społecznej – wszyscy idą w jednym kierunku i korzystają z dorobku innych (22 osoby stanowiące 48% badanych, z czego 35% to kobiety);
7) określenie przyczyn powodujących, że narzędzie wsparcia dla osób wykluczonych i aktywizujących różne środowiska lokalne, nie działa na naszym obszarze i płynących stąd zagrożeń (22 osoby - 47% badanych, z czego 28% stanowią kobiety);
8) cykliczne spotkania mające na celu wymianę doświadczeń w zakresie ekonomii społecznej i monitoring dorobku (20 osób – 44% badanych, w tym 22% to kobiety);
9) wspólne rozwiązywanie problemów i pomoc podmiotom ekonomii społecznej (17 osób – 37% badanych, w tym 11% to kobiety.

Tabela 24. Propozycja działań z zakresu przedsiębiorczości społecznej

Propozycja działań z zakresu przedsiębiorczości społecznej	N = 46 (100%) K – 22 M - 24					
	N			%		
	K	M	Ogółem	K	M	Ogółem
skoordynowanie działań na rzecz ekonomii społecznej – wszyscy idą w jednym kierunku i korzystają z dorobku innych	16	6	22	35	13	48
poprawa przepływu informacji pomiędzy instytucjami/organizacjami działającymi na rzecz ekonomii społecznej	21	16	37	46	35	81
wprowadzenie trwałych rozwiązań, z których mogą korzystać wszyscy zainteresowani	10	6	16	22	13	35
integracja środowiska lokalnego – wspólne działanie i określenie celów, którym to działanie ma służyć	18	13	31	39	28	67
wyłonienie grupy animatorów, będących propagatorami idei ekonomii społecznej i jej liderami	6	9	15	13	19	32
ocena istniejącego dorobku lokalnego w zakresie ekonomii społecznej	8	6	14	17	13	30
określenie przyczyn powodujących, że narzędzie wsparcia dla osób wykluczonych i aktywizujących różne środowiska lokalne, nie działa na naszym obszarze i płynących stąd zagrożeń	13	9	22	28	19	47
wskazanie mocnych stron ekonomii społecznej środowiska lokalnego i szans, jakie z tego płyną cykliczne spotkania mające na celu wymianę doświadczeń w zakresie ekonomii społecznej i monitoring dorobku	16	12	28	35	26	61
cykliczne spotkania mające na celu wymianę doświadczeń w zakresie ekonomii społecznej i monitoring dorobku	10	10	20	22	22	44
wspólne rozwiązywanie problemów i pomoc podmiotom ekonomii społecznej	5	12	17	11	26	37
wspólne poszukiwanie obszarów, w których przedsiębiorstwa społeczne mogłyby działać (pozyskiwać zlecenia)	16	11	27	35	24	59
cykliczne prezentowanie dorobku lokalnego w zakresie ekonomii społecznej	8	9	17	17	19	36
działania na rzecz trwałości efektów wypracowanych w zakresie ekonomii społecznej, z których będzie można korzystać po zakończeniu finansowania unijnego	17	16	33	37	35	72
inne (jakie?)	-	-	-	-	-	-

Źródło: Opracowanie własne

Jedna z badanych osób stwierdziła w pytaniu otwartym dotyczącym sugestii i spostrzeżeń, że w środowisku lokalnym brakuje osoby zaangażowanej, mającej wiedzę merytoryczną z zakresu ekonomii społecznej, lidera działającego na rzecz przełamywania barier i oporów oraz przekonania innych ludzi nie tylko do siebie, ale i do idei. Wystarczyłaby jedna taka osoba w środowisku lokalnym, a wtedy zyskałaby aprobatę środowiska i poparcie samorządu.

2.4. Przedsiębiorcy

Ostatnia, czwarta część badania przeprowadzona została wśród przedstawicieli lokalnego biznesu. W badaniu uczestniczyło 28 przedsiębiorców (12 kobiet – 42% próby badawczej i 16 mężczyzn – 58% próby badawczej) w różnym wieku, prowadzących firmy o różnym statusie prawno-organizacyjnym. Dane dotyczące wieku, okresu prowadzenia działalności gospodarczej oraz jej form prawno-organizacyjnych przedstawia tabela 25.

Tabela 25. Przedsiębiorcy biorący udział w badaniu

Wyszczególnienie	**N = 28 (100%) K – 12 M - 16**					
	N			**%**		
	K	M	**Ogółem**	**K**	M	**Ogółem**
Ogółem	12	16	**28**	42	58	**100**
Wiek						
18-25	1	-	1	3	-	3
25-30	-	1	1	-	3	3
30-35	4	2	**6**	15	7	**22**
35-40	2	3	**5**	7	11	**18**
40-50	2	6	8	7	21	28
powyżej 50 lat	3	4	**7**	11	15	**26**
Okres prowadzenia przedsiębiorstwa						
do 1 roku	1	-	**1**	3	-	**3**
1-3 lata	-	2	2	-	7	7
3-10 lat	6	10	**16**	22	36	**58**
10-20 lat	**4**	2	6	15	7	22
powyżej 20 lat	1	2	3	3	7	10
Forma prawno-organizacyjna działalności gospodarczej						
Indywidualna działalność gospodarcza	11	13	24	40	47	87
Spółka cywilna	-	1	1	-	3	3
Spółka z o.o.	-	2	2	-	7	7
Przedsiębiorstwo państwowe	1	-	1	3	-	3

Źródło: Opracowanie własne

Jak wynika z tabeli 25, ponad połowa badanych przedsiębiorców to osoby w wieku powyżej 40 lat (54% ankietowanych przedstawicieli biznesu), którzy prowadzą działalność w okresie od 3 do 10 lat (16 osób - 58% ankietowanych, z czego 10 osób -36% to mężczyźni) oraz w okresie powyżej 10 lat (9 osób – 32% ankietowanych, wśród których było 5 kobiet – 18% respondentów). Najpopularniejszą formą prawno-organizacyjną prowadzenia biznesu jest indywidualna działalność gospodarcza (24 osoby – 87% respondentów, w tym 13 mężczyzn – 47% próby badawczej. W badaniu uczestniczyło 2 przedstawicieli spółki z o.o., 1 reprezentant przedsiębiorstwa państwowego oraz 1 wspólnik spółki cywilnej.

Na pytanie *„Czy kiedykolwiek słyszał (a) Pan/Pani o ekonomii społecznej?”* 25 przedsiębiorców udzieliło pozytywnej odpowiedzi (89% badanych, w tym 11 kobiet – 39% badanych). Dla jednego mężczyzny pojęcie to nie jest w ogóle znane (4% respondentów), a 2 osoby (7% respondentów – 1 kobieta i 1 mężczyzna) odpowiedzi „nie wiem”.

Na pytanie *„Z czym kojarzy się Państwu nazwa „ekonomia społeczna”*, przedsiębiorcy prawidłowo zidentyfikowali to narzędzie polityki ekonomicznej. W opinii 20 osób (71% badanych, z czego 21% to kobiety) „ekonomia społeczna” to sposób określenia działalności gospodarczej, która łączy w sobie cele społeczne i cele ekonomiczne. 17 badanych (61% respondentów, z czego 21% to kobiety) uważa, że są to działania przedsiębiorcze służące aktywizacji osób pozostających poza rynkiem pracy. Również 17 badanych (61% respondentów) kojarzy to pojęcie jako metodę radzenia sobie z problemami społecznymi, takimi jak m.in. długotrwałe bezrobocie, ubóstwo, alkoholizm, niepełnosprawność czy bezdomność.

9 osób (32% badanych, w tym 11% kobiet) uczestniczyło w różnych działaniach z zakresu ekonomii społecznej. Osoby te korzystały w pierwszej kolejności z oferty PUP w Skarżysku-Kam (9 osób – 32%, w tym 2 kobiety), a następnie z propozycji: Podkarpackiej Agencji Konsultingowo-Doradczej (4 osoby – 14%, z czego 3% stanowią kobiety), Polskiego Komitetu Pomocy Społecznej (4 mężczyzn – 14%) oraz Akademii Przedsiębiorczości (14% badanych – 4 mężczyzn).

Na pytanie: *„Jakie to były działania”*, przedsiębiorcy wskazali odpowiednio: konferencje (9 mężczyzn), szkolenia (8 osób, w tym 2 kobiety), seminaria (8 osób, w tym 1 kobieta), warsztaty (5 mężczyzn) oraz doradztwo dotyczące spółdzielczości socjalnej (5 mężczyzn). W wizycie studyjnej uczestniczył tylko 1 mężczyzna. Prawie wszyscy ankietowani ocenili pozytywnie swój udział w tych przedsięwzięciach. Niezadowoleni stanowili tylko 2% respondentów.

Praktycznie wszyscy respondenci (26 spośród 28 badanych) twierdzą, że działania na rzecz ekonomii społecznej mają sens i warto je prowadzić. Dostrzegają oni możliwości, które niesie ze sobą to narzędzie.

Przedsiębiorcy poproszeni o wskazanie mocnych stron ekonomii społecznej, które powodują, że działania takie mają sens, udzielili odpowiedzi, które przedstawia tabela 26.

Tabela 26. Mocne strony działań na rzecz ekonomii społecznej w opinii przedsiębiorców

Mocne strony działań na rzecz ekonomii społecznej	N = 28 (100%) K – 12 M - 16					
	N			%		
	K	M	Ogółem	K	M	Ogółem
są instrumentem rozwoju społeczności lokalnej	7	14	21	25	50	75
pomagają ludziom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej	6	11	17	21	39	60
integrują róże środowiska: administrację publiczną, przedstawicieli NGO, samorząd lokalny, przedstawicieli biznesu, osoby pozostające bez pracy	-	9	9	-	32	32
rozwijają poczucie odpowiedzialności lokalnej	7	3	10	25	11	36
inne (jakie?) -przynoszą obopólne korzyści	-	1	1	-	1	3
nie wiem	-	-	-	-	-	-

Źródło: Opracowanie własne

Jak wynika z tabeli 26, działania z zakresu ekonomii społecznej mają sens, ponieważ: są instrumentem rozwoju społeczności lokalnej (opinia 75% badanych – 21 osób, w tym 7 kobiet), pomagają ludziom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej (opinia 60% badanych), rozwijają poczucie odpowiedzialności lokalnej (tak uważa 36% badanych), integrują róże środowiska: administrację publiczną, przedstawicieli organizacji pozarządowych, samorząd lokalny, przedstawicieli biznesu, osoby pozostające bez pracy (32% badanych).

Przedsiębiorcy określili również dlaczego, według nich, działania z zakresu ekonomii społecznej nie mają sensu. Rozkład odpowiedzi przedstawia tabela 27.

Tabela 27. Słabe strony działań lokalnych na rzecz ekonomii społecznej

Słabe strony działań na rzecz ekonomii społecznej	N = 28 (100%) K – 12 M - 16					
	N			%		
	K	M	Ogółem	K	M	Ogółem
szkoda czasu i pieniędzy, bo działania te nie prowadzą do niczego konkretnego	-	-	-	-	-	-
są to działania doraźne, krótkookresowe, z których nic trwałego nie wynika	3	2	5	11	7	18
po co działania na rzecz ekonomii społecznej – nich każdy radzi sobie sam	-	-	-	-	-	-
tylko jednolita koncepcja działań może przynieść efekty, a taka wg mnie nie istnieje	-	3	3	-	11	11
mnie nikt nie pomagał, dlaczego ja mam pomagać innym	-	-	-	-	-	-
potrzebna jest współpraca różnych środowisk, a takiej u nas nie ma	-	5	5	-	18	18
słyszałem o projektach wspierających rozwój ekonomii społecznej finansowanych ze środków unijnych, ale właściwie nie wiem co z tego wynikło	-	1	1	-	3	3
nie wiem	1	-	1	3	-	3

Źródło: Opracowanie własne

Jak wynika z tabeli 27, działania z zakresu ekonomii społecznej nie przynoszą oczekiwanych rezultatów, ponieważ: są to działania doraźne, krótkookresowe, z których nic trwałego nie wynika (opinia 5 przedsiębiorców - 18% badanych, z czego 11% to kobiety), potrzebna jest współpraca różnych środowisk, a takiej u nas nie ma (opinia 5 mężczyzn, czyli 18% badanych), tylko jednolita koncepcja działań może przynieść efekty, a taka w środowisku lokalnym nie istnieje (tak uważa 3 mężczyzn, czyli 11% ankietowanych).

Na pytanie *„Kto najbardziej korzysta z narzędzia jakim jest ekonomia społeczna?”* badani udzielili odpowiedzi, które przedstawia tabela 28.

W opinii respondentów z „dobrodziejstwa” ekonomii społecznej najbardziej korzystają: bezrobotni (19 wskazań), niepełnosprawni (13 wskazań), bezdomni (9 wskazań) oraz podmioty ekonomii społecznej i samorząd lokalny. 7 ankietowanych słusznie zauważyło, że z tego specyficznego narzędzia korzystają różne podmioty, tworzące środowisko lokalne, a nie wybrane grupy. Środowisko to tworzą: bezrobotni, niepełnosprawni, osoby uzależnione, bezdomni, przedstawiciele biznesu, samorząd lokalny, administracja publiczna, organizacje pozarządowe oraz podmioty ekonomii społecznej.

Tabela 28. Podmioty korzystające z narzędzia jakim jest ekonomia społeczna

Podmioty korzystające z narzędzia jakim jest ekonomia społeczna	N = 28 (100%) K – 12 M - 16					
	N			%		
	K	M	Ogółem	K	M	Ogółem
bezrobotni	6	13	19	21	26	47
niepełnosprawni	4	9	13	14	32	46
osoby uzależnione	2	7	9	7	25	32
bezdomni	-	5	5	-	18	18
przedsiębiorcy	-	5	5	-	18	18
samorząd lokalny	-	6	6	-	21	21
administracja publiczna	-	2	2	-	7	7
organizacje pozarządowe	-	1	1	-	3	3
podmioty ekonomii społecznej (np. spółdzielnia socjalna, centra integracji społecznej	2	5	7	7	18	25
wszystkie wymienione wyżej podmioty w ramach partnerstwa	4	3	7	14	11	25
inni (kto?)	-	-	-	-	-	-

Źródło: Opracowanie własne

Ankietowani przedstawiciele biznesu w większości nie słyszeli o przedsiębiorstwach społecznych, które funkcjonują w naszym mieście (wskazanie 13 osób, w tym 5 kobiet). Wiedzą w tym zakresie wykazało się 12 osób, w tym 5 kobiet. 3 osoby nie udzieliły jednoznacznej odpowiedzi.

Na pytanie: *„Które z niżej wymienionych podmiotów są wg Pana/Pani przedsiębiorstwem społecznym?”*, ankietowani odpowiedzieli zgodnie z tabelą 29.

Tabela 29. Podmioty ekonomii społecznej

Podmioty ekonomii społecznej	N = 28 (100%) K – 12 M - 16					
	N			%		
	K	M	Ogółem	K	M	Ogółem
spółdzielnia socjalna	9	13	22	32	46	78
zakłady aktywizacji zawodowej	3	11	14	11	39	50
organizacje pozarządowe prowadzące działalność gosp. (stowarzyszenia, fundacje)	3	9	12	11	32	43
centra integracji społecznej	4	10	14	14	36	50
kluby integracji społecznej	2	8	10	7	28	35
warsztaty terapii zajęciowej	2	7	9	7	25	32
spółka z o.o. non profit	1	7	8	3	25	28
inne (jakie?)	-	-	-	-	-	-
nie wiem	1	-	1	3	-	3

Źródło: Opracowanie własne

Jak wynika z tabeli 29, do najbardziej rozpoznawalnych przedsiębiorstw społecznych należą: spółdzielnie socjalne (22 osoby - 78% badanych, z czego 32% stanowią kobiety), zakłady aktywizacji zawodowej (14 osób – 50% badanych, z czego 11% stanowią kobiety), centra integracji społecznej (14 osób – 50% badanych, z czego 14% stanowią kobiety),

organizacje pozarządowe prowadzące działalność gospodarczą (12 osób – 43% badanych, z czego 11% stanowią kobiety) oraz kluby integracji społecznej (10 osób – 35% badanych, z czego 7% stanowią kobiety), warsztaty terapii zajęciowej (9 osób – 32% badanych, z czego 7% to kobiety) i spółki z o.o. typu non profit (8 osób – 28% respondentów w tym 3% kobiet).

Badani przedsiębiorcy wiedzą, że na terenie naszego miasta znajduje się spółdzielnia socjalna (11 osób – 39% badanych, z czego 14% to kobiety) oraz CIS (14% respondentów). Przedsiębiorcy wskazują również przedsiębiorstwa społeczne prowadzone przez fundacje (21% badanych) i stowarzyszenia (43% respondentów). 28% ankietowanych (1 kobieta i 7 mężczyzn) stwierdza, że w Skarżysku-Kam. funkcjonuje ZAZ.

22 osoby spośród 28 respondentów (78%) mają świadomość, że przedsiębiorstwa społeczne zatrudniają bezrobotnych, uzależnionych, niepełnosprawnych, bezdomnych i inne osoby wykluczone. 6 ankietowanych nie ma na ten temat zdania (wskazanie „nie wiem").

Większość przedsiębiorców (89% badanych, w tym 39% kobiet) uważa, że ludzi należy zachęcać i przygotowywać do otwierania przedsiębiorstw społecznych. Tylko 3 osoby nie mają na ten temat sprecyzowanego zdania (11% badanych udzieliło odpowiedzi „nie wiem").

W opinii 93% ankietowanych (26 przedsiębiorców) osoby wykluczone nie poprowadzą samodzielnie przedsiębiorstw społecznych. Powody takiego podejścia wskazane zostały w tabeli 30.

Tabela 30. Powody utrudniające zakładanie przedsiębiorstw społecznych w opinii biznesu

Powody utrudniające zakładanie przedsiębiorstw społecznych	N = 28 (100%) K – 12 M - 16					
	N			%		
	K	M	Ogółem	K	M	Ogółem
nie mają wiedzy i umiejętności z zakresu przedsiębiorczości	11	13	24	39	46	85
brak doświadczenia	9	16	25	32	57	89
brak zleceń, które umożliwią im nie tylko przetrwanie, ale i rozwój	8	13	21	28	46	74
brak koncepcji na biznes osadzonej w realiach gospodarczych	4	10	14	14	36	50
brak znajomości przepisów prawa i procedur związanych z prowadzeniem działalności	6	8	14	21	28	49
inne (jakie?)	-	-	-	-	-	-
nie wiem	1	1	2	3	3	6

Źródło: Opracowanie własne

Jak wynika z tabeli 30, główne powody, które utrudniają zakładanie przedsiębiorstw społecznych przez osoby wykluczone społecznie to: brak doświadczenia (opinia 89% badanych), brak wiedzy i umiejętności z zakresu przedsiębiorczości (opinia 85% badanych), brak zleceń, które umożliwią im nie tylko przetrwanie, ale i rozwój (według 74% badanych), brak koncepcji na biznes osadzonej w realiach gospodarczych (opinia 50% badanych), brak znajomości przepisów prawa i procedur związanych z prowadzeniem działalności (opinia 49% badanych). 2osoby (1 kobieta i 1 mężczyzna) odpowiedzieli na zadane pytanie „nie wiem".

Przedstawiciele biznesu uważają, że przedsiębiorstwom społecznym można pomóc w zakładaniu i prowadzeniu działalności gospodarczej. Służą temu konkretne działania, wskazane w tabeli 31.

Tabela 31. Sposoby wsparcia przedsiębiorstw społecznych wg przedsiębiorców

Sposoby wsparcia przedsiębiorstw społecznych	N = 28 (100%) K – 12 M - 16					
	N			%		
	K	M	Ogółem	K	M	Ogółem
szkolenia z zakresu prowadzenia działalności gospodarczej	6	9	15	21	32	53
warsztaty – praktyczne aspekty prowadzenia działalności	10	13	23	36	46	82
spotkania z praktykami-przedsiębiorcami mające na celu pomoc w rozwiązywaniu problemów merytorycznych	6	12	18	21	43	64
wizyty studyjne u podmiotów ekonomii społecznej, które odniosły sukces	5	10	15	18	36	54
wizyty studyjne u przedsiębiorców pokazujące, że usamodzielnienie ekonomiczne ma sens	4	8	12	14	28	42
zlecanie robót i usług przedsiębiorcom społecznym	10	14	24	36	50	86
konsultacje z prawnikami, specjalistami ds. podatków, ubezpieczeń społecznych itp	3	9	12	11	32	43
partnerstwo trójsektorowe	3	7	10	11		25
inne (jakie?)	-	-	-	-	-	-

Źródło: Opracowanie własne

Jak wynika z tabeli 31, przedstawiciele biznesu stoją na stanowisku, że przedsiębiorstwom społecznym można pomóc poprzez zlecanie robót i usług (tak twierdzi 24 osoby, w tym 10 kobiet); zachęcanie do udziału w warsztatach przedstawiających praktyczne aspekty prowadzenia działalności (opinia 23 osób, w tym 10 kobiet); organizowanie spotkań z praktykami-przedsiębiorcami, których celem jest pomoc w rozwiązywaniu problemów merytorycznych (opinia 18 osób, w tym 6 kobiet); wizyty studyjne u podmiotów ekonomii społecznej, które odniosły sukces (stanowisko 15 przedsiębiorców, w tym 5 kobiet); szkolenia z zakresu prowadzenia działalności gospodarczej (opinia 15 osób, w tym 6 kobiet) oraz konsultacje z prawnikami, specjalistami ds. podatków, ubezpieczeń społecznych itp. (tak twierdzi 12 osób, w tym 3 kobiety). Tak więc przedsiębiorcy kładą nacisk na aspekt praktycznej nauki działalności gospodarczej.

Sposoby wsparcia przedsiębiorstw społecznych przedstawia tabela 32.

Tabela 32. Sposoby wsparcia przedsiębiorstw społecznych

Sposoby wsparcia przedsiębiorstw społecznych	N = 28 (100%) K – 12 M - 16					
	N			%		
	K	M	Ogółem	K	M	Ogółem
administracja publiczna, a więc urzędnicy	7	12	19	11	43	54
samorząd lokalny	11	16	27	39	57	96
przedsiębiorcy	7	10	17	11	36	47
organizacje pozarządowe	7	14	21	11	50	61
osoby wykluczone społecznie	4	5	9	14	42	56
wolontariusze	6	9	15	21	32	53
mieszkańcy miasta	4	4	8	14	14	28
inne (jakie?)	-	-	-	-	-	-

Źródło: Opracowanie własne

W opinii 27 przedsiębiorców (96% badanych, w tym 39% kobiet) pomocą skierowaną do podmiotów ekonomii społecznej powinna zająć się w pierwszej kolejności samorząd lokalny. Dużą rolę do spełnienia mają również organizacje pozarządowe (tak sądzi 61% badanych, w tym 11% kobiet). Przedsiębiorcy uważają, że osoby wykluczone społecznie muszą również zaangażować się w takie działania, które poprawią ich sytuację na rynku pracy – opinia 9 respondentów (4 kobiety i 5 mężczyzn). Wyniki badania pokazują, że wszystkie wymienione grupy powinny zaangażować się w pomoc podmiotom ekonomii społecznej, a więc także urzędnicy, wolontariusze i społeczność lokalna.

Ankietowani mają podzielone zdania, jeżeli chodzi o deklarację włączenia się w działania na rzecz ekonomii społecznej. Chęć udziału w takich przedsięwzięciach zgłosiło 16 przedsiębiorców (7 kobiet i 9 mężczyzn). 3 przedstawicieli biznesu nie jest zainteresowanych współpracą w takich inicjatywach, a 9 nie ma skonkretyzowanej odpowiedzi na to pytanie.

Na pytanie: *„Czy kiedykolwiek słyszeliście Państwo o lokalnym dorobku w zakresie ekonomii społecznej?”* twierdząco odpowiedziało 14 osób (50% respondentów, z czego 25% stanowią kobiety). Również 50% badanych nie ma wiedzy odnośnie tego, co w naszym mieście zostało zrobione w obszarze gospodarki obywatelskiej.

Ze wskazanych w kwestionariuszu ankiety przedsięwzięć z zakresu ekonomii społecznej, wśród respondentów najbardziej znane są takie inicjatywy, jak: Skarżyskie Stowarzyszenie Przedsiębiorczości i Innowacyjności (13 osób – 46% badanych, z czego 21% to kobiety), Skarżyskie Partnerstwo Lokalne (10 osób - 36% badanych, w tym 7% kobiet) oraz Powiatowa Rada Działalności Pożytku Publicznego (28% badanych - 8 osób, w tym 1 kobieta). Większość badanych (16 osób – 57% respondentów) uznaje te inicjatywy jako efekt lokalnych działań, prowadzonych w obszarze ekonomii społecznej. 12 osób (43% badanych) nie ma na ten temat sprecyzowanego zdania (odpowiedź „nie wiem”).

Według 26 przedsiębiorców (93% badanych) inicjatywy z zakresu ekonomii społecznej, realizowane na terenie naszego miasta, nie są odpowiednio nagłaśniane, stąd też środowisko biznesu nie jest zorientowane na temat takich działań i podmiotów, które te działania prowadzą.

Na ostatnie pytanie: *„Jakie działania powinny być podjęte, aby wykorzystać przedsiębiorczość społeczną w celu poprawy sytuacji mieszkańców powiatu skarżyskiego?”*, przedstawiciele lokalnego biznesu udzielili odpowiedzi, które przedstawia tabela 33.

Przedsiębiorcy uważają, że w celu poprawy sytuacji mieszkańców powiatu skarżyskiego należy podjąć następujące działania z zakresu ekonomii społecznej:

1) integracja środowiska lokalnego – wspólne działanie i określenie celów, którym to działanie ma służyć (61% badanych);
2) poprawa przepływu informacji pomiędzy instytucjami/organizacjami działającymi na rzecz ekonomii społecznej (60% badanych);
3) cykliczne spotkania mające na celu wymianę doświadczeń w zakresie ekonomii społecznej i monitoring dorobku (57% badanych);
4) wprowadzenie trwałych rozwiązań, z których mogą korzystać wszyscy zainteresowani (53% badanych);
5) wspólne rozwiązywanie problemów i pomoc podmiotom ekonomii społecznej (50% badanych);
6) wspólne poszukiwanie obszarów, w których przedsiębiorstwa społeczne mogłyby działać (pozyskiwać zlecenia) – 50% badanych;
7) wskazanie mocnych stron lokalnej ekonomii społecznej i jej szans (46% badanych);

8) wyłonienie grupy animatorów, propagatorów idei ekonomii społecznej i jej liderami (43% badanych)
10) działania na rzecz trwałości efektów wypracowanych w zakresie ekonomii społecznej, z których będzie można korzystać po zakończeniu finansowania z UE (32% badanych);
11) skoordynowanie działań na rzecz ekonomii społecznej – wszyscy idą w jednym kierunku i korzystają z dorobku innych (29% badanych);
12) określenie przyczyn powodujących, że narzędzie wsparcia dla osób wykluczonych i aktywizujących różne środowiska lokalne, nie działa na naszym obszarze i płynących stąd zagrożeń (25% badanych);
13) cykliczne prezentowanie dorobku w zakresie ekonomii społecznej (25% badanych).

Tabela 33. Propozycja działań z zakresu przedsiębiorczości społecznej

Propozycja działań z zakresu przedsiębiorczości społecznej	N = 28 (100%) K – 12 M - 16					
	N			%		
	K	M	Ogółem	K	M	Ogółem
skoordynowanie działań na rzecz ekonomii społecznej – wszyscy idą w jednym kierunku i korzystają z dorobku innych	3	5	8	11	18	29
poprawa przepływu informacji pomiędzy instytucjami/organizacjami działającymi na rzecz ekonomii społecznej	8	9	17	28	32	60
wprowadzenie trwałych rozwiązań, z których mogą korzystać wszyscy zainteresowani	4	11	15	14	39	53
integracja środowiska lokalnego – wspólne działanie i określenie celów, którym to działanie ma służyć	5	12	17	18	43	61
wyłonienie grupy animatorów, będących propagatorami idei ekonomii społecznej i jej liderami	5	7	12	18	25	43
ocena istniejącego dorobku lokalnego w zakresie ekonomii społecznej	2	6	8	7	21	28
określenie przyczyn powodujących, że narzędzie wsparcia dla osób wykluczonych i aktywizujących różne środowiska lokalne, nie działa na naszym obszarze i płynących stąd zagrożeń	2	5	7	7	18	25
wskazanie mocnych stron ekonomii społecznej środowiska lokalnego i szans, jakie z tego płyną cykliczne spotkania mające na celu wymianę doświadczeń w zakresie ekonomii społecznej i monitoring dorobku	6	7	13	21	25	46
cykliczne spotkania mające na celu wymianę doświadczeń w zakresie ekonomii społecznej i monitoring dorobku	5	11	16	18	39	57
wspólne rozwiązywanie problemów i pomoc podmiotom ekonomii społecznej	5	9	14	18	32	50
wspólne poszukiwanie obszarów, w których przedsiębiorstwa społeczne mogłyby działać (pozyskiwać zlecenia)	7	7	14	25	25	50
cykliczne prezentowanie dorobku lokalnego w zakresie ekonomii społecznej	2	5	7	7	18	25
działania na rzecz trwałości efektów wypracowanych w zakresie ekonomii społecznej, z których będzie można korzystać po zakończeniu finansowania unijnego	3	6	9	11	21	32

Źródło: Opracowanie własne

W wyniku analizy materiału badawczego uzyskanego w III i IV części badań sformułowano następujące wnioski:

1. Zarówno przedstawiciele sektora organizacji pozarządowych, samorządu i administracji publicznej, jak i przedsiębiorcy słyszeli o sektorze ekonomii społecznej i prawidłowo definiują to pojęcie. Wynika to z faktu, że brali aktywny udział w tego typu działaniach. Były to przede wszystkim inicjatywy realizowane przez PUP, PKPS i Akademię Przedsiębiorczości, takie jak: konferencje, szkolenia, seminaria i doradztwo dotyczące spółdzielczości socjalnej. Badani byli zadowoleni.
2. W opinii przedstawicieli I, II i III sektora działania na rzecz ekonomii społecznej mają sens i warto je prowadzić, ponieważ: są instrumentem rozwoju społeczności lokalnej, integrują róże środowiska, pomagają ludziom zmarginalizowanym, rozwijają poczucie odpowiedzialności lokalnej.
3. Słabe strony lokalnej ekonomii społecznej to: brak współpracy różnych środowisk, brak informacji na temat efektów uzyskanych w ramach projektów współfinansowanych ze środków EFS, działania krótkookresowe i nietrwałe, brak jednolitej koncepcji działania.
4. Przedstawiciele NGO, samorządowcy i urzędnicy uważają, że z narzędzia, jakim jest ekonomia społeczna korzysta całe społeczeństwo lokalne. Prawidłowo wskazują na podmioty ekonomii społecznej. Najbardziej rozpoznawalne są przez nich: spółdzielnia socjalna, centrum integracji społecznej, zakład aktywności zawodowej. Spośród podmiotów ekonomii społecznej działających na terenie Skarżyska rozpoznają spółdzielnię socjalną. Przedsiębiorcy za adresatów ekonomii społecznej uważają w pierwszej kolejności bezrobotnych, niepełnosprawnych, bezdomnych i podmioty ekonomii społecznej. Nie potrafią wskazać podmiotów ekonomii społecznej, ale wiedzą, że w naszym mieście jest spółdzielnia socjalna oraz CIS.
5. Wszystkie środowiska wiedzą, że przedsiębiorstwa społeczne zatrudniają osoby zmarginalizowane i uważają, że ludzi należy zachęcać i przygotowywać do otwierania tego typu działalności. Jednocześnie zdają sobie sprawę, że przedsiębiorstwa zakładane przez osoby wykluczone społecznie nie dadzą sobie rady same, bez pomocy i wsparcia. Wynika to z braku znajomości przepisów prawa i procedur związanych z prowadzeniem biznesu, braku doświadczenia, wiedzy i umiejętności z zakresu przedsiębiorczości, braku zleceń, brak koncepcji na biznes Konieczna jest współpraca, zainteresowanie i wsparcie ze strony lokalnych władz.
6. Przedsiębiorstwom społecznym można pomóc poprzez organizowanie: szkoleń z zakresu prowadzenia działalności gospodarczej, warsztatów pokazujących praktyczne aspekty biznesu, zlecenia robót i usług przedsiębiorcom społecznym, spotkań z praktykami-przedsiębiorcami mających na celu pomoc w rozwiązywaniu problemów merytorycznych. Przedsiębiorcy kładą nacisk na działania praktyczne, a nie teoretyczne.

7. Według organizacji pozarządowych, samorządowców i urzędników, w pomoc skierowaną do podmiotów ekonomii społecznej powinni włączyć się wszyscy. Przedsiębiorcy uważają, że leży to w gestii władzy lokalnej i organizacji pozarządowych, co nie zwalnia samych zainteresowanych (wykluczonych) z obowiązku włączenia się w działania na rzecz powrotu na rynek pracy.
8. Sektor I i III chce włączyć się w działania na rzecz ekonomii społecznej, natomiast przedstawiciele biznesu nie wykazują większego zainteresowania tego typu inicjatywami.
9. Przedstawiciele wszystkich trzech sektorów nie wiedzą, co w ciągu kilku ostatnich lat zostało zrobione w obszarze ekonomii społecznej. Lokalne działania nie są odpowiednio propagowane i nagłaśniane. Ze wskazanych inicjatyw najbardziej znane są: Skarżyskie Partnerstwo Lokalne, Skarżyskie Stowarzyszenie Przedsiębiorczości i Innowacyjności, Powiatowa Rada Działalności Pożytku Publicznego.
10. Badani przedstawiciele organizacji pozarządowych oraz przedstawiciele samorządu i administracji publicznej stwierdzili, że w celu zmiany sytuacji mieszkańców powiatu skarżyskiego powinny być podjęte następujące działania z zakresu ekonomii społecznej: poprawa przepływu informacji; działania na rzecz trwałości efektów wypracowanych w zakresie ekonomii społecznej; integracja mikrospołeczności; wskazanie mocnych stron lokalnej ekonomii społecznej i szans, jakie ona niesie; zlecanie przedsiębiorstwom społecznym wykonanie różnych prac; skoordynowanie działań na rzecz ekonomii społecznej; określenie przyczyn powodujących, że narzędzie wsparcia dla osób wykluczonych i aktywizujących różne środowiska lokalne nie funkcjonuje prawidłowo na naszym obszarze; cykliczne spotkania mające na celu wymianę doświadczeń w zakresie ekonomii społecznej i monitoring dorobku, wspólne rozwiązywanie problemów i pomoc podmiotom ekonomii społecznej.

Badanie pokazało, że przedstawiciele I, II i III sektora mają wiedzę na temat ekonomii społecznej. Prawidłowo definiują to pojęcie, ponieważ uczestniczyli w szeroko zakrojonych działaniach, propagujących wiedzę z tego zakresu. Kluczową rolę odegrało Skarżyskie Partnerstwo Lokalne i jego wymierny dorobek. Duże znaczenie miały również działania prowadzone przez różne instytucje i organizacje w ramach projektów współfinansowanych ze środków unijnych, a także „praca u podstaw", realizowana na co dzień przez lokalne podmioty ekonomii społecznej, której efekty są coraz bardziej zauważalne.

W Skarżysku zostało już dużo zrobione w obszarze ekonomii społecznej, efektem czego jest olbrzymi, jak dotąd niewykorzystany jeszcze potencjał. Teraz przeszedł czas, żeby pójść krok dalej, tym bardziej, że społeczność dostrzega potrzebę tego typu przedsięwzięć, które pomagają w usamodzielnieniu się osób zmarginalizowanych. Przedstawiciele różnych środowisk wskazali kierunki działań, które mogą wpłynąć na poprawę sytuacji mieszkańców Skarżyska-Kam. i powiatu skarżyskiego. Kierunki te zostaną uwzględnione przy budowaniu skarżyskiego modelu ekonomii społecznej.

CZĘŚĆ IV

Skarżyski model ekonomii społecznej

„Ekonomia społeczna proponuje aktywne formy pomocy zamiast pasywnych, współodpowiedzialność zamiast roszczeń i uzależnienia od pomocy, mobilizację obywatelską w miejsce rozbudowy systemu biurokratycznego”

Manifest Ekonomii Społecznej

ROZDZIAŁ 1

Etapy tworzenia skarżyskiego modelu ekonomii społecznej

1.1. Budowa otoczenia lokalnego

Budowa otoczenia i potencjału obywatelskiego trwa od wielu lat. Jest długookresowym, ewoluującym, otwartym, nigdy niekończącym się procesem, którego początki sięgają narodzin ruchu spółdzielczego. W Skarżysku-Kam. najstarszym podmiotem ekonomii społecznej jest Spółdzielnia Inwalidów, zawiązana w 1950 r. W okresie transformacji społeczno-gospodarczej założone zostały dwa funkcjonujące do dzisiaj warsztaty terapii zajęciowej (1994 r.). W ciągu kolejnych lat powstawały nowe instytucje i organizacje, działające na rzecz osób wykluczonych społecznie, organizowano różne przedsięwzięcia i inicjatywy.

Kamieniem milowym dla rozwoju rodzimej społeczności były warsztaty ożywienia gospodarczego, w ramach Skarżyskiego Partnerstwa Lokalnego, opisane obszernie w Części II, w rozdziale 4, podrozdział 4.1.

Spotkania w ramach warsztatów i wizyty studyjne zintegrowały społeczność lokalną; zwiększył się udział mieszkańców w rozwoju powiatu i gmin; wzmocnione zostało środowisko gospodarcze; upowszechniła się wiedza na temat zasad rozwoju gospodarczego; wypracowano kilka projektów gospodarczych, możliwych do realizacji przy wykorzystaniu zasobów lokalnych; dokonano analizy problemów, potrzeb, zasobów i szans do wykorzystania; ułatwione zostało funkcjonowanie rodzimych firm, dzięki tworzeniu pozytywnego klimatu rozwoju gospodarczego; zbudowano partnerskie relacje między biznesem, samorządem lokalnym, różnymi instytucjami, a także mieszkańcami.

Dzięki tym wszystkim działaniom zwiększyła się świadomość i wiedza mieszkańców miasta i powiatu, a co za tym idzie – wzrosło poparcie ekonomii społecznej, jako niezbędnego elementu społeczeństwa obywatelskiego. Środowisko lokalne stworzyło właściwy klimat, który daje szansę na wdrażanie w życie nowych, alternatywnych sposobów rozwiązywania problemów społecznych. Bez tego nie byłoby możliwe zakładanie przedsiębiorstw społecznych.

Proces budowy naszego otoczenia trwa nadal. Teraz przyszedł czas na konkretne działania, tym bardziej, że mamy dobry klimat i duży potencjał, który czeka na „uwolnienie".

1.2. Usystematyzowanie działań i skonsolidowanie dorobku

Kolejnym etapem, pozwalającym na „uwolnienie" istniejącego lokalnego potencjału w zakresie ekonomii społecznej, jest próba usystematyzowania i skonsolidowanie dorobku wraz z określeniem jego atutów i słabych stron oraz szans i zagrożeń, czego podjęliśmy się w ramach projektu „Dobry pomysł". Etap ten, w przeciwieństwie do pierwszego, ma ściśle określone, zamknięte ramy czasowe, które obejmują okres od czerwca 2012 r. do grudnia 2012 r., a jego zwieńczeniem jest niniejsza publikacja.

Usystematyzowanie, które zostało dokonane w ramach projektu „Dobry pomysł" obejmowało następujące działania: opisanie lokalnego dorobku, badania, analiza SWOT, warsztaty z przedstawicielami różnych środowisk.

Pierwszym krokiem było **opisanie lokalnego dorobku**, czyli zebranie w całość tego, co i przez kogo zostało zrobione w mieście i w powiecie na rzecz rozwoju ekonomii społecznej, co zostało dokładnie przedstawione w Części II niniejszej publikacji[69].

W dalszej kolejności przeprowadzone zostały **badania na temat ekonomii społecznej** w różnych środowiskach lokalnych, co znalazło odzwierciedlenie w Części III publikacji[70].

Wyniki badania przeprowadzonego w środowisku lokalnym, ocena zewnętrzna tworzącego się partnerstwa na rzecz ekonomii społecznej, doświadczenia prezesa pierwszej spółdzielni socjalnej, będącej w likwidacji oraz obserwacje i spostrzeżenia uczestników spotkań umożliwiły sporządzenie silnych i słabych stron skarżyskiej ekonomii społecznej oraz płynących stąd szans i zagrożeń- **analiza SWOT** (schematy 6 i 7).

Schemat 6. Analiza SWOT skarżyskiej ekonomii społecznej – mocne i słabe strony

	POZYTYWNE	**NEGATYWNE**
WEWNĘTRZNE (cechy organizacji)	**MOCNE STRONY**	**SŁABE STRONY**
	- chęci do działania na rzecz ekonomii społecznej przez różne środowiska; - potencjał tkwiący w ludziach; - realizacja projektu „Dobry pomysł", który skupia osoby zainteresowane działaniami na rzecz ekonomii społecznej; - diagnoza, rozpoznane potrzeby; - wiele inicjatyw z zakresu ekonomii społecznej na terenie powiatu (np. projekty unijne, szkolenia, konferencje, Powiatowa Rada Pożytku Publicznego); - liczne podmioty realizujące projekty z zakresu ekonomii społecznej (np. PKPS, PAKD, Akademia Przedsiębiorczości); - coraz więcej osób, które posiadają wiedzę nt. ekonomii społecznej, dzięki uczestnictwu w szkoleniach, konferencjach, wizytach studyjnych itp.; - Skarżyskie Partnerstwo Lokalne; - świadomość , że ekonomia społeczna jest skutecznym narzędziem do rozwiązywania problemu bezrobocia; - aktywie współpracujące z podmiotami ekonomii społecznej stowarzyszenia (Stowarzyszenie im. St. Staszica, Skarżyskie Stowarzyszenie Przedsiębiorczości i Innowacji); - istniejące podmioty otoczenia ekonomii społecznej : KIS, CIS i ich rozpoznawalność w środowisku lokalnym; - działania na rzecz powstawania spółdzielczości socjalnej; - funkcjonowanie przy SSIiP „inkubatora przedsiębiorczości" rozumianego jako działania wspomagająco-doradcze na rzecz „młodych" przedsiębiorców; - przetarte przez Spółdzielnie „Centrum Rodzinie" szlaki w zakresie otwierania i prowadzenie spółdzielni socjalnej; - instytucje, które mogą pomóc, wesprzeć podmioty ekonomii społecznej (m.in. PUP, ZUS, US); - życzliwy samorząd (pomoc, wsparcie, uczestnictwo w spotkaniach na rzecz ekonomii społecznej); - wypracowane procedury (np. zatrudnienie wspierane); - w perspektywie powstanie dwóch nowych spółdzielni socjalnych oraz spółdzielni socjalnej osób prawnych.	- brak przepływu informacji pomiędzy instytucjami/organizacjami działającymi na rzecz ekonomii społecznej; - brak skoordynowania działań; - brak wiedzy o tym, co robią inni - nieumiejętność korzystania z doświadczenia innych; - brak trwałości działań wypracowanych w ramach projektów unijnych; - brak dobrego lokalnego doświadczenia; - brak wsparcia ze strony instytucji (zlecenia, za mało praktycznego wsparcia); - marazm, apatia społeczności lokalnej; - brak spójności działań lokalnych (efekt konkurencji w pomaganiu, negatywna rywalizacja); - ograniczone zainteresowanie władz; - brak umiejętności wykorzystania istniejących przepisów prawa, w tym niewykorzystane przepisy w zakresie prawa zamówień publicznych; - niska wiedza biznesowa; - brak liderów/animatorów; - brak zaangażowania przedsiębiorców; - negatywne myślenie: „i tak się nie uda"; - brak motywacji do działania; - ograniczone zaufanie społeczne do podmiotów ekonomii społecznej i ich idei łączącej funkcje społeczne i ekonomiczne; - słaba współpraca pomiędzy lokalny podmiotami ekonomii społecznej (CIS-KIS-WTZ-Spółdzielnia Inwalidów-spółdzielnie socjalne); - brak strategii współpracy i koordynowania działalności podmiotów ekonomii społecznej; - brak odpowiedniej struktury w administracji odpowiedzialnej za podmioty ekonomii społecznej; - brak wsparcia merytorycznego dla podmiotów ekonomii społecznej, takich jak inkubator czy Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej; - brak przetargów, w których mogą brać udział podmioty ekonomii społecznej; - brak lokalnej strategii na rzecz ekonomii społecznej; - obawy i strach przed podjęciem ryzyka i odpowiedzialności przez przyszłych spółdzielców; - likwidacja jedynej aktywnie działającej na terenie miasta spółdzielni socjalnej.

Źródło: Opracowanie własne.

[69] Część II, s. 24-70.
[70] Część III, s. 71-105.

Jak wynika ze schematu 6, najważniejsze mocne strony lokalnej ekonomii społecznej to: dość duża wiedza na temat ekonomii społecznej, potencjał tkwiący w ludziach; rodzące się partnerstwo na rzecz ekonomii społecznej; działalność podmiotów ekonomii społecznej; rosnąca świadomość znaczenia ekonomii społecznej dla rozwoju społeczności lokalnej. Słabe strony to: brak przepływu informacji, nieumiejętność wykorzystania istniejącego potencjału, marazm i apatia społeczności lokalnej.

Schemat 7. Analiza SWOT skarżyskiej ekonomii społecznej – szanse i zagrożenia

	SZANSE	**ZAGROŻENIA**
ZEWNĘTRZNE (cechy otoczenia)	- Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej i propozycja rozwiązań systemowych; - strategia na poziomie województwa; - w opracowaniu: lokalna strategia; - zielone światło dla ekonomii społecznej; - środki finansowe EFS na lata 2014-2020; - 2012 Międzynarodowym Rokiem Spółdzielczości; - ogólnopolska kampania informacyjna; - dostępność publikacji, literatury z zakresu przedsiębiorczości społecznej; - konsultacje społeczne dotyczące finansowania ekonomii społecznej; - kryzys (wzrost zainteresowania alternatywnymi formami zatrudnienia); - zachęcenie/włączenie w temat przedsiębiorców; - działania na rzecz lokalnego partnerstwa w obszarze ekonomii społecznej.	- finansowanie (50:50- nierealne, 15:85- realne); - brak płynności finansowej podmiotów ekonomii społecznej; - ciągle zmieniające się przepisy prawne; - kryzys; - brak mechanizmu stymulującego (naprawczego, finansowego) dającego stabilność podmiotu ES, np. małe granty; - słaby III sektor, nie generujący miejsc pracy; - słaby wolontariat osób dorosłych; - postawa konsumpcyjna potencjalnych przedsiębiorców społecznych; - niski poziom społeczeństwa obywatelskiego; - odpływ młodych ludzi; - nieumiejętność wykorzystania dużego lokalnego potencjału; - brak szerszej motywacji do współpracy.

Źródło: Opracowanie własne.

Jak wynika ze schematu 7, największe szanse dla lokalnej ekonomii społecznej to: plany strategiczne na szczeblu krajowym i regionalnym, szerokie działania na rzecz upowszechniania ekonomii społecznej, rodzące się partnerstwo. Zagrożenia to: brak płynności finansowej podmiotów ekonomii społecznej, niezbyt sprzyjający klimat wśród społeczności lokalnej, nieumiejętność wykorzystania dużego potencjału, brak szerszej motywacji do współpracy.

W ramach etapu usystematyzowania działań został także zorganizowany cykl warsztatów „Wiedza- działanie- sukces", stanowiących początek rzeczywistej integracji środowisk lokalnych, a nawet zarzewie partnerstwa na rzecz ekonomii społecznej, rozumianego jako wyraz „konsolidacji" mikrospołeczności.

Podczas serii warsztatów dla animatorów/liderów ekonomii społecznej „Wiedza-działanie-sukces", przedstawiciele organizacji pozarządowych, samorządu lokalnego, administracji publicznej oraz biznesu z powiatu skarżyskiego, w ramach współpracy trójsektorowej, przy udziale ekspertów- praktyków z dziedziny ekonomii społecznej, próbowali określić, w jaki sposób możliwe jest wzmocnienie znaczenia ekonomii społecznej, a w szczególność spółdzielni socjalnych, jako narzędzia tworzenia nowych miejsc pracy w powiecie skarżyskim. Ponadto ich zadaniem było wypracowanie założeń do przyszłego skarżyskiego modelu ekonomii społecznej na podstawie wstępnych badań kwestionariuszowych, analizy przyczyn upadku likwidowanej Spółdzielni Socjalnej „Centrum Rodzinie", własnych obserwacji i spostrzeżeń oraz doświadczeń ekspertów z terenu Polski.

Jedno ze spotkań poświęcone było partnerstwu trójsektorowemu, które jest warunkiem *sine qua non* rozwoju ekonomii społecznej w powiecie skarżyskim. Spotkanie poprowadziła Monika Różycka-Górska - koordynator Lubelskiego Partnerstwa Publiczno-Społecznego z Miejskiego Urzędu Pracy w Lublinie.

Jak pokazało spotkanie, podstawą rozwiązywania problemów z zakresu ekonomii społecznej jest współpraca z innymi organizacjami. Wówczas mamy do czynienia ze zjawiskiem synergii- razem, wspólnymi siłami można osiągnąć pozornie nieosiągalny cel. Jest to partnerstwo.

Partnerstwo lokalne jest kluczowym elementem ekonomii społecznej, platformą współpracy „pomiędzy różnorodnymi partnerami, którzy wspólnie w sposób systematyczny, trwały i z wykorzystaniem innowacyjnych metod oraz środków planują, projektują, wdrażają i realizują określone działania i inicjatywy, których celem jest rozwój lokalnego środowiska społeczno-gospodarczego i budowa tożsamości lokalnej wśród członków danej społeczności”[71].

Wspólna praca warsztatowa przedstawicieli różnych sektorów, potencjalnych członków rodzącego się skarżyskiego partnerstwa na rzecz ekonomii społecznej pokazała silne i słabe strony istniejącego od 2007 r. partnerstwa lokalnego, widziane oczami eksperta ekonomii społecznej, Moniki Różyckiej-Górskiej. Spostrzeżenia te umożliwią wyznaczenie kierunków działań nie tylko dla przyszłego partnerstwa lokalnego, ale również dla budowanego skarżyskiego modelu ekonomii społecznej.

Moce strony:

1. Wola współpracy – z wypowiedzi osób uczestniczących w spotkaniu wynika, że zgłaszają potrzebę wspólnej pracy.
6. Potencjalni partnerzy mają cenne doświadczenie we współpracy z wieloma innymi podmiotami, o którym chętnie informują. Może to ułatwić działalność partnerstwa w szerszej skali. Nie podano szczegółowych informacji co do rodzaju tej współpracy, jej trwania i rezultatów, jednak najważniejszą informacją jest fakt jej zaistnienia i zgłoszenie gotowości kontynuowania tego typu aktywności.
7. Otwartość na innowacyjne formy komunikacji elektronicznej. Uczestnicy uznali duże znaczenie informacji (platforma wymiany informacji o lokalnych działaniach realizowanych przez partnerów, tablica ogłoszeń- szukam-dam”, „skrzynka postulatów” itd.). W trakcie dyskusji dostrzeżono duże możliwości rozwojowe i koordynacyjne tej formy komunikacji, licząc przy tym na stworzenie narzędzia ułatwiającego swobodną wymianę informacji.

Słabe strony:

1. Niewielki poziom wiedzy na temat działań podejmowanych przez partnerów. Oprócz informacji o organizowanych spotkaniach, nie padło konkretne stwierdzenie, czym aktualnie zajmuje się partnerstwo i jakie zadania zamierza realizować (brak strategii działania).
2. Poczucie braku struktury organizacyjnej- osoby uczestniczące w spotkaniu deklarowały konieczność wyłonienia wyraźnego lidera i jasnych ram działalności partnerstwa, co może świadczyć o potrzebie twardej struktury organizacyjnej, która by konkretyzowała cele i zadania oraz spajała rodzącą się inicjatywę.
3. Niewystarczający poziom wiedzy o zasobach i kompetencjach innych partnerów/podmiotów działających lokalnie- osoby uczestniczące wiedzą co sami robią, ale na pytanie gdzie osoba,

[71] *Trójsektorowe partnerstwo lokalne jako warunek sine qua non rozwoju ES w powiecie skarżyskim*, prezentacja M. Różyckiej-Górskiej

która nie ma wiedzy na temat lokalnych pomiotów powinna się udać w celu zdobycia kompleksowych informacji, nie padła konkretna odpowiedź. Podkreślono przy tym, że konieczne jest stworzenie sprawnego systemu wymiany informacji pomiędzy partnerami działającymi lokalnie (w celu sprawnego przekierunkowywania osób zainteresowanych konkretną formą wsparcia) oraz miejsca, np. strony internetowej/zakładki na istniejącej stronie internetowej, która pełniłaby funkcję informacyjną. Nie określono, kto miałby koordynować to zadanie. Podkreślono natomiast, że lokalnie działa szeroko rozumiany „marketing szeptany", ale zwrócono uwagę, że nie wszyscy mogą wiedzieć (szczególnie osoby z zewnątrz), gdzie i do kogo mogą zwrócić się z prośbą o informację.

4. Brak spójnego systemu wsparcia podmiotów ekonomii społecznej w istniejącym partnerstwie. Osoby uczestniczące w spotkaniu widzą taka potrzebę, ale na obecny moment nie ma konkretnych działań ani wyznaczonych zadań w tym zakresie.

W wyniku ćwiczeń warsztatowych sformułowano następujące wnioski:

Istnieje potrzeba dogłębnej diagnozy tworzącego się partnerstwa oraz określenie, czy w ramach jego działalności można wypracować praktyczny, a nie tylko teoretyczny system wsparcia podmiotów ekonomii społecznej. Należy rozważyć, czy nie rozdzielić kompetencji zakresowych i utworzyć partnerstwo na rzecz rozwoju ekonomii społecznej, które byłoby równorzędne dla istniejącego już partnerstwa, władz lokalnych i innych podmiotów otoczenia ekonomii społecznej w podejmowaniu decyzji kluczowych dla rozwoju tego typu działalności. Partnerstwo skupiałoby istniejące już podmioty ekonomii społecznej oraz te instytucje i organizacje, które zajmują się wspieraniem takich inicjatyw. Pozostali partnerzy (np. pracodawcy) byliby osobami współpracującymi, zapraszanymi na spotkania w celu, np. pełnienia funkcji „organu opiniującego" i w pewnym stopniu współdecydującego o rozwoju ekonomii społecznej w mieście. Należy wyjść od diagnozy i analizy zapotrzebowania na istnienie tego typu partnerstwa oraz znaleźć takich potencjalnych partnerów, którzy byliby odpowiedzialni za konkretne działania w ramach budowania strategii jego rozwoju i prowadzenia bieżącej działalności. Tworzony skarżyski model ekonomii społecznej mógłby stanowić niejako ramy działalności tego typu partnerstwa.

Wszystkie wyżej opisane działania zostały już zakończone, dzięki czemu znamy odpowiedź, na następujące, kluczowe pytania:

1. *Na jakim etapie jest ekonomia społeczna w powiecie skarżyskim?*
2. *Jakie są jej mocne i słabe strony?*
3. *Jaki jest lokalny potencjał w tym obszarze?*

Pozostają jeszcze dwa pytania:

„Co należy dalej zrobić, aby możliwości, które niesie ze sobą ekonomia społeczna, realizować z powodzeniem w praktyce lokalnej?"

„Jak to zrobić w naszych lokalnych realiach?"

1.3. Wypracowanie skarżyskiego modelu ekonomii społecznej jako systemu procedur i mechanizmów

W Skarżysku-Kam. i w powiecie skarżyskim są już sprzyjające warunki i pozytywny klimat dla podejmowania działań na rzecz rozwoju ekonomii społecznej. Realne zatem stało się urzeczywistnienie możliwości, które niesie ze sobą to narzędzie, przy jednoczesnym uwolnieniu naszego lokalnego potencjału. Żeby było to możliwe, potrzebna jest odpowiedź na dwa kluczowe pytania:

1. *Co należy dalej zrobić, aby dobrodziejstwa wynikające z narzędzia, jakim jest ekonomia społeczna, móc realizować z powodzeniem w praktyce lokalnej?*
2. *Jak to zrobić w naszych lokalnych realiach?*

Skarżyski model z założenia ma stanowić próbę odpowiedzi na powyższe pytania. Jest on traktowany jako system procedur i mechanizmów w zakresie wsparcia informacyjno-szkoleniowo- doradczego ekonomii społecznej i partnerstwa międzysektorowego. Wychodzi on naprzeciw społecznemu zapotrzebowaniu na tego typu inicjatywy, inspirowane coraz lepszymi przepisami prawa i systemowymi rozwiązaniami w postaci *Krajowego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej* czy też *Wieloletniego Regionalnego Planu działań na rzecz promocji i upowszechniania ekonomii społecznej oraz rozwoju instytucji sektora ekonomii społecznej i jej otoczenia w województwie świętokrzyskim do roku 2020*, które wskazują jednak tylko uniwersalne zasady postępowania.

Brak jednego, ściśle określonego algorytmu postępowania, inspiruje do podejmowania działań dostosowanych do szczególnych realiów społeczno- gospodarczych, panujących w danym otoczeniu. Stąd właśnie w wielu regionach kraju wdraża się lokalne modele, które odpowiadają rodzimym potrzebom, a jednocześnie tworzą lub wykorzystują potencjał w zakresie ekonomii społecznej.

Próba wypracowania ogólnego zarysu modelu zainicjowana projektem „Dobry pomysł", przerodziła się w powstanie koncepcji, której potrzebę potwierdzają doświadczenia w Polsce (np. gdański model ekonomii społecznej). Koncepcja ta, będąca swoistym KNOW HOW, wymaga jednak dalszego, dużego nakładu pracy, rozłożonego w czasie po to „żeby z pustyni zrobić oazę".

ROZDZIAŁ 2

Założenia skarżyskiego modelu ekonomii społecznej

2.1. Elementy lokalnego modelu

Punktem wyjścia dla podjęcia prac nad skarżyskim modelem ekonomii społecznej było założenie (potwierdzone przez badanie kwestionariuszowe przeprowadzone w grupie samorządowców, urzędników i przedsiębiorców), że pomimo wielu działań popularyzujących ekonomię społeczną na gruncie lokalnym, takich jak np. szkolenia, konferencje, seminaria czy panele dyskusyjne, nadal nie jest popularne zakładanie nowych podmiotów ekonomii społecznej, a w szczególności spółdzielni socjalnych, chociaż potrzeby w tym zakresie są ogromne. Przedsięwzięcia te nie są spójne, gdyż poszczególne instytucje działają w pojedynkę, nie wykorzystując zjawiska synergii i tym samym możliwości zwiększenia szans na powodzenie tych przedsięwzięć.

Do prac warsztatowych nad skarżyskim modelem zaangażowani zostali przedstawiciele tych środowisk lokalnych, którzy mają wpływ na rozwój ekonomii społecznej w naszym mieście. W spotkaniach brali udział przedstawiciele takich instytucji, jak: CIS, KIS, MOPS, PUP, OHP, Stowarzyszenia im. Stanisława Staszica, Skarżyskiego Stowarzyszenia Przedsiębiorczości i Innowacji, samorządu gminnego i powiatowego, MCK, Urzędu Miasta, instytucje szkoleniowe (Akademia Przedsiębiorczości) oraz przedstawiciele biznesu (Metalika, MUK, ALMAX). Dzięki wykorzystaniu metody „burzy mózgów" wskazane zostały obszary, którymi należy się zająć w celu ograniczenia czynników utrudniających lub wręcz hamujących rozwój podmiotów ekonomii społecznej, zwłaszcza spółdzielni socjalnych, na terenie miasta i powiatu skarżyskiego. Do najważniejszych z tych obszarów należą:

- poprawa przepływu informacji,
- utworzenie strony internetowej,
- partnerstwo na rzecz ekonomii społecznej,
- konsorcjum podmiotów ekonomii społecznej,
- fundusz poręczeniowy,
- klauzule społeczne,
- działania na rzecz trwałości inicjatyw i przedsięwzięć realizowanych w ramach projektów unijnych,
- akcja świadomościowa skierowana do społeczności lokalnej na rzecz ekonomii społecznej,
- zespoły eksperckie.

Poprawa przepływu informacji o szeroko pojętych inicjatywach na rzecz ekonomii społecznej i o podmiotach, które je realizują oraz ułatwienie dostępu do tych informacji, że zwróceniem szczególnej uwagi na ich aktualność. Służyć temu ma utworzenie strony www, która zawierałaby kluczowe, bieżące informacje, bazę danych- informator oraz linki przekierowujące na strony poszczególnych członków powstającego partnerstwa na rzecz ekonomii społecznej. Strona powinna również zawierać zakładkę „mam-oddam-potrzebuję",

na której to upubliczniane będą ogłoszenia umożliwiające wzajemną pomoc i wsparcie, skierowane nie tylko do osób, ale i do potrzebujących instytucji i organizacji. Najlepiej, gdyby taka strona została utworzona w Biuletynie Informacji Publicznej Urzędu Miasta Skarżysko-Kamienna. Jest ona jedną z najczęściej odwiedzanych stron www, ze względu na ważne dla społeczności lokalnej informacje.

Partnerstwo na rzecz ekonomii społecznej, które będzie równorzędnym partnerem istniejącego już Skarżyskiego Partnerstwa Lokalnego, działającego przede wszystkim na rzecz ożywienia gospodarczego w środowisku lokalnym. W ramach partnerstwa proponuje się cykliczne spotkania przedstawicieli wszystkich sektorów, a także wolontariuszy i wykluczonych. Ich celem będzie wymiana bieżących informacji i doświadczeń, opracowanie planów i strategii działania, rozwiązywanie problemów z zakresu ekonomii społecznej, podejmowanie inicjatyw wspierających rozwój przedsiębiorstw społecznych (np. warsztaty, szkolenia, doradztwo z zakresu spółdzielczości socjalnej, porady prawne, konsultacje itp.).

Tworzenie „konsorcjum przedsiębiorstw społecznych”, rozumianego jako zrzeszenie lub sieć powiązań, łączące kilka podmiotów na określony czas, w konkretnym celu, najczęściej dla realizacji bardzo dużych lub ryzykownych inwestycji. Konsorcjum polega na wspólnym działaniu na rzecz konkretnego przedsięwzięcia gospodarczego, które ze względu na potencjał finansowy, nie jest możliwe do realizacji przez jeden podmiot. Jako sieć podmiotów posiadających już zaplecze nie tylko finansowe, ale i merytoryczne w zakresie ekonomii społecznej, podejmuje działania w celu wspólnego wsparcia wysiłków skierowanych na tworzenie i utrzymanie na rynku przedsiębiorstw społecznych. Umożliwiłoby to działanie na trzech poziomach:

1) struktury wielowymiarowej, ale wyspecjalizowanej w procesie wspierania podmiotów ekonomii społecznej, składającej się z koalicji podmiotów skarżyskich,

2) świadczeniach wzajemnych (my od nich oni od nas),

3) stale poszerzającej się sieci wsparcia, które promowałyby ekonomię społeczną

Utworzenie funduszu poręczeniowego, udzielającego poręczeń kredytowych dla przedsiębiorców z sektora małych i średnich przedsiębiorstw, w tym spółdzielni socjalnych, które na początku działalności z reguły nie dysponują odpowiednio dużym majątkiem własnym, aby spełnić warunki banków w zakresie zabezpieczeń kredytów. Poręczenie jest pewnym zabezpieczeniem kredytu, o przejrzystych i szybkich procedurach jego uzyskania.

Wykorzystanie klauzul społecznych (społecznie odpowiedzialnych zakupów), o których mowa w ustawie Prawo zamówień publicznych, wspierających inkluzję zawodową grup defaworyzowanych. Dotyczy to nie tylko podmiotów ekonomii społecznej, ale wszystkich podmiotów prowadzących działalność gospodarczą. Jednym z kryteriów wyboru oferentów drogą przetargów może być zastosowanie klauzul społecznych, czyli zagwarantowanie przez nich realizacji celów społecznych. Dzięki temu wspierany jest rozwój lokalnych przedsiębiorców, a co za tym idzie- stabilny rozwój lokalnej społeczności.

Działania na rzecz trwałości inicjatyw i przedsięwzięć realizowanych w ramach projektów unijnych, których celem jest wprowadzenie mechanizmów umożliwiających wdrożenie i zachowanie wypracowanych rozwiązań, które będą przydane w działalności podmiotów ekonomii społecznej (np. strona internetowa z poradami prawnymi).

Akcja świadomościowa skierowana do społeczności lokalnej na rzecz ekonomii społecznej, której celem jest propagowanie wiedzy i dobrych praktyk, przekonywujących, że wspieranie lokalnej przedsiębiorczości zakładanej przez osoby wykluczone ma sens i służy dobru nas wszystkich.

Powołanie grup eksperckich, składających się z przedstawicieli różnych instytucji i środowisk (m.in. Urząd Miasta, administracja samorządowa, PUP, MOPS, organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy), np. zespół ds. ds. upowszechniania ekonomii społecznej, zespół ds. inkubacji ekonomii społecznej, zespół ds. finansowania ekonomii społecznej. Zadaniem poszczególnych zespołów będzie analiza problemowa danego obszaru i wypracowanie rozwiązań, dzięki którym będą mogły powstać podmioty ekonomii społecznej i zakorzenić się na lokalnym rynku.

Skarżyski model ekonomii społecznej to kompleksowe podejście do koncepcji rozwoju ekonomii społecznej w Skarżysku-Kam. i w powiecie skarżyskim. Jest to zbiór wskazówek, rozwiązań i narzędzi, które powinny być zastosowane w celu wspierania rozwoju ekonomii społecznej w wymiarze lokalnym. Ma on charakter wielowymiarowy. Jego realizacja przebiegać będzie długookresowo, ponieważ wymaga to podjęcia wielu przedsięwzięć, w tym zaangażowania właściwych ludzi z pasją, współpracy i porozumienia wielu podmiotów.

Skarżyski model ekonomii społecznej zawiera następujące propozycje i rekomendacje:

1. Instytucjonalne stworzenie zasad rozwoju ekonomii społecznej i wypracowanie wieloletniego planu działań na rzecz wsparcia, upowszechniania i rozwoju lokalnej ekonomii społecznej.
2. Możliwość ewentualnych zmian prawa lokalnego w celu stworzenia rozwiązań umożliwiających rozpoczęcie, a potem funkcjonowanie podmiotów ekonomii społecznej.
3. Metody i proces efektywnego wykorzystania nowych pomysłów z zakresu ekonomii społecznej.
4. Sposoby wspierania samowystarczalności, stabilności i ciągłości inicjatyw.
5. Zasady udzielanie zleceń podmiotom ekonomii społecznej przez Gminę.
6. Partnerstwo i „konsorcjum” działające na rzecz ekonomii społecznej.
7. Promocja oraz upowszechnianie dokonań sektora ekonomii społecznej, a zwłaszcza podmiotów działających w tym obszarze.
8. Określenie mechanizmów współpracy samorządów województwa z samorządami powiatowymi i gminnymi.
9. Utworzenie i utrzymanie sieci infrastrukturalnego wsparcia ekonomii społecznej.
10. Wypracowanie, zaakceptowanie i realizacja podstawowych kierunków rozwoju ekonomii społecznej w powiecie skarżyskim (reintegracja zawodowa i społeczna, rozwój usług społecznych, rozwój aktywności lokalnej, edukacja obywatelska).

2.2. Plan działań na rzecz wpierania, rozwoju i upowszechniania przedsiębiorczości społecznej w powiecie skarżyskim

Procedury i mechanizmy wypracowane w ramach projektu skarżyskiego modelu ekonomii społecznej służyć mają wzmocnieniu pozycji przedsiębiorczości społecznej, ze szczególnym uwzględnieniem roli administracji samorządowej jako inicjatora, kreatora i partnera w przedsięwzięciach na rzecz tych podmiotów. Cele i działania w tym zakresie wskazują tabele 34 i 35.

Tabela 34. Cele i działania na rzecz wzmocnienia lokalnej ekonomii społecznej – cz. 1

Cel główny	Cele szczegółowe	Rodzaj działań
Integracja działań wspierających przedsiębiorczość społeczną	**Wdrożenie i doskonalenie systemu wsparcia ekonomii społecznej**	Określenie lokalnego dorobku ekonomii społecznej.
		Wypracowanie projektu lokalnego modelu ekonomii społecznej.
		Wspieranie procesów tworzenia partnerstwa na rzecz ekonomii społecznej.
		Inspirowanie samorządu lokalnego do tworzenia lokalnego planu działania na rzecz ekonomii społecznej.
		Wspieranie procesu tworzenia inkubatorów przedsiębiorczości społecznej.
		Utworzenie systemu wsparcia dla przedsiębiorstw społecznych, składającego się z: instrumentów finansowych (fundusze pożyczkowe, dotacyjne i poręczeniowe) oraz doradztwa, audytu technologicznego i organizacyjnego, które mają pomóc w efektywnym wykorzystaniu środków finansowych.
	Tworzenie systemu doskonalenia kadr wspierających działania w obszarze ekonomii społecznej	Systematyczne badanie potrzeb szkoleniowych i edukacyjnych kadr wspierających przedsiębiorczość społeczną w zakresie doskonalenia i dokształcania.
		Tworzenie narzędzi i metodologii edukacyjnych kadr wspierających przedsiębiorczość społeczną.
		Organizacja wizyt studyjnych dla kadr wspierających przedsiębiorczość społeczną.
	Rozwój systemów informacyjnych i komunikacyjnych na rzecz podmiotów ekonomii społecznej	Utworzenie i prowadzenie strony www na temat ekonomii społecznej, w tym lokalnej przedsiębiorczości społecznej, która będzie zawierała również informacje o instytucjach szkolących i dokształcających kadry wspierające przedsiębiorczość społeczną.
		Utworzenie zespołu ds. badań w obszarze ekonomii społecznej, upowszechniającego informacje o badaniach i ekspertyzach.
		Regularna wymiana doświadczeń w zakresie działań wspierających ekonomię społeczną, w tym: utworzenie forum wymiany doświadczeń oraz organizacja spotkań umożliwiających wymianę informacji.
Wzrost świadomości na temat ekonomii społecznej	**Wzrost wiedzy na temat przedsiębiorczości społecznej**	Kampanie społeczne i informacyjne o zasięgu lokalnym
		Współpraca z mediami lokalnymi
		Kampanie informacyjne skierowane do samorządu przedstawiające możliwości tworzenia i wspierania przedsiębiorstw społecznych.
	Promocja przedsiębiorczości społecznej	Wykorzystanie klauzul społecznych - propagowanie „zakupów prospołecznych" dla produktów i usług świadczonych przez podmioty przedsiębiorczości społecznej
		Utworzenie dostępnej bazy danych (w ramach strony internetowej), w tym: katalogów i oferty usług oraz produktów lokalnych podmiotów ekonomii społecznej.
		Wydawanie i kolportaż publikacji i broszur na temat przedsiębiorczości społecznej (wersje elektroniczne i drukowane).
		Organizacja wystaw i targów przedsiębiorczości społecznej.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie założeń skarżyskiego modelu ekonomii społecznej.

Tabela 35. Cele i działania na rzecz wzmocnienia lokalnej ekonomii społecznej – cz. 2

Cel główny	Cele szczegółowe	Rodzaj działań
Poprawa efektywności ekonomicznej podmiotów ekonomii społecznej	**Utworzenie zintegrowanych struktur przedsiębiorczości społecznej**	Zidentyfikowanie nisz rynkowych możliwych do zagospodarowania przez podmioty przedsiębiorczości społecznej.
		Opracowanie koncepcji funkcjonowania i uruchomienie ośrodka wspierania ekonomii społecznej lub inkubatora przedsiębiorczości społecznej
		Zatrudnienie kadry doradców i opiekunów biznesowych.
	Wzrost jakości produktów przedsiębiorczości społecznej	Utworzenie systemu współpracy pomiędzy podmiotami ekonomii społecznej a jednostkami naukowymi, przedstawicielami biznesu i organizacjami pozarządowymi w zakresie testowania produktów i usług przedsiębiorczości społecznej i ich standaryzacji.
		Oznakowanie produktów wytwarzanych przez podmioty ekonomii społecznej klauzulą „zakup prospołeczny”.
		Analiza potrzeb konsumentów pod kątem wzrostu jakości i dostępności produktów przedsiębiorczości społecznej.
		Wypracowanie i wdrażanie standardów obsługi klienta w podmiotach przedsiębiorczości społecznej.
		Szeroko pojęta wymiana doświadczeń w zakresie jakości produktów i usług przedsiębiorczości społecznej, sposobów ich dystrybucji i promocji
	Wzrost kompetencji kadry podmiotów ekonomii społecznej	Analizowanie i definiowanie potrzeb oraz określanie kierunków rozwoju zawodowego kadry podmiotów przedsiębiorczości społecznej.
		Organizowanie kursów, szkoleń oraz studiów podyplomowych w zakresie zarządzania podmiotami ekonomii społecznej.
Efektywna współpraca pomiędzy administracją publiczną a podmiotami ekonomii społecznej	**Inicjowanie zmian w zakresie spójności prawa regulującego działanie przedsiębiorczości społecznej**	Opracowanie katalogu aktów prawnych dotyczących przedsiębiorczości społecznej.
		Działania na rzecz eliminowania niespójności przepisów prawa, zwłaszcza lokalnego i występowanie do właściwych instytucji zajmujących się tworzeniem prawa
		Wspieranie nowelizacji dokumentów strategicznych na rzecz przedsiębiorczości społecznej.
		Tworzenie środowiska przyjaznego wdrażaniu klauzul społecznych, wdrażaniu istniejących rozwiązań prawnych na rzecz przedsiębiorczości społecznej.
	Koordynacja i poprawa jakości działań na rzecz obsługi podmiotów przedsiębiorczości społecznej	Upowszechnianie informacji o obowiązujących przepisach i procedurach w zakresie obsługi i funkcjonowania przedsiębiorczości społecznej, zwłaszcza informowanie o możliwości stosowania „klauzul społecznych” w prawie zamówień publicznych.
		Szkolenie kadry administracji publicznej w zakresie przedsiębiorczości społecznej, np. w zakresie: zakładania i prowadzenia samorządowych spółdzielni socjalnych oraz spółdzielni socjalnych osób prawnych, korzystania z narzędzi ekonomii społecznej jako narzędzia aktywnej integracji społecznej.
		Wymiana informacji i organizacja spotkań między przedstawicielami administracji publicznej a przedstawicielami podmiotów ekonomii społecznej.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie założeń skarżyskiego modelu ekonomii społecznej.

2.3. Odniesienie do gdańskiego modelu ekonomii społecznej

Gdański model ekonomii społecznej (GMES), model wsparcia finansowo- instytucjonalno-prawno- administracyjnego funkcjonowania podmiotów ekonomii społecznej, wypracowany został w ramach projektu realizowanego przy wsparciu finansowym Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki. Projekt ten, o charakterze innowacyjnym testującym stanowił punkt odniesienia przy tworzeniu skarżyskiego modelu ekonomii społecznej.

Realizatorzy projektu do prac nad gdańskim modelem ekonomii społecznej zaangażowali szerokie grono przedstawicieli wszystkich środowisk, które w jakikolwiek sposób mogły mieć wpływ na rozwój ekonomii społecznej w Gdańsku. Model ten wypracowywany przez 4 grupy eksperckie, w skład których weszło 21 ekspertów z różnych środowisk (7 przedstawicieli Urzędu Miasta Gdańska reprezentujących: Biuro Zamówień Publicznych, Koordynatora Radców Prawnych, Wydział Gospodarki Komunalnej- Referat Lokalowy, Wydział Polityki Gospodarczej, Wydział Programów Rozwojowych, Referat Komunikacji Społecznej, Referat Integracji Społecznej i Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi, 3 przedstawicieli Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, 6 przedstawicieli organizacji pozarządowych, 1 przedstawiciel Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej, 1 przedstawiciel środowiska akademickiego- Politechniki Gdańskiej, 1 przedstawiciel Partnera zagranicznego, 2 ekspertów niezależnych)[72].

Gdański model zakłada innowacyjne rozwiązania i zasady postępowania dla wszystkich osób zaangażowanych do prac nad powoływaniem i funkcjonowaniem podmiotów ekonomii społecznej. Nowym rozwiązaniem było zaadresowanie projektu do grupy wykluczonych, która uzyskała możliwość zatrudnienia w podmiotach ekonomii społecznej i skorzystania z aktywizacji zawodowej.

Za warunek sine qua non rozwoju ekonomii społecznej w Gdańsku uznano wypracowanie właściwej kultury, sprzyjającej ekonomii społecznej. Tylko w takich warunkach ma ona możliwość faktycznego rozwinięcia się. Model gdański to proces, na który składają się następujące etapy: przygotowanie, wejście, utworzenie podmiotu ekonomii społecznej, inkubowanie, otoczenie, wyjście, podtrzymywanie, klimat, stały monitoring i ewaluacja.

Etap przygotowania polega na rekrutacji potencjalnych chętnych do zatrudnienia w podmiocie ekonomii społecznej lub zdecydowanych do ich tworzenia. W ramach tego etapu opisane zostały podmioty z otoczenia ekonomii społecznej, których działania miały wpływ na przygotowanie lub skierowanie do sektora ekonomii społecznej potencjalnych twórców, pracowników, czy liderów.

Na etapie wejścia gdański model zakłada wspieranie procesu tworzenia podmiotów ekonomii społecznej (PES) na wszystkich etapach, a zwłaszcza na etapie wejścia do procesu. Założeniem jest, że więcej osób i grup „wejdzie" do procesu (podejmie próbę), niż utworzy faktycznie podmiot ekonomii społecznej. Na etapie wejścia model koncentruje się na podmiotach, osobach indywidualnych, czy grupach, które potencjalnie mogą utworzyć PES.

Kolejny etap – utworzenie podmiotu, może nastąpić w różnych momentach procesu, np. po utworzeniu grupy, w chwili znalezienia lidera (menadżera), po którymś z etapów procesu inkubowania, lub też po zakończeniu całego cyklu inkubowania.

[72] *Gdański model ekonomii społecznej*- wstępna wersja, udostępniona na potrzeby niniejszej publikacji, s. 3.

Proces inkubowania stanowi szeroki katalog usług i porad, z którego skorzystać może każdy, kto jest zainteresowany utworzeniem PES w zależności od jego potrzeb. Elementy tego procesu to: animowanie relacji, budowa zaufania i poznanie człowieka, budowa aktywnego partnerstwa, szkolenie, biznes plan, zarządzanie zasobami ludzkimi, doradztwo finansowe i prawne, analiza ryzyka, badanie rynku, poszukiwanie kontaktów, pozyskiwanie zleceń, obsługa marketingowa, upowszechnianie.

Podmiot ekonomii społecznej funkcjonujący w otoczeniu, potrzebuje różnych źródeł finansowych, gwarancji i usług, m.in. bankowych, które warunkują przetrwanie i rozwój. Na otoczenie składają się klauzule społeczne, lokale, poręczenia i pożyczki, dofinansowanie z PUP i PFRON, banki, bank dobrych praktyk, sieciowanie.

Proces wyjścia- tworzenie podmiotu ekonomii społecznej, warunkuje pomyślna inkubacja (np. istnieje rynek zbytu, który jest finansowo pewny, pracownicy tworzą zespół, pojawił się lider podmiotu). Następuje wybór najlepszej dla danej działalności formy prawnej (np. organizacja pozarządowa prowadząca działalność gospodarczą, spółdzielnia socjalna).

Podtrzymywanie (sieciowanie) ma na celu trwały rozwój ekonomii społecznej, przy zachowaniu autonomii PES korzystającego z możliwości, które niesie za sobą współpraca w sieci.

Ważnym elementem jest klimat, który tworzą: stałość instrumentów sektora publicznego, dobra współpraca z sektorem prywatnym, promowanie idei ekonomii społecznej w organizacjach pozarządowych i przygotowanie osób, które można zatrudnić w podmiotach ekonomii społecznej oraz podwykonawstwo.

Model gdański zamyka stały monitoring i ewaluacja wyników osiąganych przez podmioty ekonomii społecznej. „Ich liczba i pola działania są interesujące, ich waga gospodarcza, czyli suma obrotu stanowić będzie ich siłę negocjacyjną, a liczba osób zatrudnionych i związane z tym ogólne oszczędności (…), powinny wszystkich przekonać o zaletach przedsiębiorstw społecznych”[73].

W opinii realizatorów projektu, warunkiem powodzenia działań na rzecz ekonomii społecznej, zainteresowania i licznego uczestnictwa decydentów i urzędników różnego szczebla w seminarium lub warsztatach, w ramach których powstaje lokalny model, jest wcześniejsze, merytoryczne przygotowanie odbiorców m.in. poprzez: promowanie założeń ekonomii społecznej, zaprezentowanie jej potencjału i korzyści, propagowanie idei ekonomii społecznej jako sposobu walki z wykluczeniem społecznym i marginalizacją, zwiększenie świadomości władz lokalnych i administracji publicznej na temat możliwości skutecznego wspierania podmiotów ekonomii społecznej i pokazywanie jego rezultatów takiego działania na rzecz rozwoju sektora przedsiębiorczości społecznej, upowszechnienie informacji o modelu[74].

Gdański model jest aktualnie na etapie testowania, czyli wdrażania w życie przez powstające podmioty ekonomii społecznej. Dzięki wykorzystaniu doświadczeń twórców gdańskiego modelu i możliwości konsultowania naszego lokalnego modelu, łatwiej będzie nam udoskonalić, modyfikować i wdrażać w życie sprawdzone i dobre rozwiązania.

[73] *Gdański model…*, op. cit. , s. 105.
[74] Tamże, s. 119.

Zakończenie

W ciągu ostatnich kilku lat dostrzeżono w Polsce konieczność wdrażania innych niż dotychczas, w pewnym sensie „nowych" sposobów rozwiązywania problemów społecznych. Są to działania z zakresu przedsiębiorczości społecznej. Znajduje to odzwierciedlenie w rozwiązaniach systemowych na szczeblu centralnym, regionalnym i lokalnym.

Polski rząd wspiera rozwój przedsiębiorczości społecznej poprzez instrumenty finansowe dostępne w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, Programu Operacyjnego Fundusz Inicjatyw Obywatelskich oraz rządowego programu *Wspieranie rozwoju spółdzielczości socjalnej*. Ponadto w 2009 r. rozpoczął prace Zespół ds. rozwiązań systemowych w zakresie ekonomii społecznej, którego zadanie polega na wypracowaniu założeń strategii rozwoju ekonomii społecznej w Polsce, systemu finansowania oraz rozwiązań ustawowych regulujących kwestie przedsiębiorczości społecznej. W efekcie tego mamy już podlegający konsultacjom społecznym projekt Krajowego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej oraz projekt ustawy o przedsiębiorstwie społecznym.

Wychodząc naprzeciw pojawiającym się możliwościom, w różnych regionach Polski tworzone są modele ekonomii społecznej w ramach projektów innowacyjnych, które zakładają opracowanie systemu procedur i mechanizmów służących wzmocnieniu pozycji przedsiębiorczości społecznej, uwzględniających specyfiką uwarunkowań lokalnych.

Stowarzyszenie im. Stanisława Staszica i jego partner, skarżyski podmiot ekonomii społecznej- Centrum Integracji Społecznej, zrealizowali projekt „Dobry pomysł" – PO FIO. W efekcie trwających 6 miesięcy działań „narodziła się" koncepcja skarżyskiego modelu ekonomii społecznej. Koncepcja ta ma wymiar długofalowy i z założenia będzie uszczegółowiana, a także stopniowo wdrażana w lokalne struktury, tworzone przez trzy sektory: sektor administracji publicznej, biznesu i organizacji pozarządowych. Jest ona punktem wyjścia do dalszych działań (niewykluczone, że w ramach kolejnych projektów), impulsem do szeroko pojętych zmian, obejmujących całe środowisko lokalne na zasadach partnerstwa i wzajemnej współpracy, której istotę zawiera ta właśnie opowieść:

„Gdy wiosną zobaczysz stado dzikich gęsi lecących z południa w formacji o kształcie litery „V", zastanów się przez chwilę – dlaczego lecą w tym szyku? Z każdym uderzeniem swoich skrzydeł gęś wytwarza pęd powietrza, który unosi partnerkę lecącą bezpośrednio za nią. Lecąc w formacji o kształcie litery „V" gęsi mogą pokonać dystans o 71% większy niż ten, który pokonałyby poruszając się samotnie. Posiadając wspólny cel i poczucie jedności szybciej i łatwiej możemy się dostać tam, dokąd zmierzamy, ponieważ korzystamy z „pędu" danego nam przez innych. Gdy gęś wypadnie z formacji, odczuwa opór i ciężar samotnego podróżowania i natychmiast wraca do szyku, by wykorzystać prąd powietrza nadany przez pierwszego ptaka. Gdybyśmy mieli tyle samo zdrowego rozsądku, co gęsi, pozostalibyśmy w formacji razem z tymi, którzy zmierzają w tym samym kierunku co my. Gdy gęś na czele się zmęczy, zamienia się miejscem z inną, która przejmuje jej rolę wiodącą. Gdy wykonujemy trudne, obciążające zadania, warto je sobie nawzajem przekazywać – możemy wtedy odpocząć, a innym damy okazję do przewodzenia. Gęsi na tyle formacji zachęcają te z przodu charakterystycznym dźwiękiem „gęgania". Ptaki gęgają także wtedy, gdy prędkość przelotu klucza znacząco się zmniejsza. Czy i jak zachęcamy tych, którzy są z przodu ? Czy to, co i jak mówimy wzmacnia cały zespół,

czy tylko zaspokaja nasze, indywidualne potrzeby? I jeszcze jedna bardzo ważna rzecz: Gdy któraś gęś zachoruje lub zostanie zraniona i wypadnie z szyku, razem z nią opuszczają stado dwa ptaki, które ją ochraniają i pomagają jej. Pozostają z chorą gęsią aż do momentu, w którym ta znów może latać. Dopiero wtedy wyruszają w podróż samotnie bądź dołączają do innego stada, by dogonić swoją grupę. Gdybyśmy mieli tyle rozsądku co gęsi, też byśmy się nawzajem wspierali."[75]

Na pewno niejednemu z nas nasuwa się na usta pytanie – „*Dlaczego ekonomia społeczna?* W odpowiedzi profesora Jerzego Hausnera zawiera się wszystko „(…) spróbujmy włączyć ludzi do działalności gospodarczej, spróbujmy ich upodmiotowić, usamodzielnić przez aktywność gospodarczą w przekonaniu, że w konsekwencji część z nich może wrócić do aktywności na zasadach rynkowych. Ale nawet gdyby nie mogli wrócić na zasadach rynkowych, to lepiej, żeby byli aktywni zawodowo w obszarze gospodarki społecznej, niż pozostawali bierni i byli podopiecznymi opieki społecznej (…)"[76].

[75]H. C. Noye, *Efektywny zespół*", ARCS NEWS, Vol. 7, No. 1, January 1992

[76]*Co słychać w nauce*, wywiad z J. Hausnerem, profesorem Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie, www.innowacyjnystart.pl/Archiwum. aspx?nr=12&Id=69

Bibliografia

Literatura zwarta

1. Hausner J., *Ekonomia społeczna jako kategoria rozwoju*, Małopolska szkoła Administracji Publicznej Akademii Ekonomicznej w Krakowie, Kraków 2007.
2. Tarasiński J., *Ekonomia społeczna w praktyce*, publikacja przygotowana w ramach projektu „SPOŁECZY POTENCJAŁ - wsparcie osób i podmiotów ekonomii społecznej w powiecie skarżyskim poprzez partnerstwo lokalne, promocję, doradztwo, szkolenia oraz usługi prawne, księgowe i marketingowe".

Przepisy prawa

3. Ustawa z dnia 31 stycznia 1959 r. o cmentarzach i chowaniu zmarłych (Dz.U. z 2000 r. Nr 23, poz. 295).
4. Ustawa z dnia 16 września 1982 r. Prawo spółdzielcze (tekst jedn. Dz.U. z 2003 nr 188 poz. 1848 z późn. zm.).
5. Ustawa z dnia 6 kwietnia 1984 r. o fundacjach (tekst jedn. Dz.U. z 1991 Nr 46 poz. 203 z późn. zm.).
6. Ustawa z dnia 7 kwietnia 1989 r. Prawo o stowarzyszeniach (tekst jedn. Dz.U. z 2001 r. Nr 79, poz. 855 z późn. zm.).
7. Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (tekst jedn. Dz.U. z 2010 r. Nr 214 poz. 1407 z późn. zm.).
8. Ustawa 24 kwietnia z 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (tekst jedn. Dz.U. z 2010 Nr 234 poz. 1536 z późn. zm.).
9. Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (tekst jedn. Dz.U. z 2011 Nr 43 poz. 225 z późn. zm.).
10. Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz.U. Nr 99, poz. 1001).
11. Ustawa z dnia 27 kwietnia 2006 r. o spółdzielniach socjalnych (Dz.U. z 2006 r. Nr 94, poz. 651 z późn. zm.).
12. Ustawa z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz.U. z 2010 r. Nr 220, poz. 1447 i Nr 239, poz. 1593 z późn. zm.).
13. Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. - Przepisy wprowadzające ustawę o finansach publicznych (Dz.U. z 2009 r. Nr 157, poz. 1241 z późn. zm.).
14. Ustawa z dnia 22 lipca 2010 r. o zmianie ustawy o zatrudnieniu socjalnym oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2010 r. Nr 152, poz. 1020).
15. Ustawa z dnia 1 lipca 2011 r. o zmianie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2011 r. Nr 152 poz. 897).
16. Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 25 marca 2004 r. w sprawie warsztatów terapii zajęciowej (Dz.U. z 2004 r. Nr 123, poz. 776, z późn. zm.).
17. Rezolucja Parlamentu Europejskiego z dnia 19 lutego 2009 r. w sprawie gospodarki społecznej (2008/2250(INI).

Czasopisma

18. Hausner J., *Ekonomia społeczna jako sektor gospodarki*, „Ekonomia Społeczna" Nr 1/2007 Małecka-Łyszczek M., Wesołowski Z., *Modele współpracy podmiotów ekonomii społecznej z administracją publiczną*, „Ekonomia Społeczna" Nr 5/2008.
19. Noye H. C., *Efektywny zespół*, za dr, ARCS NEWS, Vol. 7, No. 1, January 1992.

20. Saustowicz P., *Pojęcie, koncepcje i funkcje ekonomii społecznej*, „Ekonomia Społeczna" Nr 2/2007.
21. Szreter J., *Spółdzielnie inwalidów a spółdzielnie socjalne*, „Rynek Pracy" Nr 1/2005.
22. Wojtczak K., *Szczęśliwy numer trzynasty*, Biuletyn Informacyjny Świętokrzyskiego Biura Rozwoju Regionalnego „Ludzie z kapitałem" Nr 2/2011.

Strategie

23. *Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej*, projekt: czerwiec 2012, Warszawa 2012.
24. *Wieloletni regionalny plan działań na rzecz promocji i upowszechniania ekonomii społecznej oraz rozwoju instytucji sektora ekonomii społecznej i jej otoczenia w województwie świętokrzyskim do roku 2020.*

Raporty

25. Miżejewski C. (red.), *Integracja społeczna i ekonomia społeczna w województwach: małopolskim, mazowieckim i świętokrzyskim, Raport wstępny w ramach projektu OECD "Improving Social Inclusion Capacity at Local Level"*, Warszawa 2009.

Materiały niepublikowane

26. *Gdański model ekonomii społecznej*- wstępna wersja

Strony internetowe

27. file:///C:/Users/cis/Desktop/2201688.htm
28. file:///C:/Users/cis/Desktop/baza.php.htm
29. fio/download/
30. http://kis-skarzysko.pl/kis/projekty/
31. http://krs.wyborcza.biz/
32. http://opiwpr.org.pl/
33. http://skarzysko24.pl/
34. http://stowarzyszenie-wtz.pl/o-nas.html
35. http://tsk24.pl/
36. http://tvskarzysko.pl/index.php/aktualnosci/644.html
37. www.ap.org.pl/
38. www.innowacyjnystart
39. www.krs.org.pl/
40. www.mpips.gov.pl/
41. www.pakd.itl.pl/
42. www.pupskarzysko.pl/
43. www.simko.pl/
44. www.skarzysko.powiat.pl/
45. www.sspii.pl/
46. http://wips.info.pl/
47. www.wup.kielce.pl/

Spis schematów

1. Systemowe usytuowanie ekonomii społecznej …….. 10
2. Podmioty ekonomii społecznej …….. 12
3. Cele, priorytety działań oraz kierunki interwencji ……. 13
4. Sieć centrów i klubów integracji społecznej w systemie ekonomii społecznej ….. 23
5. Struktura badanego środowiska ……. 87
6. Analiza SWOT skarżyskiej ekonomii społecznej – mocne i słabe strony ……. 108
7. Analiza SWOT skarżyskiej ekonomii społecznej – szanse i zagrożenia …….. 109

Spis tabel

1. Katalog spółdzielni socjalnych w województwie świętokrzyskim …… 16
2. Wolontariusze poddani badaniu ……. 74
3. Motywacja do uczestnictwa w wolontariacie ……. 74
4. Zdefiniowanie przez wolontariuszy pojęcia „ekonomia społeczna” …….. 75
5. Powody uzasadniające działania z zakresu ekonomii społecznej …….. 76
6. Podmioty ekonomii społecznej działające na terenie Skarżyska-Kam. ……. 76
7. Cechy wykształcone w wolontariacie przydatne w działaniach na rzecz ekonomii społecznej ……... 77
8. Rola w działaniach na rzecz rozwoju ekonomii społecznej ……... 78
9. Rola w działaniach na rzecz rozwoju ekonomii społecznej ……... 78
10. Osoby bezrobotne biorące udział w badaniu …….. 80
11. Rola w działaniach na rzecz rozwoju ekonomii społecznej ……... 81
12. Zdefiniowanie pojęcia „ekonomia społeczna” przez bezrobotnych …….. 82
13. Czynniki stanowiące barierę w otworzeniu działalności gospodarczej ……. 83
14. Czynniki przemawiające za założeniem spółdzielni socjalnej …….. 84
15. Czynniki utrudniające założenie spółdzielni socjalnej …….. 84
16. Przedstawiciele organizacji pozarządowych, samorządowcy i urzędnicy poddani badaniu ……... 87
17. Rodzaje działań organizowanych przez placówki znajdujące się na terenie miasta .. 88
18. Mocne strony działań na rzecz ekonomii społecznej ……. 89
19. Słabe strony działań lokalnych na rzecz ekonomii społecznej …….. 90
20. Podmioty korzystające z narzędzia jakim jest ekonomia społeczna …….. 91
21. Podmioty korzystające w największym stopniu z narzędzia jakim jest ekonomia społeczna …… 91
22. Powody utrudniające zakładanie przedsiębiorstw społecznych ……. 92
23. Sposoby wsparcia przedsiębiorstw społecznych …… 93
24. Propozycja działań z zakresu przedsiębiorczości społecznej ……. 95
25. Przedsiębiorcy biorący udział w badaniu …….. 96
26. Mocne strony działań na rzecz ekonomii społecznej w opinii przedsiębiorców ….. 97
27. Słabe strony działań lokalnych na rzecz ekonomii społecznej ……... 98
28. Podmioty korzystające z narzędzia jakim jest ekonomia społeczna …….. 99
29. Podmioty ekonomii społecznej …….. 99
30. Powody utrudniające zakładanie przedsiębiorstw społecznych w opinii biznesu….. 100
31. Sposoby wsparcia przedsiębiorstw społecznych …… 101
32. Sposoby wsparcia przedsiębiorstw społecznych wg przedsiębiorców ..…… 101
33. Propozycja działań z zakresu przedsiębiorczości społecznej ……. 103
34. Cele i działania na rzecz wzmocnienia lokalnej ekonomii społecznej – cz. 1 …….. 116
35. Cele i działania na rzecz wzmocnienia lokalnej ekonomii społecznej – cz. 2 …….. 117

ZAŁĄCZNIK

DANE ADRESOWE

PODMIOTY EKONOMII SPOŁECZNEJ NA TERENIE POWIATU SKARŻYSKIEGO

Klub Integracji Społecznej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Skarżysku-Kamiennej
ul. Sikorskiego 10
26-110 Skarżysko-Kamienna
tel. 41 25 28 028, fax. 41 25 24 875
e-mail: mops@kis-skarzysko.pl
http://kis-skarzysko.pl

Klub Integracji Społecznej przy Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Bliżynie
ul. VI Wieków Bliżyna 2,
26-120 Bliżyn,
tel.(41) 25 41 326,
e-mail: gopsblizyn@hot.pl
www.gopsblizyn.pl

Spółdzielnia Inwalidów SIMKO Zakład Pracy Chronionej
26-110 Skarżysko-Kamienna,
ul. 1 Maja 99
tel. (+48 41) 251 22 37, 251 36 13, fax 251 36 12
e-mail: simko@simko.pl
http://www.simko.pl

Wielobranżowa Spółdzielnia Socjalna „Centrum Rodzinie”
ul. Moniuszki 32
26-110 Skarżysko-Kamienna

Wielobranżowa Spółdzielnia Socjalna „POMOC I OPIEKA 45+"
ul. Rzemieślnicza 5/12
26-110 Skarżysko-Kamienna

Warsztat Terapii Zajęciowej przy Stowarzyszeniu na Rzecz Warsztatów Terapii Zajęciowej „Tęcza”
u. Równoległa 23
26-110 Skarżysko-Kamienna
tel.: 692 420 387, faks: 41 251 03 06
Warsztat Terapii Zajęciowej przy Stowarzyszeniu Rodzin i Przyjaciół Osób Niepełnosprawnych
u. Kościuszki 38
26-110 Skarżysko-Kamienna
tel.: 41 251 59 64, faks: 41 251 59 64
e-mail: wtzkosciuszki@o2.pl

ORGANIZACJE POZARZĄDOWE AKTYWNIE WSPÓŁPRACUJĄCE ZE SKARŻYSKIMI PODMIOTAMI EKONOMII SPOŁECZNEJ

Stowarzyszenie im. Stanisława Staszica
ul. 1-go Maja 105
26-110 Skarżysko-Kamienna
tel. 603 115 071
http://staszic.skar.pl

Skarżyskie Stowarzyszenie Przedsiębiorczości i Innowacji
Prezes SSPiI - Ferdynand Pawlik
tel. 606 221 409, e-mail: f.pawlik@sspii.pl
Sekretarz SSPiI - Jerzy Wojtachnio
tel. 793 084 001, e-mail: j.wojtachnio@sspii.pl
Członek Zarządu SSPiI - Konrad Kuliński
e-mail: k.kulinski@sspii.pl
Członek Zarządu SSPiI - Krzysztof Kujdowicz
tel. 664 910 499, e-mail: k.kujdowicz@sspii.pl
http://www.sspii.pl

WYBRANE PODMIOTY REALIZUJĄCE PROJEKTY Z ZAKRESU EKONOMII SPOŁECZNEJ NA TERENIE POWIATU SKARŻYSKIEGO

Akademia Przedsiębiorczości Sp. z o.o.
Odział w Skarżysku-Kamiennej
ul. Rzemieślnicza 5
26-110 Skarżysko-Kamienna
tel./fax (+48) 41 251 55 60
tel. (+48) 41 240 88 44

Polski Komitet Pomocy Społecznej
ul. Rejowska 99
26-110 Skarżysko-Kamienna
tel. 41 252 80 74
e-mail: pkps.kielce@wp.pl

Świętokrzyskie Centrum Innowacji i Transferu Technologii
ul. Zagnańska 84
25-528 Kielce
tel. 41 34-32-910, 41 34-32-912
biuro@it.kielce.pl
http://www.it.kielce.pl

Skarżyskie Partnerstwo Lokalne
www.partnerstwo.skar.pl